

Επιλεγμένα κείμενα αναφοράς
Διάσωση στη θάλασσα, Αποτροπή και
Λαθρεπιβάτες

Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Αθήνα, Οκτώβριος 2010

Τίτλος αγγλικής έκδοσης:	Selected Reference Material
	Rescue at Sea, Maritime Interception and Stowaways
<i>1^η Αγγλική έκδοση</i>	Νοέμβριος 2006
<i>1^η Ελληνική έκδοση</i>	Ιανουάριος 2008
Φωτογραφία εξώφυλλου:	Salvamento Maritimo, Spain

Εισαγωγή

Τα νομικά θέματα που ανακύπτουν όταν εμπλέκονται πρόσφυγες ή πρόσωπα που εμπíπτουν στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σε περιστατικά που συμβαίνουν στη θάλασσα, όπως είναι η διάσωση στη θάλασσα, η παρεμπόδιση ή οι λαθρεπιβάτες, είναι περίπλοκα και διέπονται από διάφορους τομείς του διεθνούς δικαίου. Σχετικά, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το διεθνές προσφυγικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου αλλά και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το ναυτικό δίκαιο.

Η παρούσα έκδοση συγκεντρώνει διατάξεις του διεθνούς δικαίου της θάλασσας, του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου καθώς και του διεθνούς ποινικού και προσφυγικού δικαίου και έχει στόχο να συνδράμει τους υπαλλήλους της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλους ενδιαφερόμενους επαγγελματίες να κατανοήσουν καλλίτερα τη σχέση των προαναφερόμενων διαφορετικών τομέων του δικαίου. Η συλλογή των κειμένων δεν είναι εξαντλητική, έχουν επιλεγεί μόνον οι κρίσιμες για την περίπτωση διατάξεις δικαίου. Επειδή το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου και το προσφυγικό δίκαιο έχουν αποτελέσει αντικείμενο ειδικής συλλογής κειμένων του διεθνούς δικαίου οι σχετικές αναφορές που παρατίθενται στην παρούσα έκδοση περιορίζονται στις ισχύουσες διατάξεις απαγόρευσης της επαναπροώθησης και σε κάποιες συστάσεις και εγκυκλίους που αφορούν ειδικότερα στη μετανάστευση από τη θάλασσα. Το εγχειρίδιο αυτό εκδόθηκε κατ' αρχήν επί τη ευκαιρία διάσκεψης για τη διάσωση και την παρεμπόδιση στη Μεσόγειο. Έτσι, παρατίθενται οι Συστάσεις της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης, περιλαμβάνει έγγραφα που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο σχετικών διασκέψεων που οργάνωσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες τα τελευταία χρόνια.

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
Γενεύη, Νοέμβριος 2006

Περιεχόμενα

Σελίδα

Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982) (αποσπάσματα)	6
Σύμβαση για την Ανοιχτή Θάλασσα (1958) αποσπάσματα	12
Διεθνής Σύμβαση για την Επιθαλάσσια Αρωγή (1989) αποσπάσματα	13
Διεθνής Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS) (1974) (αποσπάσματα)	15
Διεθνής Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση (SAR) (1979) (αποσπάσματα)	18
Σύμβαση για τη Διεθνή Ναυτιλιακή Κίνηση του 1965	20

Κατευθυντήριες Οδηγίες του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ)

Απόφαση MSC. 167(78), Παράρτημα 23, Οδηγίες για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα (υιοθετηθείσες στις 20.5.2004)	27
Απόφαση A.920 (22), Εξέταση των μέτρων ασφαλείας και των διαδικασιών για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα (υιοθετηθείσα στις 29.11.2001)	37
Εγκύκλιος MSC/Circ.896/Rev.1, Προσωρινά μέτρα για την καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών εμπορίας ή παράνομης διακίνησης των μεταναστών από τη θάλασσα (υιοθετηθείσα στις 12.6.2001)	39
Απόφαση A.871(20), Οδηγίες για τον καταμερισμό των ευθυνών για την επιτυχή διευθέτηση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών (υιοθετηθείσα στις 27.11.1997)	44

Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο

Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (αποσπάσματα)	51
--	----

Πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Πόρισμα No. 97 (LIV) για τις Εγγυήσεις προστασίας στα μέτρα αποτροπής (2003)	53
Πόρισμα No. 53 (XXXIX) για τους Λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο (1988)	55
Πόρισμα No. 23 (XXXII) για τα Προβλήματα που αφορούν τη διάσωση των αιτούντων άσυλο που κινδυνεύουν στη θάλασσα (1981)	56
Πόρισμα No. 20 (XXXI) για την Προστασία των αιτούντων άσυλο στη θάλασσα (1980)	57
Πόρισμα No. 15 (XXX) για τους Πρόσφυγες χωρίς χώρα ασύλου (1979)	58

Κατευθυντήριες οδηγίες και θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Κατευθυντήριες οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία: Η εφαρμογή του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων στα θύματα εμπορίας ανθρώπων ή στα πρόσωπα που κινδυνεύουν από την εμπορία ανθρώπων, 7.4.2006 (αποσπάσματα)	60
Αποτροπή εισόδου των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων: το διεθνές πλαίσιο και συστάσεις για ολοκληρωμένη προσέγγιση, 18 ^η συνάντηση της Διαρκούς Επιτροπής, (9.6.2000)	62

Συστάσεις της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης

Σύσταση 1645 (2004) : Πρόσβαση σε βοήθεια και προστασία των αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές	68
Σύσταση 1449: Παράνομη Μετανάστευση από τα νότια της Μεσογείου στην Ευρώπη	74

Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, 1984 (αποσπάσματα)	76
Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, 1966 (αποσπάσματα)	77
Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα	81
Γενικό Σχόλιο No. 31 της Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: Η νομική φύση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα συμβαλλόμενα στο Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων κράτη (παράγραφοι 10 και 12)	83
Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989 (αποσπάσματα)	84
Διεθνής Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους, 1990 (αποσπάσματα)	85

Κατευθυντήριες Αρχές και Οδηγίες για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την Εμπορία Ανθρώπων: Συστάσεις (Αποσπάσματα)	88
Διεθνές Ποινικό Δίκαιο	
Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος	94
Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος	102
Έγγραφα Διασκέψεων και Συναντήσεων της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες	
Συνέδριο Αντιπροσώπων των Κρατών για τη Διάσωση στη Θάλασσα και την Αποτροπή στη Μεσόγειο, Μαδρίτη, 23-24 Μαΐου 2006: κείμενο εργασίας και επιτομή των πρακτικών του συνεδρίου	111
Συνέδριο Εμπειρογνομώνων για την Αποτροπή και τη Διάσωση στη Μεσόγειο, 12-13 Σεπτεμβρίου 2005, Αθήνα, Ελλάδα, Συνεργατικές Απαντήσεις, Επιτομή συζητήσεων και προτάσεων	124
Στρογγυλή τράπεζα εμπειρογνομώνων για τη Διάσωση στη Θάλασσα - Πτυχές της προστασίας των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων Λισαβόνα Πορτογαλίας, 5/26.3.2002 - Σημείωμα εργασίας για την προστασία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που κινδυνεύουν στη θάλασσα	130
Η μεταχείριση των προσώπων που διασώζονται στη θάλασσα: Συμπεράσματα και συστάσεις των πρόσφατων συναντήσεων και των διασκέψεων εμπειρογνομώνων που συγκάλεσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (28.11.2007)	146

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Υπογράφηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1982

Έναρξη ισχύος : 16 Νοεμβρίου 1994

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κυβερνήσεων, συμπεριλαμβανομένων των κρατών της σημαίας των πλοίων, σε διάφορες ναυτικές ζώνες που υπάγονται στην εθνική δικαιοδοσία αλλά και εκτός αυτής, όπως είναι η ανοικτή θάλασσα. Επομένως, κάποιες από τις διατάξεις της Σύμβασης ρυθμίζουν τη μεταχείριση των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στη θάλασσα.

[όπως κυρώθηκε με το **N. 2321/1995** : Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης (**ΦΕΚ Α' 136**)]

Επιλογή διατάξεων

Δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης

Άρθρο 17.— Υπό τους όρους της παρούσας Σύμβασης, τα πλοία όλων των κρατών παρακτίων ή άνευ ακτών απολαμβάνουν του δικαιώματος της αβλαβούς διέλευσης μέσω της χωρικής θάλασσας.

Έννοια διέλευσης

Άρθρο 18.- 1. Διέλευση σημαίνει ναυσιπλοΐα μέσα από τη χωρική θάλασσα με σκοπό:

(α) τον διάπλου της θάλασσας αυτής χωρίς είσοδο στα χωρικά ύδατα ή προσορμισμό σε αγκυροβόλιο ή λιμενικές εγκαταστάσεις έξω από τα εσωτερικά ύδατα ή

(β) την πορεία προς ή την αναχώρηση από τα εσωτερικά ύδατα ή τον προσορμισμό σε αγκυροβόλιο ή λιμενική εγκατάσταση.

2. Η διέλευση θα είναι συνεχής και ταχεία. Εν τούτοις, η διέλευση περιλαμβάνει το δικαίωμα κράτησης μηχανών και αγκυροβολίας, αλλά μόνον εφόσον αυτές αποτελούν συνήθη συμβάντα της ναυσιπλοΐας ή καθίστανται αναγκαίες λόγω ανωτέρας βίας ή κινδύνου ή προς τον σκοπό παροχής βοήθειας σε πρόσωπα, πλοία ή αεροσκάφη τα οποία βρίσκονται σε κίνδυνο.

Έννοια της αβλαβούς διέλευσης

Άρθρο 19.- 1. Η διέλευση είναι αβλαβής εφόσον δεν διαταράσσει την ειρήνη, την τάξη ή την ασφάλεια του παράκτιου κράτους. Η διέλευση θα λαμβάνει χώρα σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση και τους άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου.

2. Η διέλευση ξένου πλοίου θεωρείται ότι διαταράσσει την ειρήνη, την τάξη ή την ασφάλεια του παράκτιου κράτους, εάν, ευρισκόμενο στη χωρική θάλασσα, προβεί σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες δραστηριότητες:

.....

(ζ) στη φόρτωση ή εκφόρτωση οποιουδήποτε εμπορεύματος, χρημάτων ή προσώπων κατά παράβαση των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και κανονισμών του παράκτιου κράτους.

....

(μ) σε οιαδήποτε άλλη ενέργεια που δεν έχει άμεση σχέση με τη διέλευση.

Νόμοι και κανονισμοί του παράκτιου κράτους που αναφέρονται στην αβλαβή διέλευση

Άρθρο 21.- 1. Το παράκτιο κράτος δύναται να υιοθετήσει νόμους και κανονισμούς, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και άλλων κανόνων του διεθνούς δικαίου που αναφέρονται στην αβλαβή διέλευση από τη χωρική θάλασσα, σε σχέση με όλα ή οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

....

(η) την πρόληψη της παραβίασης των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και κανονισμών του παράκτιου κράτους.

...

4. Τα ξένα πλοία που ασκούν το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης από τη χωρική θάλασσα συμμορφώνονται με όλους τους παραπάνω νόμους και κανονισμούς και όλες τις γενικά αποδεκτές διεθνείς ρυθμίσεις που αφορούν στην αποφυγή των συγκρούσεων στη θάλασσα.

Δικαιώματα προστασίας του παράκτιου κράτους

Άρθρο 25.- 1. Το παράκτιο κράτος δύναται να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα στη χωρική θάλασσα προκειμένου να εμποδίσει διέλευση η οποία δεν είναι αβλαβής.

2. Στην περίπτωση πλοίων που εισέρχονται στα εσωτερικά ύδατα ή προσεγγίζουν σε λιμενική εγκατάσταση που κείται έξω από τα εσωτερικά ύδατα, το παράκτιο κράτος έχει επίσης το δικαίωμα να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη οποιασδήποτε παραβίασης των όρων στους οποίους υπόκειται η είσοδος αυτών των πλοίων στα εσωτερικά ύδατα ή η παραπάνω προσέγγισή του σε λιμενική εγκατάσταση.

3. Το παράκτιο κράτος δύναται, χωρίς να προβαίνει σε οποιαδήποτε διάκριση τύποις ή ουσία μεταξύ των ξένων πλοίων, να αναστέλλει προσωρινά εντός καθορισμένων περιοχών της χωρικής θάλασσας, την αβλαβή διέλευση των ξένων πλοίων, εάν η αναστολή αυτή είναι απαραίτητη για την προστασία της ασφάλειάς του, συμπεριλαμβανομένων των ασκήσεων όπλων. Η παραπάνω αναστολή θα αποκτά ισχύ μόνο μετά την προσήκουσα δημοσίευση αυτής.

Ποινική δικαιοδοσία επί ξένου πλοίου

Άρθρο 27.- 1. Η ποινική δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους δεν θα πρέπει να ασκείται πάνω σε ξένο πλοίο διερχόμενο από τη χωρική θάλασσα, για τη σύλληψη οποιουδήποτε προσώπου ή τη διενέργεια οποιασδήποτε ανάκρισης σχετικής με έγκλημα που διαπράχθηκε πάνω στο πλοίο κατά τη διάρκεια της διέλευσής του με την εξαίρεση μόνο των παρακάτω περιπτώσεων:

(α) αν οι συνέπειες του εγκλήματος επεκτείνονται στο παράκτιο κράτος,

(β) αν το έγκλημα είναι τέτοιας φύσεως που να διαταράσσει την ειρήνη της χώρας ή την τάξη στη χωρική θάλασσα,

(γ) αν έχει ζητηθεί η συνδρομή των τοπικών αρχών από τον πλοίαρχο ή από διπλωματικό πράκτορα ή τον προξενικό λειτουργό του κράτους της σημαίας.

.....

2. Οι παραπάνω διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα του παράκτιου κράτους να λαμβάνει μέτρα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία του προκειμένου να προβεί σε συλλήψεις ή ανακριτικές πράξεις επί ξένου πλοίου το οποίο διέρχεται από τη χωρική θάλασσα προερχόμενο από τα εσωτερικά ύδατα.

3. Στις περιπτώσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2, το παράκτιο κράτος οφείλει, εάν το ζητήσει ο πλοίαρχος, να ειδοποιήσει τις διπλωματικές ή προξενικές αρχές του κράτους της σημαίας, πριν από τη λήψη οποιωνδήποτε μέτρων, και να διευκολύνει την επαφή μεταξύ των αρχών αυτών και του πληρώματος του πλοίου. Σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης η ειδοποίηση αυτή μπορεί να γνωστοποιηθεί κατά τη διάρκεια λήψης των μέτρων.

4. Κατά την εξέταση του εάν και κατά ποιο τρόπο θα πρέπει να γίνει μια σύλληψη, οι τοπικές αρχές λαμβάνουν δεόντως υπόψη τα συμφέροντα της ναυσιπλοΐας.

5. Με εξαίρεση τα προβλεπόμενα στο Μέρος XII ή σχετικά με παραβιάσεις των νόμων και κανονισμών που υιοθετήθηκαν σύμφωνα με το Μέρος V, το παράκτιο κράτος δεν δύναται να λάβει κανένα μέτρο επί ξένου πλοίου το οποίο διέρχεται από τη χωρική θάλασσα με σκοπό να προβεί σε σύλληψη ή ανακριτικές πράξεις για έγκλημα που διαπράχθηκε πριν από την είσοδο του σκάφους στη χωρική θάλασσα, αν το πλοίο προερχόμενο από ξένο λιμένα, απλώς διέρχεται από τη χωρική θάλασσα χωρίς να εισέλθει στα εσωτερικά ύδατα.

Συνορεύουσα ζώνη

Άρθρο 33.- 1. Σε ζώνη που συνορεύει με τη χωρική του θάλασσα, η οποία ορίζεται ως συνορεύουσα ζώνη, το παράκτιο κράτος μπορεί να ασκεί τον έλεγχο που είναι απαραίτητος για να:

(α) εμποδίζει παραβίαση των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών του νόμων και κανονισμών στο έδαφός του ή στη χωρική του θάλασσα,

(β) τιμωρεί παραβιάσεις των παραπάνω νόμων και κανονισμών που διαπράχθηκαν στο έδαφός του ή στη χωρική του θάλασσα.

2. Η συνορεύουσα ζώνη δεν μπορεί να εκτείνεται πέρα από τα 24 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας.

Δικαίωμα πλου διέλευσης

Άρθρο 38.- 1. Στα στενά που αναφέρονται στο άρθρο 37¹, όλα τα πλοία και αεροσκάφη απολαύουν του δικαιώματος πλου διέλευσης, το οποίο ασκείται ακωλύτως, πλην της περίπτωσης που το στενό σχηματίζεται από ηπειρωτικό έδαφος ενός κράτους και νήσου που ανήκει σε αυτό, οπότε ο πλους διέλευσης δεν εφαρμόζεται εφόσον υπάρχει ανοικτά της νήσου δυνατότητα πλου μέσα από ανοικτή θάλασσα ή από αποκλειστική οικονομική ζώνη, παρόμοιας καταλληλότητας ως προς τα ναυτιλιακά και υδρογραφικά χαρακτηριστικά.

2. Πλους διέλευσης σημαίνει την άσκηση, σύμφωνα με το Μέρος αυτό, ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και της υπέρπτησης μόνο για το σκοπό του συνεχούς και ταχέως διάπλου του στενού μεταξύ ενός τμήματος ανοικτής θάλασσας ή μιας αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και ενός άλλου τμήματος ανοικτής θάλασσας ή μιας αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Εν τούτοις, η απαίτηση για συνεχή και ταχύ διάπλου δεν αποκλείει τη διέλευση μέσα από στενό με σκοπό την πρόσβαση, αναχώρηση ή επιστροφή από τις ακτές ενός κράτους παράκτιου στο στενό, με την επιφύλαξη των όρων εισόδου σ' αυτό το κράτος.

3. Οποιαδήποτε δραστηριότητα η οποία δεν αποτελεί άσκηση του δικαιώματος πλου διέλευσης μέσα από ένα στενό εξακολουθεί να υπόκειται στις άλλες εφαρμοστέες διατάξεις της παρούσας Σύμβασης.

Υποχρεώσεις πλοίων και αεροσκαφών κατά τον πλου διέλευσης

Άρθρο 39. – 1. Πλοία και αεροσκάφη, ενώ ασκούν το δικαίωμα του πλου διέλευσης οφείλουν:

....

(β) να απέχουν από κάθε απειλή ή χρήση βίας εναντίον της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας των παράκτιων στα στενά κρατών ή κατά οποιονδήποτε άλλο τρόπο κατά παράβαση των αρχών του διεθνούς δικαίου που είναι ενσωματωμένες στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

(γ) να απέχουν απ' οποιοσδήποτε δραστηριότητες άλλες από εκείνες που επιβάλλει ένας κανονικός τρόπος συνεχούς και γρήγορης διέλευσης, εκτός αν καθίστανται απαραίτητες λόγω ανωτέρας βίας ή κινδύνου,

(δ) να συμμορφώνονται με άλλες σχετικές διατάξεις του παρόντος Μέρους.

2. Πλοία σε πλου διέλευσης οφείλουν:

(α) να συμμορφώνονται με τους γενικά αποδεκτούς διεθνείς κανονισμούς, διαδικασίες και πρακτική για την ασφάλεια στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων των Διεθνών Κανονισμών Αποφυγής Συγκρούσεων στη Θάλασσα.

.....

Νόμοι και κανονισμοί παρακτίων σε στενά κρατών σχετικοί με τον πλου διέλευσης

Άρθρο 42.- 1. Τηρουμένων των διατάξεων του παρόντος τμήματος, τα παράκτια των στενών κράτη μπορούν να υιοθετούν νόμους και κανονισμούς σχετικούς με τον πλου διέλευσης, από τα στενά, αναφορικά με τα ακόλουθα:

....

(δ) τη φόρτωση ή εκφόρτωση οποιουδήποτε εμπορεύματος, χρημάτων ή προσώπων κατά παράβαση των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και κανονισμών των παράκτιων στα στενά κρατών.

2. Αυτοί οι νόμοι και κανονισμοί δεν διακρίνουν, τύποις ή ουσία, μεταξύ ξένων πλοίων, ούτε κατά την εφαρμογή τους έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, παρακώλυση ή περιορισμό του δικαιώματος του πλου διέλευσης, όπως καθορίζεται στο παρόν τμήμα.

3. Παράκτια των στενών κράτη δίνουν τη δέουσα δημοσιότητα σε όλους αυτούς τους νόμους και κανονισμούς.

4. Ξένα πλοία που ασκούν το δικαίωμα πλου διέλευσης, συμμορφώνονται με αυτούς τους νόμους και κανονισμούς.

5. Σε περίπτωση παραβάσεως των νόμων και κανονισμών αυτών ή των διατάξεων του παρόντος τμήματος από πλοίο ή αεροσκάφος που απολαύει ετεροδικίας, το κράτος της σημαίας του πλοίου ή το κράτος όπου είναι καταγεγραμμένο το αεροσκάφος φέρει διεθνή ευθύνη για οποιαδήποτε απώλεια ή βλάβη που μπορεί να έχει προκληθεί στα παράκτια των στενών κράτη.

---

¹ Το άρθρο 37 περιορίζει την εφαρμογή των άρθρων 37 έως 44 της Σύμβασης (Τμήμα 2) «στα στενά διεθνούς ναυσιπλοΐας μεταξύ ενός τμήματος ανοικτής θάλασσας ή αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και ενός άλλου τμήματος ανοικτής θάλασσας ή αποκλειστικής οικονομικής ζώνης».

Υποχρεώσεις παράκτιων σε στενά κρατών

Άρθρο 44.- Παράκτια σε στενά κράτη δεν πρέπει να παρεμποδίζουν τον πλου διέλευσης και πρέπει να δίνουν τη δέουσα δημοσιότητα σε οποιοδήποτε κίνδυνο για τη ναυσιπλοΐα ή την υπέρπτηση μέσα ή πάνω από το στενό, τον οποίο γνωρίζουν. Η άσκηση του δικαιώματος του πλου διέλευσης δεν δύναται να ανασταλεί.

Δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης

Άρθρο 52.- 1. Τηρουμένου του άρθρου 53² και μη θιγομένου του άρθρου 50³, τα πλοία όλων των κρατών απολαύουν του δικαιώματος αβλαβούς διέλευσης μέσα από τα αρχιπελαγικά ύδατα, σύμφωνα με το Μέρος II, Τμήμα 3.

Υποχρεώσεις πλοίων και αεροσκαφών κατά τη διέλευσής τους, επιστημονικές έρευνες και υδρογραφικές εργασίες, υποχρεώσεις του αρχιπελαγικού κράτους και νόμοι και κανονισμοί του αρχιπελαγικού κράτους στην αποκλειστική οικονομική ζώνη

Άρθρο 54.- Τα άρθρα 39, 40⁴, 42 και 44 εφαρμόζονται mutatis mutandis και στην αρχιπελαγική διέλευση.

Ελευθερία της Ανοικτής Θάλασσας

Άρθρο 87.- 1. Η ανοικτή θάλασσα είναι ελεύθερη για όλα τα κράτη, παράκτια ή άνευ ακτών. Η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας ασκείται σύμφωνα με τους όρους που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς επίσης και στους λοιπούς κανόνες του διεθνούς δικαίου....

2. Οι εν λόγω ελευθερίες ενασκοούνται από όλα τα κράτη λαμβάνοντας προσηκόντως υπόψη τα συμφέροντα των άλλων κρατών κατά την άσκηση της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας, ως επίσης και τα δικαιώματα που παρέχονται από τη Σύμβαση σχετικά με τις δραστηριότητες εντός της περιοχής.

Καθεστώς των πλοίων

Άρθρο 92.- 1. Τα πλοία πλέον με τη σημαία ενός μόνο κράτους και εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις που προβλέπονται ρητά σε διεθνείς συνθήκες ή σε αυτή τη Σύμβαση υπόκεινται στην αποκλειστική του δικαιοδοσία στην ανοικτή θάλασσα. Το πλοίο δεν μπορεί να αλλάξει τη σημαία του κατά τη διάρκεια ταξιδιού ή όταν έχει προσεγγίσει σε λιμάνι εκτός από την περίπτωση πραγματικής μεταβίβασης της ιδιοκτησίας ή αλλαγής νηολογίου.

2. Πλοίο που πλέει με τις σημαίες δύο ή περισσοτέρων κρατών, χρησιμοποιώντας αυτές για διευκόλυνσή του, δεν μπορεί να επικαλεσθεί καμιά από αυτές τις εθνικότητες έναντι οποιουδήποτε άλλου κράτους και μπορεί να εξομοιωθεί με πλοίο χωρίς εθνικότητα.

Υποχρέωση παροχής βοήθειας

Άρθρο 98.- 1. Κάθε κράτος πρέπει να απαιτεί από τον πλοίαρχο οποιουδήποτε πλοίου που φέρει τη σημαία του, εφόσον μπορεί να πράξει αυτό χωρίς να εκθέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο, το πλήρωμα ή τους επιβάτες.

(α) να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο που είναι στη θάλασσα και κινδυνεύει να πνιγεί,

(β) να πλέει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ταχύτητα για τη διάσωση ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο, εφόσον ήθελε πληροφορηθεί ότι αυτοί χρειάζονται βοήθεια και εφόσον η παροχή τέτοιας βοήθειας μπορεί λογικά να αναμένεται από αυτόν,

(γ) σε περίπτωση σύγκρουσης, να παρέχει βοήθεια στο άλλο πλοίο, στο πλήρωμά του και στους επιβάτες του και, αν είναι δυνατό, να πληροφορεί το άλλο πλοίο για το όνομα του δικού του πλοίου, το λιμάνι νηολόγησής του καθώς και το πλησιέστερο λιμάνι στο οποίο θα προσεγγίσει αυτό.

² Το άρθρο 53 ορίζει για το «δικαίωμα αρχιπελαγικής διέλευσης».

³ Δυνάμει του άρθρου 50 τα αρχιπελαγικά κράτη μπορούν «να χαράσσουν τις κλείουσες γραμμές για την οριοθέτηση των εσωτερικών υδάτων».

⁴ Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 40 «κατά τη διάρκεια του πλου διέλευσης, ξένα πλοία, περιλαμβανομένων και των πλοίων που εκτελούν θαλάσσιες επιστημονικές έρευνες και υδρογραφικές εργασίες, δεν μπορούν να εκτελούν οποιοδήποτε από τις δραστηριότητες αυτές χωρίς την προηγούμενη άδεια των παράκτιων στα στενά κρατών».

2. Κάθε παράκτιο κράτος, πρέπει να μεριμνά για την ίδρυση, λειτουργία και συντήρηση επαρκούς και αποτελεσματικής υπηρεσίας έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα και, όπου το απαιτούν οι περιστάσεις, να συνεργάζεται με τα γειτονικά κράτη για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο περιφερειακών διευθετήσεων.

Δικαίωμα νηοψίας

Άρθρο 110. – 1. Εκτός περιπτώσεις επέμβασης δυνάμει εξουσιών που προβλέπονται από συνθήκη, πολεμικό πλοίο που συναντά στην ανοικτή θάλασσα ξένο πλοίο, εκτός από τα πλοία που απολαύουν πλήρους ετεροδικίας σύμφωνα με τα άρθρα 95 και 96⁵, δεν δικαιούται να σταματήσει για έλεγχο εκτός αν υπάρχει βάσιμος λόγος υποψίας ότι:

...

(β) το πλοίο επιδίδεται σε δουλεμπόριο,

...

(δ) το πλοίο δεν έχει εθνικότητα,

(ε) αν και φέρει ξένη σημαία ή αρνείται να υψώσει τη σημαία του, αυτό έχει στην πραγματικότητα την ίδια εθνικότητα με το πολεμικό.

2. Στις περιπτώσεις της πιο πάνω παραγράφου 1, το πολεμικό πλοίο μπορεί να προβεί σε εξακρίβωση του δικαιώματος του πλοίου να φέρει τη σημαία του. Για το σκοπό αυτό, μπορεί να στείλει λέμβο υπό τη διοίκηση αξιωματικού στο ύποπτο πλοίο. Αν μετά τον έλεγχο των εγγράφων η υπόνοια εξακολουθεί να υπάρχει, μπορεί να προβεί σε περαιτέρω έρευνα πάνω στο πλοίο, η οποία θα πρέπει να γίνει με κάθε δυνατή διάκριση.

3. Αν οι υπόνοιες αποδειχθούν αβάσιμες και με την προϋπόθεση ότι το πλοίο στο οποίο έχει γίνει η έρευνα δεν έχει διαπράξει οτιδήποτε που να δικαιολογεί τις υπόνοιες αυτές, θα αποζημιωθεί για κάθε απώλεια ή ζημία που υπέστη.

4. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται *mutatis mutandis* σε στρατιωτικά αεροσκάφη.

5. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται επίσης σε οποιαδήποτε άλλα δεόντως εξουσιοδοτημένα πλοία ή αεροσκάφη που έχουν εμφανή διακριτικά στοιχεία ότι ανήκουν σε κρατική υπηρεσία.

Δικαίωμα συνεχούς καταδίωξης

Άρθρο 111.- 1. Η συνεχής καταδίωξη ξένου πλοίου μπορεί αν γίνεται όταν οι αρμόδιες αρχές του παράκτιου κράτους έχουν σοβαρούς λόγους να πιστεύουν ότι το πλοίο παραβίασε τους νόμους και τους κανονισμούς του κράτους αυτού. Η συνεχής καταδίωξη μπορεί να αρχίσει όταν το ξένο πλοίο ή μια από τις λέμβους του βρίσκεται στα εσωτερικά ύδατα, αρχιπελαγικά ύδατα, στη χωρική θάλασσα ή στη συνορεύουσα ζώνη του καταδιώκοντος κράτους, και μπορεί να συνεχισθεί και έξω από τη χωρική θάλασσα ή τη συνορεύουσα ζώνη μόνο αν η καταδίωξη αυτή δεν έχει διακοπεί. Δεν είναι απαραίτητο, κατά τη διάρκεια που το ξένο πλοίο βρίσκεται μέσα στη χωρική θάλασσα ή στη συνορεύουσα ζώνη και διατάσσεται να σταματήσει, το πλοίο που δίνει τη διαταγή να βρίσκεται επίσης μέσα στη χωρική θάλασσα ή στη συνορεύουσα ζώνη. Αν το ξένο πλοίο βρίσκεται μέσα σε συνορεύουσα ζώνη, όπως αυτή καθορίζεται στο άρθρο 33, η δίωξη μπορεί να επιχειρηθεί μόνο για παραβιάσεις των δικαιωμάτων για προστασία των οποίων καθιερώθηκε η ζώνη αυτή.

2. Το δικαίωμα της συνεχούς καταδίωξης εφαρμόζεται, *mutatis mutandis*, για παραβάσεις στην αποκλειστική οικονομική ζώνη ή στην υφαλοκρηπίδα, συμπεριλαμβανομένων και των ζωνών ασφαλείας γύρω από τις εγκαταστάσεις της υφαλοκρηπίδας, των νόμων και των κανονισμών του παράκτιου κράτους που εφαρμόζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση αυτή στην αποκλειστική οικονομική ζώνη ή στην υφαλοκρηπίδα, περιλαμβανομένων και των ζωνών ασφαλείας.

3. Το δικαίωμα της συνεχούς καταδίωξης παύει μόλις το καταδιωκόμενο πλοίο εισέλθει στα χωρικά ύδατα της χώρας του ή τρίτου κράτους.

4. Η συνεχής καταδίωξη δεν θεωρείται ότι έχει αρχίσει παρά μόνο όταν το πλοίο που καταδιώκει έχει βεβαιωθεί με τα πρακτικά μέσα που διαθέτει, ότι το πλοίο που καταδιώκεται ή μια από τις λέμβους του ή άλλα σκάφη που ενεργούν ομαδικά και χρησιμοποιούν το καταδιωκόμενο πλοίο ως βάση, βρίσκεται μέσα στα όρια της χωρικής θάλασσας ή, ανάλογα με την περίπτωση, μέσα στη συνορεύουσα ζώνη ή την αποκλειστική οικονομική ζώνη ή πάνω από την υφαλοκρηπίδα. Η καταδίωξη μπορεί να αρχίσει μόνο μετά από την εκπομπή οπτικού ή ηχητικού σήματος για την ανακοπή του πλου, το οποίο πρέπει να εκπέμπεται από απόσταση που να μπορεί να ακουσθεί ή να γίνει ορατό από το ξένο πλοίο.

⁵ Τα άρθρα 95 και 96 ρυθμίζουν ζητήματα της «ετεροδικίας των πολεμικών πλοίων στην ανοικτή θάλασσα» και «της ετεροδικίας πλοίων που χρησιμοποιούνται μόνο σε κρατική μη εμπορική υπηρεσία» αντιστοίχως.

5. Το δικαίωμα της καταδίωξης μπορεί να ασκηθεί μόνο από πολεμικά πλοία ή στρατιωτικά αεροσκάφη ή άλλα πλοία ή αεροσκάφη με εμφανή διακριτικά στοιχεία ότι ανήκουν σε κρατική υπηρεσία και είναι εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό.

6. Όπου η καταδίωξη γίνεται με αεροσκάφος:

(α) οι διατάξεις των παραγράφων (1) μέχρι και (4) του άρθρου αυτού εφαρμόζονται *mutatis mutandis*.

(β) το αεροσκάφος, το οποίο δίνει διαταγή ανακοπής πλου πρέπει αυτό το ίδιο να καταδιώκει ενεργά το πλοίο, μέχρις ότου πλοίο ή άλλο αεροσκάφος του παράκτιου κράτους, που έχει κληθεί από το αεροσκάφος, καταφθάσει για να αναλάβει την καταδίωξη, εκτός βέβαια αν το αεροσκάφος μπορεί μόνον του να συλλάβει το πλοίο. Δεν είναι ικανοποιητική η δικαιολογία για σύλληψη έξω από τη χωρική θάλασσα ότι το πλοίο απλώς επισημάνθηκε από το αεροσκάφος ως ένοχο ή ύποπτο παραβίασης, αν παράλληλα δεν διατάχθηκε να ανακόψει τον πλου του και δεν καταδιώχθηκε από το ίδιο το αεροσκάφος ή άλλο αεροσκάφος ή πλοία τα οποία συνεχίζουν την καταδίωξη χωρίς διακοπή.

7. Η απελευθέρωση πλοίου που συνελήφθη εντός της δικαιοδοσίας κάποιου κράτους και το οποίο συνοδεύτηκε σε κάποιο λιμάνι του κράτους αυτού για διεξαγωγή ανάκρισης από τις αρμόδιες αρχές του, δεν μπορεί να ζητηθεί με μόνη την αιτιολογία ότι το πλοίο διέσχισε υπό συνοδεία τμήμα της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης ή της ανοικτής θάλασσας διότι οι περιστάσεις το επέβαλαν.

8. Όταν το πλοίο έχει κρατηθεί ή συλληφθεί έξω από τη χωρική θάλασσα υπό συνθήκες που δεν δικαιολογούν την άσκηση του δικαιώματος της συνεχούς καταδίωξης, αυτό πρέπει να αποζημιωθεί για κάθε απώλεια ή ζημιά που μπορεί να υπέστη ως αποτέλεσμα αυτής της κρατήσεως ή σύλληψης.

Σχέση με άλλες συμβάσεις και διεθνείς συμφωνίες

Άρθρο 311.- 1. Η παρούσα σύμβαση υπερισχύει, μεταξύ των κρατών μερών, των Συμβάσεων της Γενεύης της 29^{ης} Απριλίου 1958 για το Δίκαιο της Θάλασσας.

2. Η παρούσα σύμβαση δεν μεταβάλλει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μερών που πηγάζουν από άλλες συμφωνίες συνάδουσες με την παρούσα σύμβαση και που δεν θίγουν την απολαυή από άλλα κράτη μέρη των δικαιωμάτων τους ή την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους δυνάμει της παρούσας σύμβασης.

3. Δύο ή περισσότερα κράτη μέρη μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες που τροποποιούν ή αναστέλλουν την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας σύμβασης, εφαρμοζόμενες αποκλειστικά στις μεταξύ τους σχέσεις υπό την προϋπόθεση ότι οι συμφωνίες αυτές δεν αφορούν σε διάταξη από την οποία η παρέκκλιση δεν είναι συμβατή με την αποτελεσματική εκτέλεση του αντικειμένου και του σκοπού της παρούσας σύμβασης και υπό την προϋπόθεση περαιτέρω ότι τέτοιες συμφωνίες δεν θίγουν την εφαρμογή των βασικών αρχών που περιέχονται σ' αυτή και ότι οι διατάξεις των συμφωνιών αυτών δεν θίγουν την απολαυή από άλλα κράτη μέρη των δικαιωμάτων τους ή την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους δυνάμει της παρούσας σύμβασης.

4. Κράτη μέρη που προτίθενται να συνάψουν συμφωνία που αναφέρεται στην παράγραφο 3 οφείλουν να γνωστοποιούν στα άλλα κράτη μέρη, μέσω του θεματοφύλακα της παρούσας σύμβασης, την πρόθεσή τους να συνάψουν τη συμφωνία, καθώς και τις τροποποιήσεις ή την αναστολή που προβλέπει αυτή η συμφωνία.

5. Το παρόν άρθρο δεν θίγει διεθνείς συμφωνίες οι οποίες ρητά επιτρέπονται ή διαφυλάσσονται από άλλα άρθρα της παρούσας Σύμβασης.

6. Τα κράτη μέρη συμφωνούν ότι καμιά τροποποίηση δεν μπορεί να γίνει στη βασική αρχή που αφορά στην κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας και που διατυπώνεται στο άρθρο 136 και ότι δεν θα καταστούν συμβαλλόμενα μέρη σ' οποιαδήποτε συμφωνία που θα παραβιάζει την αρχή αυτή.

Σύμβαση για την Ανοιχτή Θάλασσα ⁶

Υιοθετήθηκε: 29 Απριλίου 1958
Έναρξη ισχύος: 30 Σεπτεμβρίου 1962

Η Σύμβαση ορίζει την ανοιχτή θάλασσα και κωδικοποιεί γενικά αποδεκτούς κανόνες του διεθνούς δικαίου που ρυθμίζουν ζητήματα ναυσιπλοΐας, πειρατείας, παράνομης διακίνησης, συγκρούσεων, προστασίας των υποβρύχιων καλωδίων και της αλιείας. Αντικαταστάθηκε από τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 αλλά παραμένει σε ισχύ για τα κράτη που δεν υπέγραψαν τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνει κανόνα για τη διάσωση στη θάλασσα.

Επιλογή διατάξεων

Άρθρο 12.- 1. Κάθε κράτος πρέπει να απαιτεί από τον πλοίαρχο οιοδήποτε πλοίου φέρει τη σημαία του, εφόσον μπορεί να πράξει αυτό χωρίς να εκθέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο, το πλήρωμα ή τους επιβάτες:

α) να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο που είναι στη θάλασσα και κινδυνεύει να πνιγεί,

β) να πλέει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ταχύτητα για τη διάσωση ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο, εφόσον πληροφορηθεί ότι αυτοί χρειάζονται βοήθεια και εφόσον η παροχή τέτοιας βοήθειας μπορεί λογικά να αναμένεται από αυτόν,

γ) σε περίπτωση σύγκρουσης, να παρέχει βοήθεια στο άλλο πλοίο, στο πλήρωμά του και στους επιβάτες του και, αν είναι δυνατό, να πληροφορεί το άλλο πλοίο για το όνομα του δικού του πλοίου, το λιμάνι νηολόγησής του καθώς και το πλησιέστερο επόμενο λιμάνι προορισμού του.

2. Κάθε παράκτιο κράτος πρέπει να προάγει την ίδρυση και τη διατήρηση κατάλληλης και αποτελεσματικής υπηρεσίας έρευνας και διάσωσης για την ασφάλεια στη θάλασσα και, όπου το απαιτούν οι περιστάσεις να συνεργάζεται με τα γειτονικά κράτη στο πλαίσιο αμοιβαίων περιφερειακών διευθετήσεων.

---

⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση του ΟΗΕ του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας. Βλέπε σχετικά στη σελίδα 6.

Διεθνής Σύμβαση για την Επιθαλάσσια Αρωγή, 1989

Υιοθετήθηκε: 28 Απριλίου 1989

Έναρξη ισχύος: 14 Ιουλίου 1996

Η Σύμβαση ορίζει τις υποχρεώσεις του αρωγού, του πλοιοκτήτη και του πλοιάρχου στις περιπτώσεις συμμετοχής σε επιχειρήσεις θαλάσσιας αρωγής πλοίων ή ανθρώπων που κινδυνεύουν στη θάλασσα.

[όπως κυρώθηκε με το **N. 2391/1996: κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για την Επιθαλάσσια Αρωγή, 1989, (ΦΕΚ 55, τ. Α΄)]**

Επιλογή διατάξεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ορισμοί

Άρθρο 1.- Για τους σκοπούς αυτής της Σύμβασης:

(α) Επιχείρηση θαλάσσιας αρωγής σημαίνει κάθε πράξη ή δραστηριότητα, που αποσκοπεί στην παροχή βοήθειας σε πλοίο ή οποιοδήποτε άλλο περιουσιακό στοιχείο, που βρίσκεται σε κίνδυνο σε ύδατα κατάλληλα για ναυσιπλοΐα ή σε οποιαδήποτε άλλα ύδατα.

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΑΡΩΓΗΣ

Υποχρεώσεις του αρωγού, του πλοιοκτήτη και του πλοιάρχου

Άρθρο 8.- 1. Ο αρωγός υποχρεούται έναντι του πλοιοκτήτη ή του κυρίου άλλου περιουσιακού στοιχείου, που βρίσκεται σε κίνδυνο:

(α) να εκτελεί την επιχείρηση θαλάσσιας αρωγής με την οφειλόμενη επιμέλεια,

(β) κατά την εκτέλεση της υποχρέωσης, που προσδιορίζεται στην υποπαράγραφο (α), να λαμβάνει την απαραίτητη μέριμνα αποτροπής ή ελαχιστοποίησης της βλάβης προς το περιβάλλον,

(γ) να ζητάει βοήθεια από άλλους αρωγούς, όταν οι συνθήκες εύλογα το απαιτούν και

(δ) να δέχεται την παρέμβαση άλλων αρωγών, όταν αυτή εύλογα ζητείται από τον πλοιοκτήτη ή τον πλοίαρχο του πλοίου ή τον κύριο άλλου περιουσιακού στοιχείου, που βρίσκεται σε κίνδυνο, υπό την προϋπόθεση όμως ότι το ποσό της αμοιβής του δεν θα επηρεάζεται, εάν αποδειχθεί ότι αυτό το αίτημα δεν ήταν εύλογο.

2. Ο πλοιοκτήτης και ο πλοίαρχος του πλοίου, ή ο κύριος άλλου περιουσιακού στοιχείου, που βρίσκεται σε κίνδυνο, υποχρεούνται έναντι του αρωγού:

(α) να συνεργάζονται πλήρως με αυτόν κατά τη διάρκεια της επιχείρησης αρωγής,

(β) σ' αυτή τη διαδικασία, να λαμβάνουν την απαραίτητη μέριμνα, ώστε να αποτρέπουν ή ελαχιστοποιούν τη βλάβη του περιβάλλοντος, και

(γ) όταν το πλοίο ή άλλο περιουσιακό στοιχείο έχει μεταφερθεί σε ένα ασφαλές μέρος να δέχεται να το παραλαμβάνει, όταν τούτο εύλογα ζητείται από τον αρωγό.

Υποχρέωση παροχής αρωγής

Άρθρο 10.- 1. Κάθε πλοίαρχος υποχρεούται, στο μέτρο που μπορεί να πράξει κάτι τέτοιο χωρίς να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο του και τα πρόσωπα που επιβαίνουν σ' αυτό, να παρέχει βοήθεια σε κάθε πρόσωπο που κινδυνεύει να χαθεί στη θάλασσα.

2. Τα Κράτη - Μέλη θα υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να επιβάλλουν την υποχρέωση, που καθορίζεται στην παράγραφο 1.

3. Ο πλοιοκτήτης δεν θα φέρει καμία ευθύνη για παράβαση της υποχρέωσης του πλοιάρχου, που προβλέπεται από την παράγραφο 1.

Συνεργασία

Άρθρο 11.- Ένα Κράτος - Μέλος, οποτεδήποτε νομοθετεί ή αποφασίζει για θέματα που σχετίζονται με επιχειρήσεις θαλάσσιας αρωγής, όπως η άδεια εισόδου των πλοίων που βρίσκονται σε κίνδυνο σε λιμάνια ή η παροχή διευκολύνσεων στους αρωγούς, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του την ανάγκη για συνεργασία μετα-

ξύ των αρωγών, άλλων ενδιαφερόμενων μερών και των δημόσιων αρχών, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική και επιτυχής εκτέλεση των επιχειρήσεων θαλάσσιας αρωγής με σκοπό τη διάσωση της ζωής ή των περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε κίνδυνο, καθώς και την αποτροπή βλάβης του περιβάλλοντος γενικά.

Διεθνής Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (Safety of Life at Sea: SOLAS)

Υπογράφηκε: 1^η Νοεμβρίου 1974

Έναρξη ισχύος: 25 Μαΐου 1980

Πρόκειται για τη σημαντικότερη συνθήκη που αφορά στην ασφάλεια των εμπορικών πλοίων. Βασικό αντικείμενο της Σύμβασης είναι ο καθορισμός των ελάχιστων κριτηρίων ασφάλειας για την κατασκευή, εξοπλισμό και λειτουργία των πλοίων. Υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα κράτη να ιδρύσουν υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης και τους πλοιάρχους να παρέχουν βοήθεια σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα.

Σκοπός των τροποποιήσεων της Σύμβασης SOLAS είναι η επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα πλοία κατά την εκπλήρωση των ανθρωπιστικών υποχρεώσεών τους. Επομένως, συμπληρώνουν την υποχρέωση του πλοιάρχου του πλοίου να παρέχει βοήθεια με την ανάλογη υποχρέωση των κρατών να συνεργάζονται στις καταστάσεις διάσωσης. Με την ενίσχυση της υποχρέωσης των πλοιάρχων των πλοίων οι τροποποιήσεις παρέχουν αποτελεσματικότερα μέτρα ασφαλείας για όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα.

[όπως κυρώθηκε με το Ν. 1045/1980: «περί κυρώσεως της υπογραφείσης εις Λονδίνον Διεθνούς Συμβάσεως περί Ασφαλείας της Ανθρώπινης Ζωής εν Θαλάσση 1974 και άλλων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ 95, τ. Α΄) και τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 199/2005 «κύρωση των τροποποιήσεων της διεθνούς σύμβασης περί ασφαλείας της ανθρωπίνης ζωής στην θάλασσα (ΠΑΑΖΕΘ – SOLAS’ 74), όπως αυτές υιοθετήθηκαν την 5^η Δεκεμβρίου 2000 με την απόφαση MSC 99 (73) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ)» (ΦΕΚ 239, τ. Α΄) και με το Π.Δ. 137/2007 «κύρωση των τροποποιήσεων της Διεθνούς Σύμβασης περί ασφαλείας της ανθρωπίνης ζωής στην θάλασσα (ΠΑΑΖΕΘ – SOLAS’74) όπως αυτές υιοθετήθηκαν την 20.5.2004 με τις αποφάσεις MSC 152 (78)/20.5.2004 και MSC 153 (78)/20.5.2004 καθώς και κύρωση του Πρωτοκόλλου του 1988 το οποίο αναφέρεται στη Διεθνή Σύμβαση ΠΑΑΖΕΘ – SOLAS 1974 όπως αυτές υιοθετήθηκαν την 20.5.2004 με την απόφαση MSC 154 (78)/20.5.2004, της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ)», (ΦΕΚ 174, τ. Α΄)]

Επιλογή διατάξεων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κεφάλαιο V: ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΪΑΣ

Ορισμοί

Κανονισμός 2. – 1. Προστίθεται η ακόλουθη νέα παράγραφος 5 μετά την υφιστάμενη παράγραφο 4:

«5. *Υπηρεσία έρευνας και διάσωσης.* Η αποδοτικότητα των λειτουργιών της παρακολούθησης του κινδύνου, της επικοινωνίας, του συντονισμού και της έρευνας και διάσωσης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ιατρικών συμβουλών, βασικής ιατρικής βοήθειας, ή ιατρικής διακομιδής, μέσω της χρήσης δημοσίων και ιδιωτικών πόρων συμπεριλαμβανομένων συνεργαζομένων αεροσκαφών, πλοίων, και άλλων σκαφών και εγκαταστάσεων».

Υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης

Κανονισμός 7.- 1. Κάθε συμβαλλόμενη κυβέρνηση αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίσει ότι έχουν ληφθεί να αναγκαία μέτρα για επικοινωνία ανάγκης και συντονισμό στην περιοχή ευθύνης της και για την διάσωση κινδυνευόντων προσώπων στην πέριξ των ακτών της θάλασσα. Αυτές οι διατάξεις πρέπει να περιλαμβάνουν τον καθορισμό, λειτουργία και συντήρηση τέτοιων ευκολιών έρευνας και διάσωσης που θεωρούνται πρακτικά δυνατές και αναγκαίες, λαμβάνοντας υπόψη την πυκνότητα της θαλάσσιας κυκλοφορίας και των ναυτιλιακών κινδύνων και, όσο είναι πρακτικά δυνατό, πρέπει να παρέχει επαρκή μέσα εντοπισμού και διάσωσης τέτοιων προσώπων.

2. Κάθε συμβαλλόμενη κυβέρνηση αναλαμβάνει την υποχρέωση παροχής προς τον Οργανισμό πληροφοριών που αφορούν τις υπάρχουσες ευκολίες έρευνας και διάσωσης και τα σχέδια για αλλαγές των, εάν υπάρχουν.

3. Επιβατηγά πλοία στα οποία εφαρμόζεται το Κεφάλαιο Ι πρέπει να φέρουν επί του πλοίου σχέδιο συνεργασίας με τις κατάλληλες υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης σε περίπτωση ανάγκης. Το σχέδιο πρέπει να εκπονείται μετά από συνεργασία πλοίου, εταιρείας όπως καθορίζεται στον Κανονισμό ΙΧ/1, και των υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης. Το σχέδιο πρέπει να περιλαμβάνει προβλέψεις για τον προγραμματισμό εκτέλεσης περιοδικών ασκήσεων για έλεγχο της αποτελεσματικότητάς του. Το σχέδιο πρέπει να συντάσσεται βάσει των οδηγιών που έχουν καταρτισθεί από τον Οργανισμό.

Καταστάσεις κινδύνου: υποχρεώσεις και διαδικασίες

Κανονισμός 33.- 1. Ο πλοίαρχος του ταξιδεύοντος πλοίου που είναι σε θέση να παράσχει βοήθεια, με τη λήψη πληροφορίας από οποιαδήποτε πηγή ότι άτομα κινδυνεύουν στη θάλασσα, υποχρεούται να πλεύσει ολοταχώς προς βοήθειά των ενημερώνοντας περί τούτου, εάν είναι δυνατόν, αυτά ή την Υπηρεσία έρευνας και διάσωσης. Αυτή η υποχρέωση για παροχή βοήθειας εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εθνικότητας ή της ιδιότητας των ατόμων αυτών ή από των συνθηκών υπό τις οποίες ευρέθηκαν. Εάν το πλοίο που λαμβάνει συναγερμό κινδύνου δεν μπορεί ή στις ειδικές συνθήκες του συμβάντος, θεωρεί αναίτιο ή μη αναγκαίο να προστρέξει σε βοήθεια, ο πλοίαρχος πρέπει να καταχωρήσει στο ημερολόγιο του πλοίου το λόγο για τον οποίο δεν προστρέχει σε βοήθεια των κινδυνευόντων ατόμων λαμβάνοντας υπόψη την σύσταση του Οργανισμού, για ανάλογη ενημέρωση των αρμόδιων Υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης.

1-1. Τα συμβαλλόμενα κράτη θα συντονίζονται και θα συνεργάζονται για να εξασφαλίσουν ότι οι πλοίαρχοι των πλοίων που παρέχουν βοήθεια επιβιβάζοντας άτομα ευρισκόμενα σε κίνδυνο στη θάλασσα αποδεσμεύονται από τις υποχρεώσεις τους με την ελάχιστη περαιτέρω παρέκκλιση από τον προτιθέμενο πλου του πλοίου, υπό την προϋπόθεση ότι η αποδέσμευση του πλοίαρχου του πλοίου από τις υποχρεώσεις κατά τον παρόντα Κανονισμό δεν θα θέσει περαιτέρω σε κίνδυνο την ασφάλεια της ζωής στη θάλασσα. Το συμβαλλόμενο κράτος που είναι υπεύθυνο για την περιοχή έρευνας και διάσωσης στην οποία παρέχεται τέτοια βοήθεια θα έχει την βασική ευθύνη για την εξασφάλιση επίτευξης αυτού του συντονισμού και της συνεργασίας, ώστε οι επιζώντες στους οποίους παρέχεται βοήθεια να αποβιβάζονται από το πλοίο που παρέχει την βοήθεια και να μεταφέρονται σε ασφαλές σημείο, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών συνθηκών της περίπτωσης και των οδηγιών που θα δίνονται από τον Οργανισμό. Στις περιπτώσεις αυτές τα αρμόδια συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να μεριμνήσουν ώστε αυτή η αποβίβαση να επιτευχθεί όσο το δυνατόν συντομότερα.

2. Ο πλοίαρχος κινδυνεύοντος πλοίου ή η ενδιαφερόμενη Υπηρεσία έρευνας και διάσωσης, μετά από διαβούλευση, όσο μπορεί να είναι δυνατό, με τους πλοίαρχους των πλοίων που απαντούν στο συναγερμό κινδύνου, έχει το δικαίωμα να επιτάξει ένα ή περισσότερα εκ των πλοίων στο μέτρο που ο πλοίαρχος του κινδυνεύοντος πλοίου ή η Υπηρεσία έρευνας και διάσωσης θεωρούν καλύτερα ικανά προς παροχή βοήθειας, και ο πλοίαρχος ή οι πλοίαρχοι του πλοίου ή των πλοίων που επιτάσσονται έχουν το καθήκον να συμμορφωθούν με την επίταξη, εξακολουθώντας να πλέουν ολοταχώς προς βοήθεια των κινδυνευόντων ατόμων.

3. Οι πλοίαρχοι των πλοίων πρέπει να αποδεσμεύονται της υποχρέωσης που επιβάλλεται από την παράγραφο 1 όταν πληροφορούνται ότι τα πλοία των δεν έχουν επιταχθεί και ότι ένα ή περισσότερα πλοία έχουν επιταχθεί και συμμορφούνται με την επίταξη. Η απόφαση πρέπει να κοινοποιείται, αν είναι δυνατόν, στα άλλα επιταχθέντα πλοία και στην Υπηρεσία έρευνας και διάσωσης.

4. Ο πλοίαρχος πλοίου πρέπει να αποδεσμεύεται της υποχρέωσης που επιβάλλεται από την παράγραφο 1 και, αν το πλοίο του έχει επιταχθεί, από την υποχρέωση που επιβάλλεται από την παράγραφο 2 όταν πληροφορείται από τα άτομα σε κίνδυνο ή από την Υπηρεσία έρευνας και διάσωσης ή από τον πλοίαρχο άλλου πλοίου που έχει προσεγγίσει αυτά τα άτομα ότι η βοήθεια δεν είναι πλέον απαραίτητη.

5. Οι διατάξεις του παρόντος Κανονισμού δεν αντιτίθενται προς τη Διεθνή Σύμβαση περί Ενοποίησης Ορισμένων Κανόνων που Αφορούν την Βοήθεια και την Διάσωση στη Θάλασσα που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες την 23^η Σεπτεμβρίου 1910, ιδιαιτέρως προς την υποχρέωση παροχής βοήθειας που επιβάλλεται από το άρθρο 11 αυτής της Σύμβασης⁷.

6. Οι πλοίαρχοι των πλοίων που έχουν επιβιβάσει άτομα που κινδυνεύουν στην θάλασσα, θα τα μεταχειρίζονται με ανθρωπιστική συμπεριφορά, στα πλαίσια των δυνατοτήτων και των περιορισμών του πλοίου.

⁷ Διεθνής Σύμβαση για την Διάσωση 1989 υπογραφέισα στο Λονδίνο στις 28 Απριλίου 1989, τέθηκε σε ισχύ την 14^η Ιουλίου 1996.

Σημείωση της επιμελήτριας: Η Σύμβαση της 23^{ης} Σεπτεμβρίου 1910 έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με το Ν. 3886/6.8.1911, ΦΕΚ 224/12.8.1911, τ. Α'.

Ασφαλής ναυσιπλοΐα και αποφυγή επικίνδυνων καταστάσεων

Κανονισμός 34.- Η υφισταμένη παράγραφος 3 διαγράφεται.

Διακριτική ευχέρεια πλοίαρχου

Κανονισμός 34 – 1. - Ο πλοιοκτήτης, ο ναυλωτής, η εταιρεία που διαχειρίζεται το πλοίο, όπως ορίζεται στον Κανονισμό IX/1, ή οποιοδήποτε άλλο άτομο δεν θα εμποδίζει ούτε θα περιορίζει τον πλοίαρχο του πλοίου από την λήψη ή εκτέλεση οποιασδήποτε απόφασης η οποία, κατά την επαγγελματική κρίση του πλοίαρχου, είναι απαραίτητη για την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα και την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος.

Διεθνής Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση (Search and Rescue: SAR)

Υπογράφηκε: 27 Απριλίου 1979
Έναρξη ισχύος: 25 Μαρτίου 1980

Σκοπός της Σύμβασης του 1979 είναι η ανάπτυξη διεθνούς συστήματος έρευνας και διάσωσης ώστε να συντονίζεται η διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα από έναν οργανισμό έρευνας και διάσωσης (SAR) ανεξάρτητα από τον τόπο του ατυχήματος και εφόσον είναι αναγκαίο στο πλαίσιο συνεργασίας με τους όμορους οργανισμούς έρευνας και διάσωσης. Παρότι η υποχρέωση των πλοίων να συνδράμουν στη διάσωση των πλοίων που κινδυνεύουν θάλασσα στηρίζεται στο εθνικό και στο θετό διεθνές δίκαιο (όπως για παράδειγμα στη Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα του 1974) μέχρι την υιοθέτηση της Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση δεν υπήρχε διεθνές σύστημα για τις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης. Περαιτέρω, η Σύμβαση ρυθμίζει την υποχρέωση βοήθειας όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα. Οι τροποποιήσεις του Παραρτήματος της Σύμβασης SAR⁸ έχουν στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών και της διαφύλαξης της ακεραιότητας των υπηρεσιών SAR διασφαλίζοντας την παροχή βοήθεια σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα ελαχιστοποιώντας τις αρνητικές επιπτώσεις για τα πλοία που τους παρέχουν βοήθεια.

[όπως κυρώθηκε με το Ν. 1844/1989: «Κύρωση Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 100, τ. Α΄) και τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 201/2000: «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1998 της Διεθνούς Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση, 1979, όπως αυτές υιοθετήθηκαν με την Απόφαση 70 (69) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού», ΦΕΚ 181, τ. Α΄) και το Π.Δ. 97/2009 «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 2004 της Διεθνούς Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση, 1979, όπως αυτές υιοθετήθηκαν με την υπ' αριθμ. MSC. 155 (78)/20.5.2004 απόφαση της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO), ΦΕΚ 124, τ. Α΄)]

Επιλογή διατάξεων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Όροι και ορισμοί

Κεφάλαιο 1.- 1.3 Οι όροι που ακολουθούν χρησιμοποιούνται στο Παράρτημα με τις ακόλουθες έννοιες:

...

1.3.2 «Διάσωση». Μια επιχείρηση για διάσωση ατόμων που κινδυνεύουν η οποία παρέχει αρχικά στους κινδυνεύοντες ιατρικές ή άλλες φροντίδες και μεταφέρει αυτούς σε ασφαλές μέρος.

Κεφάλαιο 2 : Οργάνωση και συντονισμός

2.1 Ρυθμίσεις για την παροχή και το συντονισμό υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης

2.1.1 Τα μέρη θα εξασφαλίσουν τη διενέργεια των αναγκαίων ρυθμίσεων για την παροχή επαρκών υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης για άτομα σε κίνδυνο γύρω από τις ακτές τους.

1. Στο τέλος της υπάρχουσας παραγράφου 2.1.1 προστίθεται η ακόλουθη πρόταση:

Η έννοια προσώπου κινδυνεύοντος στην θάλασσα περιλαμβάνει επίσης πρόσωπα χρησιμοποιούντα βοήθεια που έχουν βρει καταφύγιο σε ακτή σε απομακρυσμένη τοποθεσία εντός ωκεάνιας περιοχής μη προσβάσιμης από καμμία ευκολία διάσωσης άλλη από τις προβλεπόμενες στο παράρτημα.

...

2.1.10 Τα μέρη θα εξασφαλίσουν την παροχή βοήθειας σε κάθε άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο στη θάλασσα. Αυτό θα το πράττουν ανεξάρτητα της εθνικότητας ή της κατάστασης του ατόμου αυτού ή των περιστάσεων στις οποίες το άτομο αυτό βρέθηκε.

---

⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: υιοθετήθηκαν με την Απόφαση MSC.155(78), Παράρτημα 5 στις 20.5.2004. Άρχισαν να ισχύουν στις 1.7.2006.

Κεφάλαιο 3: Συνεργασία μεταξύ των κρατών

Στην παράγραφο 3.1.6 η λέξη «και» διαγράφεται στην υποπαράγραφο 2, ή τελεία αντικαθίσταται από «και» στην υποπαράγραφο 3 και η ακόλουθη νέα υποπαράγραφος 4 προστίθεται μετά την υφιστάμενη υποπαράγραφο .3:

4. να κάνει τις απαραίτητες ρυθμίσεις σε συνεργασία με άλλα Κέντρα Έρευνας και Διάσωσης για αναγνώριση του πλέον κατάλληλου τόπου (ων) για αποβίβαση προσώπων που ανευρίσκονται κινδυνεύοντες στην θάλασσα.

3. Η ακόλουθη νέα παρ. 3.1.9 προστίθεται μετά την υφιστάμενη παρ. 3.1.8:

3.1.9 Τα μέρη θα συντονίζονται και συνεργάζονται, έτσι ώστε να εξασφαλίζουν ότι πλοίαρχοι πλοίων παρέχοντες συνδρομή μέσω επιβίβασης προσώπων κινδυνεύοντων στην θάλασσα απαλλάσσονται των υποχρεώσεων τους με ελάχιστη περαιτέρω απόκλιση από τον προγραμματισμένο πλου του πλοίου, υπό την αίρεση ότι απαλλασσόμενος ο πλοίαρχος αυτών των υποχρεώσεων δεν διακυβεύεται περαιτέρω η ασφάλεια της ζωής στην θάλασσα. Το Συμβαλλόμενο Μέρος που είναι υπεύθυνο για την περιοχή έρευνας και διάσωσης στην οποία παρέχεται η συνδρομή θα έχει την κύρια ευθύνη εξασφάλισης τέτοιου συντονισμού και συνεργασίας, έτσι ώστε οι διασωθέντες να αποβιβάζονται από το πλοίο που παρέχει συνδρομή και μεταφέρονται σε περιοχή ασφαλείας, λαμβανόμενων υπόψη των ιδιαιτέρων συνθηκών του περιστατικού και κατευθυντηρίων οδηγιών που αναπτύχθηκαν από τον Οργανισμό. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα σχετιζόμενα Μέρη θα κανονίζουν έτσι ώστε τέτοια αποβίβαση να πραγματοποιείται στο μέτρο του πρακτικά εφικτού.

Κεφάλαιο 4: Επιχειρησιακές διαδικασίες

4.8 Τερματισμός και αναβολή των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης

4. Η ακόλουθη νέα παρ. 4.8.5 προστίθεται μετά την υφιστάμενη παρ. 4.8.4:

4.8.5. Το ενδιαφερόμενο Κέντρο Συντονισμού Διάσωσης ή Υποκέντρο διάσωσης θα ξεκινά την διαδικασία αναγνώρισης του πλέον κατάλληλου τόπου(ων) για αποβίβαση προσώπων που ανευρίσκονται κινδυνεύοντες στην θάλασσα. Θα ενημερώνει σχετικά το πλοίο ή τα πλοία και άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Τροποποιήσεις⁹ της Σύμβασης για τη Διεθνή Ναυτιλιακή Κίνηση του 1965¹⁰
(Facilitation of International Maritime Traffic: FAL)

Βασικός σκοπός της Σύμβασης αυτής είναι η πρόληψη των μη αναγκαίων καθυστερήσεων στις μετακινήσεις των πλοίων, η διευκόλυνση της συνεργασίας των κυβερνήσεων και η διασφάλιση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου ομοιομορφίας των διατυπώσεων και άλλων διαδικασιών. Οι τροποποιήσεις του 2002 υιοθετήθηκαν προκειμένου να αντιμετωπιστούν ζητήματα που ανακύπτουν στις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών. Οι τροποποιήσεις καθιερώνουν τον ενδελεχή έλεγχο των πλοίων για λαθρεπιβάτες, όταν αποπλέουν από λιμένες υψηλού κινδύνου και επιβάλλουν αυστηρά μέτρα για την πρόληψη της εισόδου των λαθρεπιβατών στα πλοία. Επίσης, οι νέες διατάξεις αναγνωρίζουν και ενδυναμώνουν τα δικαιώματα των λαθρεπιβατών κυρίως επιβάλλοντας την εφαρμογή των ανθρωπιστικών αρχών όσον αφορά στη μεταχείρισή τους (διατάξεις 4.4.). Το 1957 υιοθετήθηκε διεθνής σύμβαση για τους Λαθρεπιβάτες, όμως αυτή ουδέποτε άρχισε να ισχύει λόγω της έλλειψης επαρκούς αριθμού επικυρώσεων.

[όπως κυρώθηκε με την Υ.Α. 1141.16/01/04: Αποδοχή τροποποιήσεων έτους 2002 του Παραρτήματος της Διεθνούς Σύμβασης «περί Διευκόλυνσης της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης, 1965» (ΦΕΚ Β' 94/23.1.2004, τ. Β')].

Επιλογή διατάξεων

Κεφάλαιο 1 - Ορισμοί και γενικές προβλέψεις

A. Ορισμοί

1. Προσθέστε τους παρακάτω ορισμούς:

«Αποπειρώμενος λαθρεπιβάτης. Ένα άτομο που κρύβεται, χωρίς την συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του πλοίαρχου ή άλλου υπεύθυνου ατόμου, σε πλοίο ή σε φορτίο που φορτώνεται μεταγενέστερα στο πλοίο και ανακαλύπτεται πάνω στο πλοίο προτού αυτό αναχωρήσει από το λιμάνι».

«Λιμάνι. Κάθε λιμάνι, τερματικός σταθμός, υπεράκτιος τερματικός σταθμός, ναυπηγοεπισκευαστική περιοχή ή αγκυροβόλιο το οποίο συνήθως χρησιμοποιείται για την φόρτωση, εκφόρτωση, επισκευή και αγκυροβολία των πλοίων, ή οποιοδήποτε άλλο μέρος στο οποίο ένα πλοίο μπορεί να καταπλεύσει».

«Λαθρεπιβάτης. Ένα άτομο που κρύβεται, χωρίς την συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του πλοίαρχου ή άλλου υπευθύνου ατόμου, σε πλοίο ή σε φορτίο που φορτώνεται μεταγενέστερα στο πλοίο, ανακαλύπτεται πάνω στο πλοίο μετά την αναχώρησή του από το λιμάνι ή μέσα στο φορτίο ενώ γίνεται η εκφόρτωσή του στο λιμάνι προορισμού και αναφέρεται σαν λαθρεπιβάτης από τον πλοίαρχο στις αρμόδιες αρχές».

...

9. Νέο Κεφάλαιο 4 να προστεθεί ως ακολούθως:

Κεφάλαιο 4 - Λαθρεπιβάτες

A. Γενικές Αρχές

4.1 Κανόνας. Οι προβλέψεις αυτού του κεφαλαίου θα εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διεθνείς αρχές προστασίας όπως τίθενται σε επίσημα διεθνή κείμενα, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων της 31ης Ιανουαρίου 1967, καθώς και η σχετική εθνική νομοθεσία¹¹.

⁹ Πρόκειται για την απόφαση FAL 7.(29) που υιοθετήθηκε στις 10.1.2002 και άρχισε να ισχύει την 1^η Μαΐου 2003.

¹⁰ Σημείωση της επιμελήτριας: έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με Ν.Δ. 1028/1971: «Περί κυρώσεως της υπογραφείσης εν Λονδίνο την 9ην Απριλίου 1965 Συμβάσεως περί διευκολύνσεως της διεθνούς ναυτιλιακής κινήσεως μετά του Παραρτήματος αυτής» (ΦΕΚ 250, τ. Α').

¹¹ Επιπλέον, οι αρχές μπορεί να λαμβάνουν υπόψη τους το νομικά μη δεσμευτικό Πόρισμα Νο. 53 (XXXIX) (1988) για τους Λαθρεπιβάτες Αιτούντες Άσυλο στην Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

4.2 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές, οι διοικήσεις λιμένων, οι πλοιοκτήτες και οι αντιπρόσωποί τους καθώς και οι πλοίαρχοι θα συνεργάζονται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό με σκοπό να αποφεύγονται περιστατικά λαθρεπιβατών, να επιλύονται γρήγορα οι υποθέσεις λαθρεπιβατών και να διασφαλίζεται η διενέργεια μιας σύνομης επιστροφής ή επαναπατρισμού του λαθρεπιβάτη. Όλα τα απαραίτητα μέτρα θα λαμβάνονται ούτως ώστε να αποφεύγονται καταστάσεις στις οποίες λαθρεπιβάτες πρέπει να παραμείνουν επί πλοίων για απεριορίστο χρονικό διάστημα.

B. Προληπτικά μέτρα

4.3 Προληπτικά μέτρα σε πλοίο/ λιμάνι

4.3.1 Διοικήσεις λιμένα /τερματικού σταθμού

4.3.1.1 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα εξασφαλίσουν ότι η αναγκαία υποδομή καθώς και μέτρα λειτουργικά και ασφαλείας, που σκοπεύουν στο να αποτρέψουν άτομα από το να επιχειρήσουν να επιβιβασθούν λαθραία σε πλοία αποκτώντας πρόσβαση σε εγκαταστάσεις του λιμανιού και σε πλοία, καθιερώνονται σε όλα τα λιμάνια τους, λαμβάνοντας υπόψη κατά την διαμόρφωση των μέτρων αυτών το μέγεθος του λιμένα και το είδος των φορτίων που μεταφέρεται από το λιμάνι. Αυτό πρέπει να γίνεται σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες δημόσιες αρχές, τους πλοιοκτήτες και τους παράκτιους φορείς, με στόχο την αποτροπή κρουσμάτων λαθρεπιβατών στο συγκεκριμένο λιμάνι.

4.3.1.2 Συνιστώμενη Πρακτική. Τα λειτουργικά μέτρα και /ή τα σχέδια ασφάλειας πρέπει, μεταξύ άλλων, να αναφέρονται, κατά περίπτωση, στα παρακάτω ζητήματα:

- α) στην διενέργεια τακτικών περιπολιών σε περιοχές του λιμανιού,
- β) στην δημιουργία ειδικών αποθηκευτικών ευκολιών για φορτία που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο για πρόσβαση λαθρεπιβατών και συνεχή παρακολούθηση ατόμων και εμπορευμάτων που εισέρχονται σε αυτές τις περιοχές,
- γ) στον έλεγχο αποθηκών και περιοχών αποθήκευσης φορτίων,
- δ) στον έλεγχο του ίδιου του φορτίου, όταν υπάρχει προφανής ένδειξη για παρουσία λαθρεπιβατών,
- ε) στην συνεργασία μεταξύ δημοσίων αρχών, πλοιοκτητών, πλοίαρχων και άλλων σχετικών παράκτιων φορέων για την διαμόρφωση λειτουργικών μέτρων,
- στ) στην συνεργασία μεταξύ διοικήσεων λιμένων και άλλων αρμόδιων αρχών (π.χ. αστυνομία, τελωνείο, τμήμα μετανάστευσης) με σκοπό την αποτροπή λαθραίας διακίνησης ανθρώπων,
- ζ) στη διαμόρφωση και εφαρμογή συμφωνιών με λιμενεργάτες και άλλους παράκτιους φορείς που δραστηριοποιούνται στα εθνικά λιμάνια προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι μόνο εξουσιοδοτημένο προσωπικό από αυτούς τους φορείς συμμετέχει στην στοίβαση/ αποστοίβαση ή στην φόρτωση/ εκφόρτωση των πλοίων ή άλλων λειτουργιών που σχετίζονται με την παραμονή των πλοίων στο λιμάνι,
- η) στη διαμόρφωση και εφαρμογή συμφωνιών με λιμενεργάτες και άλλους παράκτιους φορείς για να διασφαλιστεί ότι η ταυτότητα του προσωπικού τους που έχει πρόσβαση στο πλοίο είναι εύκολα προσδιορίσιμη και ότι χορηγείται μια κατάσταση με ονόματα ατόμων που είναι πιθανό να χρειαστεί να επιβιβαστούν στο πλοίο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, και
- θ) στην ενθάρρυνση των λιμενεργατών και άλλων ατόμων που εργάζονται στην περιοχή του λιμανιού να αναφέρουν στις διοικήσεις λιμένων την παρουσία οποιωνδήποτε ατόμων που προφανώς βρίσκονται χωρίς έγκριση στην περιοχή του λιμανιού.

4.3.2 Πλοιοκτήτης/ Πλοίαρχος

4.3.2.1 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα απαιτούν όπως οι πλοιοκτήτες και οι αντιπρόσωποί τους στο λιμάνι, οι πλοίαρχοι καθώς και άλλα υπεύθυνα άτομα εφαρμόζουν μέτρα ασφαλείας τα οποία θα εμποδίσουν, με τον πρακτικότερο δυνατό τρόπο, τους επίδοξους λαθρεπιβάτες από το να ανέβουν στο πλοίο, και, εφόσον κάτι τέτοιο αποτύχει, θα τους εντοπίζουν, κατά το δυνατόν πρακτικότερα, προτού το πλοίο αναχωρήσει από το λιμάνι.

4.3.2.2 Συνιστώμενη Πρακτική. Κατά τον κατάπλου και την παραμονή σε λιμάνια, όπου υπάρχει κίνδυνος για επιβίβαση λαθρεπιβατών, τα μέτρα ασφαλείας πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα προληπτικά μέτρα:

- όλες οι πόρτες, καταπακτές και μέσα πρόσβασης στα αμπάρια ή στους αποθηκευτικούς χώρους, οι οποίοι δεν χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια παραμονής του πλοίου στο λιμάνι, πρέπει να είναι κλειδωμένα

- τα σημεία πρόσβασης προς το πλοίο πρέπει να ελαχιστοποιούνται και να φυλάσσονται επαρκώς
- οι περιοχές από την πλευρά του πλοίου που βρίσκεται προς την θάλασσα πρέπει να φυλάσσονται επαρκώς
- πρέπει να υπάρχει επαρκής φύλαξη των καταστρωμάτων
- οι επιβιβάσεις και οι αποβιβάσεις πρέπει, όπου είναι δυνατόν, να ελέγχονται από το πλήρωμα ή, μετά από συμφωνία με τον πλοιοκτήτη, από άλλους
- πρέπει να διατηρούνται επαρκή μέσα επικοινωνίας, και
- κατά τη διάρκεια της νύχτας, πρέπει να υπάρχει επαρκής φωτισμός τόσο στο εσωτερικό όσο και κατά μήκος του πλοίου.

4.3.2.3 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα απαιτούν όπως τα πλοία, πλην των επιβατηγών, που νομιμοποιούνται να φέρουν την σημαία τους, όταν αναχωρούν από ένα λιμάνι, όπου υπάρχει κίνδυνος για επιβίβαση λαθρεπιβάτη, έχουν διενεργήσει επισταμένο έλεγχο σύμφωνα με συγκεκριμένο σχέδιο ή πρόγραμμα, δίνοντας προτεραιότητα στα μέρη όπου οι λαθρεπιβάτες θα μπορούσαν να κρύβονται. Ερευνητικές μέθοδοι, που είναι πιθανό να προξενήσουν βλάβη σε κρυμμένους λαθρεπιβάτες, δεν θα χρησιμοποιούνται.

4.3.2.4 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα απαιτούν όπως η απολύμανση ή η σφράγιση των πλοίων που νομιμοποιούνται να φέρουν την σημαία τους δεν θα διενεργούνται έως ότου γίνει μια κατά το δυνατόν πιο σχολαστική έρευνα των χώρων που θα απολυμανθούν ή θα σφραγιστούν ούτως ώστε να διασφαλισθεί ότι κανένας λαθρεπιβάτης δεν βρίσκεται σε αυτούς τους χώρους.

4.3.3 Εθνικές Κυρώσεις

4.3.3.1 Κανόνες. Όπου απαιτείται, οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα διώκουν ποινικά, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, τους λαθρεπιβάτες, τους αποπειρώμενους λαθρεπιβάτες και τα άτομα που βοηθούν λαθρεπιβάτες να αποκτήσουν πρόσβαση σε πλοία.

Γ. Μεταχείριση Του λαθρεπιβάτη επί του πλοίου

4.4 Γενικές Αρχές Ανθρωπιστική Μεταχείριση

4.4.1 Κανόνες. Τα περιστατικά λαθρεπιβατών θα αντιμετωπίζονται με συνέπεια προς τις ανθρωπιστικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αναφέρθηκαν στον Κανόνα 4.1. Δέουσα προσοχή πρέπει να δίνεται στην λειτουργική ασφάλεια του πλοίου και στην ασφάλεια και καλή κατάσταση του λαθρεπιβάτη.

4.4.2 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα απαιτούν από τους πλοιάρχους που διαχειρίζονται πλοία τα οποία νομιμοποιούνται να φέρουν την σημαία τους, να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την ασφάλεια, την εν γένει υγεία, πρόνοια και ασφάλεια του λαθρεπιβάτη όσο αυτός /αυτή βρίσκεται επί του πλοίου, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής σ' αυτόν επαρκών εφοδίων, ενδιαίτησης, σωστής ιατρικής παρακολούθησης και ευκολιών υγιεινής.

4.5 Εργασία επί του πλοίου

4.5.1 Κανόνες. Δεν θα ζητείται από τους λαθρεπιβάτες να εργάζονται επί του πλοίου, εκτός από καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ή σχετιζόμενες με την ενδιαίτησή του επί του πλοίου.

4.6 Εξέταση και αναγγελία από τον πλοίαρχο

4.6.1 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα απαιτούν από τους πλοιάρχους να κάνουν κάθε δυνατή προσπάθεια να αποκαλύψουν την ταυτότητα, συμπεριλαμβανομένης της εθνικότητας/ ιθαγένειας του λαθρεπιβάτη και το λιμάνι επιβίβασης του λαθρεπιβάτη και να ειδοποιούν, μαζί με τις σχετικές λεπτομέρειες, τις δημόσιες αρχές του πρώτου προγραμματισμένου λιμανιού κατάπλου για την ύπαρξη του λαθρεπιβάτη. Οι ίδιες πληροφορίες θα παρέχονται στον πλοιοκτήτη, στις δημόσιες αρχές του λιμένα επιβίβασης, το κράτος της σημαίας του πλοίου καθώς και στα επόμενα λιμάνια κατάπλου, εφόσον έχουν σχέση.

4.6.2 Συνιστώμενη Πρακτική. Κατά την συλλογή των σχετικών λεπτομερειών για την ενημέρωση, ο πλοίαρχος πρέπει να χρησιμοποιεί το έντυπο όπως καθορίζεται στο προσάρτημα 3.

4.6.3 Κανόνες. Οι Συμβαλλόμενες Κυβερνήσεις θα δίνουν οδηγίες στους πλοιάρχους που διαχειρίζονται πλοία που νομιμοποιούνται να φέρουν την σημαία τους, πως, όταν ένας λαθρεπιβάτης δηλώνει ότι είναι

πρόσφυγας, θα χειρίζονται αυτήν την πληροφορία σαν εμπιστευτική στον βαθμό που τούτο είναι απαραίτητο για την ασφάλεια του λαθρεπιβάτη.

4.7 Ενημέρωση του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού

4.7.1 Συνιστώμενη Πρακτική. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να 4.7.1 Συνιστώμενη Πρακτική. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να αναφέρουν όλα τα περιστατικά λαθρεπιβατών στον Γενικό Γραμματέα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού.

Δ. Παρέκκλιση από το προγραμματισμένο δρομολόγιο

4.8 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές θα προτρέπουν όλους τους πλοιοκτήτες που διαχειρίζονται πλοία τα οποία νομιμοποιούνται να φέρουν την σημαία τους, να δίνουν οδηγίες στους πλοιάρχους τους να μην παρεκκλίνουν από το προγραμματισμένο ταξίδι προς αναζήτηση της αποβίβασης των λαθρεπιβατών που ανακαλύφθηκαν επί του πλοίου μετά την απομάκρυνσή του από τα χωρικά ύδατα της χώρας στην οποία επιβιβάστηκε ο λαθρεπιβάτης, εκτός αν:

- έχει δοθεί άδεια για αποβίβαση του λαθρεπιβάτη από τις δημόσιες αρχές του κράτους σε λιμάνι του οποίου κατευθύνεται το πλοίο μετά από την παρέκκλιση ή
- έχει κανονισθεί επαναπατριsmός σε άλλο μέρος με επαρκή υποστήριξη εγγράφων και άδεια για αποβίβαση ή
- υπάρχουν δικαιολογημένοι λόγοι ασφάλειας, υγείας ή ανθρωπιστικοί λόγοι.

Ε. Αποβίβαση και επιστροφή ενός λαθρεπιβάτη

4.9 Το κράτος του πρώτου λιμανιού κατάπλου σύμφωνα με το πρόγραμμα του ταξιδιού

4.9.1 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές της χώρας του πρώτου προγραμματισμένου λιμανιού κατάπλου του πλοίου μετά την ανακάλυψη ενός λαθρεπιβάτη, θα αποφασίσουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, εάν ο λαθρεπιβάτης είναι αποδεκτός σ' εκείνο το κράτος.

4.9.2 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές της χώρας του πρώτου προγραμματισμένου λιμανιού κατάπλου του πλοίου μετά την ανακάλυψη ενός λαθρεπιβάτη, θα επιτρέψουν την αποβίβαση του λαθρεπιβάτη όταν ο λαθρεπιβάτης έχει στην κατοχή του έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα και οι δημόσιες αρχές είναι ικανοποιημένες από το γεγονός ότι έχουν γίνει ή θα γίνουν έγκαιροι διακανονισμοί για τον επαναπατριsmό του και έχει πραγματοποιηθεί ο,τιδήποτε απαιτείται για την διέλευση.

4.9.3 Κανόνες. Όπου απαιτείται και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι δημόσιες αρχές της χώρας του πρώτου προγραμματισμένου λιμανιού κατάπλου του πλοίου μετά την ανακάλυψη ενός λαθρεπιβάτη, θα επιτρέψουν την αποβίβαση του λαθρεπιβάτη όταν είναι ικανοποιημένες ότι αυτές ή ο πλοιοκτήτης θα αποκτήσουν έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα, θα γίνουν έγκαιρα διακανονισμοί για επαναπατριsmό του λαθρεπιβάτη και θα πραγματοποιήσουν ο,τιδήποτε είναι απαραίτητο για την διέλευση. Οι δημόσιες αρχές, επιπλέον, θα εξετάσουν ευμενώς το να επιτρέψουν την αποβίβαση του λαθρεπιβάτη, όταν είναι ανέφικτο να απομακρύνουν τον λαθρεπιβάτη με το πλοίο με το οποίο αφίχθη ή υπάρχουν άλλοι παράγοντες που θα απέκλειαν την απομάκρυνσή του επί του πλοίου. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί, μη περιοριστικά, να περιλαμβάνουν περιπτώσεις όπου:

- Μια υπόθεση παραμένει ανεπίλυτη την ώρα του από πλου του πλοίου ή
- Η παρουσία του λαθρεπιβάτη επί του πλοίου θα έθετε σε κίνδυνο την ασφαλή λειτουργία του πλοίου, την υγεία του πληρώματος ή του λαθρεπιβάτη.

4.10 Επόμενα λιμάνια κατάπλου

4.10.1 Κανόνες. Όταν η αποβίβαση ενός λαθρεπιβάτη στο πρώτο προγραμματισμένο λιμάνι κατάπλου του πλοίου μετά την ανακάλυψή του έχει αποτύχει, οι δημόσιες αρχές των επόμενων λιμανιών κατάπλου του πλοίου θα εξετάσουν την αποβίβαση του λαθρεπιβάτη σύμφωνα με τους Κανόνες 4.9.1, 4.9.2 και 4.9.3.

4.11 Κράτος εθνικότητας ή δικαιώματος διαμονής

4.11.1 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές θα αποδεχθούν, σύμφωνα με την διεθνή νομοθεσία, την επιστροφή λαθρεπιβατών με καθεστώς πλήρους εθνικότητας/ ιθαγένειας ή θα αποδεχθούν την επιστροφή λαθρεπιβατών οι οποίοι, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, έχουν το δικαίωμα διαμονής στο κράτος τους.

4.11.2 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές θα βοηθούν, κατά το δυνατόν, στον προσδιορισμό της ταυτότητας και της εθνικότητας/ ιθαγένειας λαθρεπιβατών που υποστηρίζουν ότι είναι υπήκοοι ή έχουν δικαίωμα διαμονής στο κράτος τους.

4.12 Κράτος Επιβίβασης

4.12.1 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές, όταν έχει αποδειχθεί σε ικανοποιητικό γι' αυτές βαθμό ότι οι αποπειρώμενοι λαθρεπιβάτες έχουν επιβιβασθεί επί πλοίου σε ένα λιμάνι του κράτους τους, θα αποδέχονται για εξέταση εκείνους τους λαθρεπιβάτες οι οποίοι επιστρέφονται από το σημείο αποβίβασής τους όπου κρίθηκαν μη αποδεκτοί. Οι δημόσιες αρχές του κράτους της επιβίβασης δεν θα επιστρέφουν τέτοιους λαθρεπιβάτες στην χώρα που κρίθηκαν προηγουμένως μη αποδεκτοί

4.12.2 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές, όταν έχει αποδειχθεί σε ικανοποιητικό γι' αυτές βαθμό ότι οι αποπειρώμενοι λαθρεπιβάτες έχουν επιβιβασθεί επί πλοίου σε ένα λιμάνι του κράτους τους, θα δεχτούν την αποβίβαση του αποπειρώμενου λαθρεπιβάτη, καθώς και των λαθρεπιβατών που βρέθηκαν επάνω στο πλοίο ενώ ήταν ακόμα στα χωρικά ύδατα ή, εφόσον τούτο είναι εφαρμόσιμο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία εκείνου του κράτους, στην περιοχή της μεταναστευτικής του δικαιοδοσίας. Κανένα πρόστιμο ή επιβάρυνση αναφορικά με έξοδα κράτησης ή μετακίνησης δεν θα επιβάλλονται στον πλοιοκτήτη.

4.12.3 Κανόνες. Όταν ένας αποπειρώμενος λαθρεπιβάτης δεν έχει αποβιβαστεί στο λιμάνι που επιβίβαστηκε, αυτός/ αυτή πρέπει να θεωρηθεί λαθρεπιβάτης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κεφάλαιο αυτό.

4.13 Το κράτος της σημαίας

4.13.1 Κανόνες. Οι δημόσιες αρχές του κράτους της σημαίας του πλοίου θα βοηθούν και θα συνεργάζονται με τον πλοίαρχο/ πλοιοκτήτη ή με την αρμόδια δημόσια αρχή των λιμένων κατάπλου ως προς:

- Την αναγνώριση του λαθρεπιβάτη και τον προσδιορισμό της εθνικότητάς του /της
- Τη διενέργεια παραστάσεων στην αρμόδια κρατική αρχή προκειμένου αυτή, στην πρώτη ευκαιρία, βοηθήσει στην απομάκρυνση του λαθρεπιβάτη από το πλοίο και
- Το διακανονισμό της απομάκρυνσης ή του επαναπατρισμού του λαθρεπιβάτη.

4.14 Επιστροφή των λαθρεπιβατών

4.14.1 Συνιστώμενη Πρακτική. Όταν ένας λαθρεπιβάτης έχει ανεπαρκή έγγραφα, οι δημόσιες αρχές πρέπει, όποτε είναι δυνατόν και σε βαθμό συμβατό με την εθνική νομοθεσία και τις απαιτήσεις ασφαλείας, να εκδώσουν μια συνοδευτική επιστολή με μία φωτογραφία του λαθρεπιβάτη και κάθε άλλη σημαντική πληροφορία. Η επιστολή, νομιμοποιώντας την επιστροφή του λαθρεπιβάτη, κατά περίπτωση, είτε στη χώρα καταγωγής του/ της είτε στο σημείο όπου ο λαθρεπιβάτης άρχισε το ταξίδι του/ της με οποιαδήποτε μέσα μεταφοράς και καθορίζοντας οιοσδήποτε άλλους όρους που επιβάλλονται από τις αρχές, πρέπει να επιδίδεται στον διενεργούνται την απομάκρυνση του λαθρεπιβάτη. Αυτή η επιστολή θα περιλαμβάνει πληροφορίες που απαιτούνται από τις αρχές των σημείων διέλευσης και / ή των σημείων αποβίβασης.

4.14.2 Συνιστώμενη Πρακτική. Οι δημόσιες αρχές του κράτους όπου ο λαθρεπιβάτης έχει αποβιβαστεί, πρέπει να έρθουν σε επαφή με τις αρμόδιες δημόσιες αρχές των σημείων διέλευσης κατά την επιστροφή του λαθρεπιβάτη, με σκοπό να τις ενημερώσουν για την ιδιότητα του λαθρεπιβάτη. Επιπλέον οι δημόσιες αρχές των χωρών διέλευσης κατά τη διάρκεια της επιστροφής οποιουδήποτε λαθρεπιβάτη πρέπει να επιτρέψουν, υπό την επιφύλαξη των συνήθων απαιτήσεων περί χορήγησης θεωρήσεων καθώς και των ζητημάτων εθνικής ασφάλειας, την μεταφορά μέσω των λιμένων τους και των αεροδρομίων τους των λαθρεπιβατών που ταξιδεύουν υπό τις οδηγίες μετακίνησης ή τις εντολές των κρατικών αρχών της χώρας του λιμένα αποβίβασης.

4.14.3 Συνιστώμενη Πρακτική. Όταν ένα κράτος έχει αρνηθεί την αποβίβαση ενός λαθρεπιβάτη αυτό το κράτος πρέπει, χωρίς άσκοπη καθυστέρηση, να ενημερώσει το κράτος της σημαίας του πλοίου που μεταφέρει τον λαθρεπιβάτη για τους λόγους που αρνήθηκε την αποβίβαση.

4.15 Κόστος επιστροφής και συντήρησης των λαθρεπιβατών

4.15.1 Συνιστώμενη Πρακτική. Οι δημόσιες αρχές του κράτους που έχει αποβιβαστεί ο λαθρεπιβάτης πρέπει εν γένει να ενημερώνουν τον πλοιοκτήτη, στο πλοίο του οποίου βρέθηκε ο λαθρεπιβάτης, ή τον αντιπρόσωπό του για το ύψος των δαπανών της κράτησης και της επιστροφής του λαθρεπιβάτη, εάν ο πλοιοκτήτης πρέπει να καλύψει αυτές τις δαπάνες. Επιπλέον, οι δημόσιες αρχές πρέπει, κατά το δυνατόν και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, να περιορίζουν αυτές τις δαπάνες στο ελάχιστο, εφόσον τούτες πρόκειται να καλυφθούν από τον πλοιοκτήτη.

4.15.2 Συνιστώμενη Πρακτική. Η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας οι πλοιοκτήτες θεωρούνται υπεύθυνοι για την καταβολή των δαπανών συντήρησης του λαθρεπιβάτη από τις δημόσιες αρχές του Κράτους όπου ο λαθρεπιβάτης έχει αποβιβαστεί, πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο.

4.15.3 Κανόνας. Οι δημόσιες αρχές θα εξετάσουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, την μείωση των προστίμων κατά πλοίων στα οποία ο πλοίαρχος έχει δηλώσει κανονικά την ύπαρξη κάποιου λαθρεπιβάτη στις αρμόδιες αρχές στο λιμάνι άφιξης και έχει δείξει ότι όλα τα λογικά προληπτικά μέτρα είχαν ληφθεί με σκοπό να εμποδίσουν λαθρεπιβάτες να αποκτήσουν πρόσβαση στο πλοίο.

4.15.4 Συνιστώμενη Πρακτική. Οι δημόσιες αρχές πρέπει, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, να εξετάσουν την μείωση των λοιπών επιβαρύνσεων που θα μπορούσαν διαφορετικά να επιβληθούν, όταν οι πλοιοκτήτες έχουν συνεργαστεί ικανοποιητικά με τις αρχές ελέγχου όσον αφορά μέτρα που σχεδιάστηκαν για να αποτρέψουν την μεταφορά λαθρεπιβατών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Έντυπο Στοιχείων Λαθρεπιβάτη που αναφέρεται στην Συνιστώμενη Πρακτική 4.6.2

<p>ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΛΟΙΟΥ</p> <p>Όνομα πλοίου: Αριθμός ΙΜΟ: Σημαία: Εταιρεία: Διεύθυνση Εταιρείας: Πράκτορας επόμενου λιμανιού: Διεύθυνση Πράκτορα: IRCS: Αριθμός INMARSAT: Λιμάνι Νηολόγησης: Όνομα Πλοιάρχου:</p> <p>ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΗ</p> <p>Ημερομηνία/ χρόνος που ανευρέθη στο πλοίο: Τόπος επιβίβασης: Χώρα επιβίβασης: Ημερομηνία/ χρόνος επιβίβασης: Επιδιωκόμενος τελικός προορισμός: Δηλωθέντες λόγοι επιβίβασης στο πλοίο¹²: Επίθετο: Όνομα: Όνομα με το οποίο είναι γνωστός: Γένος: Ημερομηνία γεννήσεως: Τόπος γεννήσεως: Υποστηριζόμενη εθνικότητα: Διεύθυνση κατοικίας: Χώρα διαμονής:</p>	<p>Είδος επίσημων εγγράφων ταυτότητας, π.χ. αριθμός διαβατηρίου, Αριθμός ταυτότητας ή ναυτικού φυλλαδίου: Εάν ναι, Πότε εκδόθηκε: Που εκδόθηκε: Ημερομηνία λήξης: Εκδόθηκε από:</p> <p>Φωτογραφία του λαθρεπιβάτη:</p> <p>Γενική φυσική περιγραφή του λαθρεπιβάτη:</p> <p>Πρώτη Γλώσσα: Ομιλία: Ανάγνωση: Γραφή: Άλλες γλώσσες: Ομιλία: Ανάγνωση: Γραφή:</p>
--	---

Άλλες Πληροφορίες:

- 1) Μέθοδος επιβίβασης, συμπεριλαμβανομένων και των λοιπών εμπλεκομένων ατόμων (π.χ. πλήρωμα, λιμενεργάτες, κλπ.), καθώς και αν ο λαθρεπιβάτης κρύφτηκε σε φορτίο εμπορευματοκιβώτιο ή στο πλοίο:
- 2) Κατάλογος με τα υπάρχοντα του λαθρεπιβάτη:
- 3) Δήλωση του λαθρεπιβάτη:
- 4) Δήλωση του πλοιάρχου (συμπεριλαμβανομένων οιασδήποτε παρατηρήσεων για την αξιοπιστία των πληροφοριών που παρασχέθηκαν από τον λαθρεπιβάτη).

Ημερομηνία (εξ) εξέτασης (εων):

Υπογραφή λαθρεπιβάτη:

Υπογραφή πλοιάρχου:

Ημερομηνία:

Ημερομηνία:

¹² Αν ο λαθρεπιβάτης δηλώσει ότι είναι πρόσφυγας ή αιτών άσυλο οι αρμόδιες αρχές πρέπει να χειριστούν με εμπιστευτικό τρόπο αυτήν την πληροφορία στο μέτρο που τούτο είναι αναγκαίο για την ασφάλειά του.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κατευθυντήριες οδηγίες για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα ¹³

Η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας,

Υπενθυμίζοντας το άρθρο 28 παρ. β της Σύμβασης για το Διεθνές Ναυτιλιακό Οργανισμό¹⁴ που ορίζει τις αρμοδιότητες της Επιτροπής,

Σημειώνοντας την απόφαση Α.920(22) που φέρει τον τίτλο «Επανεξέταση των μέτρων ασφαλείας και των διαδικασιών για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα»,

Υπενθυμίζοντας επίσης τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS), 1974, όπως τροποποιήθηκε¹⁵ σχετικά με την υποχρέωση των:

- πλοιάρχων να προστρέχουν με ταχύτητα για τη συνδρομή όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα, και
- κυβερνήσεων να διασφαλίζουν ρυθμίσεις για την επιτήρηση των ακτών και για τη διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα των παράκτιων περιοχών τους,

Υπενθυμίζοντας περαιτέρω τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση (SAR), 1979, όπως τροποποιήθηκε σχετικά με την παροχή συνδρομής σε κάθε πρόσωπο που κινδυνεύει στη θάλασσα ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του ή το καθεστώς του ή τις συνθήκες στις οποίες διασώζεται¹⁶,

Σημειώνοντας επίσης το άρθρο 98 της Σύμβασης του ΟΗΕ του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, για την υποχρέωση παροχής βοήθειας¹⁷,

Σημειώνοντας περαιτέρω την πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα για τη συμμετοχή των αρμόδιων εξειδικευμένων οργανώσεων και προγραμμάτων του ΟΗΕ στην εξέταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται με την παρούσα απόφαση, προκειμένου να συμφωνηθεί κοινή προσέγγιση επίλυσής τους με αποτελεσματικό και συνεκτικό τρόπο,

Συνειδητοποιώντας την ανάγκη να διευκρινιστούν οι ισχύουσες διαδικασίες ώστε να εξασφαλισθεί η παροχή ασφαλούς σημείου σε όσους διασώζονται στη θάλασσα ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους, το καθεστώς τους ή τις συνθήκες στις οποίες βρέθηκαν,

Έχοντας υιοθετήσει κατά την 78^η σύνοδό της, με την απόφαση MSC.153(78) τροποποιήσεις της Σύμβασης SOLAS που προτάθηκαν και συζητήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο VIII (β) (i) και με την απόφαση MSC.155 (78) τροποποιήσεις της Σύμβασης SAR που προτάθηκαν και συζητήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο III (2),

Συνειδητοποιώντας περαιτέρω ότι σκοπός της νέας παραγράφου 1-1 του Κανονισμού SOLAS V/33 όπως υιοθετήθηκε με την απόφαση MSC.153(78) και της παραγράφου 3.1.9 του Παραρτήματος της Σύμβασης SAR, όπως υιοθετήθηκε με την απόφαση MSC.155(78) είναι να διασφαλιστεί σε κάθε περίπτωση εντός ευλόγου χρόνου ασφαλές σημείο. Περαιτέρω, με τις τροποποιήσεις αυτές ορίζεται ότι η ευθύνη για την παροχή ασφαλούς σημείου ή για την εξασφάλιση ασφαλούς σημείου βαρύνει τη συμβαλλόμενη κυβέρνηση / το συμβαλλόμενο κράτος που είναι αρμόδιο για την περιοχή SAR στην οποία διασώθηκαν οι κινδυνεύοντες στη θάλασσα.

1. Υιοθετεί τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Μεταχείριση όσων Διασώζονται στη Θάλασσα το κείμενο των οποίων παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας απόφασης.

2. Καλεί τις κυβερνήσεις, τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης και τους πλοιάρχους να υιοθετήσουν το συντομότερο δυνατό διαδικασίες σύμφωνες με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες που προσαρτώνται στην παρούσα απόφαση.

3. Καλεί τις κυβερνήσεις να επιστήσουν την προσοχή των αρμόδιων αρχών και των ενδιαφερόμενων πλοιοκτητών, διαχειριστών και πλοιάρχων στις Οδηγίες που προσαρτώνται στην παρούσα απόφαση.

4. Ζητά από το Γενικό Γραμματέα υιοθετήσει τα απαραίτητα μέτρα για την παρακολούθηση αυτής της διοργανωτικής πρωτοβουλίας, ενημερώνοντας την Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας για τις εξελίξεις, ειδικότερα

¹³ Υιοθετήθηκαν στις 20.5.2004 με την Απόφαση MSC 78/26/Add.2.

¹⁴ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε Ν.Δ. 1287/1949: «Περί κυρώσεως της υπογραφείσης εν Γενεύη την 6 Μαρτίου 1948 Διεθνούς Συμβάσεως "περί Διακυβερνητικού Ναυτιλιακού Συμβουλευτικού Οργανισμού" (Δ.Ν.Σ.Ο.)» (ΦΕΚ 294, τ. Α'), όπως τροποποιήθηκε με το Ν.1146/1981: «Περί κυρώσεως των κατά την 14ην Νοεμβρίου 1975, την 17^{ην} Νοεμβρίου 1977 και την 15ην Νοεμβρίου 1979, υιοθετηθεισών τροποποιήσεων εις την υπογραφείσαν εν Γενεύη την 6ην Μαρτίου 1948 Διεθνή Σύμβασιν "περί Διακυβερνητικού Ναυτιλιακού Συμβουλευτικού Οργανισμού (IMGO - ΔΝΣΟ)" ως αυτή ετροποποιήθη μεταγενεστέρως»(ΦΕΚ 109, τ. Α').

¹⁵ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σελίδα 15.

¹⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σελίδα 18.

¹⁷ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε σελίδα 6.

όσον αφορά στις διαδικασίες συνδρομής για την παροχή ασφαλούς σημείου σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα, ώστε η Επιτροπή να αναλάβει ανάλογα με την περίπτωση την κατάλληλη δράση.

4. Αποφασίζει να επανεξετάσει την παρούσα απόφαση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΟΣΩΝ ΔΙΑΣΩΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

1. ΣΚΟΠΟΣ

1.1 Σκοπός των οδηγιών είναι η παροχή κατεύθυνσης στις κυβερνήσεις¹⁸ και στους πλοίαρχους για τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει σε ανθρωπιστικό επίπεδο και δυνάμει του διεθνούς δικαίου για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα.

1.2 Η υποχρέωση του πλοίαρχου να παρέχει βοήθεια πρέπει να συμπληρώνει την αντίστοιχη υποχρέωση συντονισμού και συνεργασίας των συμβαλλομένων στο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό κυβερνήσεων ώστε να αποδεσμεύεται του από την υποχρέωση παροχής περαιτέρω φροντίδας στους διασωθέντες και να τους αποβιβάζει σε ασφαλές σημείο. Οι παρούσες οδηγίες αποσκοπούν στην παροχή διευκρίνισης στις κυβερνήσεις και στους πλοίαρχους ώστε να κατανοήσουν πληρέστερα τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει δυνάμει του διεθνούς δικαίου καθώς και στην παροχή κατευθύνσεων για την καλλίτερη εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η απόφαση A.920 (22) της Συνέλευσης του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού

2.1 Κατά την 22^η σύνοδό της η Συνέλευση του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού υιοθέτησε την απόφαση A.920(22) για την επανεξέταση των μέτρων ασφαλείας και των διαδικασιών για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα. Με την απόφαση αυτή υποβλήθηκε στα διάφορα όργανα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού το αίτημα να επανεξετάσουν επιλεγμένες Συμβάσεις και να εντοπίσουν τα κενά, τις αντιφάσεις, τις αμφισημίες, τις γενικότητες και άλλες ανεπάρκειες των διατάξεων τους που ρυθμίζουν τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα. Σκοπός του αιτήματος ήταν να εξασφαλισθεί:

1. η παροχή βοήθειας στους επιζώντες ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους ή το καθεστώς τους ή τις συνθήκες στις οποίες διασώθηκαν,

2. η δυνατότητα των πλοίων που διασώζουν όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα να τους αποβιβάσουν σε ασφαλές σημείο, και

3. η σύμφωνη με τα ισχύοντα κείμενα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού, τις ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες και τις μακροχρόνιες ανθρωπιστικές ναυτικές παραδόσεις μεταχείριση των επιζώντων ενόσω επιβαίνουν στο πλοίο, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους ή το καθεστώς τους, συμπεριλαμβανομένων των παράνομων μεταναστών, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων.

2.2 Κατά τα οριζόμενα στην απόφαση A.920 (22) ο Γενικός Γραμματέας επέστησε την προσοχή των αρμόδιων εξειδικευμένων οργάνων και προγραμμάτων του ΟΗΕ στο ζήτημα όσων διασώζονται στη θάλασσα υπογραμμίζοντας την ανάγκη συντονισμένης δράσης τους και αιτούμενος τη συνδρομή τους στο πλαίσιο των αντίστοιχων εντολών τους. Αυτή η δι-οργανωτική προσπάθεια που επικεντρώνεται στην ευθύνη των κρατών για θέματα που δεν αφορούν στη διάσωση, όπως είναι η μετανάστευση και το άσυλο που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού, αποτελεί ουσιαστικό συμπλήρωμα των προσπαθειών του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού.

Τροποποιήσεις των Συμβάσεων SOLAS και SAR

2.3 Κατά την 78^η σύνοδό της η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) υιοθέτησε κρίσιμες τροποποιήσεις του κεφαλαίου V της Διεθνούς Σύμβασης για τη Διάσωση της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS) και των κεφαλαίων 2, 3 και 4 του παραρτήματος της Διεθνούς Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση (SAR). Αυτές οι τροποποιήσεις αναμένεται να αρχίσουν να ισχύουν την 1^η Ιουλίου 2006. Στην ίδια σύνοδο η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας υιοθέτησε τις παρούσες οδηγίες κατ' εφαρμογή των προαναφερόμενων τροποποιήσεων των Συμβάσεων. Σκοπός των τροποποιήσεων των Συμβάσεων και των οδηγιών που υιοθετήθηκαν είναι να διασφαλιστεί η παροχή βοήθειας σε όσους διασώζονται στη θάλασσα ελαχιστοποιώντας τα προβλήματα των πλοίων που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις διάσωσης και διαφυλάσσοντας την ακεραιότητα των υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης.

¹⁸ Στις παρούσες οδηγίες με τον όρο «κυβέρνηση» εννοείται κάθε κυβέρνηση συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση του 1974 για τη Διάσωση της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, όπως έχει τροποποιηθεί ή στη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση, όπως έχει τροποποιηθεί.

2.4 Ειδικότερα, η παράγραφος 1-1 του Κανονισμού SOLAS V/33 και η παράγραφος 3.1.9 του Παραρτήματος της Σύμβασης SAR, όπως τροποποιήθηκαν, επιβάλλει στις κυβερνήσεις την υποχρέωση συντονισμού και συνεργασίας ώστε να διασφαλίσουν ότι αποδεσμεύονται από τις υποχρεώσεις τους με την ελάχιστη περαιτέρω παρέκκλιση από τον προτιθέμενο πλου του πλοίου οι πλοίαρχοι των πλοίων που παρέχουν βοήθεια στα πρόσωπα που κινδυνεύουν στη θάλασσα επιβιβάζοντάς τα στα πλοία τους.

2.5 Όπως διαπίστωσε η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας κατά την υιοθέτηση των τροποποιήσεων, σκοπός της νέας παραγράφου 1 – 1 του Κανονισμού V/33 της SOLAS και της νέας παραγράφου 3.1.9 του Παραρτήματος της Διεθνούς Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση, 1979, όπως τροποποιήθηκε, είναι να διασφαλιστεί σε κάθε περίπτωση η παροχή ασφαλούς σημείου εντός ευλόγου χρόνου. Οι κυβερνήσεις που είναι υπεύθυνες για την περιοχή SAR στην οποία διασώζονται οι επιζώντες φέρουν την ευθύνη παροχής ή υπόδειξης ασφαλούς σημείου για την αποβίβασή τους.

2.6 Όμως, οι περιστάσεις που χαρακτηρίζουν κάθε περίπτωση διάσωσης μπορεί να είναι διαφορετικές. Οι τροποποιήσεις των Συμβάσεων παρέχουν στην κυβέρνηση που φέρει την ευθύνη την ευελιξία να αντιμετωπίσει κάθε περίπτωση εξατομικευμένα, διασφαλίζοντας την αποδέσμευση των πλοιαρχών που παρέχουν βοήθεια εντός ευλόγου χρόνου και με τις λιγότερο επαχθείς συνέπειες για το πλοίο.

2.7 Στο Παράρτημα παρατίθενται κάποια σχόλια για το ισχύον διεθνές δίκαιο.

3. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

3.1 Όταν τα πλοία παρέχουν βοήθεια σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα απαιτείται ο συντονισμός όλων των ενδιαφερομένων μερών ώστε να διασφαλισθεί η σύμφωνη με το διεθνές δίκαιο αντιμετώπιση των παρακάτω προτεραιοτήτων με τρόπο που συνεκτιμά τα ζητήματα του ελέγχου των συνόρων καθώς και του σεβασμού της εθνικής κυριαρχίας και ασφάλειας:

Διάσωση της ζωής

Όλοι όσοι κινδυνεύουν στη θάλασσα πρέπει να διασώζονται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση.

Διαφύλαξη της ακεραιότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης (SAR)

Η άμεση βοήθεια που παρέχουν τα πλοία αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο των υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης. Επομένως, πρέπει να συνεχίζει να αποτελεί προτεραιότητα για τους πλοίαρχους, τις ναυτιλιακές εταιρείες και τα κράτη της σημαίας των πλοίων.

Αποδέσμευση των πλοιαρχών μετά την παροχή της βοήθειας

Τα κράτη της σημαίας του πλοίου και τα παράκτια κράτος πρέπει να έχουν υιοθετήσει αποτελεσματικές ρυθμίσεις για την έγκαιρη παροχή βοήθειας στους πλοίαρχους ώστε να αποδεσμεύονται από τους διασωθέντες στη θάλασσα.

4. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΩΣΗΣ

4.1 Το τρίτομο *Εγχειρίδιο Διεθνούς Αεροναυτικής και Ναυτικής Έρευνας και Διάσωσης* (γνωστό ως Εγχειρίδιο IAMSAR¹⁹) αναπτύχθηκε και χρησιμοποιείται με σκοπό να συνδράμει τις κυβερνήσεις στην ικανοποίηση των αναγκών έρευνας και διάσωσης και στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει δυνάμει της Σύμβασης SOLAS, της Σύμβασης SAR και της Σύμβασης για τη Διεθνή Πολιτική Αεροπορία. Οι κυβερνήσεις ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν και να βελτιώνουν τις υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης, να συνεργάζονται με τα όμορα κράτη και να αντιμετωπίζουν τις υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης ως μέρος του παγκόσμιου συστήματος.

4.2 Καθένας από τους τόμους του προαναφερόμενου εγχειριδίου πραγματεύεται ειδικότερες πτυχές των λειτουργιών της έρευνας και της διάσωσης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτόνομα ή παράλληλα με άλλα εγχειρίδια ώστε να είναι ολοκληρωμένη η εικόνα του συστήματος έρευνας και διάσωσης.

4.3 Ο τόμος I – *Οργάνωση και Διαχείριση* – αναφέρεται στη σύλληψη του παγκόσμιου συστήματος έρευνας και διάσωσης, στην ίδρυση εθνικών και περιφερειακών συστημάτων και στη συνεργασία των όμορων κρατών προκειμένου να είναι αποτελεσματικές και οικονομικές οι παρεχόμενες υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης.

4.4 Ο τόμος II – *Συντονισμός των Αποστολών* – αφορά όλους όσους σχεδιάζουν και συντονίζουν τις επιχειρήσεις και ασκήσεις έρευνας και διάσωσης.

¹⁹ International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual.

4.5 Ο τόμος III – *Κινητά Μέσα* – απευθύνεται στο πλήρωμα των πλοίων, των αεροπλάνων και στις μονάδες διάσωσης και πραγματεύεται θέματα παροχής βοήθειας κατά την εκπλήρωση των λειτουργιών έρευνας και διάσωσης ή και τον επιτόπιο συντονισμό τους. Επίσης αναφέρεται σε πτυχές των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης που αφορούν στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που αντιμετωπίζουν.

5. ΠΛΟΙΑΡΧΟΙ

Γενικές οδηγίες

5.1 Ανά τον κόσμο οι υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης εξαρτώνται από τα πλοία που καταπλέουν για να βοηθήσουν όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα. Για την έγκαιρη παροχή βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα είναι ανέφικτη η οργάνωση υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης καθ' ολοκληρίαν εξαρτώμενων από τις μονάδες διάσωσης που λειτουργούν στη ξηρά. Οι πλοίαρχοι οφείλουν να εκπληρώνουν κάποιες υποχρεώσεις που εγγυώνται την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα, να διαφυλάττουν την ακεραιότητα των παγκόσμιων υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης των οποίων αποτελούν μέρος και να συμμορφώνονται τις ανθρωπιστικές και νομικές υποχρεώσεις. Σχετικά οφείλουν:

1. να κατανοούν και να λαμβάνουν υπόψη την υποχρέωση παροχής βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα, που επιβάλλει το διεθνές δίκαιο της θάλασσας. Αυτή η υποχρέωση πρέπει να εκπληρώνεται οποτεδήποτε ανεξάρτητα από την ιθαγένεια ή το καθεστώς όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα ή των συνθηκών στις οποίες βρίσκονται.

2. να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, στο πλαίσιο των μέσων και των δυνατοτήτων του πλοίου, για να μεταχειρίζονται τους επιζώντες με ανθρωπισμό και να ικανοποιούν τις άμεσες ανάγκες τους.

3. να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις έρευνας και διάσωσης σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Τόμο III του Εγχειριδίου IAMSAR.

4. στην περίπτωση αδυναμίας επικοινωνίας με το κέντρο συντονισμού της διάσωσης που είναι αρμόδιο για την περιοχή να καταβάλουν προσπάθεια επικοινωνία με άλλο κέντρο συντονισμού της διάσωσης ή εφόσον τούτο δεν είναι εφικτό με οιαδήποτε κυβερνητική αρχή που μπορεί να παράσχει βοήθεια, αναγνωρίζοντας ότι την ευθύνη φέρει το κέντρο συντονισμού της διάσωσης που είναι αρμόδιο για την περιοχή όπου διασώθηκαν οι επιζώντες.

5. να ενημερώνουν το κέντρο συντονισμού της διάσωσης για τις συνθήκες, την αναγκαία βοήθεια και τα μέτρα που έλαβαν ή σχεδίασαν για τους επιζώντες (βλέπε την παράγραφο 6.10 για άλλες πληροφορίες που χρειάζονται τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης).

6. να διασφαλίζουν την αποβίβαση των επιζώντων σε σημείο όπου δεν κινδυνεύει η ασφάλειά τους, και

7. να συμμορφώνονται οιαδήποτε σχετική απαίτηση της κυβέρνησης που φέρει την ευθύνη για την περιοχή έρευνας και διάσωσης όπου διασώθηκαν οι επιζώντες ή οιοδήποτε άλλου παράκτιου κράτους που παρενέβη και να αναζητούν πρόσθετες οδηγίες από αυτές τις αρχές όταν αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τη συμμόρφωσή τους με τις προαναφερόμενες απαιτήσεις.

5.2 Προκειμένου να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ασφάλεια της ζωής στη θάλασσα τα πλοία καλούνται να συμμετάσχουν στα συστήματα αναφοράς που υιοθετήθηκαν για τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων διάσωσης.

6. ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΩΣΗΣ

Ευθύνη και προετοιμασία

6.1 Οι κυβερνήσεις οφείλουν να διασφαλίζουν την παροχή επαρκών οδηγιών στα κέντρα συντονισμού της διάσωσης και στις άλλες ενδιαφερόμενες αρχές και να τους αναθέτουν επαρκείς αρμοδιότητες για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους σύμφωνα με τις συμβατικές υποχρεώσεις και τις οδηγίες που περιλαμβάνει η παρούσα απόφαση.

6.2 Οι κυβερνήσεις οφείλουν να διασφαλίσουν τη σύμφωνη με τα κριτήρια και τις διαδικασίες του Εγχειριδίου IAMSAR λειτουργία των κέντρων συντονισμού της διάσωσης και των μονάδων διάσωσης και τον εφοδιασμό όλων των πλοίων της σημαίας τους με τον Τόμο III του Εγχειριδίου IAMSAR.

6.3 Μετά τη διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα τα πλοία δεν πρέπει να καθυστερούνται αδικαιολόγητα, να επιβαρύνονται οικονομικά ή να αναγκάζονται να αντιμετωπίσουν άλλες δυσκολίες. Επομένως, τα παράκτια κράτη υποχρεούνται να τα αποδεσμεύουν το συντομότερο δυνατό.

6.4 Κανονικά το αρμόδιο κέντρο συντονισμού της διάσωσης πρέπει να συντονίζει κάθε επιχείρηση έρευνας και διάσωσης που καλούνται να διαχειριστούν το πλοίο που συμμετέχει και το(α) παράκτιο(α) κράτος(η). Τα κράτη μπορούν να αναθέσουν στα αντίστοιχα κέντρα συντονισμού της διάσωσης την αρμοδιότητα να δια-

χειρίζονται το σχετικό συντονισμό σε 24ωρη βάση ή να αναθέσουν σε άλλες εθνικές αρχές να συνδράμουν άμεσα τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης στην εκπλήρωση του έργου τους. Τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης πρέπει να είναι έτοιμα να αντιδρούν άμεσα ή να έχουν υιοθετήσει διαδικασίες, ανάλογα με την περίπτωση, για τη συμμετοχή άλλων αρχών, ώστε να λαμβάνονται έγκαιρα αποφάσεις για τη μεταχείριση των επιζώντων.

6.5 Κάθε κέντρο συντονισμού της διάσωσης πρέπει να έχει υιοθετήσει σχέδια επιχειρήσεων και ρυθμίσεις (διοργανικά ή διεθνή σχέδια και ρυθμίσεις ανάλογα με την περίπτωση) για να ανταποκρίνεται σε όλους τους τύπους των καταστάσεων έρευνας και διάσωσης. Αυτά τα σχέδια και οι ρυθμίσεις πρέπει να καλύπτουν περιστατικά που συμβαίνουν στις περιοχές έρευνας και διάσωσης για τις οποίες είναι αρμόδιο το κέντρο συντονισμού της διάσωσης καθώς και όσα συμβαίνουν σε περιοχές που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητά του ώστε, αν παραστεί ανάγκη, να αναλάβει δράση έως ότου αποδεχθεί την ευθύνη για τη διαχείριση της κατάστασης το κέντρο συντονισμού της διάσωσης που είναι αρμόδιο για την περιοχή όπου παρέχεται συνδρομή (βλέπε παράγραφο 6.7) ή ένα άλλο κέντρο καλλίτερα επανδρωμένο. Αυτά τα σχέδια και οι ρυθμίσεις πρέπει να καλύπτουν τον τρόπο συντονισμού των κέντρων της διάσωσης:

1. στις επιχειρήσεις διάσωσης,
2. στην αποβίβαση των επιζώντων από τα πλοία,
3. στην αποβίβαση των επιζώντων σε ασφαλές σημείο και

4. στις προσπάθειες άλλων αρχών (όπως είναι οι τελωνειακές αρχές και οι αρχές της μετανάστευσης ή ο πλοιοκτήτης ή το κράτος της σημαίας) που χειρίζονται προβλήματα που δεν αφορούν στην έρευνα και διάσωση ενόσω οι επιζώντες βρίσκονται επί του πλοίου που παρείχε βοήθεια: πρόκειται για θέματα που αφορούν στην ιθαγένεια, στο καθεστώς ή στις συνθήκες των επιζώντων, στην άμεση αντιμετώπιση ζητημάτων που ανακύπτουν κατά τον αρχικό έλεγχο στα σύνορα ή που άπτονται της μετανάστευσης ώστε να μειώνονται στο ελάχιστο οι καθυστερήσεις που μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο πλοίο που συνέδραμε στην έρευνα και στη διάσωση, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών ρυθμίσεων για την υποδοχή των επιζώντων αναμένοντας την επίλυση των προαναφερόμενων προβλημάτων.

6.6 Πριν και κατά τη διάρκεια της επιχείρησης διάσωσης τα σχέδια των επιχειρήσεων, οι μέθοδοι συνεργασίας και οι ρυθμίσεις επικοινωνίας πρέπει να διασφαλίζουν τον αποτελεσματικό συντονισμό των ναυτικών εταιρειών και των εθνικών ή διεθνών αρχών που μπορεί να κληθούν να συνδράμουν στις προσπάθειες διάσωσης ή στην αποβίβαση των επιζώντων.

6.7 Ανάλογα με την περίπτωση το πρώτο κέντρο συντονισμού της διάσωσης που λαμβάνει το σχετικό σήμα υποχρεούται να διαβιβάσει άμεσα την υπόθεση στο κέντρο συντονισμού της διάσωσης που είναι αρμόδιο για την παροχή βοήθειας στην περιοχή. Το τελευταίο, αφού ενημερωθεί για την κατάσταση, οφείλει να αποδεχθεί άμεσα την ευθύνη για το συντονισμό των προσπαθειών διάσωσης αφού οι σχετικές αρμοδιότητες, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων για την αποβίβαση των επιζώντων σε ασφαλές σημείο βαρύνουν την αρμόδια για την περιοχή SAR κυβέρνηση. Όμως, το πρώτο κέντρο συντονισμού της διάσωσης ευθύνεται για το συντονισμό της επιχείρησης έως ότου αναλάβουν τη σχετική ευθύνη είτε το αρμόδιο κέντρο συντονισμού της διάσωσης είτε άλλη αρμόδια αρχή.

6.8 Οι κυβερνήσεις και το αρμόδιο κέντρο συντονισμού της διάσωσης υποχρεούνται να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την ελαχιστοποίηση του χρόνου παραμονής των επιζώντων στο πλοίο που συμμετείχε στην επιχείρηση.

6.9 Οι αρμόδιες κρατικές αρχές πρέπει να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια ώστε οι επιζώντες να αποβιβαστούν το συντομότερο δυνατό από το πλοίο που παρείχε βοήθεια στην επιχείρηση διάσωσης. Όμως, ο πλοίαρχος οφείλει να κατανοεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο απαραίτητος συντονισμός μπορεί να έχει ως συνέπεια αναπόφευκτες καθυστερήσεις.

6.10 Το κέντρο συντονισμού της διάσωσης πρέπει να αναζητήσει από τον πλοίαρχο του πλοίου που συμμετέχει στην επιχείρηση έρευνας και διάσωσης πληροφορίες για:

1. τους επιζώντες, συμπεριλαμβανομένων του ονόματος, της ηλικίας, του φύλου, της κατάστασης της υγείας τους και των ιδιαίτερων ιατρικών φροντίδων που ενδέχεται να έχουν ανάγκη,
2. την κρίση του πλοίαρχου για την ασφάλεια του πλοίου που συμμετέχει στην επιχείρηση έρευνας και διάσωσης,
3. τα μέτρα που υιοθέτησε και εφάρμοσε ο πλοίαρχος ή αυτά που προτίθεται να λάβει,
4. την αυτονομία και την αυτάρκεια του πλοίου που συμμετέχει στην επιχείρηση έρευνας και διάσωσης με τα επιπλέον άτομα που επιβιβάστηκαν σ' αυτό,

5. το επόμενο προγραμματισμένο λιμάνι προορισμού του πλοίου που συμμετέχει στην επιχείρηση έρευνας και διάσωσης,

6. τις προτιμώμενες ρυθμίσεις του πλοιάρχου για την αποβίβαση των επιζώντων,

7. κάθε συνδρομή που το πλοίο έχει ανάγκη κατά τη διάρκεια ή μετά το πέρας της επιχείρησης διάσωσης και,

8. οιοδήποτε ειδικότερο στοιχείο (για παράδειγμα τις επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες, την ευαισθησία του φορτίου σε σχέση με τη διάρκεια του ταξιδιού).

6.11 Μεταξύ των προβλημάτων υγείας και ασφάλειας που μπορεί να ανακύψουν στο πλοίο που διέσωσε όσους κινδύνευαν στη θάλασσα συγκαταλέγονται η ανεπάρκεια των σωστικών μέσων, του νερού, των προμηθειών, των ιατρικών φροντίδων και των χώρων του πλοίου για τη φιλοξενία των επιπλέον επιβατών καθώς και η ασφάλεια του πληρώματος και των επιβατών στην περίπτωση που οι διασωθέντες είναι επιθετικοί ή βίαιοι. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι συνετό το κέντρο συντονισμού της διάσωσης να ρυθμίσει να επισκεφθούν το πλοίο που παρείχε βοήθεια προσωπικό της SAR ή προσωπικό άλλων αρχών ώστε να αξιολογηθεί πλήρως η κατάσταση που επικρατεί, να παρασχεθεί βοήθεια για την ικανοποίηση των αναγκών που ανακύπτουν στο πλοίο ή να διευκολυνθεί η ασφαλής αποβίβαση των επιζώντων.

Ασφαλές σημείο

6.12 Το ασφαλές σημείο (που αναφέρεται στο Παράρτημα της Σύμβασης SAR του 1979, παράγραφος 1.3.2) είναι η τοποθεσία όπου θεωρούνται περατωθείσες οι επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης. Είναι επίσης η τοποθεσία όπου δεν απειλείται η ασφάλεια των επιζώντων και ικανοποιούνται οι βασικές τους ανάγκες (όπως είναι η τροφή, η στέγη και οι ιατρικές φροντίδες). Περαιτέρω, είναι ο τόπος από τον οποίο μπορεί να οργανωθούν οι ρυθμίσεις μεταφοράς των επιζώντων στον επόμενο ή στον τελικό προορισμό τους.

6.13 Το πλοίο που συνδράμει στην επιχείρηση έρευνας και διάσωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ασφαλές σημείο αποκλειστικά και μόνον επειδή δεν υφίσταται επικείμενος κίνδυνος για τους επιζώντες που επιβιβάστηκαν σ' αυτό. Το πλοίο αυτό μπορεί να μην διαθέτει τις κατάλληλες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό για τη φιλοξενία επιπλέον προσώπων χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια του ή τις κατάλληλες υποδομές φροντίδας για τους επιζώντες. Ακόμα και όταν το πλοίο μπορεί να παράσχει ασφαλή φιλοξενία στους επιζώντες οπότε αποτελεί προσωρινά ασφαλές σημείο, πρέπει να απαλλαγεί από αυτήν την ευθύνη το συντομότερο δυνατό με την υιοθέτηση εναλλακτικών ρυθμίσεων.

6.14 Το ασφαλές σημείο μπορεί να βρίσκεται στη ξηρά ή σε άλλη μονάδα διάσωσης που βρίσκεται στη θάλασσα ή σε άλλο κατάλληλο πλεούμενο ή πλωτή υποδομή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ασφαλής τόπος έως ότου οι επιζώντες αποβιβαστούν για τον επόμενο προορισμό τους.

6.15 Οι Συμβάσεις, όπως έχουν τροποποιηθεί, προβλέπουν ότι για την αποβίβαση σε ασφαλές σημείο πρέπει να συνεκτιμώνται οι ειδικότερες περιστάσεις της υπόθεσης, όπως για παράδειγμα η κατάσταση που επικρατεί στο πλοίο που παρέχει τη βοήθεια, οι επιτόπιες συνθήκες, η ανάγκη παροχής ιατρικής φροντίδας και η διαθεσιμότητα των μέσων μεταφοράς ή άλλων μονάδων διάσωσης. Λόγω της μοναδικότητας κάθε περίπτωσης για την επιλογή του ασφαλούς σημείου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διάφοροι σημαντικοί παράμετροι.

6.16 Οι κυβερνήσεις πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους για την παροχή του κατάλληλου ασφαλούς σημείου αποβίβασης των επιζώντων λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές παραμέτρους και κινδύνους.

6.17 Στις περιπτώσεις των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που διασώζονται στη θάλασσα πρέπει να συνεκτιμάται ότι πρέπει να αποφεύγεται η αποβίβαση όσων επικαλούνται βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης σε εδάφη όπου απειλούνται η ζωή και η ασφάλειά τους.

6.18 Συχνά το πλοίο που παρέχει βοήθεια ή ένα άλλο πλοίο μπορεί να μεταφέρει τους διασωθέντες σε ασφαλές σημείο. Όμως, εάν η εκπλήρωση αυτού του έργου παρουσιάζει δυσκολίες για το πλοίο τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης οφείλουν να αναζητήσουν άλλες εύλογες εναλλακτικές λύσεις γι' αυτόν το σκοπό.

Ζητήματα που δεν υπάγονται στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης

6.19 Οι αρχές που είναι αρμόδιες για τον καθορισμό του καθεστώτος των επιζώντων ή για άλλα ζητήματα που δεν υπάγονται στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης μπορούν να διαχειριστούν τα σχετικά προβλήματα της αρμοδιότητάς τους μετά την αποβίβαση των επιζώντων σε ασφαλές σημείο. Στο μεταξύ, τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης είναι υπεύθυνα για τη συνεργασία των εθνικών ή διεθνών ή άλλων αρχών που συμμετείχαν στην επιχείρηση. Παραδείγματα ζητημάτων που δεν υπάγονται στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης είναι η μόλυνση της θάλασσας με πετρελαιοκηλίδες, οι επιτόπιες έρευνες, η αρωγή, οι επιζώντες που είναι μετανάστες ή αιτούντες άσυλο, οι ανάγκες των επιζώντων μετά την αποβίβασή τους σε ασφαλές σημείο καθώς

και ζητήματα ασφάλειας ή διατήρησης της τάξης. Εθνικές αρχές διαφορετικές από τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης είναι κατ' αρχήν αρμόδιες για την επίλυση των προαναφερόμενων προβλημάτων.

6.20 Καμιά επιχείρηση και διαδικασία, όπως είναι η κατ' αρχήν εξέταση και αξιολόγηση του καθεστώτος των διασωθέντων που έπεται της συνδρομής που παρασχέθηκε σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα δεν πρέπει να παρεμποδίζει την παροχή βοήθειας ή να καθυστερεί αδικαιολόγητα την αποβίβαση των επιζώντων από το πλοίο ή τα πλοία που συμμετείχαν στην επιχείρηση διάσωσης.

6.21 Παρότι δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού ούτε ρυθμίζονται από τις Συμβάσεις SOLAS και SAR ζητήματα που αφορούν στους αιτούντες άσυλο, στους πρόσφυγες και στους μετανάστες και δεν άπτονται της διάσωσης οι κυβερνήσεις οφείλουν να γνωρίζουν τις δυνατότητες που έχουν οι διεθνείς οργανισμοί ή οι αρχές άλλων κρατών να παράσχουν βοήθεια σ' αυτές τις περιπτώσεις, να επικοινωνούν άμεσα μαζί τους και να παρέχουν στα κέντρα συντονισμού της διάσωσης τις σχετικές απαιτούμενες οδηγίες, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας που πρέπει να εφαρμοστεί για την έγκαιρη ειδοποίηση και εμπλοκή των αρμόδιων εθνικών αρχών. Τα κράτη πρέπει να διασφαλίσουν επαρκή ευελιξία στους μηχανισμούς που είναι αρμόδιοι για τις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης ώστε να αντιμετωπίζουν όλο το φάσμα της ευθύνης που έχουν αναλάβει.

6.22 Οι αρμόδιες για τα προαναφερόμενα ζητήματα αρχές μπορούν να ζητήσουν από τα κέντρα συντονισμού της διάσωσης να ενημερώνονται από το πλοίο που παρέχει βοήθεια για ειδικότερα θέματα που αφορούν στο πλοίο ή σε άλλο πλεούμενο που κινδυνεύει ή στα πρόσωπα στα οποία παρέχεται βοήθεια. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν επίσης να γνωρίζουν τις ανάγκες που έχουν για να συνεργάζονται με το κέντρο συντονισμού της διάσωσης (ειδικότερα για την επικοινωνία με τα πλοία) και να ανταποκρίνονται κατά προτεραιότητα στις καταστάσεις που αφορούν στους διασωθέντες που έχουν επιβιβαστεί στο πλοίο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

1. Η υποχρέωση του πλοίαρχου να παρέχει βοήθεια σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα είναι μακροχρόνια ναυτική παράδοση. Πρόκειται για υποχρέωση που αναγνωρίζει το διεθνές ναυτικό δίκαιο. Το άρθρο 98 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας κωδικοποιεί αυτήν την υποχρέωση προβλέποντας ότι «κάθε κράτος πρέπει να απαιτεί από τον πλοίαρχο οποιουδήποτε πλοίου που φέρει τη σημαία του, εφόσον μπορεί να πράξει αυτό χωρίς να εκθέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο, το πλήρωμα ή τους επιβάτες... να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο που είναι στη θάλασσα και κινδυνεύει να πνιγεί...» και επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να διευκολύνουν την «ίδρυση, λειτουργία και συντήρηση επαρκούς και αποτελεσματικής υπηρεσίας έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα...».

2. Η Σύμβαση SAR ορίζει ότι διάσωση είναι «η επιχείρηση που αποσκοπεί στη περισυλλογή όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα, στην ικανοποίηση των ιατρικών ή άλλων αναγκών τους και στην αποβίβασή τους σε ασφαλές σημείο».

Οι υπηρεσίες SAR ορίζονται ως «η εκτέλεση, στην περίπτωση κινδύνου, των λειτουργιών επιτήρησης, επικοινωνίας, συντονισμού, έρευνας και διάσωσης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ιατρικών γνωματεύσεων και φροντίδων ή της απομάκρυνσης για λόγους ιατρικούς με τη χρήση δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας αεροπλάνων, πλοίων και άλλων μηχανημάτων και εγκαταστάσεων». Οι υπηρεσίες SAR περιλαμβάνουν την υιοθέτηση ρυθμίσεων για την αποβίβαση των διασωθέντων από τα πλοία που παρείχαν συνδρομή στη διάσωση. Η Σύμβαση SAR υιοθετεί την αρχή σύμφωνα με την οποία τα κράτη αναθέτουν στα εθνικά κέντρα συντονισμού της διάσωσης (RCC: Rescue Co-ordination Centre) και σε άλλες αρχές το συντονισμό των επιχειρήσεων SAR. Επίσης, η Σύμβαση SAR ρυθμίζει, όσον αφορά στις υποχρεώσεις των κρατών, την ανάγκη υιοθέτησης ρυθμίσεων για τις υπηρεσίες έρευνας και διάσωσης, την ίδρυση κέντρων συντονισμού της διάσωσης, τη διεθνή συνεργασία, διαδικασίες λειτουργίας των κέντρων συντονισμού της διάσωσης και τη χρήση συστημάτων αναφοράς των πλοίων.

3. Η Σύμβαση SAR δεν ορίζει ποιο είναι το «ασφαλές σημείο». Όμως, θα ήταν αντίθετος με το σκοπό της Σύμβασης αυτής ο καθορισμός ασφαλούς σημείου με αποκλειστική αναφορά σε γεωγραφικό τόπο. Για παράδειγμα ένα ασφαλές σημείο δεν βρίσκεται πάντα στη ξηρά. Είναι προτιμότερο να καθοριστεί το ασφαλές σημείο σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά της υπόθεσης και τις δυνατότητες που παρέχει στους επιζώντες. Πρόκειται για το σημείο όπου θεωρητικά ολοκληρώνεται η επιχείρηση διάσωσης. Επίσης, πρόκειται για το σημείο όπου δεν κινδυνεύει πλέον η ζωή των διασωθέντων και όπου μπορούν να ικανοποιηθούν οι βασικές τους ανάγκες (όπως η τροφή, η στέγη και οι ιατρικές ανάγκες τους). Περαιτέρω, είναι ο τόπος από τον οποίον μπορεί να οργανωθεί η μεταφορά τους στον επόμενο ή στον τελικό προορισμό.

4. Η Σύμβαση SOLAS Κανονισμός V/33.1 προβλέπει ότι ο «πλοίαρχος του ταξιδεύοντος πλοίου που είναι σε θέση να παράσχει βοήθεια με τη λήψη πληροφορίας από οποιαδήποτε πηγή ότι άτομα κινδυνεύουν στη θάλασσα, υποχρεούται να πλεύσει ολοταχώς προς βοήθειά των ενημερώνοντας περί τούτου, εάν είναι δυνατόν, αυτά ή την υπηρεσία έρευνας και διάσωσης». Παρόμοιες υποχρεώσεις περιλαμβάνουν και άλλα διεθνή κείμενα. Οι παρούσες οδηγίες δεν επιδρούν σ' αυτές τις υποχρεώσεις. Η συμμόρφωση με αυτήν την υποχρέωση είναι ουσιαστική για τη διαφύλαξη της ακεραιότητας των υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης. Το άρθρο IV της Σύμβασης SOLAS (περιπτώσεις ανωτέρας βίας) προστατεύει τους πλοίαρχους στο μέτρο που η παρουσία προσώπων επί του πλοίου λόγω ανωτέρας βίας ή συνεπεία της υποχρέωσης του πλοίαρχου να παραλαμβάνει ναυαγούς ή άλλα πρόσωπα, δεν λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον το ενδιαφερόμενο πλοίο έχει συμμορφωθεί σε οιαδήποτε διάταξη της Σύμβασης. Η Σύμβαση SOLAS ρυθμίζει επίσης στο Κεφάλαιο V, Κανονισμό 7, την υποχρέωση των κυβερνήσεων να οργανώνουν υπηρεσίες διάσωσης.

5. Σύμφωνα με γενική αρχή του διεθνούς δικαίου η κρατική κυριαρχία επιτρέπει στα κράτη να ελέγχουν τα σύνορά τους, να αποκλείουν αλλοδαπούς από την επικράτειά τους και να υιοθετούν νομοθεσία που ρυθμίζει την είσοδο των αλλοδαπών στο έδαφός τους. Η κρατική κυριαρχία εκτείνεται στην επικράτεια και στα εσωτερικά ύδατα του παράκτιου κράτους καθώς και στη χωρική θάλασσα, με την επιφύλαξη των διατάξεων της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας και άλλων κανόνων του διεθνούς δικαίου. Επιπλέον, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 21 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας τα παράκτια κράτη δύνανται να υιοθετούν νόμους και κανονισμούς για την αβλαβή διέλευση από τη χωρική θάλασσα για την πρόληψη, μεταξύ άλλων, της παραβίασης των μεταναστευτικών τους νόμων.

6. Σύμφωνα με το άρθρο 18 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας το πλοίο που ασκεί το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης μπορεί να σταματήσει ή να κρατήσει τις μηχανές στη χωρική θάλασσα των πα-

ράκτιων κρατών «μόνον εφόσον αυτές οι πρακτικές αποτελούν συνήθη συμβάντα της ναυσιπλοΐας ή καθίστανται αναγκαίες λόγω ανωτέρας βίας ή κινδύνου ή προς τον σκοπό παροχής βοήθειας σε πρόσωπα, πλοία ή αεροσκάφη που βρίσκονται σε κίνδυνο». Αν και σύμφωνα με το διεθνές εθιμικό δίκαιο, υπάρχει ένα παγκόσμιο, αλλά όχι απόλυτο, δικαίωμα του πλοίου που κινδυνεύει να εισέλθει σε λιμάνι όταν επικείμενος κίνδυνος απειλεί την ασφάλεια των επιβατών του η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας δεν διευκρινίζει ειδικότερα αν το πλοίο έχει το δικαίωμα να εισέλθει σε λιμάνι στην περίπτωση κινδύνου. Επειδή αυτού του τύπου οι απειλές επιδεινώνονται αν δεν αντιμετωπιστούν κατεπειγόντως η άμεση είσοδος σε λιμάνι είναι αναγκαία επειδή εγγυάται την ασφάλεια του πλοίου και των επιβατών. Όμως, το δικαίωμα του κινδυνεύοντος πλοίου να εισέλθει σε λιμάνι απαιτεί την εξισορρόπηση της φύσης και της αμεσότητας της απειλής που πλήττει την ασφάλειά του με τους κινδύνους που μπορεί να συνεπάγεται η είσοδός του για το λιμάνι. Έτσι, αφού πρώτα ληφθούν όλα τα μέτρα που εγγυώνται την ασφάλεια των επιβατών του πλοίου, το παράκτιο κράτος μπορεί να αρνηθεί την πρόσβαση στα λιμάνια του σε πλοίο που αποτελεί σοβαρή και απαράδεκτη απειλή για την ασφάλεια, το περιβάλλον, την υγεία ή τη δημόσια τάξη.

7. Η απαγόρευση απέλασης ή επαναπροώθησης που προβλέπει το άρθρο 33 παρ. 1 της Σύμβασης για το Καθεστώς των Προσφύγων επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση να μην απελαύνουν ούτε επαναπροωθούν πρόσφυγες στα σύνορα εδαφών όπου η ζωή τους ή η ελευθερία τους απειλούνται για λόγους φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων. Άλλα κείμενα του διεθνούς δικαίου προβλέπουν επίσης την απαγόρευση απέλασης και επαναπροώθησης στα σύνορα εδαφών όπου υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι ο ενδιαφερόμενος κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια.

8. Άλλα σχετικά διεθνή κείμενα που δεν υπάγονται κατ' αποκλειστικότητα στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού είναι:

- η Διεθνής Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση του 1979, όπως έχει τροποποιηθεί²⁰,
- η Διεθνής Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα του 1974, όπως έχει τροποποιηθεί το κεφάλαιο V, Κανονισμός 33²¹,
- η Σύμβαση για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης, του 1965 και ειδικότερα το Παράρτημα 6 Γ, Κανόνας 6.8-6²²,
- η Διεθνής Σύμβαση για την Επιθαλάσσια Αρωγή του 1983, άρθρο 11²³,
- η Σύμβαση του ΟΗΕ του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, άρθρο 98²⁴,
- η Απόφαση Α.871(20) «Οδηγίες για τον Καταμερισμό των Ευθυνών για την Επιτυχή Διευθέτηση των Περιπτώσεων των Λαθρεπιβατών»²⁵,
- η Απόφαση Α.867(20) «Καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών που αφορούν στην εμπορία ή στη μεταφορά μεταναστών από τη θάλασσα», το Παγκόσμιο Σχέδιο SAR του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού SAR.8/Circ.1 και οι συνημμένες διευθύνσεις (τόμος 5 του καταλόγου των ραδιο-ηλεκτρικών σημάτων αποτελεί πρακτική εναλλακτική λύση),
- η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Προσφύγων²⁶,
- η Σύμβαση του ΟΗΕ του 2000 για το Διασυνοριακό Έγκλημα, και τα Πρωτόκολλά της για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης των μεταναστών από ξηράς αέρος και θαλάσσης και για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ειδικότερα των γυναικών και των παιδιών²⁷,
- Η εγκύκλιος Circ.896/Rev. 1 της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας «Προσωρινά Μέτρα για την καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών εμπορίας ή παράνομης διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης»²⁸.

²⁰ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 18.

²¹ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 15.

²² Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 20.

²³ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 13.

²⁴ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 6.

²⁵ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 44.

²⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 51.

²⁷ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στις σελίδες 94 και 102 αντίστοιχα.

²⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε στη σελίδα 39.

Εξέταση των μέτρων ασφαλείας και των διαδικασιών για τη μεταχείριση όσων διασώζονται στη θάλασσα

Η Συνέλευση,

Υπενθυμίζοντας το άρθρο 1 και το άρθρο 15 (ζ) της Σύμβασης για την ίδρυση του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού, που ρυθμίζουν αντίστοιχα τους σκοπούς του οργανισμού και τις αρμοδιότητές της σχετικά με την υιοθέτηση κανόνων και οδηγιών για την ασφάλεια στη θάλασσα καθώς και το γενικότερο σκοπό της Σύμβασης του 1965 για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης,

Επιθυμώντας να εγγυηθεί την ασφάλεια της ζωής όσων επιβαίνουν σε πλοία, συμπεριλαμβανομένων των μικρών πλοιαρίων, που πλέουν ή είναι αγκυροβολημένα ανά πάσα στιγμή έως ότου οδηγηθούν σε ασφαλές σημείο,

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, και ειδικότερα το άρθρο 98 που αφορά στην υποχρέωση παροχής βοήθειας,

Υπενθυμίζοντας επίσης τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης του 1974 για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα, όπως τροποποιήθηκε, για την υποχρέωση :

- Των πλοιάρχων να πλέουν ολοταχώς προς βοήθεια όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα, και
- των συμβαλλόμενων κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν τα αναγκαία μέτρα για την επιτήρηση των ακτών τους και τη διάσωση όσων κινδυνεύουν στην πέριξ των ακτών τους θάλασσα,

Υπενθυμίζοντας περαιτέρω τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης του 1979 για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση, όπως τροποποιήθηκε, όσον αφορά στην υποχρέωση παροχής βοήθειας σε οιοδήποτε πρόσωπο κινδυνεύει στη θάλασσα ανεξάρτητα από την εθνικότητα ή το καθεστώς του ή τις συνθήκες στις οποίες βρίσκεται,

Υπενθυμίζοντας περαιτέρω τις διατάξεις της Σύμβασης του 1965 για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης, όπως τροποποιήθηκε, που ρυθμίζουν τη διευκόλυνση της άφιξης και της αναχώρησης των πλοίων που συμμετέχουν σε επιχειρήσεις έκτακτης ανάγκης διασφαλίζοντας τη ναυτική ασφάλεια,

Υπενθυμίζοντας επίσης τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης του 1989 για την Επιθαλάσσια Αρωγή για την υποχρέωση του πλοιάρχου να παρέχει βοήθεια σε καθέναν που κινδυνεύει στη θάλασσα και για την ανάγκη της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων μερών και των δημόσιων αρχών προκειμένου να εξασφαλισθεί η επιτυχής έκβαση των επιχειρήσεων παροχής αρωγής ώστε να διασωθούν όσοι κινδυνεύουν,

Υπενθυμίζοντας τέλος τις διατάξεις:

- της απόφασης Α.773 (18) «Ενίσχυση της διαφύλαξης της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα με την πρόληψη και την εκμηδένιση των επικίνδυνων πρακτικών εμπορίας αλλοδαπών με πλοία»,

- της απόφασης Α.871 (20) «Οδηγίες για τον Καταμερισμό των Ευθυνών για την Επιτυχή Διευθέτηση των Περιπτώσεων των Λαθρεπιβατών»,

- της απόφασης Α.867(20) «Καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών της εμπορίας ή της μεταφοράς μεταναστών δια θαλάσσης», και

- της εγκυκλίου Circ.896/Rev.1 της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας «Προσωρινά Μέτρα για την καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών της εμπορίας ή της παράνομης διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης»,

Επιβεβαιώνοντας ότι τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται από τις προαναφερόμενες διεθνείς συμβάσεις πρέπει να συνεχίζουν να διέπονται, μεταξύ άλλων, από τους κανόνες και τις αρχές του διεθνούς εθιμικού δικαίου,

Σημειώνοντας την πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα για τη συμμετοχή των ειδικευμένων θεσμικών φορέων και των αρμόδιων προγραμμάτων του ΟΗΕ στην εξέταση των προβλημάτων που αφορά η παρούσα απόφαση ώστε να υιοθετηθεί κοινή προσέγγιση και να επιλυθούν με τρόπο αποτελεσματικό και συνεπή,

Αναγνωρίζοντας ότι είναι ανάγκη να εξετάσει ο Οργανισμός εάν επιβάλλεται να υιοθετηθούν, εκτός των ήδη εγκριθέντων, παγκόσμια μέτρα για την ενίσχυση της ασφαλείας στη θάλασσα και για τη μείωση των κινδύνων κατά της ζωής όσων ταξιδεύουν με πλοία, ειδικότερα στο πλαίσιο των επιχειρήσεων διάσωσης,

1. Ζητά από την Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας, τη Νομική Επιτροπή και την Επιτροπή Απλοποίησης των Διαδικασιών, υπό τις οδηγίες του Συμβουλίου, να εξετάσουν κατά προτεραιότητα τις προαναφερόμενες διεθνείς συμβάσεις καθώς και άλλα κείμενα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού που υπάγονται στην αρμοδιότητά του προκειμένου να εντοπίσουν τα κενά, τις ασυνέπειες, τις αμφισημίες, τις γενικόλογες εκφράσεις ή άλλες ενδεχομένως ανακρίβειες και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα αυτής της εξέτασης να αναλάβουν τις αναγκαίες πρωτοβουλίες ώστε:

²⁹ Έγγραφο της 22.1.2002 που υιοθετήθηκε από τη Συνέλευση στις 29.11.2001

- να παρέχεται βοήθεια στους επιζώντες ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους ή το καθεστώς τους ή τις συνθήκες στις οποίες βρίσκονται,

- να μεταφέρονται σε ασφαλές σημείο οι επιζώντες που περισιλλέγονται από τα πλοία που συμμετέχουν στη διάσωση, και

- να απολαμβάνουν οι επιζώντες που περισιλλέγονται από τα πλοία, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια ή το καθεστώς τους, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών που στερούνται εγγράφων, των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, όπως και οι λαθρεπιβάτες, μεταχείριση σύμφωνη με αυτήν που προβλέπουν τα ισχύοντα κείμενα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού και οι ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες καθώς και οι μακροχρόνιες ανθρωπιστικές ναυτικές παραδόσεις.

2. Ζητά επίσης από τις προαναφερόμενες επιτροπές, κατά την υιοθέτηση των μέτρων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, να λάβουν υπόψη τους κανόνες και τις αρχές του γενικού διεθνούς δικαίου για την υποχρέωση παροχής βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα και να εξετάσουν εάν είναι αναγκαία η κωδικοποίηση και η σταδιακή ανάπτυξη αυτών των κανόνων και αρχών.

3. Περαιτέρω ζητά από τις προαναφερόμενες επιτροπές, κατά την υιοθέτηση των μέτρων που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2, να λάβουν υπόψη τις εργασίες άλλων διεθνών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένων των φορέων που δραστηριοποιούνται στην έρευνα και στη διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών που στερούνται εγγράφων ή των λαθρεπιβατών, και να διαβουλευθούν, ανάλογα με την περίπτωση, με αυτούς τους οργανισμούς.

4. Περαιτέρω ζητά από το Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει την πρωτοβουλία που αναφέρεται στη δέκατη παράγραφο του προοιμίου³⁰ και να ενημερώσει τα αρμόδια όργανα του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για τις εξελίξεις.

5. Τέλος, ζητά από το Γενικό Γραμματέα να υποβάλει έκθεση στην 23^η σύνοδο της Συνέλευσης για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στο μεταξύ.

---

³⁰ Σημείωση της επιμελήτριας: πρόκειται για τη διοργανική συνεργασία για την επίλυση και την ομοιόμορφη προσέγγιση των προβλημάτων στα οποία αναφέρεται η παρούσα απόφαση.

Προσωρινά μέτρα για την καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών εμπορίας ή παράνομης διακίνησης των μεταναστών από τη θάλασσα ³¹

1. Ανησυχώντας για τις ανασφαλείς πρακτικές εμπορίας ή μεταφοράς μεταναστών δια θαλάσσης και υπενθυμίζοντας την απόφαση Α.867 (20) για την καταπολέμηση των μη ασφαλών πρακτικών διακίνησης ή μεταφοράς μεταναστών δια θαλάσσης και ειδικότερα την παράγραφο 6, η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας κατά την 69^η σύνοδό της (11 έως 20 Μαΐου 1998) θέσπισε ομάδα εργασίας δια αλληλογραφίας στην οποία ανέθεσε το έργο της υιοθέτησης προσωρινών μέτρων για την καταπολέμηση των επικίνδυνων πρακτικών της εμπορίας ή παράνομης διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης. Στην 70^η σύνοδό της (7-11 Δεκεμβρίου 1998) η Επιτροπή εξέτασε την έκθεση της προαναφερόμενης ομάδας εργασίας και ενέκρινε τα προσωρινά μέτρα, όπως τροποποιήθηκαν και παρατίθενται στο Παράρτημα.

2. Για την πρόληψη και την καταστολή των επικίνδυνων πρακτικών της εμπορίας ή της παράνομης διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης η Επιτροπή κάλεσε τις συμβαλλόμενες κυβερνήσεις να υποβάλουν άμεσα στο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό εκθέσεις για τα κρίσιμα περιστατικά και τα μέτρα που υιοθέτησαν ώστε, ανάλογα με την περίπτωση, να επικαιροποιηθεί ή να επανεξεταστεί η παρούσα εγκύκλιος.

3. Κατά την 73^η σύνοδό της (27 Νοεμβρίου έως 6 Δεκεμβρίου 2000) η Επιτροπή υιοθέτησε εξαμηνιαία διαδικασία αναφορών, ανέθεσε στη Γραμματεία να εκδίδει δύο εκθέσεις ετησίως και κάλεσε τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς οργανισμούς να την ενημερώνουν άμεσα για όλες τις μη ασφαλείς πρακτικές της εμπορίας ή της παράνομης διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης.

4. Κατά την 74^η σύνοδό της (30 Μαΐου έως 8 Ιουνίου 2001), λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις και τις προτάσεις των κυβερνήσεων, η Επιτροπή ενέκρινε τις τροποποιήσεις του Παραρτήματος της Εγκυκλίου MSC/Circ.896, που παρατίθεται στο Παράρτημα της παρούσας απόφασης.

5. Συστήνεται η συμπλήρωση του εντύπου της αναφοράς που παρατίθεται στο Παράρτημα για τη διαβίβαση των πληροφοριών που αναφέρονται στις παραγράφους 12, 15 και 22 της απόφασης.

6. Οι συμβαλλόμενες κυβερνήσεις καλούνται να επιστήσουν την προσοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών στην παρούσα εγκύκλιο.

7. Η παρούσα εγκύκλιος θα επανεξεταστεί υπό το φως των εκθέσεων και των προτάσεων που οι κυβερνήσεις θα καταθέσουν στο Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό μετά το Δεκέμβριο του 2000, όταν θα έχουν υιοθετηθεί η Σύμβαση κατά του Διασυνωριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, που συνέταξε η Επιτροπή του ΟΗΕ για την Πρόληψη της Εγκληματικότητας και την Ποινική Δικαιοσύνη και το Πρωτόκολλο για την Καταπολέμηση της Παράνομης Διακίνησης των Μεταναστών από Ξηράς, Θαλάσσης και Αέρος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΜΗ ΑΣΦΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ Ή ΤΗ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΔΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

1. Εκκρεμούσης της έναρξης ισχύος της Σύμβασης κατά του Διασυνωριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας των μεταναστών, η παρούσα εγκύκλιος προβλέπει προσωρινά, μη δεσμευτικά μέτρα για την πρόληψη και την καταστολή των μη ασφαλών πρακτικών εμπορίας ή παράνομης διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης.

Ορισμοί

2. Στο πλαίσιο της παρούσας εγκυκλίου:

2.1 «Πλοίο» σημαίνει κάθε τύπο θαλασσίου σκάφους, στο οποίο περιλαμβάνονται και αυτά που δεν έχουν εκτόπισμα, καθώς και τα υδροπλάνα, που χρησιμοποιούνται ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα μεταφοράς στο νερό, εκτός από τα πολεμικά πλοία, τα βοηθητικά πλοία του πολεμικού ναυτικού ή άλλα πλοία που ανήκουν ή χρησιμοποιούνται από τις κυβερνήσεις, έστω και προσωρινά, μόνο για μη εμπορική υπηρεσία,

2.2 «Οργανισμός» είναι ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός,

2.3 «επικίνδυνες πρακτικές» είναι κάθε πρακτική που συνίσταται στην εκμετάλλευση ενός πλοίου:

1. σε συνθήκες που προδήλως παραβιάζουν τις θεμελιώδεις αρχές της ασφάλειας στη θάλασσα και ειδικότερα τις αρχές της Σύμβασης SOLAS, ή

³¹ IMO Circular MSC/Circ.896/Rev.1 που υιοθετήθηκε στις 12.6.2001.

2. που δεν διαθέτει τον αναγκαίο εξοπλισμό ή τις κατάλληλες άδειες για τη μεταφορά επιβατών σε διεθνή δρομολόγια και εκθέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη ζωή ή την υγεία των επιβατών, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών της επιβίβασης και της αποβίβασης.

Σκοπός

3. Σκοπός της παρούσας εγκυκλίου είναι η προαγωγή της ενημέρωσης και της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων κυβερνήσεων του Οργανισμού προκειμένου να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικότερα τις διεθνών διαστάσεων μη ασφαλείς πρακτικές της εμπορίας ή της παράνομης διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης.

Συνιστώμενες πρακτικές από τα κράτη

Συμμόρφωση με τις διεθνείς υποχρεώσεις

4. Η εμπειρία αποδεικνύει ότι οι μετανάστες μεταφέρονται συχνά με πλοία που δεν διαθέτουν τον απαραίτητο εξοπλισμό ή τις κατάλληλες άδειες για τη μεταφορά επιβατών σε διεθνή δρομολόγια. Τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν μέτρα για τη ναυτική ασφάλεια, σύμφωνα με το εθνικό και διεθνές δίκαιο, ώστε να εξλειφθούν οι επικίνδυνες πρακτικές της εμπορίας ή της διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης, συμπεριλαμβανομένων:

1. της εγγύησης της εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης του 1974 για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, όπως έχει τροποποιηθεί (Σύμβαση SOLAS)³²,

2. της συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών για τα ύποπτα πλοία που επιδίδονται σε μη ασφαλείς πρακτικές εμπορίας ή παράνομης μεταφοράς των μεταναστών,

3. της υιοθέτησης των κατάλληλων μέτρων σε βάρος των πλοιάρχων, των αξιωματούχων και των μελών των πληρωμάτων που επιδίδονται σε επικίνδυνες πρακτικές αυτού του τύπου και

4. της παρεμπόδισης κάθε πλοίου:

α. να επιδίδεται εκ νέου σε επικίνδυνες πρακτικές, και

β. να αποπλέει, στις περιπτώσεις που βρίσκεται σε λιμάνι.

5. Τα μέτρα που λαμβάνονται, υιοθετούνται ή υλοποιούνται κατ' εφαρμογή της παρούσας εγκυκλίου για την καταπολέμηση των επικίνδυνων πρακτικών της εμπορίας ή της διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης πρέπει να είναι σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας και όλα τα γενικώς αποδεκτά διεθνή κείμενα, όπως είναι η Σύμβαση του ΟΗΕ του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

6. Τα κράτη οφείλουν να λαμβάνουν, να υιοθετούν ή να υλοποιούν αυτά τα μέτρα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο συνεκτιμώντας:

1. την εξουσία του κράτους της σημαίας να ασκεί δικαιοδοσία και να ελέγχει τα διοικητικά, τεχνικά και κοινωνικά θέματα που αφορούν στο πλοίο, και

2. τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των παράκτιων κρατών.

7. Όταν λαμβάνονται μέτρα σε βάρος οιοδήποτε πλοίου, ύποπτου για επικίνδυνες πρακτικές εμπορίας ή μεταφοράς μεταναστών δια θαλάσσης, το ενδιαφερόμενο κράτος οφείλει να συνεκτιμά την ανάγκη να μην εκτίθενται σε κίνδυνο η ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα και η ασφάλεια του πλοίου και του φορτίου ή να μην πληγούν τα εμπορικά και / ή νόμιμα συμφέροντα του κράτους της σημαίας ή οιοδήποτε άλλου ενδιαφερόμενου κράτους.

Συνεργασία

8. Τα κράτη οφείλουν να συνεργάζονται όσο το δυνατόν στενότερα για την πρόληψη και την καταστολή των επικίνδυνων πρακτικών της εμπορίας ή της μεταφοράς μεταναστών δια θαλάσσης, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας και όλα τα γενικώς ισχύοντα σχετικά διεθνή κείμενα. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο το κράτος της σημαίας μπορεί να επιτρέπει στα πολεμικά πλοία άλλων κρατών να επιβιβάζονται και να επιθεω-

---

³² Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό 1 η SOLAS εφαρμόζεται «μόνον επί πλοίων εκτελούντων διεθνείς πλόας». Σύμφωνα με τον Κανονισμό 2 της SOLAS «διεθνής πλους είναι ο πλους από χώρας, εις ην εφαρμόζεται η παρούσα Σύμβαση, εις τινά λιμένα εκτός της χώρας ταύτης και αντιστρόφως», «επιβατηγόν πλοίων είναι το πλοίον, όπερ μεταφέρει πλείονας των δώδεκα επιβατών και «φορτηγόν πλοίων είναι παν πλοίων μη επιβατηγόν». Η εμπορία μεταναστών διαπραττεται συνήθως σε διεθνή δρομολόγια. Όταν αυτή η πρακτική λαμβάνει χώρα σε επιβατηγά πλοία παραβιάζονται πολλές διατάξεις της SOLAS.

ρούν – στις περιπτώσεις που πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζουν οι παράγραφοι 12 και 20 στη συνέχεια – τα πλοία που υψώνουν τη σημαία του.

9. Τα κράτη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο σύναψης διμερών ή περιφερειακών συμφωνιών για τη διευκόλυνση της συνεργασίας στην εφαρμογή των κατάλληλων, αναγκαίων και αποτελεσματικών μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη και στην καταστολή των επικίνδυνων πρακτικών της εμπορίας ή της διακίνησης των μεταναστών δια θαλάσσης.

10. Τα κράτη θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνουν τη σύναψη επιχειρησιακών συμφωνιών για συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Μέτρα και διαδικασίες³³

11. Κράτος που έχει σοβαρούς λόγους να υποπτεύεται ότι ένα πλοίο:

1. που υψώνει τη δική του σημαία ή που ισχυρίζεται ότι καταχωρημένο στο νηολόγιό του, ή

2. είναι χωρίς εθνικότητα ή

3. αν και υψώνει ξένη σημαία ή αρνείται να επιδείξει σημαία, έχει πράγματι την εθνικότητα του ενδιαφερόμενου κράτους

εμπλέκεται σε μη ασφαλείς πρακτικές εμπορίας ή παράνομης διακίνησης μεταναστών από τη θάλασσα, μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή άλλων κρατών για να εμποδίσει τη χρήση του πλοίου για το σκοπό αυτό. Τα κράτη προς τα οποία απευθύνεται το σχετικό αίτημα οφείλουν να παρέχουν εύλογη συνδρομή δεδομένων των περιστάσεων της υπόθεσης.

12. Κράτος που έχει σοβαρούς λόγους να υποπτεύεται ότι ένα πλοίο που ασκεί ελεύθερη ναυσιπλοία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και υψώνει σημαία ή επιδεικνύει το σημείο νηολογίου άλλου κράτους εμπλέκεται σε μη ασφαλείς πρακτικές εμπορίας ή παράνομης διακίνησης μεταναστών από τη θάλασσα μπορεί, αφού ενημερώσει το κράτος της σημαίας, να ζητήσει επιβεβαίωση του νηολογίου και, αν επιβεβαιωθεί³⁴ να ζητήσει την άδεια από το κράτος της σημαίας να λάβει τα προσήκοντα μέτρα σε σχέση με το πλοίο αυτό. Το κράτος της σημαίας μπορεί να επιτρέψει στο αιτούν κράτος, μεταξύ άλλων:

1. την επιβίβαση στο πλοίο,

2. την επιθεώρηση και τη διενέργεια ελέγχου για την ασφάλεια του πλοίου, και

3. αν διαπιστωθεί ότι το πλοίο εμπλέκεται σε μη ασφαλείς πρακτικές να λάβει τα προσήκοντα μέτρα για το πλοίο, τους επιβάτες και το φορτίο, σύμφωνα με την άδεια που του έχει χορηγήσει το κράτος της σημαίας.

Το κράτος που λαμβάνει μέτρα σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο υποχρεούται να ενημερώσει άμεσα το ενδιαφερόμενο κράτος της σημαίας για τα αποτελέσματά τους.

13. Το κράτος της σημαίας δύναται, σύμφωνα με την παράγραφο 8, να εξαρτήσει τη χορήγηση της άδειας από όρους που θα συμφωνηθούν μεταξύ αυτού και του αιτούντος κράτους, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι όροι που αφορούν στην ευθύνη και στην έκταση των αποτελεσματικών μέτρων που πρόκειται να ληφθούν, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης βίας. Το αιτούν κράτος δεν επιτρέπεται να λάβει πρόσθετα μέτρα χωρίς της ρητή άδεια του κράτους της σημαίας, πέραν εκείνων που είναι αναγκαία προς αποτροπή επικείμενου κινδύνου ή εκείνων που απορρέουν από σχετικές διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες.

14. Κάθε κράτος ανταποκρίνεται αμέσως στο αίτημα που υποβάλλεται από άλλο κράτος για να καθορίσει αν έχει το σχετικό δικαίωμα ένα πλοίο που ισχυρίζεται ότι είναι καταχωρημένο στα νηολόγια του ή υψώνει τη σημαία του καθώς και σε αίτημα για τη χορήγηση αδειάς δυνάμει της παραγράφου 12.

15. Όταν διαπιστώνεται ότι ένα πλοίο επιδίδεται σε επικίνδυνες πρακτικές εμπορίας ή μεταφοράς μεταναστών δια θαλάσσης τα κράτη υποχρεούνται:

1. να αναφέρουν άμεσα τα ευρήματα των ελέγχων ασφαλείας που πραγματοποιήθηκαν στο πλοίο δυνάμει της παραγράφου 12 στις αρχές του κράτους της σημαίας ή του κράτους στο νηολόγιο του οποίου είναι τούτο καταχωρημένο, και

2. να διαβουλεύονται άμεσα για τις περαιτέρω ενέργειες αφού υποβάλουν ή λάβουν τις εκθέσεις για το εν λόγω πλοίο.

16. Όταν για βάσιμους λόγους δημιουργούνται υποψίες ότι ένα πλοίο επιδίδεται σε μη ασφαλείς πρακτικές εμπορίας ή μεταφοράς των μεταναστών δια θαλάσσης και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας

³³ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε τα άρθρα 8 και 9 του Πρωτοκόλλου κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα που συμπληρώνει τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, στις σελίδες 104 και 105 αντίστοιχα.

³⁴ Αν δεν επιβεβαιωθεί το νηολόγιο εφαρμόζονται τα μέτρα της προηγούμενης παραγράφου θεωρώντας ότι το πλοίο είναι άνευ εθνικότητας.

διαπιστώνεται ότι αυτό το πλοίο δεν έχει εθνικότητα ή εξομοιώνεται με πλοίο άνευ εθνικότητας τα κράτη υποχρεούνται, ανάλογα με την περίπτωση, να εξετάσουν τις συνθήκες ασφάλειας του πλοίου. Αν από τον έλεγχο αυτόν προκύψει ότι το πλοίο επιδίδεται σε επικίνδυνες πρακτικές τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν τα κατάλληλα μέτρα που προβλέπουν το ισχύον εθνικό και διεθνές δίκαιο.

17. Όταν αποδεικνύεται ότι ένα πλοίο επιδίδεται σε επικίνδυνες πρακτικές εμπορίας και διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης, κατά την υιοθέτηση των μέτρων που λαμβάνουν δυνάμει των παραγράφων 12 ή 16 τα κράτη οφείλουν:

1. να μεριμνούν για την ασφάλεια και την ανθρωπιστική μεταχείριση όλων των επιβατών και να διασφαλίζουν ότι είναι φιλικό προς το περιβάλλον κάθε μέτρο που λαμβάνουν σε σχέση με το πλοίο, και

2. να υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα σύμφωνα με το ισχύον εθνικό και διεθνές δίκαιο.

18. Τα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης SOLAS [Κανονισμός I 19 (γ)], για να διασφαλίσουν την απαγόρευση απόπλου οιοδήποτε πλοίου που εμπλέκεται σε μη ασφαλείς πρακτικές εμπορίας ή διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης έως ότου καταστεί δυνατός ο απόπλους χωρίς να κινδυνεύσουν οι επιβάτες ή το πλοίο και να αναφερθούν άμεσα στο κράτος της σημαίας του πλοίου ή στο κράτος στα νηολόγια του οποίου είναι καταχωρημένο το πλοίο όλα τα περιστατικά που αφορούν παρόμοιες επικίνδυνες πρακτικές που έχουν υποπέσει στην αντίληψή τους.

19. Όταν λαμβάνουν αίτημα για αλλαγή της σημαίας ενός πλοίου ή του νηολογίου του οι συμβαλλόμενες κυβερνήσεις στη Σύμβαση SOLAS του 1974, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, υποχρεούνται να διασφαλίσουν την εφαρμογή των προϋποθέσεων που αναφέρονται στον Κανονισμό I/14 (g) (ii) και τη διεξαγωγή των κατάλληλων επιθεωρήσεων και ελέγχων ώστε το πλοίο να χρησιμοποιηθεί για τις υπηρεσίες που πιστοποιούν τα έγγραφα που εκδίδονται σύμφωνα με το Κεφάλαιο I της Σύμβασης SOLAS του 1974.

20. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται στη θάλασσα, σύμφωνα με αυτήν την εγκύκλιο, εκτελείται μόνον από πολεμικά πλοία ή στρατιωτικά αεροσκάφη ή από άλλα πλοία ή αεροσκάφη με σαφείς ενδείξεις ότι βρίσκονται σε κυβερνητική υπηρεσία και είναι εξουσιοδοτημένα προς τούτο.

21. Κάθε κράτος υποχρεούται να καθορίσει μια αρχή, ή ανάλογα με την περίπτωση, αρχές αρμόδιες να λαμβάνουν αναφορές για τις επικίνδυνες πρακτικές και να απαντούν στα αιτήματα συνδρομής, στα αιτήματα επιβεβαίωσης της καταχώρησης των πλοίων στο νηολόγιο ή του δικαιώματος των πλοίων να φέρουν τη σημαία του καθώς και στα αιτήματα χορήγησης άδειας για τη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

22. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 20 τα πλοία που συνδράμουν όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας, συμπεριλαμβανομένου του Κανονισμού V/10 της Σύμβασης SOLAS, και τα πλοία που συνδράμουν δυνάμει της παρούσας εγκυκλίου δεν πρέπει να θεωρείται ότι επιδίδονται σε επικίνδυνες πρακτικές εμπορίας ή διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης.

Εκθέσεις

23. Για την πρόληψη και την καταστολή των επικίνδυνων πρακτικών εμπορίας ή διακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης τα ενδιαφερόμενα κράτη οφείλουν να υποβάλουν το συντομότερο δυνατό στον Οργανισμό εκθέσεις για τα περιστατικά που αντιμετώπισαν και για τα μέτρα που έλαβαν. Αυτές οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν, ανάλογα με την περίπτωση, για την επικαιροποίηση ή για την αναθεώρηση του παρούσας εγκυκλίου.

24. Για τους σκοπούς των παραγράφων 12, 15 και 22 της παρούσας εγκυκλίου συστήνεται να χρησιμοποιείται για τη διαβίβαση των πληροφοριών το έντυπο αναφοράς που παρατίθεται σε παράρτημα στην παρούσα απόφαση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ Ή ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΔΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Ημερομηνία: _____ Ώρα : _____

Όνομα του πλοίου: _____ Αναγράφεται στο κύτος του πλοίου; N/O

Επίσημος αριθμός / του εγγράφου: _____

Σημαία: _____ Ένδειξη διεθνούς κλήσης: _____

Λιμάνι νηολογίου: _____ . Αναγράφεται στο κύτος του πλοίου; N/O

Περιγραφή: _____

Τύπος κίνησης/ ιπποδύναμη: _____ Κόροι: _____

Τόπος: _____ N/S _____ E/W _____

Προηγούμενο λιμάνι προορισμού: (ημερομηνία και ώρα αναχώρησης) _____

Επόμενο λιμάνι προορισμού: (ημερομηνία και ώρα αναχώρησης) _____

Πλοιοκτήτης / Διαχειριστής: _____

Πλοίαρχος: _____ Ιθαγένεια: _____ Ημερομηνία γέννησης: _____

Αριθμός μελών πληρώματος / Ιθαγένεια (ες) (όταν εντοπίζονται μεταξύ των επιβατών): _____

Αριθμός μεταναστών και άλλων επιβατών του πλοίου/Ιθαγένεια (ες): _____

Αριθμός ενήλικων αντρών: _____ Αριθμός ενήλικων γυναικών: _____

Αριθμός ανήλικων αγοριών: _____ Αριθμός ανήλικων κοριτσιών: _____

Σύντομη περιγραφή του περιστατικού και των ληφθέντων μέτρων (συμπεριλαμβανομένων της ημερομηνίας / της ώρας, ανάλογα με την περίπτωση): _____

Άλλες παρατηρήσεις και συστάσεις (εάν υπάρχουν): _____

Λιμενική Αρχή : _____

ΑΠΟΦΑΣΗ Α.871(20)³⁵

Οδηγίες για τον καταμερισμό των ευθυνών για την επιτυχή διευθέτηση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών

Η Συνέλευση,

Λαμβάνοντας υπόψη το σκοπό της Σύμβασης του 1965 για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης, όπως έχει τροποποιηθεί, και ειδικότερα το άρθρο III³⁶,

Σημειώνονται με ανησυχία τον αριθμό των περιστατικών που αφορούν λαθρεπιβάτες, τα προβλήματα που δημιουργούν στη ναυτιλιακή κίνηση και τις συνέπειές τους για την ασφάλεια της εκμετάλλευσης των πλοίων καθώς και τους κινδύνους που διατρέχουν οι λαθρεπιβάτες, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου του θανάτου,

Υπενθυμίζοντας τη Διεθνή Σύμβαση του 1957 για τους Λαθρεπιβάτες, που αποσκοπεί στην υιοθέτηση ενός διεθνώς αποδεκτού πλαισίου για τη ρύθμιση του προβλήματος των λαθρεπιβατών, που δεν έχει αρχίσει να ισχύει,

Αναγνωρίζοντας, στο πλαίσιο της παρούσας απόφασης, ότι λαθρεπιβάτης είναι το πρόσωπο που κρύβεται στο πλοίο ή σε κοντέινερ που φορτώνεται στη συνέχεια στο πλοίο χωρίς τη συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του πλοίαρχου ή οιοδήποτε αρμόδιου προσώπου και που ανακαλύπτεται στο πλοίο μετά τον απόπλου από το λιμάνι και αναφέρεται από τον πλοίαρχο στις αρμόδιες αρχές ως παράνομος επιβάτης,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι κάποιοι λαθρεπιβάτες μπορεί να είναι αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες που λόγω της ιδιότητάς τους αυτής έχουν δικαίωμα πρόσβασης στις ισχύουσες διαδικασίες, που προβλέπουν τα διεθνή κείμενα και η εθνική νομοθεσία,

Διαπιστώνοντας ότι ελλείπει διεθνώς συμφωνημένης διαδικασίας για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών οι πλοίαρχοι και οι ναυτιλιακές εταιρείες, οι πλοιοκτήτες και οι διαχειριστές των πλοίων αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες για την αποβίβαση των λαθρεπιβατών από το πλοίο και την παράδοσή τους στις αρμόδιες αρχές,

Συνεκτιμώντας τις δυσκολίες των συμβαλλομένων κυβερνήσεων να επιτρέψουν την αποβίβαση των λαθρεπιβατών για να τους εξετάσουν πριν επαναπατριστούν και να χορηγήσουν εν συνεχεία στο πλοίο άδεια απόπλου,

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη θέσπισης πρακτικών και ολοκληρωμένων οδηγιών για τις διαδικασίες που πρέπει να εφαρμόζουν όλες οι αρχές και τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ώστε η επιστροφή ή ο επαναπατρισμός των λαθρεπιβατών να πραγματοποιείται σε πλαίσιο αποδεκτό με σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου,

Αναγνωρίζοντας ότι η υιοθέτηση παρόμοιων οδηγιών δεν πρέπει να θεωρηθεί ως δικαιολογία ή ενθάρρυνση για την επιβίβαση των λαθρεπιβατών και άλλων παράνομων μεταναστών στα πλοία ούτε ως υπονόμηση των διακριτών προβλημάτων της παράνομης διακίνησης μεταναστών ή της εμπορίας ανθρώπων,

Πιστεύοντας ότι, προς το παρόν, οι περιπτώσεις των λαθρεπιβατών μπορεί να επιλύονται με τη στενή συνεργασία όλων των αρχών και των ενδιαφερομένων προσώπων,

Πιστεύοντας επίσης ότι σε κανονικές συνθήκες με αυτή τη συνεργασία οι λαθρεπιβάτες μπορεί να αποβιβάζονται το συντομότερο δυνατό από τα πλοία και να επαναπατριζονται στις χώρες καταγωγής τους ή στο λιμάνι όπου επιβιβάστηκαν ή σε οιαδήποτε άλλη χώρα τους χορηγήσει θεώρηση εισόδου,

Αναγνωρίζοντας ότι οι περιπτώσεις των λαθρεπιβατών πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο ανθρωπιστικό από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, λαμβάνοντας υπόψη την ασφάλεια της εκμετάλλευσης του πλοίου και του πληρώματός του,

Καλώντας για την ενεργό δέσμευση των δημόσιων αρχών, των λιμενικών αρχών, των πλοιοκτητών και των πλοίαρχων να λαμβάνουν κάθε δυνατή προφύλαξη, στο μέτρο του δυνατού, για να εμποδίζουν τους λαθρεπιβάτες να επιβιβάζονται στα πλοία,

Έχοντας εξετάσει τις συστάσεις που υιοθέτησε η Επιτροπή για την Απλοποίηση των Διαδικασιών κατά την 25^η σύνοδό της,

³⁵ Υιοθετήθηκε στις 27.11.1997.

³⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: Το άρθρο III ορίζει: «Αι Συμβαλλόμενοι Κυβερνήσεις αναλαμβάνουν να συνεργασθούν διά την εξασφάλισιν εις το ανώτατον, πρακτικώς, δυνατόν βαθμόν της ομοιομορφίας των διαδικασιών διατυπώσεων και απαιτουμένων εγγράφων επί όλων των θεμάτων εφ' ων η τοιαύτη ομοιομορφία θα διευκολύνη και βελτίωση την διεθνή ναυτιλιακήν κίνησιν και να μειώσουν εις το ελάχιστον τυχόν αλλαγάς των διαδικασιών, διατυπώσεων και απαιτουμένων εγγράφων αναγκαίας προς κάλυψιν ειδικών απαιτήσεων εσωτερικής φύσεως». (Ν. 1028/1971, ΦΕΚ 250, τ. Α').

1. Υιοθετεί τις Οδηγίες για τον Καταμερισμό των Ευθυνών για την επιτυχή διευθέτηση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών, των οποίων το κείμενο παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας,

2. Καλεί τις κυβερνήσεις να εφαρμόζουν στο πλαίσιο των εθνικών πολιτικών και πρακτικών τους τις διαδικασίες που συστήνουν οι προσαρτημένες στην παρούσα απόφαση οδηγίες,

3. Καλεί επίσης τις κυβερνήσεις να αντιμετωπίζουν τις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη επί τη βάση των οδηγιών για τον καταμερισμό των ευθυνών που προσαρτώνται στην παρούσα απόφαση,

4. Καλεί τις ναυτιλιακές εταιρείες, τους πλοιοκτήτες και τους διαχειριστές των πλοίων να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν σύμφωνα με τις προσαρτημένες στην παρούσα απόφαση οδηγίες και να ενημερώνουν τους πλοιάρχους και τα πληρώματα των πλοίων για τις ευθύνες που φέρουν στην περίπτωση επιβίβασης λαθρεπιβάτη στο πλοίο,

5. Καλεί τις κυβερνήσεις να αναπτύξουν, σε συνεργασία με τη ναυτιλιακή βιομηχανία, ολοκληρωμένες στρατηγικές για την πρόληψη της επιβίβασης λαθρεπιβατών στα πλοία,

6. Αιτείται από την Επιτροπή Απλοποίησης των Διαδικασιών να συνεχίσει να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των προσαρτημένων στην παρούσα απόφαση οδηγιών επί τη βάση των πληροφοριών που της παρέχουν οι κυβερνήσεις και η ναυτιλιακή βιομηχανία, να τις επανεξετάζει και να αναλαμβάνει περαιτέρω δράση, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης σχετικού δεσμευτικού κειμένου, ανάλογα με την κατάσταση και υπό το φως των εξελίξεων.

7. Καταργεί τις Οδηγίες που περιλαμβάνονται στο έγγραφο FAL.2/Circ.43.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΩΝ

1. Οι πλοίαρχοι, οι πλοιοκτήτες³⁷, οι λιμενικές αρχές, οι εθνικές αρχές και άλλοι φορείς, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ασφάλειας, υποχρεούνται να συνεργάζονται για την πρόληψη της πρόσβασης παράνομων επιβατών στα πλοία που βρίσκονται στο λιμάνι. Όμως, ανεξάρτητα από την αποτελεσματικότητα των μέτρων ασφάλειας που λαμβάνονται κατά κανόνα στα λιμάνια και στα πλοία, οι λαθρεπιβάτες θα εφευρίσκουν πάντα τρόπους επιβίβασης στα πλοία είτε επιλέγοντας να κρυφτούν στα φορτία είτε επιβιβαζόμενοι διακριτικά.

2. Στο πλαίσιο των οδηγιών αυτών λαθρεπιβάτης είναι κάθε πρόσωπο που κρύβεται σε πλοίο ή σε φορτίο που στη συνέχεια μεταφέρεται στο πλοίο, χωρίς τη συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του πλοίαρχου ή οιαδήποτε άλλου υπεύθυνου προσώπου και που ανακαλύπτεται στο πλοίο μετά τον απόπλου από το λιμάνι και αναφέρεται στις αρμόδιες αρχές από τον πλοίαρχο ως παράνομος επιβάτης.

3. Είναι δύσκολη η διευθέτηση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών επειδή είναι διαφορετική η ισχύουσα νομοθεσία στις διάφορες ενδιαφερόμενες χώρες: στη χώρα επιβίβασης, στη χώρα αποβίβασης, στο κράτος της σημαίας του πλοίου, στο κράτος της ιθαγένειας (πραγματικής ή επικαλούμενης) του λαθρεπιβάτη και στις χώρες διέλευσης κατά τον επαναπατρισμό του.

4. Όμως, υπάρχουν κάποιες βασικές αρχές που μπορεί να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση. Οι αρχές αυτές είναι:

4.1 Αναγνωρίζεται γενικά ότι είναι παράνομοι μετανάστες οι λαθρεπιβάτες που φθάνουν ή εισέρχονται σε μια χώρα χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα. Την ευθύνη για τη περαιτέρω μεταχείριση αυτών των παράνομων επιβατών φέρουν αποκλειστικά τα κράτη στα οποία φθάνουν ή εισέρχονται.

4.2 Η μεταχείριση των λαθρεπιβατών που είναι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές της διεθνούς προστασίας που ορίζουν τα διεθνή κείμενα³⁸ και η ισχύουσα εθνική νομοθεσία.

4.3 Ο πλοιοκτήτης και ο πράκτορας του πλοίου στο λιμάνι, ο πλοίαρχος καθώς και οι λιμενικές και διοικητικές αρχές οφείλουν να συνεργάζονται στο μέτρο του δυνατού για τη διευθέτηση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών.

4.4 Οι πλοιοκτήτες και οι πράκτορες των πλοίων στα λιμάνια, οι πλοίαρχοι, οι λιμενικές και οι διοικητικές αρχές οφείλουν να εφαρμόζουν μέτρα ασφαλείας ώστε, στο μέτρο του δυνατού, να αποτρέπεται η επιβίβαση λαθρεπιβατών στα πλοία, ή σε διαφορετική περίπτωση να ανακαλύπτονται πριν το πλοίο καταπλεύσει στο λιμάνι. Εφόσον το προβλέπει η εθνική νομοθεσία, οι εθνικές αρχές μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος των λαθρεπιβατών για προσβολή της περιουσίας της ναυτιλιακής εταιρείας, συμπεριλαμβανομένου του φορτίου του πλοίου ή για τη βλάβη που προξένησαν στο φορτίο.

4.5 Όλα τα μέρη πρέπει να γνωρίζουν ότι η εξονυχιστική έρευνα ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο της παρουσίας των λαθρεπιβατών στα πλοία και μπορεί να σώσει τη ζωή των παράνομων επιβατών που μπορεί να κρύβονται για παράδειγμα σε μέρη του πλοίου που σφραγίζονται υπόκεινται επεξεργασία με χημικές ουσίες.

4.6 Τα κράτη πρέπει να δέχονται τους επαναπατριζόμενους λαθρεπιβάτες όταν είναι πολίτες τους ή όταν έχουν το δικαίωμα διαμονής στην επικράτειά τους.

4.7 Η χώρα όπου βρίσκεται το λιμάνι επιβίβασης ενός λαθρεπιβάτη πρέπει κατ' αρχήν να αποδεχθεί την επιστροφή του στο έδαφός της προκειμένου να τον ανακρίνει αναμένοντας την έκδοση οριστικής απόφασης για την περίπτωση του.

4.8 Πρέπει να λαμβάνεται κάθε αναγκαίο μέτρο ώστε να αποτρέπεται η επ' αόριστον κράτηση των λαθρεπιβατών στα πλοία. Σε αυτό το πλαίσιο, τα κράτη οφείλουν να συνεργάζονται με τον πλοιοκτήτη για την επαναπροώθηση του λαθρεπιβάτη στην κατάλληλη χώρα.

4.9 Οι περιπτώσεις των λαθρεπιβατών πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο ανθρωπιστικό από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη η ασφάλεια της εκμετάλλευσης του πλοίου και η ευεξία του λαθρεπιβάτη.

³⁷ Συμπεριλαμβανομένου κάθε προσώπου ή μέρους που ενεργεί για λογαριασμό του πλοιοκτήτη.

³⁸ Πρόκειται για τις διατάξεις της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Βλέπε στη σελίδα 51.

5. Κατ' αρχήν, πρέπει να καθοριστεί και να συμφωνηθεί το πλαίσιο του καταμερισμού των διαφόρων δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και ευθυνών των εμπλεκόμενων μερών. Προτείνεται ο ακόλουθος καταμερισμός των ευθυνών:

1. Ο πλοίαρχος

1.1 Υποχρεούται να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να εντοπίσει το λιμάνι στο οποίο επιβιβάστηκε ο λαθρεπιβάτης.

1.2 Υποχρεούται να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να διαπιστώσει την ταυτότητα του λαθρεπιβάτη, συμπεριλαμβανομένης της ιθαγένειας/εθνοτικής καταγωγής του.

1.3 Υποχρεούται να συντάξει αναφορά με όλες τις πληροφορίες που αφορούν στο λαθρεπιβάτη, συμπληρώνοντας το έντυπο που προσαρτάται στις παρούσες οδηγίες, και να την υποβάλει στις αρμόδιες αρχές.

1.4 Υποχρεούται να ενημερώσει για την παρουσία του λαθρεπιβάτη και για κάθε σχετική λεπτομέρεια τον πλοιοκτήτη και τις αρμόδιες αρχές του λιμανιού επιβίβασης, του επόμενου λιμανιού προορισμού και του κράτους της σημαίας.

1.5 Υποχρεούται να μην παρεκκλίνει από τον προγραμματισμένο πλου προκειμένου να αποβιβάσει το λαθρεπιβάτη σε κάποια χώρα εκτός εάν έχουν ρυθμιστεί όλες οι πτυχές του επαναπατρισμού του, συμπεριλαμβανομένου του εφοδιασμού του με επαρκή έγγραφα, και έχει εκδοθεί άδεια αποβίβασης ή όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι ασφαλείας ή ανθρωπιστικοί λόγοι.

1.6 Υποχρεούται να μεριμνήσει να παρουσιαστεί ο λαθρεπιβάτης στις αρμόδιες αρχές του επόμενου λιμανιού προορισμού, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που αυτές θέτουν.

1.7 Υποχρεούται να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα που εγγυώνται την προσωπική ακεραιότητα, την υγεία, την ευεξία και την ασφάλεια του λαθρεπιβάτη έως την αποβίβασή του από το πλοίο.

2. Ο πλοιοκτήτης ή ο διαχειριστής του πλοίου

2.1 Υποχρεούται να διασφαλίσει ότι η παρουσία του λαθρεπιβάτη και όλες οι σχετικές πληροφορίες κοινοποιούνται στις αρμόδιες αρχές του λιμανιού επιβίβασης, του επόμενου λιμανιού προορισμού και του κράτους της σημαίας.

2.2 Υποχρεούται να εκτελέσει κάθε διαταγή επαναπροώθησης που μπορεί να εκδοθεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές του λιμανιού της αποβίβασης.

3. Το κράτος όπου βρίσκεται το πρώτο λιμάνι προορισμού του πλοίου μετά την ανακάλυψη του λαθρεπιβάτη στο πλοίο (λιμάνι αποβίβασης)

3.1 Υποχρεούται να δεχθεί να ανακρίνει το λαθρεπιβάτη σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και, εφόσον οι αρμόδιες αρχές κρίνουν ότι θα διευκολύνει τη διευθέτηση της υπόθεσης, να επιτρέψει τη συνάντηση του λαθρεπιβάτη με τον πλοιοκτήτη και τον πράκτορα του πλοίου του καθώς και με τον αρμόδιο ή υποδεικνυόμενο ανταποκριτή της ασφαλιστικής εταιρείας του πλοίου.

3.2 Υποχρεούται να εξετάσει το ενδεχόμενο να επιτρέψει την αποβίβαση του λαθρεπιβάτη και να του εξασφαλίσει, ανάλογα με την περίπτωση και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ασφαλή στέγη με έξοδα του πλοιοκτήτη ή του πράκτορα του πλοίου, εφόσον:

3.2.1 η υπόθεση δεν έχει διευθετηθεί έως τον απόπλου του πλοίου, ή

3.2.2 οι εθνικές αρχές ικανοποιούνται με τις ρυθμίσεις που έχουν υιοθετηθεί για την επιστροφή ή τον επαναπατρισμό του λαθρεπιβάτη με άλλα μέσα (δαπάνη που καλύπτει ο πλοιοκτήτης ή ο πράκτορας του πλοίου), ή

3.2.3 η παρουσία του λαθρεπιβάτη στο πλοίο εκθέτει σε κίνδυνο την ασφαλή λειτουργία του.

3.3 Υποχρεούται να συνδράμει, ανάλογα με την περίπτωση, στην ταυτοποίηση του λαθρεπιβάτη και στην διαπίστωση της ιθαγένειας/εθνοτικής καταγωγής του.

3.4 Υποχρεούται να συνδράμει, ανάλογα με την περίπτωση, στη διαπίστωση της ισχύος και της γνησιότητας των εγγράφων του λαθρεπιβάτη.

3.5 Υποχρεούται να παρέχει οδηγίες για την απομάκρυνση του λαθρεπιβάτη στο λιμάνι επιβίβασης, στη χώρα της ιθαγένειάς του ή σε οιαδήποτε άλλη χώρα στην οποία νομίμως μπορεί να επαναπροωθηθεί σε συνεργασία με τον πλοιοκτήτη και τον υποδειχθέντα πράκτορα του πλοίου.

3.6 Υποχρεούται σε συνεργασία με τον πλοιοκτήτη και τον υποδειχθέντα πράκτορα του πλοίου / τον πλοίαρχο να συζητήσει τις ρυθμίσεις επαναπατρισμού ή απομάκρυνσης του λαθρεπιβάτη ενημερώνοντάς τους στο μέτρο του δυνατού για το κόστος των εξόδων της κράτησης, τα οποία πρέπει να ελαχιστοποιεί.

3.7 Υποχρεούται να εξετάσει το ενδεχόμενο μείωσης των τελών όταν οι πλοιοκτήτες συνεργάζονται ικανοποιητικά με τις αρχές ελέγχου στην υιοθέτηση μέτρων για την πρόληψη μεταφοράς λαθρεπιβατών.

3.8 Στην περίπτωση που ο λαθρεπιβάτης δεν είναι εφοδιασμένος με έγγραφο ταυτότητας και / ή διαβατήριο υποχρεούται να εκδώσει, εάν είναι αναγκαίο, έγγραφο που βεβαιώνει τις περιστάσεις επιβίβασής του στο πλοίο και άφιξης στη χώρα ώστε να επιτρέψει την επαναπροώθησή του είτε στη χώρα καταγωγής του είτε στη χώρα όπου βρίσκεται το λιμάνι επιβίβασης είτε σε οποιαδήποτε άλλη χώρα όπου μπορεί νομίμως να απομακρυνθεί με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο.

3.9 Υποχρεούται να παραδώσει το έγγραφο στο μεταφορέα που εκτελεί την επαναπροώθηση του λαθρεπιβάτη.

3.10 Όταν διατάσσει την κράτηση και την επαναπροώθηση, υποχρεούται να συνεκτιμά τα συμφέροντα του πλοιοκτήτη ή του πράκτορα του πλοίου και τις συνέπειες αυτών των μέτρων εφόσον εξυπηρετούν την τήρηση του ελέγχου και είναι σύμφωνα αφενός με το καθήκον ή τις υποχρεώσεις τους έναντι του λαθρεπιβάτη και αφετέρου με την επιβάρυνση των δημοσίων πόρων.

4. Το κράτος όπου βρίσκεται το λιμάνι επιβίβασης του λαθρεπιβάτη (δηλαδή το κράτος όπου αρχικά ο λαθρεπιβάτης επιβιβάστηκε στο πλοίο)

4.1 Υποχρεούται να δεχθεί οιονδήποτε λαθρεπιβάτη έχει την ιθαγένειά του ή το δικαίωμα διαμονής στο έδαφός του.

4.2 Υποχρεούται, υπό κανονικές συνθήκες, να δεχθεί το λαθρεπιβάτη προκειμένου να τον ανακρίνει, εφόσον διαπιστωθεί ότι πράγματι επιβιβάστηκε στο πλοίο από λιμάνι που βρίσκεται στην επικράτεια του.

4.3 Υποχρεούται να συλλάβει και να διατάξει την κράτηση του λαθρεπιβάτη, εφόσον τούτο προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, όταν ανακαλύπτεται πριν τον απόπλου του πλοίου είτε στο πλοίο είτε σε φορτίο, να παραπέμψει το λαθρεπιβάτη ενώπιον των εισαγγελικών αρχών για την άσκηση ποινικής δίωξης και / ή ανάλογα με την περίπτωση ενώπιον των αρχών μετανάστευσης προκειμένου να ερευνηθούν την υπόθεσή του και να διατάξουν την απέλασή του. Σε αυτήν την περίπτωση ο πλοιοκτήτης δεν πρέπει να υποχρεούται στην κάλυψη των εξόδων της κράτησης ή της επαναπροώθησης ούτε να υπόκειται κυρώσεις.

4.4 Υποχρεούται να συλλάβει και να διατάξει την κράτηση του λαθρεπιβάτη όταν τούτο προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία όταν ανακαλύπτεται όταν το πλοίο βρίσκεται στα χωρικά ύδατα τη χώρας του λιμανιού επιβίβασης ή σε άλλο λιμάνι της ίδιας χώρας (και το πλοίο δεν έχει καταπλεύσει στο μεταξύ σε λιμάνι άλλης χώρας). Σε αυτήν την περίπτωση ο πλοιοκτήτης δεν πρέπει να υποχρεούται στην κάλυψη των εξόδων της κράτησης ή της επαναπροώθησης ούτε να υπόκειται κυρώσεις.

5. Το κράτος της ιθαγένειας (πραγματικής και / ή εικαζόμενης ή επικαλούμενης) του λαθρεπιβάτη

5.1 Υποχρεούται με κάθε μέσο να συνδράμει στον καθορισμό της ταυτότητας και της ιθαγένειας του λαθρεπιβάτη και, όταν διαπιστώνεται ότι έχει την ιθαγένεια που επικαλείται, να του χορηγήσει τα αναγκαία έγγραφα.

5.2 Υποχρεούται να δεχθεί το λαθρεπιβάτη στο έδαφός του όταν αποδειχθεί ότι είναι πολίτης του.

6. Το κράτος της σημαίας του πλοίου

6.1 Υποχρεούται, στο μέτρο που τούτο είναι εφικτό, να συνδράμει τον πλοίαρχο/τον πλοιοκτήτη ή την αρμόδια αρχή του λιμανιού αποβίβασης στην ταυτοποίηση του λαθρεπιβάτη και στον καθορισμό της ιθαγένειάς του/εθνικότητάς του.

6.2 Υποχρεούται να παρέμβει στην αρμόδια αρχή για να συνδράμει στην αποβίβαση του λαθρεπιβάτη με την πρώτη ευκαιρία.

6.3 Υποχρεούται να συνδράμει τον πλοίαρχο/πλοιοκτήτη ή τις αρχές του λιμανιού αποβίβασης στις ρυθμίσεις για την απομάκρυνση ή τον επαναπατρισμό του λαθρεπιβάτη.

7. Οι χώρες διέλευσης κατά τον επαναπατρισμό του λαθρεπιβάτη

Υποχρεούνται να επιτρέπουν στους λαθρεπιβάτες, που ταξιδεύουν δυνάμει απόφασης επαναπροώθησης που εκδόθηκε από τη χώρα του λιμανιού της αποβίβασης, να διέρχονται τα λιμάνια και τα αεροδρόμια τους με την επιφύλαξη πάντως ότι είναι εφοδιασμένοι με τις κατάλληλες θεωρήσεις εισόδου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

Όνομα του πλοίου:
Αριθμός IMO:
Σημαία του πλοίου:
Ναυτιλιακή εταιρεία:
Διεύθυνση της ναυτιλιακής εταιρείας:
Πράκτορας στο επόμενο λιμάνι:
Διεύθυνση του πράκτορα:
IRCS:
Αριθμός Immarsat:
Λιμάνι νηολογίου:
Ονοματεπώνυμο του πλοιάρχου:

Φωτογραφία
του λαθρεπιβάτη

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΗ

Ημερομηνία και ώρα ανακάλυψης στο πλοίο:
Τόπος επιβίβασης:
Χώρα επιβίβασης:
Διάρκεια διαμονής στη χώρα επιβίβασης:
Ημερομηνία και ώρα επιβίβασης στο πλοίο:
Λιμάνι προορισμού:
Τελικός προορισμός (εάν είναι διαφορετικός από το λιμάνι προορισμού):
Λόγοι επιβίβασης στο πλοίο:
Επώνυμο:
Όνομα:
Υποκοριστικό:
Θρησκεία:
Φύλο:
Ημερομηνία γέννησης:
Τόπος γέννησης:
Ιθαγένεια:
Τύπος εγγράφου ταυτότητας:
Διαβατήριο No. :
Ημερομηνία έκδοσης:
Τόπος έκδοσης:
Ημερομηνία λήξης ισχύος:
Αρχή έκδοσης:
Αριθμός εγγράφου ταυτότητας:
Ημερομηνία έκδοσης:
Τόπος έκδοσης:
Ημερομηνία λήξης ισχύος:
Αρχή έκδοσης:
Ναυτικό Φυλλάδιο No.:
Ημερομηνία έκδοσης:
Τόπος έκδοσης:
Ημερομηνία λήξης ισχύος:
Αρχή έκδοσης:
Διαβατήριο έκτακτης ανάγκης No.:
Ημερομηνία έκδοσης:
Τόπος έκδοσης:
Ημερομηνία λήξης ισχύος:

Ύψος:
Βάρος:
Χρώμα επιδερμίδας:
Χώρα ματιών:
Χρώμα μαλλιών:
Περίγραμμα κεφαλιού/προσώπου:
Σημάδια/χαρακτηριστικά: (για παράδειγμα ουλές, τατουάζ κλπ):

Πρώτη γλώσσα:
Ομιλία   Ανάγνωση   Γραφή

Άλλες γλώσσες:
Ομιλία   Ανάγνωση   Γραφή

Αστική κατάσταση:
Ονοματεπώνυμο συζύγου:
Ιθαγένεια συζύγου:
Διεύθυνση συζύγου:
Ονοματεπώνυμο γονέων:
Ιθαγένεια γονέων:
Διεύθυνση γονέων:

Αρχή έκδοσης:
Διεύθυνση κατοικίας:
Πόλη:
Κράτος διαμονής:
Επάγγελμα:
Εργοδότες (ονοματεπώνυμα και διευθύνσεις):

ΆΛΛΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Τρόπος επιβίβασης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής συνδρομής από άλλα πρόσωπα (για παράδειγμα από μέλος του πληρώματος, από λιμενεργάτες κλπ) και λόγοι για τους οποίους κρύφτηκε στο φορτίο ή στο πλοίο:
Κατάλογος των προσωπικών αντικειμένων του λαθρεπιβάτη:

Παρασχέθηκε βοήθεια στο λαθρεπιβάτη για να επιβιβαστεί στο πλοίο ή του παρείχε βοήθεια μέλος του πληρώματος; Εάν ναι η βοήθεια παρασχέθηκε έναντι χρηματικού ανταλλάγματος;

Άλλες πληροφορίες (για παράδειγμα ονοματεπώνυμα και διευθύνσεις συναδέρφων, αρχηγού της κοινότητας, για παράδειγμα του δήμαρχου, του αρχηγού της φυλής, επαφές σε άλλες χώρες):

Δήλωση του λαθρεπιβάτη:

Δήλωση του πλοιάρχου (συμπεριλαμβανομένων παρατηρήσεων για την αξιοπιστία των πληροφοριών που παρείχε ο λαθρεπιβάτης):

Ημερομηνία (ες) της συνέντευξης:

Υπογραφή του λαθρεπιβάτη:

Υπογραφή του πλοιάρχου:

Ημερομηνία:

Ημερομηνία:

Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων

Υπογράφηκε στην Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951¹
Έναρξη ισχύος : 22 Απριλίου 1954 σύμφωνα με το άρθρο 43

[όπως κυρώθηκε με το **Ν.Δ. 3989 της 19/26 Σ/βρίου 1959 : περί κυρώσεως της πολυμερούς Συμβάσεως περί της Νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων (ΦΕΚ Α' 201)]**

Η Σύμβαση του 1951 ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας καθώς και τα δικαιώματα των προσφύγων στη χώρα υποδοχής. Το σημαντικότερο από τα δικαιώματα των προσφύγων είναι η προστασία από την επαναπροώθηση. Επίσης, η Σύμβαση υποχρεώνει τα κράτη να συνεργάζονται με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Το Πρωτόκολλο του 1967 αίρει το χρονικό και γεωγραφικό περιορισμό της Σύμβασης.

Καθορισμός του όρου «πρόσφυξ»

Άρθρον 1. - Α. Εν τη εννοία της παρούσης συμβάσεως ο όρος "πρόσφυξ" εφαρμόζεται επί :

2. - Παντός προσώπου όπερ συνεπεία γεγονότων επελθόντων πρό της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δεδικαιολογημένου[#] φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή , λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην. Εν ή περιπτώσει πρόσωπόν τι είναι υπήκοος πλειόνων χωρών, ο όρος "ής έχει την υπηκοότητα" αναφέρεται εις μίαν εκάστην των χωρών ών το πρόσωπον τούτο είναι υπήκοος. Δεν θεωρείται στερούμενον της υπό της χώρας ής έχει την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας, πρόσωπον όπερ άνευ αιτίας βασιζομένης επί δεδικαιολογημένου φόβου δεν έκαμε χρήσιν της υφ' ετέρας των χωρών ών κέκτηται την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας.

Πρόσφυγες παρανόμως διαμένοντες επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής

Άρθρον 31. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα επιβάλλουν ποινικάς κυρώσεις εις πρόσφυγας λόγω παρανόμου εισόδου ή διαμονής, εάν ούτοι προερχόμενοι απ' ευθείας εκ χώρας ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών ηπειλείτο, εν τη εννοία του άρθρου 1, εισέρχονται ή ευρίσκονται ήδη επί του εδάφους αυτών άνευ αδείας, υπό την επιφύλαξιν πάντως ότι ούτοι αφ' ενός μεν θα παρουσιαστούν αμελλητί εις τας αρχάς αφ' ετέρου δε θα δώσουν επαρκείς εξηγήσεις περί της παρανόμου αυτών εισόδου ή διαμονής.

2. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εφαρμόζουν επί των κινήσεων των προσφύγων τούτων μόνον τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα. Τα περιοριστικά μέτρα θα εφαρμόζονται μόνον μέχρις ότου ρυθμισθή το Καθεστώς των επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής ευρισκομένων προσφύγων ή αποκτήσουν ούτοι άδειαν εισόδου εις ετέραν χώραν. Προς λήψιν της τοιαύτης αδείας, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα παράσχουν εις τους πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας ως και άπασας τας αναγκαίας διευκολύνσεις.

Απαγόρευσις απελάσεως ή επαναπροωθήσεως

Άρθρον 33. - 1. Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, Πρόσφυγας, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

2. Το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλήται πρόσφυξ όστις, δια σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδίκως καταδικασθή δι' ιδιαιτέρως σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον δια την Χώραν.

¹ Υιοθετήθηκε από την Συνδιάσκεψη των Πληρεξουσίων των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων και των Ανιθαγενών, που έγινε στην Γενεύη 2 έως 25 Ιουλίου 1951. Η Συνδιάσκεψη πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση 429 (V) που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 14 Δεκεμβρίου 1950. Για το κείμενο αυτής της απόφασης βλ. Επίσημα Έγγραφα της Γενικής Συνέλευσης, πέμπτη σύνοδος, συμπλήρωμα Νο. 20 (Α/1775), σελ. 53. Για το κείμενο της Τελικής Πράξης της Συνδιάσκεψης βλ. Παράρτημα.

[#] Σημ. Μετ. : Στο κείμενο του ν.δ. 3989/59, όπως δημοσιεύτηκε στην Ε.Κ. εκ παραδρομής αναγράφεται ως "δικαιολογημένου".

Συνεργασία των Εθνικών Αρχών μετά των Ηνωμένων Εθνών

Άρθρον 35. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι αναλαμβάνουν να συνεργάζονται μετά του Υπάτου Αρμοστού των Ηνωμένων Εθνών δια τους πρόσφυγας, ή παντός ετέρου οργάνου των Ηνωμένων Εθνών όπερ τυχόν θα δέχεται τούτον εις την άσκησιν των λειτουργιών αυτού, και ειδικώτερον θα διευκολύνουν το έργον αυτού της επιτηρήσεως της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσης Συμβάσεως.

**ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕ Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΑΡΜΟΣΤΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

No. 97 (LIV)

Εγγυήσεις προστασίας στα μέτρα αποτροπής

Η Εκτελεστική Επιτροπή,

Λαμβάνοντας υπόψη τις συζητήσεις της Διαρκούς Επιτροπής καθώς και των Παγκόσμιων Διαβουλεύσεων για τη Διεθνή Προστασία για τα μέτρα αποτροπής,

Εκφράζοντας την ανησυχία της για τις περίπλοκες περιστάσεις στις οποίες εξελίσσεται η κατάσταση παροχής προστασίας στους πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων των συνεχιζόμενων ένοπλων συγκρούσεων, της πολυπλοκότητας των σύγχρονων μορφών δίωξης, των αδιάκοπων προκλήσεων ασφάλειας, των μεικτών πληθυσμιακών ρευμάτων, του υψηλού κόστους φιλοξενίας των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων και της διατήρησης των συστημάτων ασύλου που συνίστανται στον εξατομικευμένο καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, της αύξησης του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, των προβλημάτων διαφύλαξης των συστημάτων ασύλου από την καταχρηστική υπαγωγή όσων δεν δικαιούνται την προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα καθώς και της έλλειψης λύσεων για τις παρατεταμένες προσφυγικές καταστάσεις,

Αναγνωρίζοντας το θεμιτό ενδιαφέρον των κρατών να ελέγχουν την παράνομη μετανάστευση καθώς και να εγγυώνται την τάξη και την ασφάλεια της εναέριας και θαλάσσιας κυκλοφορίας και το σχετικό δικαίωμα τους να υιοθετούν και να εφαρμόζουν διάφορα μέτρα προς αυτήν την κατεύθυνση,

Υπενθυμίζοντας το πρόσφατα υιοθετηθέν νομικό πλαίσιο³⁹ για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων και ιδίως το Πρωτόκολλο για την Καταπολέμηση της Διακίνησης Ανθρώπων από Ξηράς, Θαλάσσης και Αέρος, το οποίο μεταξύ άλλων προβλέπει την εφαρμογή μέτρων αποτροπής στα πλοία που, κατά το διεθνές δίκαιο απολαμβάνουν την ελευθερία ναυσιπλοΐας, επί τη βάση διαβουλεύσεων μεταξύ του κράτους της σημαίας και του κράτους που παρεμποδίζει την περαιτέρω κίνησή τους σύμφωνα με το διεθνές ναυτικό δίκαιο, όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι το πλοίο δραστηριοποιείται στη διακίνηση μεταναστών από τη θάλασσα,

Υπογραμμίζοντας τις ρήτρες εξαιρέσεως που περιλαμβάνει καθένα από τα Πρωτόκολλα⁴⁰ καθώς και την αναφορά στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων καθώς και στο Συναφές Πρωτόκολλο του 1967 και στην αρχή της μη επαναπροώθησης,

Υπενθυμίζοντας επίσης ότι πολλά κείμενα του κωδικοποιημένου συστήματος του διεθνούς ναυτικού δικαίου επιβάλλουν στα κράτη και στους πλοίαρχους την υποχρέωση να εγγυώνται την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα και να συνδράμουν όσους κινδυνεύουν ή όσους κινδυνεύουν να χαθούν. Υπογραμμίζοντας επίσης τα Πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής για τις ειδικότερες ανάγκες των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που κινδυνεύουν στη θάλασσα και επιβεβαιώνοντας ότι η ανταπόκριση των πλοίων στις εκκλήσεις όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα δεν συνιστά αποτροπή,

Αναγνωρίζοντας επίσης τις διεθνείς υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη για την ασφάλεια των αεροπορικών μετακινήσεων των πολιτών και ότι τα πρόσωπα αγνώστου ταυτότητας αποτελούν εν δυνάμει απειλή της ασφάλειας των αεροπορικών μεταφορών, όπως αναφέρουν διάφορα κείμενα του κωδικοποιημένου συστήματος του διεθνούς αεροπορικού δικαίου,

Κατανοώντας, στο πλαίσιο του παρόντος πορίσματος και χωρίς να θίγονται άλλες διατάξεις του διεθνούς δικαίου, ειδικότερα του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του διεθνούς προσφυγικού δικαίου που εγγυώνται την προστασία όσων παρεμποδίζονται στη θάλασσα, ότι η αποτροπή είναι ένα από τα μέτρα που εφαρμόζουν τα κράτη για :

ι) να απαγορεύσουν την επιβίβαση με μεταφορικό μέσο που εκτελεί διεθνές δρομολόγιο,

³⁹ Πρόκειται για τη Σύμβαση του ΟΗΕ του 2000 κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος και για τα συμπληρωματικά Πρωτόκολλα της για την καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από ξηράς, αέρος και θαλάσσης και για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρίας της εμπορίας προσώπων και ειδικότερα των γυναικών και των ανηλίκων.

⁴⁰ Βλέπε το άρθρο 14 του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και ανηλίκων και το άρθρο 19 του Πρωτοκόλλου κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από Ξηράς, Θαλάσσης και Αέρος, στις σελίδες 94 και 102 αντίστοιχα.

ιι) να διακόψουν το διεθνές δρομολόγιο των επιβατών που έχουν ξεκινήσει το ταξίδι τους,
ιιι) να ελέγξουν τα πλοία όταν για βάσιμους λόγους πιστεύεται ότι μεταφέρουν επιβάτες κατά παράβαση του διεθνούς ή του εθνικού ναυτικού δικαίου

εφόσον στις προαναφερόμενες περιπτώσεις οι επιβάτες στερούνται των αναγκαίων εγγράφων ταυτότητας ή της απαραίτητης άδειας για να εισέλθουν στο έδαφός τους και με την προϋπόθεση ότι τα προαναφερόμενα μέτρα αποσκοπούν στην προστασία της ζωής και της ασφάλειας των ταξιδιωτών και όσων διακινούνται ή μεταφέρονται παράνομα,

α) *Συστήνει* κατά την εφαρμογή των μέτρων αποτροπής να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες εκτιμήσεις ώστε να διασφαλίζεται η κατάλληλη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που συγκαταλέγονται σε όσους παρεμποδίζονται:

ι) το κράτος στην επικράτεια του οποίου ή στα χωρικά ύδατα του οποίου λαμβάνει χώρα η αποτροπή έχει την πρωταρχική ευθύνη να ικανοποιήσει τις ανάγκες προστασίας των παρεμποδιζομένων προσώπων,

ιι) σε κάθε περίπτωση όλα τα παρεμποδιζόμενα πρόσωπα πρέπει να απολαμβάνουν μεταχείριση ανθρωπιστική με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Στο πλαίσιο εφαρμογής των μέτρων αποτροπής οι κρατικές αρχές και τα κρατικά όργανα που ενεργούν για λογαριασμό του ενδιαφερόμενου κράτους υποχρεούνται να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διαφύλαξη και την προστασία των δικαιωμάτων των παρεμποδιζομένων προσώπων, κυρίως του δικαιώματος προστασίας της ζωής και του δικαιώματος να μην υποβάλλεται κανείς σε βασανιστήρια ή οιαδήποτε άλλη μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική,

ιιι) τα μέτρα αποτροπής πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη θεμελιώδη διαφορά που προβλέπει το διεθνές δίκαιο μεταξύ όσων αναζητούν και έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία και όσων μπορούν να προσφύγουν στην προστασία της χώρας καταγωγής τους ή οιασδήποτε άλλης χώρας,

ιιιι) τα μέτρα αποτροπής δεν πρέπει να κωλύουν την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων στη διεθνή προστασία ή να οδηγούν στην άμεση ή έμμεση απομάκρυνση όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία είτε στα σύνορα εδαφών όπου η ζωή τους ή η ελευθερία τους απειλείται για έναν από τους λόγους της Σύμβασης είτε στα σύνορα εδαφών όπου για άλλους λόγους βάσιμα επικαλούνται προστασία δυνάμει του διεθνούς δικαίου. Τα παρεμποδιζόμενα πρόσωπα για τα οποία εκτιμάται ότι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία πρέπει να έχουν πρόσβαση σε διαρκείς λύσεις,

ιιιιι) θα πρέπει να ικανοποιούνται κατά προτεραιότητα οι ειδικότερες ανάγκες των γυναικών και των παιδιών καθώς και άλλων ευάλωτων προσώπων,

ιιιιιι) οι παρεμποδιζόμενοι αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες δεν πρέπει να προσάγονται ενώπιον της δικαιοσύνης, δυνάμει του Πρωτοκόλλου για την Καταπολέμηση της Παράνομης Διακίνησης ως θύματα της συμπεριφοράς που ορίζει η διάταξη του άρθρου 6 του Πρωτοκόλλου⁴¹. Όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 31 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων δεν πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις στα παρεμποδιζόμενα πρόσωπα για την παράνομη είσοδο ή παρουσία τους στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους,

ιιιιιιι) Τα παρεμποδιζόμενα πρόσωπα για τα οποία εκτιμάται ότι δεν έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία ή τα παρεμποδιζόμενα πρόσωπα που δεν υποβάλλουν αίτημα ασύλου πρέπει να απομακρύνονται το συντομότερο δυνατό στη χώρα καταγωγής τους ή σε οιαδήποτε άλλη χώρα έχουν τη συνήθη διαμονή τους ή της οποίας έχουν την ιθαγένεια. Σχετικά ενθαρρύνεται η διακρατική συνεργασία για τη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας,

ιιιιιιιι) Όλα τα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών λειτουργών και των υπαλλήλων των εμπορικών εταιρειών, που εμπλέκονται στην εφαρμογή των μέτρων αποτροπής πρέπει να έχουν την κατάλληλη επιμόρφωση, μεταξύ άλλων για την παραπομπή των παρεμποδιζομένων προσώπων, που εκφράζουν την ανάγκη να υπαχθούν στο καθεστώς διεθνούς προστασίας, στις αρμόδιες αρχές του κράτους όπου έλαβε χώρα η αποτροπή ή, ανάλογα με την περίπτωση, στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

β) *Ενθαρρύνει* τα κράτη να τηρούν και να παρέχουν λεπτομερέστερες πληροφορίες για τα μέτρα αποτροπής, συμπεριλαμβανομένων του αριθμού, της ιθαγένειας, του φύλου και του αριθμού των ανήλικων που παρεμποδίζονται καθώς και πληροφορίες για τις πρακτικές τους αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στην ασφάλεια και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που ρυθμίζονται από την εθνική τους νομοθεσία και τις διεθνείς υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει,

γ) *Ενθαρρύνει* τα κράτη να εξετάζουν έγκαιρα τα μέτρα αποτροπής, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών τους για τις άλλες χώρες προκειμένου να διασφαλίζουν τη συμμόρφωσή τους με τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει δυνάμει του διεθνούς δικαίου.

⁴¹ Βλέπε στη σελίδα 94.

Νο. 53 (XXXIX)

Λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο

Η Εκτελεστική Επιτροπή,

Αναγνωρίζοντας ότι οι λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο αποτελούν ιδιαίτερα ευάλωτη περίπτωση, έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας και μόνιμης λύσης,

Υπενθυμίζοντας το Πόρισμα Νο. 15 (XXX) για τους πρόσφυγες χωρίς χώρα ασύλου που υιοθετήθηκε κατά την 30η Σύνοδο της Εκτελεστικής Επιτροπής,

Επιβεβαιώνοντας την ανάγκη απόδοσης ιδιαίτερης προσοχής στις ανάγκες των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο συμπεριλαμβανομένων συμφωνίας για την αποβίβασή τους, καθορισμού του καθεστώτος των πρόσφυγα και, όταν απαιτείται, ανεύρεσης μόνιμης λύσης γι' αυτούς,

Υπογραμμίζοντας ότι δεν υπάρχουν ειδικοί και διεθνώς αναγνωρισμένοι κανόνες που να ρυθμίζουν ειδικά τα των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο και που να αναγνωρίζουν ταυτόχρονα ότι πρέπει να αποδίδεται στους αιτούντες άσυλο η ειδική προσοχή που απαιτεί η περίπτωσή τους,

Συνέστησε στα Κράτη και στο UNHCR να λαμβάνουν υπόψη τους τις παρακάτω κατευθυντήριες γραμμές όταν ασχολούνται με περιπτώσεις λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο :

1. Όπως όλοι οι αιτούντες άσυλο, έτσι και οι λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο πρέπει να προστατεύονται από την αναγκαστική επιστροφή στην χώρα καταγωγής τους.

2. Χωρίς δέσμευση του Κράτους της σημαίας πρέπει να επιτρέπεται στους λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο, όταν αυτό είναι εφικτό, να αποβιβάζονται στο πρώτο λιμάνι προορισμού και να τους δίδεται η ευκαιρία να καθορίζεται το καθεστώς του πρόσφυγα από τις αρχές, με δεδομένο ότι ο καθορισμός αυτός δεν περιλαμβάνει αναγκαστικά μόνιμη λύση στην χώρα του λιμανιού της αποβίβασης.

3. Κανονικά, θα πρέπει να ζητηθεί από το UNHCR να παράσχει τις υπηρεσίες του αναζητώντας μόνιμη λύση για όσους λαθρεπιβάτες αναγνωρίζονται πρόσφυγες λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περίπτωσης.

Προβλήματα που αφορούν τη διάσωση των αιτούντων άσυλο που κινδυνεύουν στη θάλασσα

Η Εκτελεστική Επιτροπή,

Υιοθέτησε τα παρακάτω πορίσματα για τα προβλήματα που αφορούν την διάσωση αιτούντων άσυλο που κινδυνεύουν στην θάλασσα.

1. Υπενθυμίζεται ότι βάσει του διεθνούς δικαίου οι πλοίαρχοι έχουν την θεμελιώδη υποχρέωση να διασώζουν κάθε πρόσωπο που κινδυνεύει στην θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων και των αιτούντων άσυλο και να τους παρέχουν κάθε αναγκαία βοήθεια. Τα Κράτη των σημαιών πρέπει να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα που εξασφαλίζουν ότι οι πλοίαρχοι εκπληρώνουν αυστηρά αυτήν την υποχρέωση.

2. Η διάσωση των αιτούντων άσυλο που κινδυνεύουν στην θάλασσα έχει διευκολυνθεί από την βούληση των Κρατών των σημαιών των διασωζόντων πλοίων να παρέχουν εγγυήσεις μετεγκατάστασης, που απαιτούνται από μερικά παράκτια Κράτη ως προϋπόθεση για αποβίβαση από το πλοίο. Διευκολύνθηκε ακόμα από την συμφωνία των παράκτιων και άλλων Κρατών να συνεισφέρουν στο αποθεματικό των εγγυήσεων μετεγκατάστασης στα πλαίσια του προγράμματος DISERO που πρέπει να ενθαρρύνεται. Όλα τα Κράτη πρέπει να συνεχίσουν να παρέχουν μόνιμες λύσεις σε αιτούντες άσυλο που διασώζονται στην θάλασσα.

3. Σύμφωνα με την υιοθετημένη διεθνή πρακτική που υποστηρίζεται από σχετικά διεθνή κείμενα, τα πρόσωπα που διασώζονται στην θάλασσα πρέπει κανονικά να αποβιβάζονται από το πλοίο στο επόμενο λιμάνι προορισμού του πλοίου. Αυτή η πρακτική πρέπει να εφαρμόζεται και στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο που διασώζονται στην θάλασσα. Σε περίπτωση μαζικής μετακίνησης πρέπει να παρέχεται πάντα, στους αιτούντες άσυλο που διασώζονται στην θάλασσα, άσυλο τουλάχιστον σε προσωρινή βάση. Τα Κράτη πρέπει να παρέχουν κάθε δυνατή βοήθεια διευκολύνοντας την αποβίβασή τους από το πλοίο, ενεργώντας σύμφωνα με την αρχή της διεθνούς αλληλεγγύης και παρέχοντας ευκαιρίες μετεγκατάστασης στα πλαίσια εφαρμογής της αρχής της ισότιμης κατανομής των βαρών.

4. Ως αποτέλεσμα των συνδυασμένων προσπαθειών πολλών Κρατών έχει παρασχεθεί και συνεχίζεται να παρέχεται σημαντικός αριθμός ευκαιριών μετεγκατάστασης στους ανθρώπους των πλοιαρίων. Ενόψει αυτής της εξέλιξης τίθεται το ερώτημα αν τα Κράτη του πρώτου λιμανιού προορισμού επιθυμούν να επανεξετάσουν την πολιτική τους να απαιτούν εγγυήσεις μετεγκατάστασης ως προϋπόθεση για αποβίβαση από το πλοίο. Εκκρεμώσεως της αναθεώρησης της πρακτικής αυτής από τα παράκτια Κράτη είναι βέβαια επιθυμητό να συνεχίσουν να ισχύουν οι υπάρχουσες συμφωνίες για διευκόλυνση αποβίβασης από τα πλοία.

5. Λόγω της πολυπλοκότητας των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την διάσωση, αποβίβαση από το πλοίο και μετεγκατάσταση των αιτούντων άσυλο στη θάλασσα, παρακαλείται ο Ύπατος Αρμοστής να συγκαλέσει το συντομότερο δυνατό ομάδα εργασίας που να περιλαμβάνει αντιπροσώπους των ναυτικών και των πλέον ενδιαφερομένων παράκτιων Κρατών, των πιθανών χωρών μετεγκατάστασης και αντιπροσώπους των διεθνών οργανισμών, που έχουν αρμοδιότητα σε αυτό το πεδίο. Η Ομάδα Εργασίας θα μελετήσει τα διάφορα προβλήματα που αναφέρθηκαν, θα υιοθετήσει αρχές και μέτρα που θα παρέχουν λύσεις και θα υποβάλλει έκθεση επί του θέματος στην 33η Σύνοδο της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Προστασία των αιτούντων άσυλο στη θάλασσα

Η Εκτελεστική Επιτροπή,

α) *Εξέφρασε* ιδιαίτερη ανησυχία για τα συνεχιζόμενα επεισόδια εγκληματικών επιθέσεων εναντίον προσφύγων και αιτούντων άσυλο σε διάφορες περιοχές της υψηλίου καθώς και για τις στρατιωτικές επιθέσεις εναντίον προσφυγικών καταυλισμών και αιτούντων άσυλο που βρίσκονται στην θάλασσα,

β) *Εξέφρασε* ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις εγκληματικές επιθέσεις εναντίον αιτούντων άσυλο στην θάλασσα της Νότιας Κίνας, όπου σημειώνονται επεισόδια ιδιαίτερης βίας και απερίγραπτες πράξεις σωματικού και ηθικού εξευτελισμού τους, συμπεριλαμβανομένων βιασμών, απαγωγών και φόνων,

γ) *Απεύθυνε* επείγουσα έκκληση σε όλες τις ενδιαφερόμενες Κυβερνήσεις να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη παρόμοιων εγκληματικών επιθέσεων που λαμβάνουν χώρα στην ανοικτή θάλασσα ή στα χωρικά τους ύδατα,

δ) *Τόνισε* την ανάγκη υιοθέτησης και εφαρμογής από τις Κυβερνήσεις των παρακάτω μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη παρόμοιων εγκληματικών επιθέσεων :

i) έντονη κυβερνητική δράση για την πρόληψη επιθέσεων εναντίον πλοιαρίων, που μεταφέρουν αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων εναερίων και θαλασσίων περιπολιών σε περιοχές όπου έχουν ήδη συμβεί επιθέσεις,

ii) υιοθέτηση όλων των αναγκαίων μέτρων για την διασφάλιση σοβαρής τιμωρίας των υπευθύνων των εγκληματικών επιθέσεων,

iii) εντεινόμενες προσπάθειες για την ανεύρεση και την ανακάλυψη των επιγείων βάσεων από όπου προέρχονται αυτές οι επιθέσεις κατά των αιτούντων άσυλο καθώς και των προσώπων, που διαπιστωμένα συμμετέχουν σε αυτές τις επιθέσεις και διασφάλιση της ποινικής τους δίωξης,

iv) υιοθέτηση διαδικασιών για την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν επιθέσεις κατά των αιτούντων άσυλο στη θάλασσα, για την σύλληψη των υπευθύνων καθώς και για τη συνεργασία μεταξύ των Κυβερνήσεων για την σε τακτά διαστήματα ανταλλαγή γενικών πληροφοριών επί του θέματος αυτού,

ε) *Κάλεσε* τις Κυβερνήσεις να εφαρμόζουν τους κανόνες του διεθνούς δικαίου - όπως αποτυπώνονται στην Σύμβαση της Γενεύης του 1958 για την Ανοικτή Θάλασσα - που αφορούν στην κατάργηση της πειρατείας,

στ) *Κάλεσε* τις Κυβερνήσεις να συνεργάζονται μεταξύ τους και με το UNHCR ώστε να εξασφαλίζεται η παροχή κάθε απαραίτητης βοήθειας στα θύματα αυτών των εγκληματικών επιθέσεων,

ζ) *Κάλεσε* το UNHCR να συνεργαστεί με τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού και άλλες ενδιαφερόμενες οργανώσεις και να αναζητήσουν τη συνεργασία της διεθνούς κοινότητας ώστε να ενταθούν οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στην προστασία των προσφύγων - θυμάτων βίας, και ειδικότερα των προσφύγων-θυμάτων βίας στην θάλασσα.

Πρόσφυγες χωρίς χώρα ασύλου

Η Εκτελεστική Επιτροπή,

Εκτίμησε ότι τα Κράτη θα πρέπει να καθοδηγούνται από τις ακόλουθες σκέψεις :

Γενικοί Κανόνες

α) Τα Κράτη πρέπει να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για τη χορήγηση ασύλου σε αιτούντες με καλή πίστη,

β) Κάθε μέτρο που υποχρεώνει έναν πρόσφυγα να ξαναγυρίσει σε μία χώρα ή το οποίο τον αποστέλλει σε μια χώρα όπου έχει λόγους να φοβάται δίωξη, αποτελεί σοβαρή παραβίαση της αναγνωρισμένης αρχής της μη επαναπροώθησης,

γ) Όλα τα παράκτια Κράτη έχουν την ανθρωπιστική υποχρέωση να επιτρέπουν στα δοκιμαζόμενα πλοία να ζητούν καταφύγιο στα ύδατά τους και να τους παρέχουν άσυλο, ή τουλάχιστον προσωρινό καταφύγιο στα πρόσωπα που βρίσκονται στο κατάστρωμα και επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο,

δ) Οι αποφάσεις των Κρατών όσον αφορά την παροχή ασύλου πρέπει να λαμβάνονται χωρίς διακρίσεις ως προς την φυλή, θρησκεία, πολιτικές απόψεις, εθνικότητα ή χώρα καταγωγής,

ε) Χάριν της οικογενειακής συνένωσης και για ανθρωπιστικούς λόγους, τα Κράτη θα πρέπει να διευκολύνουν την εισδοχή στο έδαφός τους, τουλάχιστον του/της συζύγου και των ανηλίκων ή εξαρτώμενων παιδιών, κάθε προσώπου στο οποίο έχει παρασχεθεί προσωρινό ή διαρκές άσυλο,

Περιπτώσεις μαζικής άφιξης αιτούντων άσυλο

στ) Σε περιπτώσεις μαζικής άφιξης προσώπων που ζητούν άσυλο πρέπει να τους παρέχεται πάντα τουλάχιστον προσωρινό άσυλο. Κράτη τα οποία, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης ή για άλλους λόγους, αντιμετωπίζουν μαζική άφιξη προσώπων, θα πρέπει σύμφωνα με τις ανάγκες και κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου Κράτους να απολαμβάνουν άμεσης συμπαράστασης από τα άλλα Κράτη σύμφωνα με την αρχή της ισότιμης κατανομής των βαρών. Αυτά τα Κράτη πρέπει να έρχονται σε επαφή με το UNHCR, όσο το δυνατόν συντομότερα, ώστε να εξασφαλισθεί η πλήρης προστασία των ενδιαφερομένων, η παροχή επείγουσας βοήθειας σε αυτούς και να αναζητηθούν μόνιμες λύσεις προς όφελός τους,

ζ) Τα άλλα Κράτη πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα, μεμονωμένα ή σε συνεργασία ή μέσω του Γραφείου του UNHCR, ώστε το βάρος της χώρας πρώτου ασύλου να κατανεμηθεί ισομερώς,

Περιπτώσεις προσώπων που ζητούν ατομικά άσυλο

η) Πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια υιοθέτησης κοινών κριτηρίων, ώστε να επιλυθεί το πρόβλημα προσδιορισμού της υπεύθυνης χώρας για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Κατά την επεξεργασία αυτών των κριτηρίων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθοι κανόνες :

i) Τα κριτήρια πρέπει να επιτρέπουν με θετικότητα τον προσδιορισμό της χώρας, που θεωρείται υπεύθυνη για την εξέταση της αίτησης ασύλου και στις αρχές της οποίας ο αιτών το άσυλο μπορεί να απευθυνθεί,

ii) Τα κριτήρια πρέπει να είναι τέτοιας φύσης, ώστε να αποφεύγονται κίνδυνοι διαφωνιών μεταξύ των Κρατών ως προς το υπεύθυνο Κράτος για την εξέταση της αίτησης ασύλου, ενώ πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη διάρκεια και το είδος κάθε παραμονής του αιτούντος άσυλο σ' άλλες χώρες,

iii) Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όσο αυτό είναι δυνατόν, οι προθέσεις του ενδιαφερομένου, όσον αφορά τη χώρα, όπου επιθυμεί να ζητήσει άσυλο,

iv) Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αρχή ότι δεν χωρεί άρνηση χορήγησης ασύλου για μόνο το λόγο ότι θα μπορούσε να είχε ζητηθεί από ένα άλλο Κράτος. Όμως, εάν φαίνεται ότι ένα πρόσωπο, πριν ζητήσει άσυλο, είχε ήδη δεσμούς ή στενές σχέσεις με άλλο Κράτος, μπορεί να του ζητηθεί, εάν φαίνεται λογικό και δίκαιο, ν' απευθύνει πρώτα την αίτηση ασύλου του σ' αυτό το Κράτος,

v) Ο προσδιορισμός των κριτηρίων πρέπει να συνοδεύεται από συμφωνίες που να προβλέπουν τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων Κυβερνήσεων, όσον αφορά την εξέταση αιτήσεων, για τις οποίες δεν βρέθηκε λύση, όπως και διαβουλεύσεις με το UNHCR,

vi) Οι συμφωνίες που προβλέπουν την επιστροφή από τα Κράτη των προσώπων που καταφθάνουν από άλλο Συμβαλλόμενο Κράτος και που διείσδυσαν αντικανονικά στο έδαφός τους, θα εφαρμόζονται στα πρόσωπα που ζητούν άσυλο, αφού ληφθεί επαρκώς υπόψη η ιδιαιτερότητα της κατάστασής τους.

θ) Ένα χρονικό όριο μπορεί να τεθεί σε όσους ζητούν άσυλο για την υποβολή της αίτησής τους, αλλά η παράβλεψη αυτού του όρου ή κάποιας άλλης τυπικής προϋπόθεσης δεν πρέπει να έχει σαν συνέπεια την άρνηση εξέτασης της αίτησης,

ι) Σύμφωνα με το πόρισμα της Εκτελεστικής Επιτροπής, που υιοθετήθηκε κατά την 28η συνεδρίασή της (έγγραφο A/AC.96/549, παρ. 53, εδάφια 6ε και 6ι) εάν ένα πρόσωπο που ζητά άσυλο, απευθύνεται κατά πρώτον στις συνοριακές αρχές, αυτές δεν μπορούν να απορρίψουν την αίτησή του πριν αποταθούν για το θέμα αυτό στην κεντρική αρχή,

κ) Όταν ένας πρόσφυγας που του έχει ήδη χορηγηθεί άσυλο σε μια χώρα, ζητά άσυλο σε μια άλλη χώρα επικαλούμενος ότι έχει σοβαρούς λόγους να εγκαταλείψει τη χώρα ασύλου όπου βρίσκεται, γιατί φοβάται δίωξη ή γιατί κινδυνεύουν η προσωπική του ασφάλεια ή η ελευθερία του, οι αρχές της δεύτερης χώρας πρέπει να εξετάσουν την αίτηση ασύλου του με ευμένεια,

λ) Τα Κράτη πρέπει ν' αντιμετωπίζουν ευμενώς την περίπτωση αποδοχής, κατόπιν αιτήσεως του UNHCR , ενός περιορισμένου αριθμού προσφύγων, που δεν μπορούν να βρουν άσυλο σε καμία άλλη χώρα,

μ) Τα Κράτη πρέπει ειδικά να δεσμευθούν ότι θ' αποφύγουν καταστάσεις, όπου ένας πρόσφυγας χάνει το δικαίωμά του να παραμείνει στη χώρα, όπου του δόθηκε άσυλο ή να ξαναγυρίσει εκεί, χωρίς να έχει αποκτήσει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την παραμονή του σε μια χώρα άλλη από εκείνες, όπου μπορεί να έχει λόγους να φοβάται δίωξη,

ν) Σύμφωνα με το σκοπό των εδαφίων 6 έως 11 του Παραρτήματος της Σύμβασης του 1951, τα Κράτη οφείλουν να συνεχίσουν να επεκτείνουν την ισχύ των ταξιδιωτικών εγγράφων του πρόσφυγα ή να τα ανανεώνουν, έως ότου ο ενδιαφερόμενος εξασφαλίσει την νόμιμη παραμονή του στο έδαφος ενός άλλου Κράτους. Αυτή η πρακτική θα πρέπει, μέσα στα όρια του δυνατού, να επεκταθεί στους πρόσφυγες που κατέχουν ταξιδιωτικό έγγραφο άλλο από εκείνο που προβλέπεται στην Σύμβαση του 1951.

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΥΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ**

Η εφαρμογή του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων στα θύματα εμπορίας ανθρώπων ή στα πρόσωπα που κινδυνεύουν από την εμπορία ανθρώπων (απόσπασμα⁴²)

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδίδει τις παρούσες κατευθυντήριες οδηγίες κατ'εφαρμογή της εντολής της, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Καταστατικό του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή που υιοθετήθηκε το 1950, σε συνδυασμό με το άρθρο 35 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και το άρθρο ΙΙ του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Οι οδηγίες αυτές συμπληρώνουν το Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε συνδυασμό με τις οδηγίες για την ερμηνεία της δίωξης λόγω γένους στα πλαίσια της εφαρμογής του άρθρου 1 (Α) 2 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και για την ερμηνεία του όρου «συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» του άρθρου 1 (Α) 2 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, που εκδόθηκαν το Μάιο του 2002⁴³.

I. Εισαγωγή

1. Βασικός στόχος της εμπορίας ανθρώπων είναι το κέρδος που αποφέρει η εκμετάλλευση των ανθρώπινων όντων. Το αδίκημα αυτό που απαγορεύει το διεθνές δίκαιο τιμωρεί η εθνική νομοθεσία αυξανόμενου αριθμού κρατών. Παρότι ο χαρακτηρισμός των πράξεων με τις οποίες τελείται το έγκλημα αυτό ποικίλουν ανάλογα με την έννομη τάξη τα κράτη οφείλουν να καταπολεμούν την εμπορία ανθρώπων και να προστατεύουν και να συνδράμουν τα θύματα.

2. Το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων προσέλκυσε την προσοχή τα τελευταία χρόνια αλλά δεν είναι σύγχρονο φαινόμενο. Πολυάριθμα νομικά κείμενα έχουν υιοθετηθεί από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα για την αντιμετώπιση των διαφόρων μορφών και εκδηλώσεων αυτού του αδικήματος⁴⁴. Αυτά τα κείμενα που συνεχίζουν να ισχύουν συμβάλλουν στην κατανόηση της σύγχρονης εμπορίας ανθρώπων και στην καταπολέμησή της. Το Πρωτόκολλο του 2000 για την Πρόληψη, την Εξάλειψη και την Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, ιδιαίτερα των Γυναικών και των Παιδιών⁴⁵ (που στη συνέχεια αναφέρεται ως «Πρωτόκολλο για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων») το οποίο συμπληρώνει τη Σύμβαση του ΟΗΕ του 2000 για το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα⁴⁶ περιλαμβάνει το διεθνή ορισμό της εμπορίας ανθρώπων. Πρόκειται για καίρια εξέλιξη στο επίπεδο των προσπαθειών που καταβάλλονται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και διασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων των θυμάτων.

3. Είναι ήδη τεκμηριωμένη η εμπορία ανθρώπων στο πλαίσιο του εμπορίου του σεξ και πλήττει κυρίως γυναίκες και παιδιά που ωθούνται στην πορνεία και σε άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης⁴⁷. Όμως, η εμπορία ανθρώπων δεν περιορίζεται στο εμπόριο του σεξ ή των γυναικών. Περιλαμβάνει επίσης τουλάχιστον την αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία ή την αναγκαστική ή υποχρεωτική παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές που είναι όμοιες με τη δουλεία, την ειλωτεία ή τη δουλοπαροικία ή την αφαίρεση οργάνων⁴⁸. Ανάλογα με τις περιστάσεις η εμπορία ανθρώπων μπορεί να αποτελεί έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και στις ένο-

⁴² Σημείωση της επιμελήτριας: Για τις κατευθυντήριες οδηγίες βλέπε σε: www.unhcr.gr/protect/legal/rsd.htm.

⁴³ Σημείωση της επιμελήτριας: Βλέπε σε www.unhcr.gr/protect/legal/rsd.htm.

⁴⁴ Εκτιμάται ότι από το 1815 έως το 1957 υιοθετήθηκαν περίπου 300 διεθνείς συμφωνίες για την εξάλειψη της δουλείας και των διαφόρων μορφών της, συμπεριλαμβανομένων για παράδειγμα της Διακήρυξης του 1915 για την Παγκόσμια Κατάργηση της Εμπορίας των Δούλων, της Σύμβασης του 1926 περί εμπορίας του δούλων (Ν. 4473/1930, ΦΕΚ 62, τ. Α'), της Σύμβασης του 1956 για την κατάργηση της δουλείας, της εμπορίας των δούλων και παρεμφερών προς τη δουλεία θεσμών και πρακτικής (Ν.Δ. 1145/1972, ΦΕΚ 105, τ. Α').

⁴⁵ Άρχισε να ισχύει στις 25.12.2003.

⁴⁶ Άρχισε να ισχύει στις 29.9.2003.

⁴⁷ Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι κυρίως θύματα της εμπορίας ανθρώπων το γένος είναι σχετικό στοιχείο που πρέπει να συνεκτιμάται κατά τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα. Βλέπε παράγραφο 2 των Κατευθυντήριων Οδηγιών για τη Δίωξη λόγω γένους στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 1 (Α) 2 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων που εκδόθηκαν από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες το 2002 σε www.unhcr.gr.

πλες συγκρούσεις έγκλημα πολέμου⁴⁹. Κοινό χαρακτηριστικό σε όλες τις μορφές της εμπορίας ανθρώπων είναι η μεταχείριση του «εμπορεύματος» που επιφυλάσσουν οι αυτουργοί αυτού του εγκλήματος στα θύματά τους θεωρώντας ότι τους «ανήκουν» και ταυτόχρονα αδιαφορώντας για τα ανθρώπινα δικαιώματά τους και την αξιοπρέπειά τους.

4. Κάποιες πτυχές της εμπορίας ανθρώπων μοιάζουν με την παράνομη διακίνηση των μεταναστών που είναι αντικείμενο άλλου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για την Καταπολέμηση του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος⁵⁰. Το αδίκημα της παράνομης διακίνησης μεταναστών, όπως και της εμπορίας ανθρώπων, διαπράττεται συχνά σε επικίνδυνες και / ή εξευτελιστικές συνθήκες που χαρακτηρίζονται από παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Όμως είναι κατ' ουσίαν οικειοθελής πράξη που περιλαμβάνει την καταβολή αμοιβής στο λαθροδιακινητή για να παρέχει συγκεκριμένη υπηρεσία. Η σχέση του μετανάστη και του λαθροδιακινητή συνήθως διαρκεί έως την άφιξη του πρώτου στον προορισμό του ή την εγκατάλειψή του καθ' οδόν. Σε αντίθεση με τους μετανάστες που είναι θύματα παράνομης διακίνησης τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων βιώνουν παρατεταμένα την επικίνδυνη φύση της εκμετάλλευσης αυτής της μορφής που χαρακτηρίζεται από σοβαρές και διαρκείς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους που διαπράττονται από τους αυτουργούς αυτού του εγκλήματος. Όμως, η εμπορία ανθρώπων και η παράνομη διακίνηση μεταναστών αλληλοκαλύπτονται, αφού και στις δύο περιπτώσεις αντικείμενο της εκμετάλλευσης είναι η ευάλωτη κατάσταση όσων αναζητούν διεθνή προστασία ή πρόσβαση στις αγορές εργασίας εκτός της χώρας καταγωγής τους. Οι παράνομοι μετανάστες που στηρίζονται στις υπηρεσίες των λαθροδιακινητών με τους οποίους οικειοθελώς «συμβάλλονται» μπορεί να καταλήξουν θύματα της εμπορίας ανθρώπων, όταν οι υπηρεσίες στις οποίες προσφεύγουν μεταλλάσσονται σε καταστάσεις κατάχρησης και εκμετάλλευσης των ανθρώπων.

5. Η εμπλοκή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στο ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων είναι κατ' ουσίαν διττή. Πρώτον, το Γραφείο φέρει την ευθύνη της προφύλαξης των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων, των εσωτερικά εκτοπισμένων, των ανιθαγενών και άλλων προσώπων που εμπίπτουν στην εντολή του από την εμπορία ανθρώπων. Δεύτερον, το Γραφείο υποχρεούται να εξασφαλίσει την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα και την παροχή της αντίστοιχης διεθνούς προστασίας στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων που φοβούνται ότι θα υποστούν δίωξη όταν επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους ή σε όσους φοβούνται την εμπορία ανθρώπων όταν ο σχετικός ισχυρισμός τους εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

6. Δεν εμπίπτουν όλα τα θύματα ή τα υποψήφια θύματα της εμπορίας ανθρώπων στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα. Για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα πρέπει να πληρούνται όλα τα στοιχεία του σχετικού ορισμού. Οι παρούσες Κατευθυντήριες Οδηγίες έχουν σκοπό να συμβάλλουν στην εφαρμογή του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 στα θύματα ή στα υποψήφια θύματα της εμπορίας ανθρώπων. Επίσης καλύπτουν θέματα που αφορούν στα θύματα της εμπορίας ανθρώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του 1954 για το Καθεστώς των Ανιθαγενών και της Σύμβασης του 1961 για την Εξάλειψη της Ανιθαγένειας. Η προστασία των θυμάτων ή των υποψήφιων θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων, όπως αποτυπώνεται στις παρούσες Κατευθυντήριες Οδηγίες, είναι συμπληρωματική και διακριτή από αυτήν που παρέχει το Δεύτερο Μέρος του Πρωτοκόλλου για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων⁵¹.

---

⁴⁸ Βλέπε στην παράγραφο 8 τη διάταξη του εδαφίου (α) του άρθρου 3 του Πρωτοκόλλου για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων.

⁴⁹ Βλέπε για παράδειγμα τα άρθρα 7 (1) (γ), 7 (2) (γ), 7 (1) (ζ) και 8 (2) (xxii) του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (N. 3003/2002, ΦΕΚ 75, τ. Α') που ορίζουν ότι είναι εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου η «υποδούλωση», η «γενετήσια δουλεία» και ο «εξαναγκασμός σε πορνεία».

⁵⁰ Αρχισε να ισχύει στις 28.1.2004.

⁵¹ Βλέπε στη σελίδα 94 επ. Το Δεύτερο Μέρος του Πρωτοκόλλου αναφέρεται στην προστασία των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων. Καλύπτει τομείς όπως είναι η διασφάλιση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της ταυτότητας των θυμάτων, η ενημέρωση των θυμάτων για τις δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες καθώς και η παροχή συνδρομής για να παρουσιάσουν τις θέσεις τους και τις ανησυχίες τους στα διάφορα στάδια της ποινικής διαδικασίας σχετικά με τους αυτουργούς του εγκλήματος, η παροχή στήριξης υλικής, ψυχολογικής και κοινωνικής προκειμένου για την αποκατάσταση των θυμάτων, το δικαίωμα προσωρινής ή μόνιμης διαμονής των θυμάτων στην επικράτεια του ενδιαφερόμενου κράτους, ο επαναπατρισμός των θυμάτων σε πλαίσιο ασφάλειας και άλλα μέτρα.

Αποτροπή εισόδου των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων: το διεθνές πλαίσιο και συστάσεις για ολοκληρωμένη προσέγγιση ⁵²

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παράνομη μετανάστευση αποτελεί σημαντική πρόκληση για πολλά κράτη ανά τον κόσμο. Η αύξηση του αριθμού των αφίξεων των παράνομων μεταναστών προκαλεί ανησυχίες για την ικανότητα των κρατών να επιτηρούν τα σύνορά τους και να ελέγχουν την πρόσβαση στην επικράτειά τους. Τα τελευταία χρόνια οι κυβερνήσεις εντατικοποίησαν τις προσπάθειές τους για την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, κυρίως όταν αυτοιργοί είναι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος⁵³.

2. Πολλά από τα πρόσωπα που είναι θύματα εμπορίας ή παράνομης διακίνησης ανθρώπων είναι μετανάστες που αναζητούν καλλίτερες συνθήκες διαβίωσης, ευκαιρίες απασχόλησης και οικονομική ευημερία στο εξωτερικό. Άλλα είναι αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες που διαφεύγουν τις διώξεις, τις ένοπλες συγκρούσεις και άλλες απειλές κατά της ζωής τους και της ελευθερίας τους. Αυτές τις δύο ομάδες εκμεταλλεύονται διακινητές ή λαθρέμποροι που επιδιώκουν παράνομο όφελος παρέχοντας τις υπηρεσίες τους σε ευάλωτα και μειονεκτούντα πρόσωπα.

3. Για την καταπολέμηση της διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων τα κράτη υιοθέτησαν *μεταξύ άλλων* την πρακτική της «αποτροπής» όσων ταξιδεύουν χωρίς τα αναγκαία έγγραφα – είτε στη χώρα από την οποία αναχωρούν, είτε στη χώρα διέλευσης, στα χωρικά ύδατα ή στην ανοιχτή θάλασσα, είτε πριν την άφιξη στη χώρα προορισμού. Σε κάποιες περιπτώσεις αυτά τα μέτρα αποτροπής πλήττουν την ικανότητα των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων να ωφελούνται του καθεστώτος της διεθνούς προστασίας.

4. Με βάση τον ορισμό εργασίας που αναφέρεται στη συνέχεια, το παρόν έγγραφο περιγράφει τη σύγχρονη πρακτική των κρατών όσον αφορά στην αποτροπή. Αναφέρεται στο διεθνές νομικό πλαίσιο καθώς και στην πολιτική της εφαρμογής των σχετικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών τους για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες και προτείνει συστάσεις για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση με γνώμονα την προστασία όσων την έχουν ανάγκη.

II. ΜΕΤΡΑ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

5. Στη συνέχεια περιγράφονται διάφοροι τύποι των μέτρων αποτροπής όπως εφαρμόζονται από τα κράτη, η δικαιολογητική βάση της εφαρμογής τους και οι συνέπειές τους για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες. Προηγείται συνοπτική αναφορά στις επίκαιρες συζητήσεις που διεξάγονται σε διεθνές επίπεδο για την παράνομη μετανάστευση.

A. Διεθνής Συνεργασία για την Καταπολέμηση της Εμπορίας και της Διακίνησης Ανθρώπων

6. Η αποτροπή εισόδου συζητήθηκε στο πλαίσιο πολλών διαδικασιών και διαβουλεύσεων, ειδικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, και επικεντρώθηκε *μεταξύ άλλων* στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης. Πρόκειται για τις Διαβουλεύσεις Ασίας – Ειρηνικού, για την Περιφερειακή Συνεργασία των Κρατών της Νοτίου Ασίας, για τις Διακυβερνητικές Διαβουλεύσεις, για τη Διαδικασία της Βουδαπέστης στην Ευρώπη και για την Περιφερειακή Διάσκεψη για τη Μετανάστευση («Διαδικασία της Puebla») στην Αμερική.

7. Η διαδικασία της Βουδαπέστης που υιοθετήθηκε το 1991 θέσπισε ένα θεσμικό πλαίσιο συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης για την πρόληψη και τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης και κατέληξε στην υιοθέτηση συστάσεων που *μεταξύ άλλων* αφορούν στους ελέγχους που προηγούνται της εισόδου και στους ελέγχους εισόδου στη χώρα υποδοχής, στην επιστροφή και στην επανεισδοχή, στην ανταλλαγή πληροφοριών, στην τεχνική και οικονομική συνδρομή και στα μέτρα

⁵² Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 18^η συνάντηση της Διαρκούς Επιτροπής. (Έγγραφο: EC/50/CPR.17), 9.6.2000.

⁵³ Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες υποστηρίζει τη διάκριση, που υιοθέτησε η Ad Hoc Επιτροπή της Βιέννης για την Επεξεργασία Σύμβασης για την Καταπολέμηση του Οργανωμένου Εγκλήματος (που ιδρύθηκε δυνάμει της από 9.12.1998 υπ' αριθμ. 53/111 απόφασης της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ), μεταξύ των μεταναστών που είναι θύματα παράνομης διακίνησης και των μεταναστών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων. Σύμφωνα με τους αντίστοιχους ορισμούς των δύο Πρωτοκόλλων που συμπληρώνουν το Σχέδιο της Σύμβασης η εμπορία ανθρώπων συνίσταται στη στρατολόγηση και στη μεταφορά προσώπων για εγκληματικό σκοπό όπως είναι η πορνεία ή η καταναγκαστική εργασία και συνήθως εμπεριέχει κάποιες μορφές εξαναγκασμό ή παραπλάνηση. Η παράνομη διακίνηση συνίσταται στη διευκόλυνση της παράνομης εισόδου των μεταναστών σε άλλη χώρα, συνήθως χωρίς τη μεταγενέστερη εκμετάλλευση του ενδιαφερόμενου μετά την άφιξή του στη χώρα υποδοχής.

καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος στις περιπτώσεις της εμπορίας και διακίνησης προσώπων. Στη Λατινική Αμερική, στο πλαίσιο της Περιφερειακής Διάσκεψης για τη Μετανάστευση, τα κράτη μέλη συζήτησαν προγράμματα για την επιστροφή – με τη συνδρομή του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης – των μεταναστών, κυρίως όσων ανακαλύπτονται σε πλοία που πλέουν σε διεθνή ύδατα, στερούνται εγγράφων και δεν προέρχονται από τα κράτη της περιοχής.

8. Άλλα παραδείγματα ολοκληρωμένης προσέγγισης παρέχουν ειδικευμένα κρατικά σχέδια δράσης της Υψηλού Επιπέδου Ομάδας Εργασίας για το Άσυλο και τη Μετανάστευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα σχέδια αυτά αντιμετωπίζουν το φαινόμενο των μεικτών ρευμάτων και περιλαμβάνουν στοιχεία που άπτονται των αιτίων που προκαλούν τις μετακινήσεις των μεταναστών και των προσφύγων. Επίσης, περιλαμβάνουν μέτρα ελέγχου για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, όπως είναι η αύξηση του αριθμού και η αποτελεσματικότητα των αξιωματούχων της μετανάστευσης και των συνδέσμων των αεροπορικών εταιρειών που τοποθετούνται στο εξωτερικό.

9. Το ζήτημα της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων απασχόλησε επίσης κατά προτεραιότητα την Ευρωπαϊκή Ένωση και πολλούς διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης και πολλών ειδικευμένων θεσμικών οργάνων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπως της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

B. Αποτροπή και πρακτική των κρατών

i) Ορισμός της αποτροπής

10. Δεν υπάρχει διεθνώς αποδεκτός ορισμός της αποτροπής. Το περιεχόμενο του όρου συνάγεται από την εξέταση της παρελθούσης και της επίκαιρης κρατικής πρακτικής. Στο πλαίσιο του παρόντος εγγράφου η αποτροπή περιλαμβάνει όλα τα μέτρα που εφαρμόζει ένα κράτος, εκτός της επικράτειάς του, με σκοπό την πρόληψη, την ανάσχεση ή την παύση της μετακίνησης προσώπων που δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα έγγραφα όταν διασχίζουν διεθνή σύνορα από ξηράς, αέρος ή θαλάσσης κατευθυνόμενα προς τη χώρα προορισμού.

ii) Περιγραφή των πρακτικών αποτροπής

11. Η αποτροπή των προσώπων που στερούνται εγγράφων ταυτότητας ή δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα έγγραφα⁵⁴ εφαρμόζεται εδώ και πολλά χρόνια με διάφορες μορφές. Δεν αφορά μόνον στις μεγάλης κλίμακας μετακινήσεις προσώπων που είναι θύματα παράνομης διακίνησης ή εμπορίας ανθρώπων. Αφορά επίσης και όσους ταξιδεύουν μεμονωμένα, χωρίς τη συνδρομή διακινητών ή δουλεμπόρων.

12. Η πρακτική μπορεί να έχει τη μορφή της σωματικής αποτροπής ή – όπως συχνά αποκαλείται – της απαγόρευσης εισόδου πλοίων που είναι ύποπτα μεταφοράς παράνομων μεταναστών ή αιτούντων άσυλο στα χωρικά ύδατα ή στην ανοιχτή θάλασσα. Κάποιες χώρες προσπαθούν να αποτρέπουν την είσοδο των πλοίων που χρησιμοποιούνται για την παράνομη διακίνηση των μεταναστών ή των αιτούντων άσυλο μακριά από τα χωρικά τους ύδατα. Μετά την αποτροπή οι επιβάτες αποβιβάζονται είτε σε εδάφη που υπάγονται στη δικαιοδοσία του κράτους που εφαρμόζει αυτήν τη μέθοδο είτε στο έδαφος τρίτης χώρας που εγκρίνει την αποβίβασή τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις, μετά την αποτροπή ακολουθεί η άμεση επιστροφή όλων των παράνομων επιβατών στις χώρες καταγωγής τους.

13. Εκτός από την απαγόρευση εισόδου των πλοίων στα χωρικά ύδατά τους πολλά κράτη εφαρμόζουν διοικητικά μέτρα που αποσκοπούν στην αποτροπή της εισόδου των παράνομων μεταναστών στο έδαφός τους. Σε καθοριστικής σημασίας τόπους, όπως για παράδειγμα στα σημαντικότερα σταυροδρόμια των παγκόσμιων μεταναστευτικών μετακινήσεων, τα κράτη τοποθετούν, εκτός της επικράτειάς τους, υπαλλήλους των εθνικών υπηρεσιών μετανάστευσης για να γνωμοδοτούν και να συνδράμουν τις τοπικές αρχές στον εντοπισμό των πλαστών/ψευδών εγγράφων. Επίσης, υπάλληλοι-σύνδεσμοι των φορέων των αεροπορικών μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών εταιρειών, έχουν τοποθετηθεί στα μεγαλύτερα διεθνή αεροδρόμια, τόσο στις χώρες αναχώρησης όσο και στις χώρες διέλευσης, για να αποτρέπουν την επιβίβαση όσων στερούνται των αναγκαίων εγγράφων. Οι χώρες προορισμού – υποδοχής των παράνομων μεταναστών παρέχουν οικονομική βοήθεια ή άλλη συνδρομή στις χώρες διέλευσης προκειμένου να διευκολύνουν τον εντοπισμό, την κράτηση και την απομάκρυνση των επιβατών που θεωρούνται ύποπτοι απόπειρας εισόδου στη χώρα του τελικού προορισμού με παράνομο τρόπο.

⁵⁴ Δηλαδή δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα έγγραφα για το ταξίδι και για την είσοδο στη χώρα προορισμού.

iii) Λόγοι της αποτροπής

14. Οι πρακτικές αποτροπής υιοθετήθηκαν από τα κράτη για διάφορους λόγους. Εξαιτίας της ανησυχίας που προκαλεί η παγκόσμια αύξηση της διεθνούς μετανάστευσης και του αριθμού των αυθόρμητων αφίξεων, η αποτροπή εφαρμόζεται συνήθως για να εξαρθρωθούν τα σημαντικά δίκτυα παράνομης διακίνησης και εμπορίας μεταναστών. Ειδικότερα, όσον αφορά στους παράνομα διακινούμενους αιτούντες άσυλο τα κράτη έχουν εκφράσει την ανησυχία τους για τους στερούμενους εγγράφων αλλοδαπούς που αιτούνται άσυλο ή την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα για λόγους που δεν δικαιολογούν την παροχή διεθνούς προστασίας. Τα εν λόγω κράτη εκτιμούν ότι η παράνομη διακίνηση των προαναφερόμενων αλλοδαπών – αιτούντων άσυλο οδηγεί, ή έχει ήδη οδηγήσει, στην κατάχρηση των διαδικασιών καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και ότι ενέχει τον κίνδυνο της μείωσης της ικανότητάς τους να παρέχουν άσυλο και προστασία στις συνθήκες που το έπρατταν στο παρελθόν.

15. Πολλοί από τους αιτούντες άσυλο που στερούνται των αναγκαίων εγγράφων είναι παράνομοι μετανάστες, δηλαδή πρόσφυγες που απολαμβάνουν ήδη προστασία σε μια χώρα ή που μπορούν να την επικαλούνται⁵⁵. Ειδικότερα, στις παραδοσιακές χώρες μετεγκατάστασης είναι ευρέως διαδεδομένη η άποψη ότι οι πρόσφυγες αναζητούν τρόπους καταστρατήγησης των θεσπισμένων διαύλων μετεγκατάστασης προστρέχοντας στις υπηρεσίες των διακινητών.

16. Τέλος, τα κράτη υπογράμμισαν ότι η παράνομη διακίνηση θέτει σε κίνδυνο τη ζωή των μεταναστών, ειδικά όσων ταξιδεύουν με μη αξιόπλοα πλοία. Η αποτροπή συμβάλλει στη διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα και συνδράμει στην προστασία της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα.

Γ. Συνέπειες για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες

17. Τα κράτη έχουν θεμιτό συμφέρον να ελέγχουν την παράνομη μετανάστευση. Δυστυχώς, τα υπάρχοντα εργαλεία ελέγχου, όπως είναι η προϋπόθεση των θεωρήσεων εισόδου και η επιβολή κυρώσεων στους μεταφορείς καθώς και τα μέτρα αποτροπής, εφαρμόζονται συχνά αδιακρίτως τόσο στους ειλικρινείς και πραγματικούς αιτούντες άσυλο όσο και στους μετανάστες. Οι εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των αξιωματικών των μεταναστευτικών υπηρεσιών και των υπαλλήλων των αεροπορικών εταιρειών που έχουν τοποθετηθεί στο εξωτερικό συνήθως αγνοούν τη θεμελιώδη διάκριση μεταξύ των προσφύγων που δικαιούνται διεθνή προστασία και των υπόλοιπων μεταναστών που μπορούν να στηρίζονται στην εθνική προστασία.

18. Παρότι κατ' αρχήν αποσκοπούν στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, τα μέτρα ελέγχου της μετανάστευσης υπονομεύουν σοβαρά την ικανότητα όσων διαφεύγουν τις διώξεις να έχουν πρόσβαση στην ασφάλεια και στο άσυλο. Όπως έχει ήδη υπογραμμίσει στο παρελθόν η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες μπορεί να καταλήξει στην επαναπροώθηση των προσφύγων η εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν αποκλειστικά στην καταπολέμηση της κατάχρησης των συστημάτων ασύλου χωρίς να εξισορροπούνται από τα κατάλληλα μέτρα εντοπισμού των ειλικρινών αιτούντων άσυλο.

19. Πρόσφατες διμερείς ρυθμίσεις για την αποτροπή και τη σύλληψη των αιτούντων άσυλο στις χώρες διέλευσης, συμπεριλαμβανομένων γυναικών και παιδιών, προκάλεσαν έντονες ανησυχίες για την προστασία τους. Ελλείψει αποτελεσματικού καθεστώτος προστασίας στη χώρα διέλευσης οι αιτούντες άσυλο που αποτελούν στόχο των μέτρων αποτροπής κινδυνεύουν να επαναπροωθηθούν ή να κρατηθούν επ' αόριστον. Αυτή η άρνηση της πρώτης χώρας ασύλου να δεχθεί την επιστροφή των παράνομων μεταναστών μπορεί επίσης να δημιουργήσει καταστάσεις προσφύγων «σε τροχιά», όπου καμιά χώρα δεν αναλαμβάνει την ευθύνη να εξετάσει το αίτημά τους. Οι σύγχρονες προσπάθειες των κρατών για στενότερη συνεργασία στον τομέα της αποτροπής και της επιστροφής των παράνομων μεταναστών δεν περιλαμβάνουν τις κατάλληλες εγγυήσεις για την προστασία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι κρίσιμο να διασφαλιστεί η εφαρμογή των μέτρων αποτροπής στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και των διεθνών υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα κράτη.

III. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

20. Είναι σημαντικές οι παράμετροι που παρέχει το διεθνές δίκαιο στα κράτη που εφαρμόζουν την αποτροπή ως εργαλείο καταπολέμησης της παράνομης μετανάστευσης. Πρόκειται για τις ισχύουσες και τις υπό ανάπτυξη νομικές αρχές, που απορρέουν από το διεθνές ναυτικό δίκαιο, το ποινικό δίκαιο, το δίκαιο που διέπει τις υποχρεώσεις των κρατών, το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ειδικότερα το διεθνές προσφυγικό δίκαιο.

⁵⁵ Βλέπε σχετικά το Πόρισμα Νο. 58 (XL) για το πρόβλημα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο που μετακινούνται παράνομα από τη χώρα όπου ήδη απολαμβάνουν προστασία.

A. Διεθνές προσφυγικό δίκαιο

i) Αποτροπή και μη επαναπροώθηση

21. Η θεμελιώδης αρχή της *μη επαναπροώθησης* εκφράζει τη δέσμευση της διεθνούς κοινότητας να διασφαλίσει σε όσους έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία τη δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμά τους να ζήσουν και να τους παρέχεται άσυλο από τις διώξεις σε άλλες χώρες, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 14 παρ. 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται οποτεδήποτε ένα κράτος ή κάποιο από τα όργανά του εξετάζει την «καθ' οιονδήποτε τρόπο» επιστροφή προσώπων στα σύνορα εδαφών όπου κινδυνεύουν να υποστούν διώξεις, ανεξάρτητα από την πανηγυρική αναγνώριση στο πρόσωπό τους του καθεστώτος του πρόσφυγα. Η Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες κατ' επανάληψη έχει επαναβεβαιώσει την πρωταρχική σημασία της τήρησης της αρχής της μη επαναπροώθησης – τόσο στα σύνορα όσο και εντός της επικράτειας της χώρας ασύλου – αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα ότι σταδιακά έχει περιβληθεί τον τύπο αναγκαστικού κανόνα διεθνούς δικαίου.

22. Η άμεση απομάκρυνση ενός πρόσφυγα ή ενός αιτούντα άσυλο σε χώρα όπου φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη δεν αποτελεί το μοναδικό τρόπο *επαναπροώθησης*. Η επιστροφή του πρόσφυγα από μια χώρα σε μια τρίτη χώρα που εν συνεχεία θα τον απομακρύνει στα σύνορα εδαφών όπου φοβάται τη δίωξη αποτελεί έμμεση *επαναπροώθηση*, για την οποία ευθύνονται από κοινού περισσότερες χώρες.

23. Δεν υπάρχει γεωγραφικός περιορισμός όσον αφορά στην τήρηση της αρχής της *μη επαναπροώθησης*. Κατά την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες όλοι οι δημόσιοι λειτουργοί που ενεργούν εντός ή εκτός της επικράτειας της χώρας ασύλου με την επίσημη ιδιότητά τους δεσμεύονται από την αρχή της μη επαναπροώθησης. Δεδομένης της πρακτικής των κρατών να εφαρμόζουν μέτρα αποτροπής μακριά από το έδαφός τους, το καθεστώς της διεθνούς προστασίας των προσφύγων μπορεί να καταστεί αναποτελεσματικό εάν τα κρατικά όργανα στο εξωτερικό είναι ελεύθερα να ενεργήσουν κατά παράβαση των υποχρεώσεων του διεθνούς προσφυγικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

ii) Αποτροπή και παράνομη είσοδος

24. Τα κράτη εφαρμόζουν αδιάκριτα τα μέτρα αποτροπής στους αιτούντες άσυλο με το σκεπτικό ότι οι πραγματικοί πρόσφυγες αναχωρούν από τις χώρες καταγωγής τους ή από τις πρώτες χώρες ασύλου με τρόπο εύτακτο. Όμως, κάποιες χώρες επιβάλλουν αυστηρά μέτρα ελέγχου στην έξοδο των πολιτών τους δυσχεραίνοντας ιδιαίτερα την παράνομη αναχώρηση των προσφύγων από την πατρίδα τους.

25. Οι συντάκτες της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων έλαβαν υπόψη την αδυναμία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων να συμμορφωθούν με τις διαδικασίες της μετανάστευσης και νόμιμης εισόδου στη χώρα ασύλου. Η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 31 της Σύμβασης του 1951 απαγορεύει την ποινική τιμωρία των προσφύγων επειδή εισήλθαν ή βρίσκονται παράνομα στη χώρα ασύλου, με την προϋπόθεση ότι εισήλθαν απευθείας από χώρα όπου η ζωή τους ή ελευθερία τους απειλείται και εφόσον παρέχουν «επαρκείς εξηγήσεις» για την παραβίαση της νομοθεσίας εισόδου.

iii) Αποτροπή και παράνομες μετακινήσεις

26. Πολλοί αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες, στους οποίους εφαρμόζονται τα μέτρα αποτροπής μετακινούνται από χώρα διαφορετική από αυτήν της καταγωγής τους. Το φαινόμενο των προσφύγων που μετακινούνται παράνομα από τις χώρες όπου ήδη απολαμβάνουν προστασία αναζητώντας άσυλο ή μετεγκατάσταση αλλού προκαλεί έντονη ανησυχία. Η επιστροφή αυτών των προσφύγων στις πρώτες χώρες ασύλου μπορεί να εξεταστεί ως ενδεχόμενο στις περιπτώσεις που οι πρόσφυγες απολαμβάνουν σ' αυτές πραγματική προστασία από την επαναπροώθηση, δικαιούνται να διαμένουν στην επικράτειά τους και απολαμβάνουν μεταχείριση σύμφωνη με τα αναγνωρισμένα κριτήρια των δικαιωμάτων του ανθρώπου έως την ανεύρεση διαρκούς βιώσιμης λύσης.

27. Όμως, ελλείψει ειδικότερων ρυθμίσεων που να επιτρέπουν στους πρόσφυγες που μετακινούνται παράνομα να επιστρέψουν στη χώρα όπου ήδη απολάμβαναν προστασία δεν αποδίδουν πάντα οι προσπάθειες απομάκρυνσης των παράνομων μεταναστών. Επίσης, οι πρόσφυγες που απολαμβάνουν προστασία στην πρώτη χώρα ασύλου κάποιες φορές αναγκάζονται να αναχωρήσουν αυθόρμητα από αυτήν, για παράδειγμα όταν επιδεινώνεται η ποιότητας της παρεχόμενης διεθνούς προστασίας. Απαιτούνται ενορχηστρωμένες διεθνείς προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και για να θεσπίσουν τα κράτη αποτελεσματικούς μηχανισμούς προστασίας, κυρίως για την προαγωγή της διεθνούς αλληλεγγύης.

B. Το υπό ανάπτυξη νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της οργανωμένης διασυνοριακής εγκληματικότητας και της οργανωμένης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων

28. Με την από 9.12.1998 υπ' αριθμ. 53/111 απόφασή της η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ θέσπισε Διακυβερνητική Ad Hoc Επιτροπή για να επεξεργαστεί ολοκληρωμένη διεθνή σύμβαση για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της σύνταξης κειμένων για την αντιμετώπιση της εμπορίας προσώπων, ειδικότερα γυναικών και παιδιών και της λαθραίας διακίνησης και μεταφοράς μεταναστών.

29. Μαζί με άλλες διεθνείς οργανώσεις η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συμμετείχε ενεργά στις συζητήσεις της Ad Hoc Επιτροπής στη Βιέννη. Το Γραφείο συμμερίζεται τις ανησυχίες πολλών κρατών σύμφωνα με τις οποίες η μεγάλης κλίμακας εγκληματική και οργανωμένη διακίνηση μεταναστών μπορεί να οδηγήσει στην κατάχρηση ή στην καταστρατήγηση των εθνικών διαδικασιών που εφαρμόζονται τόσο στους νόμιμους μετανάστες όσο και στους αιτούντες άσυλο.

30. Το σχέδιο Πρωτοκόλλου για την Καταπολέμηση της Λαθραίας Διακίνησης των Μεταναστών από Ξηράς, Αέρος και Θαλάσσης που συνέταξε η Ad Hoc Επιτροπή περιλαμβάνει σχέδιο άρθρου που επιτρέπει στα συμβαλλόμενα κράτη να εφαρμόζουν μέτρα αποτροπής των πλοίων στην ανοιχτή θάλασσα, όταν για βάσιμους λόγους υποπτεύονται ότι δραστηριοποιούνται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών από θαλάσσης.

31. Είναι ενθαρρυντικό να αναπτύσσονται πρωτοβουλίες σε αυτό το πλαίσιο με στόχο την υιοθέτηση διεθνών κειμένων που δεν εξυπηρετούν μόνον την τιμωρία των αυτουργών της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων αλλά παρέχουν επίσης την κατάλληλη προστασία στα θύματα τους, ειδικότερα στις γυναίκες και στα παιδιά που είναι αιτούντες άσυλο. Είναι σημαντικό να διατηρηθεί στο σχέδιο του προαναφερόμενου πρωτοκόλλου η ρητή αναφορά στη Σύμβαση του 1951 και στο Πρωτόκολλο του 1967 και στο σχέδιο Πρωτοκόλλου για την καταπολέμηση της διακίνησης μεταναστών η αναφορά στην αρχή της μη επαναπροώθησης. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμά ιδιαίτερα την κατ' επανάληψη διατυπωθείσα δήλωση των κρατικών αντιπροσωπειών στη Βιέννη, σύμφωνα με την οποία σκοπός των προαναφερόμενων διεθνών κειμένων δεν είναι η τιμωρία ή η ποινικοποίηση της συμπεριφοράς των θυμάτων της λαθραίας διακίνησης ή της εμπορίας ανθρώπων.

32. Οι εγγυήσεις που περιέχουν τα σχέδια των Πρωτοκόλλων πρέπει να διατηρηθούν και ανάλογα με την περίπτωση να ενισχυθούν με τις κατάλληλες αναφορές στο διεθνές προσφυγικό δίκαιο και στο διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες η υιοθέτηση αυτών των δύο πρωτοκόλλων αποτελεί μοναδική ευκαιρία για το σχεδιασμό του διεθνούς πλαισίου που μπορεί να αποτελέσει σταθερή νομική βάση για την προσαρμογή των μέτρων καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων αποτροπής, στις ισχύουσες υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη έναντι των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων.

IV. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

33. Ελλείψει ολοκληρωμένης προσέγγισης, μόνη η εφαρμογή αυστηρών μέτρων για την αποτροπή εισόδου των παράνομων μεταναστών δεν είναι αποτελεσματική και πλήττει τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Η υιοθέτηση πολιτικών αποτροπής σε κάποιες περιοχές, ανεξάρτητα από άλλα μέτρα, εγκυμονεί τον κίνδυνο της ανακατεύθυνσης των δρομολογίων των λαθροδιακινητών και των δουλεμπόρων σε άλλες περιοχές επιβαρύνοντας άλλα κράτη.

34. Σε συνεργασία με τα κράτη και άλλους διεθνείς και εθνικούς φορείς η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες προτίθεται να συμβάλει στη διεξαγόμενη συζήτηση για το πρόβλημα της οργανωμένης διακίνησης που πλήττει τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες. Για την περαιτέρω πρόοδο απαιτείται προσέγγιση προσανατολισμένη στην προστασία, που επιλύει το πρόβλημα με διάφορα μέτρα. Τα παρακάτω στοιχεία μπορούν να αποτελέσουν βάση συζήτησης στους κόλπους της Εκτελεστικής Επιτροπής προκειμένου να υιοθετηθεί πόρισμα για την ολοκληρωμένη προσέγγιση του ζητήματος:

α) Τα μέτρα αποτροπής και τα υπόλοιπα μέτρα εφαρμογής της νομοθεσίας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη θεμελιώδη διαφορά, κατά το διεθνές δίκαιο, μεταξύ αφενός των προσφύγων και αιτούντων άσυλο που δικαιούνται διεθνή προστασία και αφετέρου των υπόλοιπων μεταναστών που μπορούν να προσφεύγουν στην προστασία της χώρας καταγωγής τους,

β) Τα παρεμποδιζόμενα πρόσωπα που είναι αιτούντες άσυλο πρέπει να απολαμβάνουν την αιτούμενη προστασία, ειδικότερα από την επαναπροώθηση, έως ότου καθοριστεί το καθεστώς τους. Για όσους κρίνουν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, τα κράτη που εφαρμόζουν τα μέτρα αποτροπής υποχρεούνται να καταβάλουν κάθε προσπάθεια, σε συνεργασία με τις ενδιαφερόμενες διεθνείς οργανώσεις και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, προς την κατεύθυνση εντοπισμού διαρκούς και βιώσιμης λύσης

για το πρόβλημά τους, συμπεριλαμβανομένης, ανάλογα με την περίπτωση, της εφαρμογής της λύσης της μετεγκατάστασης,

γ) Πρέπει να προβλέπονται εναλλακτικοί δίαυλοι νόμιμης και οργανωμένης εισόδου στις χώρες ασύλου, ειδικότερα για λόγους οικογενειακής συνένωσης, προκειμένου να αποσοβούνται οι κίνδυνοι που διατρέχουν οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο όταν καταφεύγουν στις υπηρεσίες των εγκληματικών δικτύων των διακινητών. Υιοθετώντας την κατάλληλη εθνική νομοθεσία τα κράτη πρέπει να εφαρμόσουν μέτρα για την τιμωρία των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων των διακινητών και την προστασία των θυμάτων τους, ειδικότερα των γυναικών και των παιδιών,

δ) Περαιτέρω, τα κράτη οφείλουν να εξετάσουν τις συνέπειες των μέτρων αποτροπής για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες και να εξετάσουν τη δυνατότητα υιοθέτησης εγγυήσεων που διασφαλίζουν την τήρηση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει δυνάμει του διεθνούς δικαίου, για παράδειγμα με τη θέσπιση των κατάλληλων μηχανισμών στις χώρες διέλευσης ώστε να εντοπίζονται όσοι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία και με την κατάρτιση των αξιωματούχων των υπηρεσιών μετανάστευσης και των υπαλλήλων των αεροπορικών εταιρειών σε θέματα του διεθνούς προσφυγικού δικαίου,

ε) Για την ελάφρυνση από το βάρος που επωμίζονται κάποια κράτη λόγω του δυσανάλογα μεγάλου αριθμού αφίξεων των παράνομων αιτούντων άσυλο και προσφύγων τα υπόλοιπα κράτη μπορούν να εξετάζουν ευνοϊκά τη δυνατότητα της συνδρομής των ενδιαφερομένων κυβερνήσεων στο πλαίσιο της ισότιμης κατανομής των βαρών παρέχοντας διεθνή προστασία στους πρόσφυγες, κατ' εφαρμογή της αρχής της διεθνούς αλληλεγγύης,

στ) Σε περιοχές όπου ελάχιστες χώρες είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση του 1951 και στο Πρωτόκολλο του 1967 τα κράτη μέρη οφείλουν να προάγουν ενεργά την προσχώρηση στη Σύμβαση του 1951 και στο Πρωτόκολλο του 1967 με μέτρα όπως είναι η θέσπιση δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, ειδικότερα στις χώρες διέλευσης και η υιοθέτηση νομοθεσίας για την εφαρμογή τους,

ζ) Στις περιπτώσεις όπου οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο μετακινούνται παράνομα από χώρα στην οποία ήδη απολαμβάνουν προστασία πρέπει να καταβάλλονται ιδιαίτερες προσπάθειες για την επανεισοχή τους σ' αυτήν, με μέτρα όπως είναι η συνδρομή των ενδιαφερομένων διεθνών οργανώσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, τα κράτη και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οφείλουν να αναλύσουν από κοινού τρόπους ενίσχυσης της παρεχόμενης προστασίας στις πρώτες χώρες ασύλου. Επίσης, ιδιαίτερες προσπάθειες μπορεί να καταβληθούν για την ενημέρωση των προσφύγων για τους κινδύνους που εγκυμονούν η λαθραία διακίνηση και οι παράνομες μετακινήσεις τους,

η) Προκειμένου να αποθαρρυνθεί η παράνομη άφιξη προσώπων που υποβάλλουν καταχρηστικά αιτήματα ασύλου, στις περιπτώσεις των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο, των οποίων οι ισχυρισμοί για διεθνή προστασία είναι προφανώς αβάσιμοι, πρέπει να εκτελούνται άμεσα τα μέτρα απομάκρυνσης στις χώρες καταγωγής τους, που υποχρεούνται να διευκολύνουν και να δέχονται την επιστροφή των πολιτών τους. Τα κράτη οφείλουν να εξετάσουν περαιτέρω προτάσεις για την ενίσχυση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων εθελούσιου επαναπατρισμού, για παράδειγμα με τη συνδρομή και τη συνεργασία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

35. Η αποτροπή, είτε ως πρακτική είτε ως διοικητικό μέτρο, είναι μηχανισμός που διαθέτουν τα κράτη για την καταπολέμηση της εγκληματικής και οργανωμένης λαθραίας διακίνησης και εμπορίας των μεταναστών που διασχίζουν διεθνή σύνορα. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καλεί τις κυβερνήσεις να εξετάσουν τη δυνατότητα να διασφαλίσουν, με την υιοθέτηση των κατάλληλων διαδικασιών και εγγυήσεων, την πραγματική άσκηση του δικαιώματος των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων να ζητούν και να απολαμβάνουν τη διεθνή προστασία. Μπορεί να είναι αναγκαία περαιτέρω ανάλυση των περίπλοκων αιτίων της παράνομης μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης της σχέσης της με τη φτώχεια και την κοινωνική ανάπτυξη. Μόνον η ολοκληρωμένη προσέγγιση, που σέβεται τις αρχές του διεθνούς προσφυγικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου μπορεί να συμβάλει στην επιτυχή καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης και στη διαφύλαξη του θεσμού του ασύλου.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Σύσταση 1645 (2004)⁵⁶

Πρόσβαση σε βοήθεια και προστασία των αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές

1. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τον αυξανόμενο αριθμό των ανθρώπων που ως λαθρεπιβάτες σε πλοία ή κρυμμένοι σε κοντέινερ, φορτηγά ή άλλα πλεούμενα διακινδυνεύουν τη ζωή τους και την ασφάλειά τους προσπαθώντας να εισέλθουν στο έδαφος των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης επιβαίνοντας σε μη αξιόπλοα και υπερφορτωμένα σκάφη, ταξιδεύοντας σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες που συχνά οδηγούν στο θάνατο.

2. Η Συνέλευση υπενθυμίζει τη Σύσταση 1467 (2000) για την παράνομη μετανάστευση και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, στην οποία εξέφρασε τη φρίκη που προκάλεσε η ανακάλυψη πενήντα οκτώ νεκρών παράνομων κινέζων μεταναστών σε κοντέινερ στο λιμάνι του Ντόνβερ και δήλωσε συγκλονισμένη από το θάνατο οκτώ τούρκων κουρδικής καταγωγής, μεταξύ των οποίων και τριών παιδιών, που το 2001 ανακαλύφθηκαν σε κοντέινερ στο λιμάνι Wexford της Ιρλανδίας. Σε αυτούς τους τραγικούς θανάτους προστίθεται η απώλεια αμέτρητων ανθρώπων που, προσπαθώντας να διαφύγουν τις κακουχίες, την απόλυτη φτώχεια, τις διακρίσεις και τη δίωξη, πνίγηκαν στα στενά του Γιβραλτάρ, στην Αδριατική, στο Αιγαίο⁵⁷ και στα ανοικτά της Σικελίας.

3. Η Συνέλευση επιβεβαιώνει τις συστάσεις της για τη βελτίωση της προστασίας και της μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και ειδικότερα τη Σύσταση 1163 (1991) για την άφιξη των αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά αεροδρόμια, τη Σύσταση 1236 (1994) για το δικαίωμα σε άσυλο, τη Σύσταση 1309 (1996) για την κατάρτιση των αξιωματούχων που υποδέχονται τους αιτούντες άσυλο στα μεθοριακά σημεία εισόδου, τη Σύσταση 1327 (1997) για την προστασία και την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη, τη Σύσταση 1374 (1998) για την κατάσταση των γυναικών προσφύγων στην Ευρώπη, τη

⁵⁶ Υιοθετήθηκε από τη Συνέλευση στις 29.1.2004.

⁵⁷ Απόσπασμα από την έκθεση της Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό (έγγραφο 10011/5.12.2003) που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση): ... **5.2. Ελλάδα** 82. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την άφιξη μεγάλου αριθμού παράνομων μεταναστών που ταξιδεύουν με μικρά πλοία. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας το 2002 αναχαιτίστηκαν στη θάλασσα 3.945 παράνομοι μετανάστες που προσπαθούσαν να εισέλθουν στη χώρα παράνομα. Οι συνεχείς ολιγοπρόσωπες αφίξεις διευκολύνονται κυρίως λόγω της δυσκολίας του αποτελεσματικού ελέγχου των εκτεταμένων θαλασσίων συνόρων και των πολυάριθμων νησιών του Αιγαίου καθώς και της γεωγραφικής γειτνίασης με την κυριότερη χώρα αναχώρησης και διέλευσης των μεταναστών, που είναι η Τουρκία. Επιπρόσθετα, λόγω της έντονης εμπορικής δραστηριότητάς τους τα ελληνικά λιμάνια είναι ευάλωτα στην παρουσία των λαθρεπιβατών. 83. Δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία για τους παράνομους μετανάστες που φθάνοντας από θαλάσσης στην Ελλάδα υποβάλουν αίτημα ασύλου, αλλά οι ελληνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις αναφέρουν στη δυσκολία των εν δυνάμει αιτούντων άσυλο να υποβάλλουν το αίτημά τους στις αρχές. Οι ελληνικές αρχές υπογραμμίζουν ότι κάθε συλλαμβανόμενος μπορεί, εάν το επιθυμεί, να υποβάλει αίτηση ασύλου. Όμως, ... συνάγεται ότι δεν ενημερώνονται επαρκώς οι συλλαμβανόμενοι για το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτημα ασύλου. Περαιτέρω, ούτε το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες ούτε οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ενημερώνονται όταν αναχαιτίζεται κάποιο πλοίο. Αντίθετα, οι αξιωματούχοι των υπηρεσιών μετανάστευσης παραπονούνται ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ενθαρρύνουν τους παράνομους μετανάστες να υποβάλουν αίτημα ασύλου ακόμα και όταν – κατά την άποψη των αξιωματούχων – δεν έχουν τα χαρακτηριστικά του πρόσφυγα. Υπενθυμίζεται ότι για πολλούς μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία, η Ελλάδα είναι μόνον χώρα διέλευσης στη διαδρομή για τον τελικό προορισμό τους που είναι η Ευρώπη ή η Αμερική. 84. Η υποδοχή των νέο-αφικνούμενων δεν είναι οργανωμένη, αλλά ad hoc. Γενικά, είναι αποτελεσματική η συνεργασία των τοπικών παραγόντων για την παροχή βοήθειας έκτακτης ανάγκης στους διασωθέντες ή στους συλληφθέντες στη θάλασσα και οι συνθήκες υποδοχής πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια. Οι συνθήκες διαβίωσης στο κέντρο υποδοχής της Κω δεν πληρούσαν τα επιθυμητά κριτήρια, αλλά η διατροφή και οι ιατρικές φροντίδες ήσαν σε σωστά επίπεδα. 85. Η έλλειψη συμβουλευτικών νομικών υπηρεσιών, διερμηνείας και επαρκούς ενημέρωσης για τα δικαιώματα των εν δυνάμει αιτούντων άσυλο προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία. Αυτές οι ελλείψεις πλήττουν καίρια την πρόσβαση όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία στη διαδικασία ασύλου. 86. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας το 2001 η Ελληνική Ακτοφυλακή απέτρεψε 51 πλοία που μετέφεραν παράνομους μετανάστες να καταπλεύσουν σε ελληνικά λιμάνια αναγκάζοντάς τα να επιστρέψουν στα τουρκικά λιμάνια από όπου είχαν αναχωρήσει. 87. Η ελληνική πρακτική μεταχείρισης των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο δεν πληροί τις συστάσεις της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες και του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας. Σε μια γνωστή περίπτωση πέντε αφγανών λαθρεπιβατών που έφθασαν στο λιμάνι του Πειραιά το Νοέμβριο του 2002 και υπέβαλαν αίτημα ασύλου οι ελληνικές αρχές αρνήθηκαν την αποβίβαση και την παραλαβή των αιτημάτων. Ισχυρίστηκαν ότι η Μάλτα, κράτος της σημαίας του πλοίου, έπρεπε να εξετάσει τα αιτήματα ασύλου των λαθρεπιβατών. Η θέση αυτή επιβεβαιώθηκε και σε μια άλλη περίπτωση δύο ιρακινών λαθρεπιβατών που επέβαιναν σε πλοίο που κατέπλευσε σε ελληνικό λιμάνι το 2003.

Σύσταση 1440 (2000) για τους περιορισμούς του δικαιώματος σε άσυλο στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Παρότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας⁵⁸ συλλέγει στατιστικά στοιχεία δεν καθίσταται γνωστό πώς αρκετοί άνθρωποι επιτυγχάνουν να φθάνουν παράνομα στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης ταξιδεύοντας σε μη αξιόπλοα σκάφη ή σε ανασφαλή πλοία, γιατί οι ναυτιλιακές εταιρείες δεν δηλώνουν συστηματικά τα περιστατικά που αφορούν στους λαθρεπιβάτες⁵⁹ και στις διασώσεις στη θάλασσα. Όμως, ο αυξανόμενος αριθμός των αλλοδαπών που συλλαμβάνονται όταν προσπαθούν να εισέλθουν παράνομα στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και ο αριθμός των θυμάτων υποδηλώνουν ότι το φαινόμενο δεν είναι αμελητέο.

5. Γνωρίζοντας ότι αυτή τη μέθοδο εισόδου στην επικράτεια των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης μπορεί να χρησιμοποιούν ειλικρινείς αιτούντες άσυλο καθώς και άλλοι μετανάστες η Συνέλευση υπενθυμίζει ότι η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Πρόσφυγων προβλέπει ότι δεν πρέπει να επι-

---

⁵⁸ Απόσπασμα από την έκθεση της Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό (έγγραφο 10011/5.12.2003) που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση): ... **4.4. Λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο**
59. Τα κράτη αποστέλλουν περιοδικά στατιστικά στοιχεία για τους λαθρεπιβάτες στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας, οργάνωση του Ο.Η.Ε. με έδρα το Λονδίνο, που μεταξύ άλλων συμβάλει στην επίλυση των υποθέσεων των λαθρεπιβατών με στόχο τη διευκόλυνση της διεθνούς ναυτιλιακής κίνησης. 60. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας το 1999 αναφέρθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα 545 περιπτώσεις λαθρεπιβατών, που αφορούσαν 2.253 άτομα. Από αυτά δέκα ανακαλύφθηκαν νεκρά, τρία κατάφεραν να αποδράσουν και σε μια περίπτωση η αποβίβασή τους απέτυχε γιατί δεν κατέστη δυνατή η ταυτοποίησή τους. Αναφέρθηκαν μόνον τρεις περιπτώσεις λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο. Το 2000 αναφέρθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα 385 περιπτώσεις λαθρεπιβατών που αφορούσαν 1.259 άτομα. Από τις πληροφορίες που έλαβε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας προκύπτει ότι 44 ανακαλύφθηκαν σε φορτηγά και ρυμουλκούμενα οχήματα, 11 σε κοντέϊνερ, 11 στο κατάστρωμα πλοίων, τρεις σε σωσίβια λέμβους και τρεις σε ψυγεία. Τρεις λαθρεπιβάτες ανακαλύφθηκαν νεκροί, τέσσερις άλλοι απέδρασαν και εννέα υπέβαλαν αίτημα ασύλου. Το 2001 ο συνολικός αριθμός των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών που αναφέρθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας ανήλθε σε 583 ενώ το 2002 σε 485. 61. Ειδικότερα, στον ευρωπαϊκό χώρο, το 2000 117 λαθρεπιβάτες επιβιβάστηκαν στο Βέλγιο, 32 στην Κροατία, 390 στο Καλέ της Γαλλίας, 25 στην Ελλάδα (16 στην Πάτρα και 9 στον Πειραιά), 16 στην Ιταλία, 43 στην Τουρκία, 11 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Από τα προαναφερόμενα στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι από το 1999 έχουν ενταθεί οι έλεγχοι ασφαλείας σε κάποια λιμάνια. Το 1999 είχαν επιβιβαστεί 424 στο Βέλγιο, 698 στο Καλέ, 169 στην Ελλάδα (Πάτρα), 22 στην Ιταλία. Τα στατιστικά στοιχεία των επόμενων ετών του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας επιβεβαιώνουν αυτήν την τάση. Για παράδειγμα το 2001 αναφέρθηκε ότι στο Βέλγιο επιβιβάστηκαν 47 λαθρεπιβάτες ενώ το 2002 μόλις 19. Όμως, ταυτόχρονα τα στατιστικά αυτά αποδεικνύουν την ευελιξία των διακινητών να προωθούν τους πελάτες τους σε άλλα λιμάνια, όταν οι έλεγχοι ασφαλείας καθιστούν κάποια δρομολόγια ιδιαίτερα δύσκολα. Το 1999 καταγράφηκαν 81 περιπτώσεις λαθρεπιβατών στην Ολλανδία ενώ το 2000 καμιά και μόνον 6 στην Τουρκία σε σύγκριση με τις 43 του 2000. 62. Το 2000 οι κυριότερες χώρες όπου αποπειράθηκαν να αποβιβαστούν οι λαθρεπιβάτες ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο (32 περιπτώσεις), το Βέλγιο (11 περιπτώσεις), η Γαλλία (8 περιπτώσεις), η Ισπανία (7 περιπτώσεις). Η σημασία του Ηνωμένου Βασιλείου, ως της κυριότερης ευρωπαϊκής χώρας αποβίβασης των λαθρεπιβατών, επιβεβαιώθηκε το 2001 (32 περιπτώσεις) και το 2002 (25 περιπτώσεις). Αντίθετα, το 1999 την πρώτη θέση κατείχε η Ιταλία με 46 απόπειρες αποβίβασης στο λιμάνι της Ακόνα. 63. Τα τελευταία χρόνια οι Μαροκινοί αντιπροσωπεύουν σε παγκόσμια κλίμακα το σημαντικότερο ποσοστό των λαθρεπιβατών (137 το 2000 και 112 το 1999), ακολουθούν οι Τούρκοι (69 το 2000 και 181 το 1999), οι Ιρακινοί (62 το 2000 και 233 το 1999) και οι Αφγανοί (55 το 2000 και 129 το 1999). Όμως, από το 2001 οι Τούρκοι αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη σε μέγεθος ομάδα (το 2001 αναφέρθηκαν 81 περιπτώσεις και το 2002 74).

⁵⁹ Απόσπασμα από την έκθεση της Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό (έγγραφο 10011/5.12.2003) που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση): ... **4.4. Λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο**
58. Λαθρεπιβάτες είναι οι άνθρωποι που κρύβονται σε ένα πλοίο ή σε ένα κοντέϊνερ που φορτώνεται σε πλοίο χωρίς τη συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του καπετάνιου ή άλλου υπεύθυνου προσώπου και ανακαλύπτονται στο πλοίο μετά τον απόπλο. Ελάχιστες περιπτώσεις λαθρεπιβατών υποπίπτουν στην αντίληψη των κρατικών αρχών. Ευκολότερα συλλαμβάνονται οι πιθανοί λαθρεπιβάτες κατά τους ελέγχους ασφαλείας που διενεργούνται πριν τον απόπλο του πλοίου ή μετά την εκφόρτωση του κοντέϊνερ. Αν και αφορά περιορισμένο αριθμό ανθρώπων η μεταχείριση των λαθρεπιβατών δημιουργεί σοβαρά ερωτηματικά ανθρωπιστικής και νομικής φύσης. ... 64. Δεν υπάρχουν σαφή ή αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των λαθρεπιβατών που υποβάλουν ή που επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου. Από πλευράς ανθρωπιστικού δικαίου και δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες έχει υιοθετήσει για τους λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο μια σειρά συστάσεων και κατευθυντήριων αρχών που δυστυχώς δεν είναι νομικά δεσμευτικά κείμενα. ... 65. Το 1957 υπογράφηκε στις

βάλλονται κυρώσεις σε όσους έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία ούτε να στερούνται το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτημα ασύλου επειδή εισήλθαν ή αποπειράθηκαν να εισέλθουν παράνομα στη χώρα ασύλου⁶⁰.

6. Η Συνέλευση ανησυχεί επειδή την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου⁶¹ όσων φθάνουν στα ευρωπαϊκά λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές κωλύουν εμπόδια νομικής και πρακτικής φύσης, συμπεριλαμβανομένων της έλλειψης παροχής ανεξάρτητων νομικών συμβουλών, της περιορισμένης διαθεσιμότητας επαγγελματιών διερμηνέων και της ανεπαρκούς ενημέρωσης για τον τρόπο υποβολής αιτημάτων ασύλου. Επιπλέον, εκφράζονται φόβοι ότι στις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου παρακωλύουν το ελλιπώς καθορισμένο και μη εναρμονισμένο νομικό πλαίσιο καθώς και οι ανταγωνιστικές υποχρεώσεις των διαφόρων παραγόντων.

7. Η Συνέλευση εκφράζει τη λύπη της γιατί συχνά και κυρίως στις περιπτώσεις μαζικών αφίξεων σε παράκτιες περιοχές οι μοναδικές συνεντεύξεις που διεξάγονται πριν την έκδοση των αποφάσεων απέλασης στοχεύουν αποκλειστικά στον καθορισμό της ταυτότητας και της ιθαγένειας των ενδιαφερομένων με αποτέλεσμα

Βρυξέλλες διεθνής σύμβαση για τους Λαθρεπιβάτες η οποία δεν έχει αρχίσει να ισχύει και μάλλον είναι απίθανο να τεθεί σε ισχύ. Όμως, τα τελευταία χρόνια το πρόβλημα των λαθρεπιβατών έχει ενταθεί και αναγνωρίζεται γενικότερα ως επιτακτική η ανάγκη υιοθέτησης διεθνούς συμφωνίας για τον καθορισμό της ευθύνης, ώστε να καθίσταται δυνατή η επιτυχή επίλυση των υποθέσεων των λαθρεπιβατών. 66. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας αναγνώρισε την ανάγκη υιοθέτησης νομικά δεσμευτικού διεθνούς κειμένου για τους λαθρεπιβάτες. Τον Ιανουάριο του 2002 η Επιτροπή Διευκόλυνσης της Ναυτιλίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας υιοθέτησε διατάξεις για τους λαθρεπιβάτες που ενσωματώθηκαν στη Σύμβαση για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης (Σύμβαση FAL). 67. Ο Εισηγητής της έκθεσης συγχαίρει τον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας γι' αυτήν την εξέλιξη, αλλά εκτιμά ότι η διεθνής κοινότητα πρέπει να αναλάβει περαιτέρω πρωτοβουλίες. Είναι ανάγκη να υιοθετηθεί νομικά δεσμευτικό ευρωπαϊκό κείμενο για τη εναρμονισμένη μεταχείριση των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο. Το κείμενο αυτό πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την δίκαιη και ανθρώπινη μεταχείριση των λαθρεπιβατών για το διάστημα που βρίσκονται επί του πλοίου. Τα κράτη μέλη πρέπει να υποχρεώνουν τους πλοίαρχους να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα που εγγυώνται την ασφάλεια, την υγεία, την ευημερία και την προστασία κάθε λαθρεπιβάτη ενόσω βρίσκεται στο πλοίο και κυρίως την παροχή της προσήκουσας τροφής και καταφυγίου, της κατάλληλης ιατρικής φροντίδας και των συνθηκών υγιεινής. 68. Άλλες διατάξεις πρέπει επίσης να υιοθετηθούν ώστε το πλήρωμα να μην εκπληρώνει καθήκοντα υπαλλήλων των μεταναστευτικών υπηρεσιών και εφαρμογής του νόμου, γιατί η σχετική ευθύνη βαρύνει τις κρατικές αρχές. 69. Λαμβάνοντας υπόψη τις χώρες καταγωγής των λαθρεπιβατών ... είναι ασυνήθιστα μικρός ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου που υποβλήθηκαν, πιθανόν λόγω των νομικών και πρακτικών εμποδίων που κωλύουν την υποβολή τους. Ένα ευρωπαϊκό κείμενο για τους λαθρεπιβάτες πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για τον καθορισμό του κράτους που φέρει την ευθύνη της εξέτασης των αιτημάτων ασύλου των λαθρεπιβατών και να αποτυπώνει την αρχή της απρόσκοπτης πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. 70. Από ανθρωπιστικό ενδιαφέρον ... διαπιστώνεται ότι είναι απαράδεκτη η επί μήνες κράτηση των λαθρεπιβατών επί των πλοίων όταν κανένα κράτος δεν επιτρέπει την αποβίβασή τους. Σύμφωνα με τα στατιστικά του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας το 2000 112 λαθρεπιβάτες αποβιβάστηκαν αυθημερόν, αλλά άλλοι 190 παρέμειναν επί των πλοίων από μία έως εκατόν πενήντα ημέρες (για τους υπόλοιπους 83 δεν ενημερώθηκε σχετικά ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας). Το 2001 90 λαθρεπιβάτες αποβιβάστηκαν αυθημερόν, 66 παρέμειναν επί του πλοίου από μία έως δέκα ημέρες, 51 από έντεκα έως είκοσι ημέρες, 21 από είκοσι μία έως τριάντα ημέρες, 5 από τριάντα έξη έως πενήντα ημέρες, 3 από πενήντα μία έως εκατό ημέρες και ένας από εκατό έως εκατόν πενήντα ημέρες. Πρέπει να υιοθετηθούν κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφεύγεται η παρατεταμένη παραμονή των λαθρεπιβατών στα πλοία. Ένα διεθνές κείμενο για τους λαθρεπιβάτες θα πρέπει να προβλέπει τη μείωση του χρόνου παραμονής του λαθρεπιβάτη στο πλοίο μετά την ανακάλυψή του, υιοθετώντας την αρχή της αποβίβασής του στο πρώτο προγραμματισμένο λιμάνι προορισμού του πλοίου. 71. Πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα μέτρα πρόληψης: επιβάλλεται να ελέγχονται εξονυχιστικά τα πλοία για λαθρεπιβάτες πριν τον απόπλου από λιμάνια υψηλού κινδύνου. Επιπρόσθετα, πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα της αποτροπής της επιβίβασης των λαθρεπιβατών στα πλοία. Οι δημόσιες και οι λιμενικές αρχές, οι εφοπλιστές και οι αντιπρόσωποί τους καθώς και οι πλοίαρχοι πρέπει να εντείνουν τη συνεργασία τους ώστε να αποτρέπουν την επιβίβαση των λαθρεπιβατών. Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις που ενσωματώθηκαν στη Σύμβαση για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης οι συμβαλλόμενες κυβερνήσεις υποχρεούνται – στις περιπτώσεις κινδύνου επιβίβασης λαθρεπιβατών – να εξασφαλίζουν τον εξονυχιστικό έλεγχο των πλοίων που πρόκειται να αποπλεύσουν από τα λιμάνια τους, συστηματικές περιπολίες στις ζώνες των λιμένων και των ειδικών χώρων αποθήκευσης των φορτίων που προσφέρονται για επιβίβαση των λαθρεπιβατών στα πλοία. Στα παραπάνω προστίθεται και κατάλογος των ελάχιστων μέτρων ασφαλείας που πρέπει να εφαρμόζονται όταν ένα πλοίο καταπλέει σε λιμάνι όπου υπάρχει κίνδυνος επιβίβασης λαθρεπιβατών.

⁶⁰ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών διαπιστώνει ότι η παράνομη άφιξη των αιτού-

κάποιοι εν δυνάμει πρόσφυγες να κινδυνεύουν να επαναπροωθηθούν, κατά παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης, σε χώρα όπου κινδυνεύει η ζωή τους και η σωματική τους ακεραιότητα. Αντίθετα, η αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου σημαίνει ότι σε κάθε αλλοδαπό που εισέρχεται σε κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχεται η δυνατότητα να εκθέσει λεπτομερειακά τους λόγους για τους οποίους ζητά διεθνή προστασία στα πλαίσια ειδικά διεξαγόμενης προς τούτο συνέντευξης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

8. Επίσης, η Συνέλευση ανησυχεί επειδή η άσκηση της αποτελεσματικής προσφυγής⁶² κατά της άρνησης της διοίκησης να παραλάβει την αίτηση ασύλου ή κατά της απέλασης ακυρώνεται από τις ταχύρυθμες διαδικασίες που λόγω των ασφυκτικών προθεσμιών που τάσσουν δεν επιτρέπουν την άσκησή της, από την ανεπαρκή ενημέρωση, από την έλλειψη παροχής ανεξάρτητων και δωρεάν νομικών συμβουλών και από την αδυναμία εκπροσώπησης καθώς και από την έλλειψη επαγγελματιών διερμηνέων.

9. Η Συνέλευση σημειώνει επίσης με ανησυχία ότι παρά το μεγάλο αριθμό των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών που φθάνουν ετησίως στις ευρωπαϊκές ακτές οι μόνιμες δομές υποδοχής στις εν λόγω περιοχές αποτελούν την εξαίρεση και οι συνθήκες αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κατάστασης δεν πληρούν τα αποδεκτά κριτήρια.

10. Ενόψει των ανωτέρω, η Συνέλευση συστήνει στην Επιτροπή Υπουργών:

i) να αναθέσει στις αρμόδιες επιτροπές να εξετάσουν τη νομοθεσία και την πρακτική των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου όσων φθάνουν στις ευρωπαϊκές ακτές, ειδικότερα όταν φθάνουν κατά ομάδες ή σε μεικτά κύματα και να υποβάλουν εν συνεχεία κατάλληλες συστάσεις στα κράτη μέλη,

ii) να αναθέσει στις αρμόδιες επιτροπές να εξετάσουν τη νομοθεσία και την πρακτική των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους λαθρεπιβάτες που επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου προκειμένου να υιοθετηθεί Κώδικας Βέλτιστης Πρακτικής και να υποβάλουν εν συνεχεία τις κατάλληλες συστάσεις στα κράτη μέλη.

iii) να καλέσει τα κράτη μέλη:

των άσυλο στα λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές εγείρει το ζήτημα της αποτελεσματικής πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Πρέπει να παρακολουθούνται και, ανάλογα με τις ανάγκες, να βελτιώνονται οι ισχύουσες πολιτικές και πρακτικές που εφαρμόζονται στην υποδοχή των αιτούντων άσυλο στις παράκτιες περιοχές των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

⁶¹ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών αναφερόμενη στην αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου των αιτούντων άσυλο που φθάνουν σε λιμάνια ή σε παράκτιες περιοχές υπενθυμίζει τη Σύστασή της Νο. R (98) 15 προς τα κράτη μέλη για την επιμόρφωση των αξιωματούχων που πρώτοι αντιμετωπίζουν τους αιτούντες άσυλο, ειδικά στα μεθοριακά σημεία, η οποία ορίζει ότι είναι απαραίτητη η κατάρτιση δύο κατηγοριών αξιωματούχων: όσων παραπέμπουν τους αιτούντες άσυλο στις αρμόδιες αρχές και όσων είναι επιφορτισμένοι με την παραλαβή, την εξέταση και / ή την έκδοση απόφασης επί των αιτημάτων ασύλου. Οι διατάξεις της Σύστασης αυτής αφορούν όλους τους αξιωματούχους που διαχειρίζονται περιπτώσεις αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων των μεθοριακών ή των μεταναστευτικών υπηρεσιών των λιμανιών ή των παράκτιων περιοχών. Η προσήκουσα εφαρμογή της Σύστασης αυτής θα εγγυηθεί στους ενδιαφερόμενους αιτούντες άσυλο την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Σχετικά, η Επιτροπή Υπουργών ενημερώνει τη Συνέλευση ότι η CAHAR (Ad Hoc Επιτροπή Εμπειρογνομώνων για τις Νομικές Πτυχές του Εδαφικού Ασύλου, των Προσφύγων και των Ανιθαγενών) θα αποστείλει σε όλα τα μέλη της ερωτηματολόγιο για την εφαρμογή αυτής της Σύστασης, το οποίο θα αναφέρεται ειδικότερα στην επιμόρφωση των αξιωματούχων που υπηρετούν στα λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές.

⁶² Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών αναφερόμενη στα καταγγελλόμενα με τη Σύσταση για το μη ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής που ασκείται κατά της απόρριψης του αιτήματος ασύλου ή κατά της απέλασης υπενθυμίζει τη Σύστασή της R (81) 16 προς τα κράτη μέλη για την εναρμόνιση των εθνικών διαδικασιών ασύλου, η οποία προβλέπει το ανασταλτικό αποτέλεσμα της διαδικασίας προσφυγής ή επανεξέτασης της απόφασης που εκδίδεται επί του αιτήματος ασύλου. Περαιτέρω, η Επιτροπή Υπουργών υπογραμμίζει τη Σύστασή της R (98) 13 που αφορά στο δικαίωμα των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο να ασκήσουν αποτελεσματική προσφυγή κατά των αποφάσεων απέλασης στο πλαίσιο του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σύμφωνα με την οποία η εκτέλεση της απέλασης αναστέλλεται έως την έκδοση της απόφασης από ανεξάρτητο όργανο, αρμόδιο να κρίνει εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης.

α) να διασφαλίσουν σε όσους επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου στα λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, συμπεριλαμβανομένων της διερμηνείας στη γλώσσα τους, ή εφόσον είναι ανέφικτο, σε γλώσσα που κατανοούν, και της ελεύθερης και ανεξάρτητης παροχής νομικών υπηρεσιών,

β) να διασφαλίσουν σε καθέναν που φθάνει σε λιμάνια ή παράκτιες περιοχές τη δυνατότητα να εξηγήσει λεπτομερειακά τους λόγους που ζητά προστασία στο πλαίσιο ατομικής συνέντευξης με τις αρμόδιες αρχές,

γ) να εφαρμόσουν σε μόνιμη βάση στα λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές σύστημα πρόσβασης των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών σε ανεξάρτητες νομικές υπηρεσίες παρεχόμενες από επαγγελματίες και στην εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων και να επιβλέπουν την ποιότητά του,

δ) να αναλάβουν πλήρη ευθύνη για τον έλεγχο της μετανάστευσης στα λιμάνια, συμπεριλαμβανομένων της επένδυσης σε μεθόδους πρόληψης και ανίχνευσης και, εφόσον είναι αναγκαίο, της ενίσχυσης του προσωπικού των αστυνομικών και μεταναστευτικών υπηρεσιών σε συνεργασία με τους ιδιώτες που εμπλέκονται στις δραστηριότητες των λιμανιών,

ε) να βελτιώσουν τη διεθνή συνεργασία των αστυνομικών, δικαστικών και μεταναστευτικών αρχών στο επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών με στόχο την εξάρθρωση των δικτύων των διακινητών που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο,

στ) να εναρμονίσουν την ποινική νομοθεσία για τις κυρώσεις που επιβάλλονται στους διακινητές των μεταναστών και στους αυτουργούς της εμπορίας ανθρώπων,

ζ) εκκρεμότητας της διαδικασίας απέλασης ή καθορισμού του νομικού καθεστώτος να διασφαλίσουν την κατάλληλη βοήθεια και στέγαση στις ευάλωτες ομάδες αλλοδαπών, όπως στους ασυνόδευτους ανήλικους και στα παιδιά που έχουν αποχωριστεί από τις οικογένειές τους, στους ηλικιωμένους, στους ασθενείς και στις εγκύους που φθάνουν στα λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές, ακόμα και όταν δεν είναι αιτούντες άσυλο. Επιπρόσθετα, όταν εντοπίζονται από τις αρχές του κράτους μέλους, πρέπει να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική κηδεμονία των ασυνόδευτων ανηλίκων και των παιδιών που έχουν αποχωριστεί από τις οικογένειές τους,

η) να δημιουργήσουν κατάλληλες και μόνιμες δομές υποδοχής στις παράκτιες περιοχές και πλησίον των λιμανιών για να παρέχουν στέγη στους νέο-αφικνούμενους ανεξάρτητα από το καθεστώς τους ως αιτούντων άσυλο,

θ) να αναλαμβάνουν την ευθύνη εξέτασης των αιτημάτων ασύλου των λαθρεπιβατών όταν το πρώτο λιμάνι προορισμού του δρομολογίου του πλοίου βρίσκεται στην επικράτειά τους,

ι) να διεξάγουν, στο πλαίσιο της ευθύνης τους για έλεγχο της μετανάστευσης, επιχειρήσεις θαλάσσιων περιπολιών με τρόπο πλήρους συμμόρφωσης με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1950 για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, αποφεύγοντας να επαναπροωθούν αλλοδαπούς σε χώρες όπου κινδυνεύουν από διώξεις ή από παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶³,

iv) να ζητήσει από την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης ⁶⁴ να εξετάζει θετικά τα αιτήματα των κρατών μελών για χρηματοδότηση της ανέγερσης δομών υποδομής,

---

⁶³ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών, αναφερόμενη στο θέμα της επαναπροώθησης σε χώρες όπου οι ενδιαφερόμενοι αλλοδαποί κινδυνεύουν από διώξεις ή από παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, εφιστά την προσοχή της Συνέλευσης στις τρέχουσες εργασίες της CAHAR, που επεξεργάζεται κατευθυντήριες οδηγίες για την αναγκαστική επιστροφή των αλλοδαπών.

⁶⁴ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών υπενθυμίζει ότι η αναζήτηση κατάλληλων αποτελεσματικών λύσεων, στο πλαίσιο σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη κατά τη διαχείριση της μετανάστευσης αποτελεί τον πυρήνα της εντολής της Τράπεζας. Σύμφωνα με το άρθρο II του Καταστατικού της η παροχή βοήθειας στους μετανάστες, στους πρόσφυγες και στους εκτοπισμένους αποτελεί προτεραιότητα για την Τράπεζα. Κράτη μέλη της Τράπεζας είναι ταυτόχρονα χώρες προορισμού των μεταναστών καθώς και χώρες καταγωγής ή διέλευσης και η Τράπεζα αναζητά λύσεις προσαρμοσμένες σε διαφορετικές καταστάσεις και ανάγκες. Από το 1956 έως το 2002 η Τράπεζα χρηματοδότησε με 4,3 δισεκατομμύρια ευρώ προγράμματα κατασκευής ή ανακαίνισης μόνιμων κέντρων υποδοχής ή βασικών υποδομών για την κάλυψη των άμεσων αναγκών πληθυσμών που ήταν θύματα εξαιρετικών καταστάσεων, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα την μακροπρόθεσμη ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων στις χώρες υποδοχής με προγράμματα ανοικοδόμησης στέγης και επαγγελματικής κατάρτισης των ανειδίκευτων μεταναστών ή σταθεροποίησης των πληθυσμιακών μετακινήσεων στις αγροτικές περιοχές των χωρών καταγωγής. Τα τελευταία πέντε χρόνια η Τράπεζα ανταποκρίθηκε στα αιτήματα αρκετών κρατών μελών, όπως πρόσφατα της Κροατίας ή της Λιθουανίας όπου χρηματοδότησε με 71 εκατομμύρια ευρώ υπό μορφή δανείου προγράμματα που αφορούν πρόσφυγες και εκτοπισμένους.

ν) να καλέσει την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες⁶⁵ να:

α) συνεχίσει να δραστηριοποιείται στις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών που έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία,

β) συνεχίσει να συνεργάζεται με τη διεθνή κοινότητα και, ειδικότερα, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας και την Ευρωπαϊκή Ένωση προς την κατεύθυνση αναζήτησης αποτελεσματικών λύσεων για τους λαθρεπιβάτες, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας υιοθέτησης ενός νομικού κειμένου για τη μεταχείριση των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο με διατάξεις για τον καθορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτημάτων τους για άσυλο, για τη μεταχείρισή τους στο πλοίο και για την ανώτατη διάρκεια κράτησής τους στο πλοίο.

---

⁶⁵ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών ενημερώνει τη Συνέλευση ότι για την ενίσχυση αυτής της δράσης εξετάζεται το πλαίσιο συνεργασίας με την Ύπατη Αρμοστεία. Το Μάρτιο του 2004 το Διοικητικό Συμβούλιο αποδέχθηκε δύο δωρεές ύψους 300.000 και 704.000 δολαρίων για προγράμματα που θα υλοποιηθούν στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη και στη Σερβία και Μαυροβούνιο αντίστοιχα. Τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν τον εθελοντικό επαναπατρισμό των προσφύγων και των εκτοπισμένων που ζουν ακόμη σε κέντρα υποδοχής ή την ένταξή τους στις τοπικές κοινωνίες.

Παράνομη Μετανάστευση από τα νότια της Μεσογείου στην Ευρώπη⁶⁶

1. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τον αριθμό των θυμάτων της παράνομης μετανάστευσης στη Μεσόγειο και για τις ιδιαίτερα επικίνδυνες και απάνθρωπες συνθήκες που οι παράνομοι μετανάστες, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι γυναίκες και παιδιά, αντιμετωπίζουν καθημερινά.

2. Η Συνέλευση σημειώνει ότι δεν υπάρχουν στατιστικά στοιχεία και αξιόπιστες μελέτες για την παράνομη μετανάστευση από τα νότια της Μεσογείου προς την Ευρώπη.

3. Η Συνέλευση πιστεύει ότι η διαβίωση σε συνθήκες παρανομίας στερεί τους μετανάστες από τα θεμελιώδη και κοινωνικά δικαιώματά τους και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τους εκθέτει σε κινδύνους.

4. Η Συνέλευση υπενθυμίζει ότι η μετανάστευση είναι θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου.

5. Η Συνέλευση εκτιμά ότι τα περίπλοκα προβλήματα που δημιουργεί η παράνομη μετανάστευση στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης απαιτούν κατεπειγόντως λύση στην οποία μπορεί και δικαιούται να συμβάλει ο οργανισμός με τρόπο ενεργό και εμπεριστατωμένο.

6. Η Συνέλευση είναι πεπεισμένη ότι αυτό το φαινόμενο, ιδιαίτερα έντονο στη Μεσόγειο, δεν μπορεί να επιλυθεί χωρίς ανοικτό και πρωτοποριακό διάλογο και τη διαρκή συνεργασία των χωρών που βρίσκονται βόρεια και νότια της Μεσογείου και ότι η ενεργός συμμετοχή των κρατών που βρίσκονται νότια της Μεσογείου, όπως είναι το Μαρόκο, στις εργασίες της Συνέλευσης αποτελεί αποφασιστικό βήμα για την καταπολέμηση των πραγματικών αιτίων της παράνομης μετανάστευσης.

7. Η Συνέλευση αναγνωρίζει ότι η παράνομη μετανάστευση δεν περιορίζεται στα Στενά του Γιβραλτάρ και ότι οι παράνομοι μετανάστες δεν προέρχονται μόνον από χώρες της Βόρειας Αφρικής, αλλά επίσης από την Ανατολική Ευρώπη, τη Νότια Αμερική και την Υπο-σαχαρική Αφρική.

8. Η Συνέλευση υπενθυμίζει τις προηγούμενες εργασίες της για την ενίσχυση της συνεργασίας στη Μεσόγειο, όπως είναι για παράδειγμα η Σύσταση 1359 (1998) για τη βιώσιμη ανάπτυξη στη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα, η Σύσταση 1329 (1997) για την παρακολούθηση της Μεσογειακής Διάσκεψης για τον Πληθυσμό, τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη (που πραγματοποιήθηκε στη Μαγιόρκα από τις 15 έως τις 17 Οκτωβρίου 1996), η Σύσταση 1306 (1996) για τη μετανάστευση από τις υπό ανάπτυξη χώρες στις βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης, η Σύσταση 1249 (1994) για τη συνεργασία στη Μεσόγειο, η Σύσταση 1211 (1993) για την παράνομη μετανάστευση: διακινητές και εργοδότες της παράνομης μετανάστευσης και η Σύσταση 1154 (1991) για τη μετανάστευση από το Μαγκρέμπ στην Ευρώπη.

9. Η Συνέλευση θεωρεί ότι η προαγωγή της κινητικότητας και η ελεύθερη κυκλοφορία στην Ευρώπη από τη μια πλευρά και η ενίσχυση των μέτρων ελέγχου των συνόρων από την άλλη δημιουργούν αντι-παραγωγικό και αντιφατικό κλίμα στη συνεργασία μεταξύ των κρατών της Μεσογείου.

10. Η Συνέλευση είναι πεπεισμένη ότι οι περιορισμοί της νόμιμης μετανάστευσης προκαλούν την παράνομη είσοδο των ενδιαφερομένων στην Ευρώπη ενισχύοντας την εικόνα της «Ευρώπης φρουρίου» και ότι η παράνομη μετανάστευση στη Μεσόγειο αυξήθηκε από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα μέτρα που υιοθετήθηκαν έως σήμερα παρήγαγαν περιορισμένα αποτελέσματα.

11. Η Συνέλευση διαπιστώνει ότι αυτά τα μέτρα προκαλούν την εκμετάλλευση της ελπίδας, που είναι στην πραγματικότητα σκληρή εμπορία ανθρώπων που μετέρχεται μέσα όλο και πιο εξεζητημένα και απάνθρωπα για να αντλήσει όφελος από την παράνομη μετανάστευση.

12. Η Συνέλευση ανησυχεί επειδή στους παράνομους ταξιδιώτες συγκαταλέγεται αυξανόμενος αριθμός γυναικών, ανήλικων και άλλων ευάλωτων προσώπων.

13. Η Συνέλευση θεωρεί ότι αυτοί οι περιορισμοί δεν στηρίζονται σε ανθρωπιστικά κριτήρια και ότι πλήττουν με το χειρότερο τρόπο τις ομάδες του πληθυσμού που έχουν περισσότερο ανάγκη συγκεκριμένες λύσεις για την αντιμετώπιση των δυσκολιών, των ανισοτήτων και της διαφορετικής ανάπτυξης που βιώνουν στην καθημερινή ζωή τους στις χώρες που βρίσκονται στα νότια της Μεσογείου.

14. Ενόψει των ανωτέρω, η Συνέλευση συστήνει στην Επιτροπή Υπουργών:

i) να καλέσει τις ισπανικές αρχές να θεσπίσουν, σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης, μόνιμο παρατηρητήριο της μετανάστευσης στη νότιο Ισπανία (που είναι η πλέον ευαίσθητη περιοχή εισόδου στην Ευρώπη από τη Μεσόγειο). Πρωταρχικός στόχος αυτού του παρατηρητηρίου πρέπει να είναι η ανάλυση της δυναμικής της παράνομης μετανάστευσης και της προοπτικής των μεταναστευτικών ρευμάτων στη Μεσόγειο, η μελέτη του αριθμού των θυμάτων της παράνομης μετανάστευσης, των αιτίων και συνεπειών της στη Μεσόγειο

⁶⁶ Υιοθετήθηκε από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση στις 28 Ιανουαρίου 2000.

καθώς και των αποτελεσμάτων και των πρακτικών της εμπορίας ανθρώπων και του οργανωμένου εγκλήματος σε αυτήν την περιοχή,

ii) να εγκαινιάσει ή να ενισχύσει το διάλογο με τις αρμόδιες αρχές, υπουργεία και μη κυβερνητικές οργανώσεις των νότιων ακτών της Μεσογείου με στόχο την αδιάλειπτη συνεργασία για τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνιολογικές αιτίες αυτού του προβλήματος,

iii) να υλοποιήσει αυτήν τη συνεργασία, με τη συμμετοχή του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, με νέες κοινές προσεγγίσεις των ευαίσθητων θεμάτων όπως είναι:

α) η δυνατότητα της προσωρινής ή εποχιακής εργασίας των μεταναστών,

β) ο ρόλος των προξενείων στην εφαρμογή των πολιτικών των θεωρήσεων εισόδου,

γ) η επανεισδοχή των παράνομων μεταναστών,

δ) η αστυνομική συνεργασία μεταξύ των δύο ακτών της Μεσογείου,

ε) ο ρόλος των τρίτων κρατών και των κρατών προορισμού,

iv) να υποστηρίξει σχετικά τις πολιτικές της αποκεντρωμένης συνεργασίας που προάγει το Συμβούλιο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών της Ευρώπης,

v) να υποστηρίξει το πρόγραμμα "Trans-Med" του Κέντρου «Βορρά-Νότου» του Συμβουλίου της Ευρώπης που δραστηριοποιείται σε επίπεδο ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για τα κοινωνικά και πολιτισμικά φαινόμενα που άπτονται της μετανάστευσης και για το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η μετανάστευση ως παράγων συνεργασίας και ανάπτυξης τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες καταγωγής,

vi) να προάγει, σε συνεργασία με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, κυρίως στο πλαίσιο της στρατηγικής του για τη Δυτική Μεσόγειο, πολιτική κατάρτισης και ενημέρωσης για την παράνομη μετανάστευση τόσο στα βόρεια όσο και στα νότια της Μεσογείου,

vii) να εξετάσει στην επόμενη τετραμερή συνάντηση τις δυνατότητες χρηματοδότησης, μέσω του προγράμματος MEDA, προγραμμάτων που έχουν στόχο τη βελτίωση της ανθρωπιστικής κατάστασης των παράνομων μεταναστών στη Μεσόγειο,

viii) να καλέσει τα κράτη μέλη, και κυρίως αυτά που βρίσκονται στα βόρεια της Μεσογείου, να:

α) ενισχύσουν τη διμερή συνεργασία με τις νότιες ακτές της Μεσογείου στον τομέα της παράνομης μετανάστευσης,

β) υιοθετήσουν ανεξάρτητες δομές υποδοχής των παράνομων μεταναστών και να εξασφαλίσουν το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους μετά την άφιξή τους στην επικράτειά τους.

ix) να καλέσει τα κράτη προορισμού να επεξεργαστούν, σε συνεργασία με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τις τοπικές αρχές, προγράμματα κατάρτισης και αναπτυξιακής βοήθειας των κοινοτήτων των μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους.

Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας

Υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1984

Έναρξη ισχύος : 26 Ιουνίου 1987 σύμφωνα με το άρθρο 27

[όπως κυρώθηκε με τον **Ν. 1782 της 1/3 Μαρτίου 1988 : Κύρωση της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΦΕΚ Α' 116)].**

Επιλογή διατάξεων

Άρθρο 3.- 1. Κανένα Κράτος Μέρος δε θα απελαύνει, δε θα επαναπροωθεί ("refouler"), ούτε θα εκδίδει πρόσωπο σε άλλο Κράτος, όπου υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι αυτό το πρόσωπο θα κινδυνεύσει να υποστεί βασανιστήρια.

2. Με σκοπό να καθοριστεί, αν υπάρχουν αυτοί οι λόγοι, οι αρμόδιες αρχές θα λάβουν υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία, που περιλαμβάνουν, ενδεχομένως, την ύπαρξη στο Κράτος για το οποίο πρόκειται ενός συνόλου συστηματικών, σοβαρών, κατάφωρων ή μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων

Υιοθετήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1966

Έναρξη ισχύος : 23 Μαρτίου 1976 σύμφωνα με το άρθρο 49

[όπως κυρώθηκε με τον Ν. 2462 της 21/26 Φεβρουαρίου 1997 : Κύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και του Δεύτερου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα σχετικού με την κατάργηση της ποινής του θανάτου, ΦΕΚ Α' 25].

Επιλογή διατάξεων

Άρθρο 2.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνει την υποχρέωση να σέβεται και να εξασφαλίζει για όλα τα άτομα εντός του εδάφους του, και τα οποία υπόκεινται στη δικαιοδοσία του, τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, χωρίς κανενός είδους διάκριση, όπως φυλετική, χρώματος προσώπου, φύλου, γλωσσική, θρησκευτική, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, ιδιοκτησίας, γεννήσεως ή άλλης κατάστασης.

2. Κάθε Κράτος Μέρος στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνει την υποχρέωση να λάβει τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες του και σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου, προκειμένου να υιοθετηθούν εκείνα τα νομοθετικά ή άλλα μέτρα που είναι απαραίτητα προκειμένου να τεθούν σε ισχύ τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα, στις περιπτώσεις όπου η υπάρχουσα νομοθεσία δεν έχει ήδη προβλέψει τέτοιες διατάξεις ή μέτρα.

3. Κάθε Κράτος Μέρος στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνει την υποχρέωση :

α. να εξασφαλίσει ότι κάθε πρόσωπο, του οποίου θα παραβιαστούν τα δικαιώματα ή οι ελευθερίες, όπως αυτά αναγνωρίζονται στο παρόν, θα λάβει ουσιαστική αποζημίωση ανεξάρτητα από το εάν η παραβίαση πραγματοποιηθεί από πρόσωπα που ενήργησαν υπό επίσημη ιδιότητα,

β. να εξασφαλίσει ότι το δικαίωμα κάθε προσώπου να αξιώνει μια τέτοια αποζημίωση θα αποφασιζεται από την αρμόδια δικαστική, διοικητική ή νομοθετική αρχή ή από κάθε άλλη αρμόδια αρχή που προβλέπεται από το νομικό σύστημα του Κράτους, και να αναπτύσσει τις δυνατότητες αποζημίωσης με δικαστική απόφαση,

γ. να εξασφαλίσει ότι οι αρμόδιες αρχές θα εφαρμόζουν τις αποζημιώσεις που παρέχονται από το Κράτος με δικαστική απόφαση.

Άρθρο 6.- 1. Κάθε ανθρώπινο όν έχει ένα εγγενές δικαίωμα στη ζωή. Αυτό το δικαίωμα προστατεύεται νομικώς. Από κανέναν άνθρωπο δεν αφαιρείται αυθαίρετα η ζωή.

2. Στις χώρες όπου δεν έχει καταργηθεί η ποινή του θανάτου, αυτή θα επιβάλλεται μόνο για τα πιο σοβαρά εγκλήματα σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο κατά το χρόνο της εκτέλεσης του εγκλήματος, χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του παρόντος Συμφώνου και της Σύμβασης για την Πρόληψη και Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας. Αυτή η ποινή μπορεί να εκτελείται μόνο κατόπιν οριστικής απόφασης που εκδίδεται από αρμόδιο δικαστήριο.

3. Όταν η αφαίρεση της ζωής αποτελεί το έγκλημα της γενοκτονίας, είναι ευνόητο ότι τίποτα στο παρόν άρθρο δεν εξουσιοδοτεί κανένα Κράτος Μέρος στο παρόν Σύμφωνο να παρεκκλίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο από οποιαδήποτε υποχρέωση που έχει αναλάβει βάσει των διατάξεων της Σύμβασης για την Πρόληψη και Τιμωρία του Εγκλήματος της Γενοκτονίας.

4. Οποιοδήποτε πρόσωπο που καταδικάζεται σε θάνατο έχει το δικαίωμα να υποβάλλει αίτηση χάριτος ή μετατροπής της ποινής. Σε όλες τις περιπτώσεις μπορεί να χορηγείται αμνηστία, χάρις ή μετατροπή της ποινής του θανάτου.

5. Η θανατική ποινή δεν επιβάλλεται για εγκλήματα που διαπράχθηκαν από πρόσωπα κάτω των 18 ετών και δεν εκτελείται όσον αφορά τους εγκύους.

6. Τίποτα στο παρόν άρθρο δεν μπορεί να επικληθεί ώστε να καθυστερήσει ή να αποτραπεί η κατάργηση της θανατικής ποινής από οποιοδήποτε Κράτος Μέρος στο παρόν Σύμφωνο.

Άρθρο 7.- Κανένας δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Ειδικότερα, κανένας δεν υποβάλλεται χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή του σε ιατρικά ή επιστημονικά πειράματα.

Άρθρο 9.- 1. Ο καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου. Κανένας δεν θα υποβάλλεται σε αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση. Κανένας δεν θα στερείται την ελευθερία του, εκτός από τις περιπτώσεις που οι αιτίες και η διαδικασία προβλέπονται από το νόμο.

2. Οποιοσδήποτε συλλαμβάνεται πληροφορείται, κατά τη σύλληψή του, τους λόγους της σύλληψης και πληροφορείται αμέσως για οποιοδήποτε κατηγορίες εναντίον του.

3. Οποιοσδήποτε συλλαμβάνεται ή κρατείται βάσει κατηγορίας εγκλήματος, οδηγείται αμέσως ενώπιον δικαστή ή άλλου αξιωματούχου εξουσιοδοτημένου από το νόμο να ασκεί τη δικαστική εξουσία και θα έχει δικαίωμα σε δίκη εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ή σε αποφυλάκιση. Δεν αποτελεί γενικό κανόνα να προφυλακίζονται όσοι αναμένουν τη δίκη τους, αλλά η αποφυλάκισή τους υπόκειται σε εγγυήσεις εμφανίσεώς τους στη δίκη, σε οποιοδήποτε άλλο στάδιο της νομικής διαδικασίας και, εφόσον χρειαστεί για την εκτέλεση της απόφασης.

4. Οποιοσδήποτε στερείται της ελευθερίας του λόγω συλλήψεως ή κράτησης έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου, προκειμένου αυτό το δικαστήριο να αποφασίσει χωρίς καθυστέρηση για τη νομιμότητα της κράτησής του και να διατάξει την αποφυλάκισή του εάν η κράτηση δεν είναι νόμιμη.

5. Οποιοσδήποτε έχει υπάρξει θύμα παράνομης σύλληψης ή κράτησης, έχει εκτελεστό δικαίωμα αποζημίωσης.

Άρθρο 10.- 1. Όλα τα πρόσωπα τα οποία στερούνται της ελευθερίας τους πρέπει να τυγχάνουν ανθρώπινης μεταχείρισης και με σεβασμό της εγγενούς αξιοπρέπειας του ανθρώπου.

2. α. Οι κατηγορούμενοι, εκτός από τις εξαιρετικές περιπτώσεις, διαχωρίζονται από τους καταδικασμένους και υπόκεινται σε διαφορετική μεταχείριση, όπως αρμόζει στο καθεστώς τους ως μη καταδικασμένων.

β. Οι ανήλικοι κατηγορούμενοι διαχωρίζονται από τους ενήλικους και προσάγονται το συντομότερο δυνατόν ενώπιον του δικαστηρίου.

3. Το σωφρονιστικό σύστημα περιλαμβάνει μεταχείριση των κρατούμενων, ουσιαστικός σκοπός της οποίας θα είναι η αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξή τους. Οι ανήλικοι παραβάτες θα διαχωρίζονται από τους ενήλικους και τυγχάνουν μεταχείρισης ανάλογης προς την ηλικία και νομική τους θέση.

Άρθρο 14.- 1. Όλα τα πρόσωπα είναι ίσα ενώπιον των δικαστηρίων. Κατά την απαγγελία οποιασδήποτε κατηγορίας εναντίον του ή κατά την εξέταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε κάποια νομική αγωγή, όλοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια ακροαματική διαδικασία από αρμόδιο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει συσταθεί σύμφωνα με το νόμο. Ο Τύπος και το κοινό μπορούν να αποκλειστούν από το σύνολο ή μέρος της δίκης για λόγους ηθικών αρχών, δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφάλειας σε μια δημοκρατική κοινωνία ή όταν αυτό είναι προς το συμφέρον της ιδιωτικής ζωής των μερών ή στο βαθμό που είναι αυστηρά απαραίτητο κατά την κρίση του δικαστηρίου σε ειδικές συνθήκες όταν η δημοσιότητα θα ζημίωνε το συμφέρον της δικαιοσύνης. Πάντως οποιαδήποτε απόφαση εκδίδεται σε ποινική υπόθεση ή σε νομική αγωγή δημοσιεύεται, με την εξαίρεση εκείνων των περιπτώσεων που απαιτείται το αντίθετο για το συμφέρον των ανήλικων προσώπων ή των περιπτώσεων που η δίκη αφορά συζυγικές διαφορές ή κηδεμονία παιδιών.

2. Ο καθένας που κατηγορείται για κάποιο αδίκημα έχει το δικαίωμα του τεκμηρίου της αθωότητας έως ότου αποδειχθεί ένοχος σύμφωνα με το νόμο.

3. Κατά την εξέταση των κατηγοριών εναντίον του, ο καθένας έχει δικαίωμα στις ακόλουθες ελάχιστες εγγυήσεις :

α. να πληροφορείται αμέσως και λεπτομερώς σε μία γλώσσα που κατανοεί τη φύση και την αιτία της κατηγορίας εναντίον του,

β. να έχει επαρκή χρόνο και ευκολίες για την προετοιμασία της υπεράσπισής του και για την επικοινωνία με το δικηγόρο που αυτός θα επιλέξει,

γ. να δικάζεται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση,

δ. να παρίσταται στη δίκη και να υπερασπίζεται τον εαυτό του αυτοπροσώπως ή με τη βοήθεια του νομικού συμβούλου που εκείνος θα επιλέξει. Εάν δεν έχει νομικό σύμβουλο, να ενημερώνεται για το δικαίωμά του αυτό και να του ανατίθεται νομικός σύμβουλος σε κάθε περίπτωση που αυτό απαιτείται για το συμφέρον

της δικαιοσύνης, χωρίς να είναι αναγκασμένος να καταβάλλει πληρωμή σε οποιαδήποτε τέτοια περίπτωση εάν δεν έχει επαρκή μέσα,

ε. να εξετάζει ή να ζητεί την εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας και να εξασφαλίζει την παρουσία και την εξέταση των μαρτύρων υπεράσπισης υπό τους ίδιους όρους με εκείνη των μαρτύρων κατηγορίας,

στ. να έχει την ελεύθερη συνδρομή ενός μεταφραστή εάν δεν μιλά ή δεν καταλαβαίνει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο,

ζ. να μην εξαναγκάζεται να καταθέσει εναντίον του ευατού του ή να ομολογήσει την ενοχή του,

4. Σε περίπτωση ανηλίκων, η διαδικασία λαμβάνει υπόψη την ηλικία τους και το επιθυμητό πρόωγησης της αποκατάστασής τους.

5. Καθένας που καταδικάζεται για ένα έγκλημα έχει το δικαίωμα της αναθεώρησης της καταδικαστικής απόφασης και της ποινής του από ανώτερο δικαστήριο, σύμφωνα με το νόμο.

6. Όταν ένα πρόσωπο καταδικάζεται δια οριστικής αποφάσεως για κάποιο αδίκημα και όταν μετέπειτα η καταδικαστική απόφαση ακυρώνεται ή του χορηγείται χάρη λόγω του ότι ένα νέο ή πρόσφατα αποκαλυφθέν γεγονός αναδεικνύει αναμφισβήτητα ότι υπήρξε κακοδικία, τότε το πρόσωπο αυτό στο οποίο επεβλήθη ποινή ως αποτέλεσμα της καταδικαστικής απόφασης αποζημιώνεται σύμφωνα με το νόμο, εκτός εάν αποδειχθεί ότι για τη μη έγκαιρη αποκάλυψη του αγνώστου στοιχείου ευθύνεται εξ ολοκλήρου ή μερικώς αυτό το πρόσωπο.

7. Κανείς δεν δικάζεται ούτε τιμωρείται ξανά για ένα αδίκημα για το οποίο έχει ήδη εκδοθεί οριστική καταδικαστική απόφαση ή έχει απαλλαγεί σύμφωνα με το δίκαιο και την ποινική δικονομία κάθε χώρας.

Άρθρο 16.- Καθένας έχει παντού το δικαίωμα της αναγνώρισής του ως πρόσωπο ενώπιον του νόμου.

Άρθρο 18.- 1. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία να έχει ή να υιοθετεί κανείς τη θρησκεία ή την πεποίθηση της επιλογής του και την ελευθερία, είτε ατομικώς είτε από κοινού με άλλους, και είτε δημοσίως είτε ιδιωτικώς, να εκδηλώνει τη θρησκεία ή την πεποίθησή του δια της λατρείας, ιεροτελεστίας, πρακτικής και διδασκαλίας.

2. Κανένας δεν υπόκειται σε καταναγκασμό, που θα μπορούσε να παρεμποδίσει την ελευθερία του να έχει ή να υιοθετήσει την θρησκεία ή την πεποίθηση της επιλογής του.

3. Η ελευθερία της εκδήλωσης της θρησκείας ή πεποίθησης μπορεί να υπόκειται μόνο σε εκείνους τους περιορισμούς που ορίζει ο νόμος και είναι απαραίτητοι για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, τάξης, υγείας ή ηθών ή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

4. Τα Κράτη Μέρη στο παρόν Σύμφωνο αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ελευθερία των γονέων και, όπου ισχύει, των νόμιμων κηδεμόνων, να εξασφαλίζουν τη θρησκευτική και ηθική αγωγή των παιδιών τους σύμφωνα με τις δικές τους πεποιθήσεις.

Άρθρο 19.- 1. Καθένας έχει δικαίωμα στις απόψεις του χωρίς παρενοχλήσεις.

2. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, λήψης και μεταβίβασης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, είτε προφορικώς, γραπτώς ή σε έντυπα, σε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του.

3. Η άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού συνεπάγεται ειδικά καθήκοντα και ευθύνες. Μπορεί επομένως να υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς, αλλά οι περιορισμοί αυτοί θα είναι μόνο εκείνοι που προβλέπει ο νόμος και είναι απαραίτητοι :

α. για το σεβασμό των δικαιωμάτων ή της υπόληψης των άλλων,

β. για την προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας υγείας ή των χρηστών ηθών.

Άρθρο 21.- Αναγνωρίζεται το δικαίωμα της ειρηνικής συνάθροισης. Δεν επιτρέπονται περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό, άλλοι από εκείνους που επιβάλλονται σύμφωνα με το δίκαιο και που είναι απαραίτητοι σε μία δημοκρατική κοινωνία για το συμφέρον της εθνικής ή της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας ή των ηθών ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 22.- 1. Ο καθένας θα έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρισμού με άλλους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος του σχηματισμού και της συμμετοχής σε συνδικαλιστικές οργανώσεις για την προστασία των συμφερόντων του.

2. Δεν επιτρέπονται περιορισμοί στην άσκηση του δικαιώματος αυτού, άλλοι από εκείνους που επιβάλλονται από το νόμο και που είναι απαραίτητοι σε μία δημοκρατική κοινωνία για την προστασία της εθνικής ή της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, την προστασία της δημόσιας υγείας ή των ηθών ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων. Το παρόν άρθρο δεν θα εμποδίζει την επιβολή των νόμιμων περιορισμών στα μέλη των ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας όσον αφορά την άσκηση του δικαιώματος.

3. Αυτό το άρθρο δεν εξουσιοδοτεί κατά κανένα τρόπο τα Κράτη Μέρη στη Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας του 1948 σχετικά με την προστασία της Συνδικαλιστικής Ελευθερίας και του συνδικαλιστικού δικαιώματος να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα τα οποία θα ζημίωναν, ή να εφαρμόζουν το νόμο κατά τέτοιο τρόπο που θα ζημίωνε τις εγγυήσεις που παρέχονται από την ανωτέρω αναφερόμενη Σύμβαση.

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα

Υιοθετήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1966

Έναρξη ισχύος : 3 Ιανουαρίου 1976, σύμφωνα με το άρθρο 27

[όπως κυρώθηκε με τον Ν. 1532 της 19/19 Μαρτίου 1985: κύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (ΦΕΚ Α' 45)]

Επιλογή διατάξεων

Άρθρο 2.- 1. Καθένα από τα Κράτη που συμβάλλονται με το Σύμφωνο αυτό αναλαμβάνει την υποχρέωση να ενεργεί τόσο με δικές του προσπάθειες όσο και με τη διεθνή βοήθεια και συνεργασία, ιδιαίτερα στο οικονομικό και τεχνικό πρόγραμμα, με όλα τα διαθέσιμα μέσα του, με σκοπό να εξασφαλίσει προοδευτικά την πλήρη άσκηση των αναγνωριζόμενων δικαιωμάτων, χρησιμοποιώντας όλα τα κατάλληλα μέτρα στα οποία περιλαμβάνεται ειδικότερα και η λήψη νομοθετικών μέτρων.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να εγγυηθούν ότι τα δικαιώματα που περιέχονται σ' αυτό θα ασκούνται χωρίς οποιαδήποτε διάκριση φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκευματος, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γεννήσεως ή κάθε άλλης καταστάσεως.

3. Τα Κράτη που βρίσκονται σε ανάπτυξη, αφού ληφθούν υπόψη τα δικαιώματα του ατόμου και η εθνική τους οικονομία, μπορούν να καθορίσουν ως ποια έκταση θα εγγυηθούν σε μη υπηκόους τους τα αναγνωριζόμενα με το Σύμφωνο αυτό δικαιώματα.

Άρθρο 6.- 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα της εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει τη δυνατότητα να κερδίζει τα απαραίτητα για τη ζωή του με εργασία την οποία διαλέγει ή δέχεται ελεύθερα και θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού.

Τα μέτρα στα οποία θα προχωρήσει καθένα από τα Συμβαλλόμενα Κράτη για την εξασφάλιση της πλήρους ασκήσεως αυτού του δικαιώματος πρέπει να περιλαμβάνουν και την κατάλληλη ενημέρωση και τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, την εκπόνηση προγραμμάτων τακτικής και τεχνικής για την εξασφάλιση σταθερής οικονομικής, κοινωνικής και μορφωτικής ανάπτυξης και πλήρους αποδοτικής απασχόλησης, με όρους που να εξασφαλίζουν στα άτομα την απόλαυση των βασικών πολιτικών και οικονομικών ελευθεριών.

Άρθρο 7.- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει δίκαιους και ευνοϊκούς όρους εργασίας οι οποίοι εξασφαλίζουν ειδικότερα :

α) Αμοιβή που παρέχει σε όλους τους εργαζόμενους, σαν ελάχιστο όριο :

ι) ένα μισθό δίκαιο και αμοιβή ίση με την αξία της εργασίας χωρίς καμιά διάκριση. Ειδικότερα οι γυναίκες πρέπει να έχουν την εγγύηση ότι οι προσφερόμενοι σε αυτές όροι εργασίας δεν είναι κατώτεροι από εκείνους που απολαμβάνουν οι άνδρες και να λαμβάνουν την ίδια όπως και αυτοί αμοιβή για την ίδια εργασία.

ιι) διαβίωση αξιοπρεπή για τους ίδιους και για τις οικογένειές τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συμφώνου αυτού.

β) Ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας.

γ) Την ίδια δυνατότητα για όλους για την προαγωγή στην εργασία τους στην ανώτερη κατηγορία που τους προσήκει αφού ληφθεί υπόψη στην περίπτωση αυτή μόνο ο χρόνος εργασίας και η ικανότητα.

δ) Την ανάπαυση, άνεση, λογικό περιορισμό της διάρκειας της εργασίας στις περιοδικές άδειες με αποδοχές καθώς και την καταβολή των ημερών αργίας.

Άρθρο 11.- 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου για ένα επίπεδο διαβίωσης ανεκτό για τον ίδιο και την οικογένειά του, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης διατροφής, ενδυμασίας και κατοικίας, συγχρόνως δε και το δικαίωμα της συνεχούς βελτιώσεως των συνθηκών διαβιώσεώς του. Τα Κράτη θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση του δικαιώματος αυτού, αναγνωρίζοντας στην περίπτωση αυτή την ουσιαστική σημασία της διεθνούς συνεργασίας, που βασίζεται στην ελεύθερη συναίνεση.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το βασικό δικαίωμα κάθε προσώπου για την προστασία του από την πείνα και θα θεσπίσουν μόνα τους ή με τη διεθνή συνεργασία τα απαιτούμενα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των συγκεκριμένων προγραμμάτων:

α) για τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής, διατήρησης και διανομής τροφίμων, με την πλήρη χρησιμοποίηση όλων των τεχνικών και επιστημονικών γνώσεων, με τη μετάδοση γνώσεων σχετικών με τις αρχές που διέπουν τη διατροφή και με την ανάπτυξη ή αναμόρφωση των αγροτικών συστημάτων με τρόπο που διασφαλίζει την καλύτερη αξιοποίηση και χρήση των φυσικών πόρων,

β) για τη διασφάλιση της δίκαιης κατανομής των παγκόσμιων αποθεμάτων τροφίμων ανάλογα με τις ανάγκες που υπάρχουν κάθε φορά, λαμβανομένων υπόψη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα κράτη εξαγωγής καθώς και τα κράτη εξαγωγής τροφίμων.

Άρθρο 12.- 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλλίτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία.

2. Τα μέτρα που θα λάβουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη, για την εξασφάλιση της πλήρους άσκησης του δικαιώματος αυτού πρέπει να περιλαμβάνουν επίσης και τα απαιτούμενα μέτρα για τη διασφάλιση :

α) της μείωσης των θνησιγενών βρεφών και της θνησιμότητας αυτών καθώς και της υγιεινής ανάπτυξης των παιδιών,

β) της βελτίωσης όλων των τομέων υγιεινής του περιβάλλοντος και της βιομηχανικής υγιεινής,

γ) της προφύλαξης και θεραπείας επιδημικών, ενδημικών, επαγγελματικών και άλλων ασθενειών και της καταπολέμησης αυτών,

δ) της δημιουργίας συνθηκών που μπορούν να εξασφαλίσουν σε όλους ιατρικές υπηρεσίες και ιατρική περίθαλψη σε περίπτωση ασθενείας.

Άρθρο 13.- 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα μορφώσεως κάθε προσώπου. Συμφωνούν ότι η μόρφωση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και του αισθήματος της αξιοπρέπειάς της και να ενισχύει το σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Συμφωνούν ακόμη ότι η μόρφωση πρέπει να καθιστά κάθε πρόσωπο ικανό να διαδραματίσει ένα χρήσιμο ρόλο σε μια ελεύθερη κοινωνία, να ευνοεί την κατανόηση, την ανοχή και τη φιλία μεταξύ όλων των εθνών και όλων των φυλετικών ομάδων, των εθνικών ή θρησκευτικών και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της δραστηριότητας των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι προς το σκοπό εξασφάλισης της πλήρους άσκησης του δικαιώματος αυτού :

α) η βασική εκπαίδευση πρέπει να είναι υποχρεωτική και να παρέχεται σε όλους δωρεάν,

β) η μέση εκπαίδευση, με τις διάφορες μορφές της, στην οποία περιλαμβάνεται και η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να γενικεύεται, ώστε να καθίσταται ευχερής σε όλους με όλα τα κατάλληλα μέσα και μάλιστα με την προοδευτική θέσπιση της δωρεάν παιδείας,

γ) η ανώτατη εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται σε όλους ισότιμα ανάλογα με τις ικανότητες καθενός, με όλα τα κατάλληλα μέσα και μάλιστα με την προοδευτική θέσπιση της δωρεάν παιδείας,

δ) η στοιχειώδης εκπαίδευση πρέπει να προάγεται ή να εντείνεται κατά το μέτρο του δυνατού γι' αυτούς που δεν έχουν λάβει βασική εκπαίδευση ή δεν την έχουν συμπληρώσει,

ε) πρέπει να επιδιωχθεί ενεργά η ανάπτυξη συστήματος σχολείων για όλες τις βαθμίδες, να δημιουργηθεί επαρκές σύστημα υποτροφιών και να βελτιωθεί κατά τρόπο μόνιμο η οικονομική κατάσταση του διδακτικού προσωπικού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ελευθερία των γονέων και, ενδεχόμενα των νόμιμων κηδεμόνων, να εκλέγουν για τα παιδιά τους ιδρύματα που δεν ανήκουν ή δεν υπάγονται στο Δημόσιο, αλλά ανταποκρίνονται στα οριζόμενα από το Κράτος ή εγκεκριμένα ελάχιστα όρια εκπαίδευσης και να εξασφαλίζουν τη θρησκευτική και ηθική μόρφωση των παιδιών τους σύμφωνα προς τις ίδιες τους πεποιθήσεις.

4. Καμιά από τις διατάξεις του άρθρου αυτού δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι θίγει την ελευθερία των φυσικών και νομικών προσώπων να ιδρύουν και διευθύνουν εκπαιδευτικά ιδρύματα με την επιφύλαξη της τηρήσεως των αρχών της παρ. 1 του παρόντος άρθρου και ότι η παρεχόμενη σ' αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη προς τα ελάχιστα όρια και πρότυπα που τάσσονται από το Κράτος.

Γενικό Σχόλιο Νο. 31 της Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁶⁷
Η νομική φύση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα
συμβαλλόμενα στο Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων κράτη

Υιοθετήθηκε στις 29 Μαρτίου 2004

10. Δυνάμει της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του Συμφώνου τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να σέβονται και να εγγυώνται σε όλους τους πολίτες που βρίσκονται στο έδαφός τους και σε όσους υπάγονται στη δικαιοδοσία τους τα δικαιώματα που προστατεύονται με την παρούσα Σύμβαση. Τούτο σημαίνει ότι κάθε συμβαλλόμενο κράτος υποχρεούται να σέβεται και να εγγυάται σε καθέναν που υπάγεται στην εξουσία του ή στον πραγματικό έλεγχο του τα δικαιώματα που αναγνωρίζει το παρόν Σύμφωνο ακόμη και όταν ο ενδιαφερόμενος δεν βρίσκεται στην επικράτειά του. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο Γενικό Σχόλιο Νο. 15, που υιοθετήθηκε κατά την 27^η σύνοδο (1986) η απόλαυση των δικαιωμάτων που προστατεύει το Σύμφωνο δεν περιορίζεται στους πολίτες των συμβαλλομένων κρατών, αλλά επεκτείνεται επίσης σε κάθε πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του ή ακόμα και από το καθεστώς του ως απάτριδος, για παράδειγμα στους αιτούντες άσυλο, στους πρόσφυγες, στους μετανάστες εργαζόμενους καθώς και σε άλλα πρόσωπα που βρίσκονται στο έδαφος του συμβαλλόμενου κράτους ή που υπάγονται στη δικαιοδοσία του. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται επίσης σε κάθε πρόσωπο που υπάγεται στην εξουσία ή στον πραγματικό έλεγχο των δυνάμεων του συμβαλλόμενου κράτους που διεξάγουν επιχειρήσεις εκτός της επικράτειάς του, ανεξάρτητα από τις περιστάσεις στις οποίες ασκείται αυτή η εξουσία ή ο πραγματικός έλεγχος, όπως είναι οι στρατιωτικές δυνάμεις που επιχειρούν σε διεθνείς επιχειρήσεις διατήρησης ή ενίσχυσης της ειρήνης.

12. Επίσης, η υποχρέωση που επιβάλει στα συμβαλλόμενα κράτη η διάταξη του άρθρου 2 να σέβονται και να εγγυώνται σε καθέναν που βρίσκεται στο έδαφός τους και σε όσους υπάγονται στον έλεγχο τους τα δικαιώματα που αναγνωρίζει το Σύμφωνο περιλαμβάνει την υποχρέωση να μην εκδίδουν, να μην μεταφέρουν, να μην απελαύνουν ή να μην επαναπροωθούν με άλλα μέσα από το έδαφός τους οιοδήποτε πρόσωπο, για το οποίο υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι κινδυνεύει πραγματικά να υποστεί μη επανορθώσιμη βλάβη κατά την έννοια των άρθρων 6 και 7 του Συμφώνου στη χώρα στην οποία απομακρύνεται ή σε οιαδήποτε άλλη χώρα στην οποία μπορεί να απομακρυνθεί περαιτέρω. Οι αρμόδιες δικαστικές και διοικητικές αρχές οφείλουν να γνωρίζουν την ανάγκη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που επιβάλει η Σύμβαση σε αυτές τις περιπτώσεις.

---

⁶⁷ Για το πλήρες αγγλικό κείμενο βλέπε www.unhcr.gr/protect/legal/intnalconv.htm Γενικά Σχόλια «ΟΗΕ: Γενικά Σχόλια και γενικές συστάσεις υιοθετημένες από όργανα Συμβάσεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Υιοθετήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 1989
Έναρξη ισχύος : 20 Σεπτεμβρίου 1990 σύμφωνα με το άρθρο 49

[όπως κυρώθηκε με τον Ν. 2101 της 2/2 Δεκεμβρίου 1992 : κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΦΕΚ Α' 192)]

Επιλογή διατάξεων

Άρθρο 22.- 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

Διεθνής Σύμβαση

Για την προστασία των δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους

Υιοθετήθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 1990

Έναρξη ισχύος : 1^η Ιουλίου 2003

Η Σύμβαση αυτή που είναι γνωστή ως Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Μεταναστών είναι το πληρέστερο διεθνές κείμενο για τα δικαιώματα όλων των μεταναστών και των μελών των οικογενειών τους. Ορίζει τα διεθνή κριτήρια για τη μεταχείριση, την ευημερία και τα δικαιώματα των μεταναστών εργαζομένων ανεξάρτητα από το καθεστώς τους καθώς και τις υποχρεώσεις των κρατών που τους φιλοξενούν

Επιλογή διατάξεων

Άρθρο 8.- 1. Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους είναι πρόσωπα ελεύθερα να εγκαταλείπουν οιοδήποτε Κράτος συμπεριλαμβανομένου και του Κράτους καταγωγής τους. Αυτό το δικαίωμα δεν υπόκειται σε περιορισμούς εκτός από αυτούς που προβλέπονται από το νόμο, και είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας ή των ηθών ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων και είναι σύμφωνοι με άλλα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο παρόν μέρος της Σύμβασης.

2. Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους δικαιούνται να εισέρχονται οποτεδήποτε και να διαμένουν στο Κράτος καταγωγής τους.

Άρθρο 10.- Κανένας μετανάστης εργαζόμενος ή μέλη της οικογενείας του δεν υπόκεινται σε βασανιστήρια ή άλλους τρόπους σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Άρθρο 17.- 1. Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους που στερούνται της ελευθερίας τους τυγχάνουν ανθρώπινης μεταχείρισης και του σεβασμού που είναι συναφής με την αξιοπρέπεια της ανθρώπινης προσωπικότητας και της πολιτιστικής ταυτότητας.

2. Οι κατηγορούμενοι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, διαχωρίζονται από τα καταδικασμένα πρόσωπα και τυγχάνουν ιδιαίτερης μεταχείρισης, ανάλογης με το καθεστώς τους ως μη καταδικασμένων προσώπων. Οι κατηγορούμενοι ανήλικοι πρέπει να διαχωρίζονται από τους ενήλικες και να παραπέμπονται το συντομότερο δυνατόν σε δίκη.

3. Κάθε μετανάστης εργαζόμενος ή μέλος της οικογενείας του που κρατείται στο Κράτος διέλευσης ή στο Κράτος της απασχόλησης για παραβίαση των περί μετανάστευσης διατάξεων κρατείται, εφόσον αυτό είναι πρακτικά δυνατόν, ξεχωριστά από τους καταδικασθέντες ή από τα πρόσωπα που κρατούνται εκκρεμούσης της δίκης τους.

4. Κατά την διάρκεια της φυλάκισης μετά από ποινή που επιβλήθηκε από Δικαστήριο, ο κύριος στόχος της μεταχείρισης του μετανάστη εργαζόμενου ή μέλους της οικογενείας του είναι η αναμόρφωσή του και η κοινωνική επανένταξη του. Οι ανήλικοι καταδικασθέντες πρέπει να διαχωρίζονται από τους ενήλικες και να τυγχάνουν μεταχείρισης ανάλογης της ηλικίας τους και του καθεστώτος τους.

5. Κατά την διάρκεια της κράτησης ή της φυλάκισης, οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη της οικογενείας τους απολαμβάνουν όσον αφορά την επίσκεψη των οικογενειών τους των δικαιωμάτων που απολαμβάνουν οι πολίτες του Κράτους κράτησης ή φυλάκισης.

6. Όταν ένας μετανάστης εργαζόμενος στερείται της ελευθερίας του, οι αρμόδιες Αρχές του ενδιαφερόμενου Κράτους αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στα προβλήματα που μπορεί να δημιουργούνται για τα μέλη της οικογενείας του, ειδικότερα για τις/τους συζύγους και τα ανήλικα παιδιά.

7. Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους που κρατούνται ή που είναι φυλακισμένοι σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία στο Κράτος απασχόλησης ή στο Κράτος διέλευσης απολαμβάνουν, όσον αφορά τα δικαιώματά τους κατά την κράτηση ή φυλάκισή τους, των ιδίων δικαιωμάτων που απολαμβάνουν οι πολίτες αυτών των Κρατών.

8. Εάν ένας μετανάστης εργαζόμενος ή ένα μέλος της οικογενείας του κρατείται προκειμένου να επαληθευθεί παράβαση των περί μετανάστευσης διατάξεων δεν φέρει το βάρος των εξόδων που προκύπτουν από την διαδικασία αυτή.

Άρθρο 22.- 1. Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους δεν υπόκεινται μέτρα ομαδικής απέλασης. Κάθε περίπτωση απέλασης πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα και η απόφαση να είναι εξατομικευμένη.

2. Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους απελαύνονται από το έδαφος του Κράτους μέρους μόνο με βάση την απόφαση που λαμβάνεται από την αρμόδια Αρχή σύμφωνα με το νόμο.

3. Η απόφαση πρέπει να τους κοινοποιείται σε γλώσσα που κατανοούν. Με αίτηση τους, όταν δεν προβλέπεται η κοινοποίηση από το νόμο, η απόφαση πρέπει να τους κοινοποιείται εγγράφως και, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων για λόγους εθνικής ασφαλείας, πρέπει να τους κοινοποιούνται οι λόγοι στους οποίους βασίζεται η απόφαση απέλασης. Τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα πρέπει να ενημερώνονται για τα δικαιώματα αυτά πριν ή το αργότερο κατά τον χρόνο δημοσίευσης της απόφασης.

4. Εκτός από την περίπτωση που η οριστική απόφαση δημοσιεύεται από δικαστική Αρχή, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δικαιούται να υποβάλλει τις αντιρρήσεις του και τους λόγους για τους οποίους δεν πρέπει να απελαθεί και να επανεξετασθεί η υπόθεσή του από την αρμόδια Αρχή, εκτός αν το επιβάλλουν επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας. Εκκρεμούσης της επανεξέτασης, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο πρέπει να δικαιούται να ζητήσει την αναστολή εκτέλεσης της απέλασης.

5. Εάν η απόφαση της απέλασης που έχει ήδη εκτελεσθεί, ακυρωθεί, το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δικαιούται αποζημιώσεως σύμφωνα με το νόμο και η προγενέστερη απόφαση δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να απαγορευθεί η επανείσοδός του στο ενδιαφερόμενο Κράτος.

6. Στην περίπτωση της απέλασης, πρέπει να παρέχεται στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο εύλογη δυνατότητα, πριν ή μετά την αναχώρησή του, να ρυθμίσει τις απαιτήσεις που αφορούν τους μισθούς του ή άλλες αξιώσεις του και όλες τις εκκρεμείς υποχρεώσεις του.

7. Χωρίς να θίγεται η εκτέλεση της απόφασης της απέλασης ο μετανάστης εργαζόμενος ή τα μέλη της οικογενείας του σε βάρος των οποίων εκτελείται αυτή η απόφαση μπορούν να ζητήσουν να εισέλθουν σε Κράτος άλλο από αυτό της καταγωγής τους.

8. Τα έξοδα της απέλασης δεν βαρύνουν τον μετανάστη εργαζόμενο ή τα μέλη της οικογένειάς του. Δυνατόν όμως να τους ζητηθεί να καταβάλουν τα έξοδα του ταξιδιού.

9. Η απέλαση από το Κράτος της απασχόλησης δεν θίγει τα δικαιώματα που ο μετανάστης εργαζόμενος ή μέλος της οικογενείας του απέκτησε σύμφωνα με το νόμο του Κράτους αυτού, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος να λαμβάνει τους μισθούς του και να ικανοποιούνται άλλες αξιώσεις του.

Άρθρο 28.- Οι μετανάστες εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους δικαιούνται ιατρικής περίθαλψης η οποία απαιτείται επειγόντως για την διάσωση της ζωής τους ή για την αποφυγή ανεπανόρθωτης βλάβης της υγείας τους βάσει της ισότητας της μεταχείρισης με τους υπηκόους του ενδιαφερόμενου Κράτους. Αυτή η επείγουσα ιατρική περίθαλψη παρέχεται ακόμα και στην περίπτωση της μη κανονικής παραμονής ή εργασίας τους.

Άρθρο 35.- Καμία διάταξη του παρόντος Κεφαλαίου της Σύμβασης δεν ερμηνεύεται ως επικαλούμενη την νομιμοποίηση της κατάστασης των μεταναστών εργαζομένων ή των μελών των οικογενειών τους που δεν είναι εφοδιασμένοι με έγγραφα ή που είναι παράνομοι ή δικαίωμα σε νομιμοποίηση της κατάστασής τους, ούτε θίγει τα μέτρα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση δίκαιων συνθηκών στην διεθνή μετανάστευση όπως προβλέπεται στο Κεφάλαιο IV της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 68.- 1. Τα Κράτη μέρη, συμπεριλαμβανομένων των Κρατών διέλευσης, συνεργάζονται για την πρόληψη και την εξάλειψη των παράνομων μετακινήσεων και την παράνομη απασχόληση των μεταναστών εργαζομένων. Τα μέτρα που υιοθετούνται για το σκοπό αυτό από το κάθε ενδιαφερόμενο Κράτος πρέπει να περιλαμβάνουν :

α. κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση της διάδοσης παραπλανητικών πληροφοριών που αφορούν την μετανάστευση,

β. μέτρα ανίχνευσης και εντοπισμού των παράνομων μετακινήσεων των μεταναστών εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους και επιβολή αποτελεσματικών κυρώσεων στα πρόσωπα, στις ομάδες ή στις οντότητες που οργανώνουν, εφαρμόζουν ή υποστηρίζουν την οργάνωση ή την πραγματοποίηση αυτών των μετακινήσεων,

γ. μέτρα για την επιβολή αποτελεσματικών κυρώσεων σε πρόσωπα, ομάδες ή οντότητες που χρησιμοποιούν βία, απειλές ή εκβιασμούς κατά των μεταναστών εργαζομένων ή των μελών των οικογενειών τους που είναι παράνομοι.

2. Τα Κράτη απασχόλησης υιοθετούν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για την εξάλειψη στο έδαφός τους της απασχόλησης των παράνομων μεταναστών εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων, ανάλογα με την περίπτωση, και κυρώσεων σε βάρος των εργοδοτών που απασχολούν παράνομους μετανάστες. Τα δικαιώματα που απορρέουν για τους μετανάστες εργαζόμενους έναντι των εργοδοτών τους, στα πλαίσια της απασχόλησής τους, δεν θίγονται από αυτά τα μέτρα.

Άρθρο 70.- Τα Κράτη μέρη υιοθετούν μέτρα όχι λιγότερο ευνοϊκά από αυτά που ισχύουν για τους πολίτες τους ώστε να διασφαλίσουν ότι οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των μεταναστών εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους που είναι νόμιμοι πληρούν τα κριτήρια της καταλληλότητας, της ασφάλειας, της υγείας και των αρχών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Άρθρο 71.- 1. Τα Κράτη μέρη διευκολύνουν, όταν είναι απαραίτητο, τον επαναπατρισμό στο Κράτος καταγωγής των σωρών των μεταναστών εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους που απεβίωσαν.

2. Όσον αφορά την αποζημίωση σε ζητήματα που αφορούν τον θάνατο του μετανάστη εργαζόμενου ή μέλους της οικογενείας του, τα Κράτη μέρη παρέχουν την κατάλληλη υποστήριξη στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα με σκοπό την επίλυση αυτών των θεμάτων. Η επίλυση αυτών των θεμάτων θα υπάγεται στους κανόνες του ισχύοντος εθνικού δικαίου σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και σύμφωνα με τις σχετικές διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες.

Κατευθυντήριες Αρχές και Οδηγίες για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την Εμπορία Ανθρώπων: Συστάσεις (Αποσπάσματα)⁶⁸

Κατευθυντήριες Αρχές και Οδηγίες για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την Εμπορία Ανθρώπων⁶⁹

Η υπεροχή των δικαιωμάτων του ανθρώπου

1. Τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων θα αποτελούν τον κεντρικό άξονα όλων των προσαθειών που αφορούν στην πρόληψη και στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και στην προστασία, στη συνδρομή και στην ικανοποίηση των θυμάτων.

2. Τα Κράτη έχουν την ευθύνη, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, να ενεργούν με την προσήκουσα επιμέλεια για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, για την έρευνα και την ποινική δίωξη των εμπόρων ανθρώπων και για την προστασία και τη συνδρομή των θυμάτων.

3. Τα μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων δεν θα πρέπει να προσβάλλουν τα δικαιώματα του ανθρώπου, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, και ειδικότερα τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας, των μεταναστών, των εσωτερικά εκτοπισμένων προσώπων, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο.

Πρόληψη της Εμπορίας Ανθρώπων

4. Οι πολιτικές στρατηγικής που στοχεύουν στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων θα πρέπει να στρέφονται κατά της ζήτησης, ως γενεσιουργού αιτίας του προβλήματος.

5. Τα Κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί θα διασφαλίζουν ότι οι παρεμβάσεις τους στοχεύουν στην αντιμετώπιση των παραγόντων που εντείνουν την επισφάλεια και την ευάλωτη θέση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, όπως είναι οι ανισότητες, η φτώχεια και όλες οι μορφές διάκρισης.

6. Τα Κράτη θα ενεργούν με την προσήκουσα επιμέλεια, προκειμένου να εντοπίζουν και να εξαλείφουν οποιαδήποτε συμμετοχή ή συνέργια των οργάνων του δημόσιου στην εμπορία ανθρώπων. Όλοι οι δημόσιοι λειτουργοί/υπάλληλοι, οι οποίοι είναι ύποπτοι για συμμετοχή στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει να ανακρίνονται, να δικάζονται και, σε περίπτωση καταδίκης, να τιμωρούνται αναλόγως.

Προστασία και Συνδρομή

7. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν θα πρέπει να κρατούνται, να τους απαγγέλλονται κατηγορίες ή να δίδονται ποινικά για λόγους παράνομης εισόδου ή παραμονής τους ή για συμμετοχή τους σε παράνομες πράξεις, όταν η συμμετοχή τους αυτή αποτελεί άμεση συνέπεια της ιδιότητάς τους ως θυμάτων εμπορίας.

8. Τα Κράτη θα διασφαλίζουν ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων θα προστατεύονται από μελλοντική εκμετάλλευση και βλάβη και θα έχουν πρόσβαση σε προσήκουσα υλική, ψυχολογική και ιατρική φροντίδα. Αυτούς τους είδους η προστασία και η φροντίδα δεν θα πρέπει να συναρτάται από τη δυνατότητα ή τη βούληση των θυμάτων να συνεργαστούν με τις δικαστικές αρχές.

9. Θα παρέχεται νομική και κάθε άλλη αναγκαία συνδρομή στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής δίωξης ή των αστικών ή άλλων ενεργειών κατά των υπόπτων για εμπορία ανθρώπων. Τα Κράτη θα παρέχουν προστασία και προσωρινή άδεια παραμονής στα θύματα εμπορίας ανθρώπων και τους μάρτυρες κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των νομικών διαδικασιών.

10. Τα παιδιά-θύματα εμπορίας θα πρέπει να αναγνωρίζονται υπ' αυτήν τους την ιδιότητα. Το συμφέρον του παιδιού προέχει σε κάθε περίπτωση. Στα παιδιά θύματα εμπορίας θα πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη

⁶⁸ Κείμενο το οποίο παρουσιάστηκε στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο ως παράρτημα στην Έκθεση του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (E/2002/68/Add.1) [http://www.unhcr.ch/huridocde/huridoca.nsf\(symbol\)/E.2002.68Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocde/huridoca.nsf(symbol)/E.2002.68Add.1.En?Opendocument)

⁶⁹ Ο όρος «εμπορία ανθρώπων» όπως χρησιμοποιείται στο παρόν κείμενο Αρχών και Οδηγιών, νοείται ως «η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης, ή με προσφορά ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση του προσώπου που έχει την επιμέλεια άλλου προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές προσιδιάζουσες στη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων». Πηγή: Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών (άρθρ. 3.α).

συνδρομή και προστασία. Θα πρέπει, δε, να λαμβάνονται κυρίως υπ' όψιν η ιδιαίτερα ευάλωτη θέση τους, τα δικαιώματα και οι ειδικές ανάγκες τους.

11. Το Κράτος υποδοχής και το Κράτος προέλευσης θα εγγυώνται από κοινού τον ασφαλή (και στο μέτρο του δυνατού οικειοθελή) επαναπατρισμό των θυμάτων εμπορίας. Στα θύματα εμπορίας θα πρέπει να παρέχονται νόμιμες εναλλακτικές προστασίας, αντί του επαναπατρισμού τους, όταν συνάγεται λογικά ότι ο επαναπατρισμός θα θέσει σε κίνδυνο την ασφάλεια των θυμάτων ή/και την ασφάλεια των οικογενειών τους.

Ποινικοποίηση, Τιμωρία, Αποκατάσταση

12. Τα Κράτη θα υιοθετούν τα κατάλληλα νομοθετικά ή άλλα πρόσφορα μέτρα για να χαρακτηρίσουν νομικά ως ποινικό αδίκημα την εμπορία ανθρώπων (ποινικοποίηση), τις πράξεις που συνιστούν εμπορία ανθρώπων και τις συναφείς με αυτήν πράξεις⁷⁰ και συμπεριφορές⁷¹.

13. Τα Κράτη θα ερευνούν, θα διώκουν ποινικά και θα δικάζουν με αποτελεσματικό τρόπο το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων, τις συστατικές πράξεις του, καθώς και τις συναφείς μ' αυτήν πράξεις ή συμπεριφορές, που τελούνται είτε από δημόσιους λειτουργούς είτε από ιδιότητες.

14. Τα Κράτη θα διασφαλίζουν ότι η εμπορία ανθρώπων, οι συστατικές πράξεις της και οι συναφείς μ' αυτήν πράξεις και συμπεριφορές συνιστούν αδικήματα για τα οποία χωρεί έκδοση, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τις συμβάσεις έκδοσης. Τα Κράτη θα συνεργάζονται για να εξασφαλίσουν ότι ακολουθούνται οι προσήκουσες διαδικασίες έκδοσης σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

15. Αποτελεσματικές και ανάλογες της βαρύτητας των αδικημάτων ποινές, θα επιβάλλονται στα φυσικά πρόσωπα που θα κριθούν ένοχα εμπορίας ανθρώπων ή των συστατικών της πράξεων ή συναφών μ' αυτήν συμπεριφορών και αντίστοιχες κυρώσεις θα επιβάλλονται στα νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται σε τέτοιου είδους πράξεις.

16. Τα Κράτη, σε ανάλογες περιπτώσεις, θα δεσμεύουν και θα κατάσχουν τα περιουσιακά στοιχεία των φυσικών και νομικών προσώπων που έχουν εμπλακεί σε εμπορία ανθρώπων. Στο μέτρο του δυνατού, τα κατασχθέντα περιουσιακά στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν για τη στήριξη και την αποκατάσταση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

17. Τα Κράτη θα διασφαλίζουν την πρόσβαση των θυμάτων εμπορίας σε αποτελεσματική νομική ικανοποίηση.

---

⁷⁰ Για τους σκοπούς του παρόντος κειμένου Αρχών και Οδηγιών, συστατικές «πράξεις» και «παραβάσεις» εμπορίας ανθρώπων νοούνται η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων άνω των 18 ετών, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων κάτω των 18 ετών συνιστούν συστατικές πράξεις ή παραβάσεις της εμπορίας παιδιών. Πηγή: Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών (άρθρ. 3.α και 3.γ).

⁷¹ Για τους σκοπούς του παρόντος κειμένου Αρχών και Οδηγιών, πράξεις, συμπεριφορές και παραβάσεις συναφείς με την εμπορία ανθρώπων νοούνται: η εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, η καταναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, η δουλεία ή πρακτικές προσιδιάζουσες στη δουλεία ή η υποτέλεια. Πηγή: Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών (άρθρ. 3.α).

Επιλογή Κατευθυντήριων Οδηγιών για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και για την Εμπορία Ανθρώπων

Κατευθυντήρια Οδηγία 1: Προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου συνιστούν ταυτόχρονα αιτία και επακόλουθο της εμπορίας ανθρώπων. Αντίστοιχα, είναι σημαντικό να θέσουμε την προστασία του συνόλου των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο επίκεντρο κάθε μέτρου για την πρόληψη και την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων. Τα μέτρα κατά της εμπορίας ανθρώπων δεν πρέπει να προσβάλλουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και ειδικότερα τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, των μεταναστών, των εσωτερικά εκτοπισμένων, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο.

Τα Κράτη και, όπου εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους, οι Διεθνείς Οργανισμοί και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τα ακόλουθα και:

1. Να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα που θα λαμβάνουν κατά την πρόληψη και την καταστολή της εμπορίας ανθρώπων δεν θα προσβάλλουν τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των προσώπων, ιδία δε των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

2. Να διαβουλεύονται με το δικαστικό και το νομοθετικό σώμα, τους εθνικούς οργανισμούς για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τους αρμόδιους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, για το σχεδιασμό, την υιοθέτηση, την υλοποίηση και την αναθεώρηση της νομοθεσίας, των πολιτικών και των προγραμμάτων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

3. Να αναπτύσσουν εθνικά σχέδια δράσης για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων. Αυτή η διαδικασία θα πρέπει να χρησιμεύει για την οικοδόμηση δεσμών και εταιρικών σχέσεων μεταξύ των κυβερνητικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και/ή στη συνδρομή των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και των αντίστοιχων φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

4. Να λαμβάνουν ειδική μέριμνα, έτσι ώστε, το ζήτημα των διακρίσεων λόγω γένους, να λαμβάνεται συστηματικά υπ' όψιν στο σχεδιασμό των μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, προκειμένου να αποφεύγεται κάθε κίνδυνος διάκρισης κατά την εφαρμογή τους.

5. Να προασπίζουν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας όλων των ατόμων και να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων δεν πλήττουν το δικαίωμα αυτό.

6. Να διασφαλίζουν ότι η νομοθεσία, οι πολιτικές, τα προγράμματα και οι παρεμβάσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων δεν προσβάλλουν το δικαίωμα όλων των ανθρώπων και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων να αναζητούν και να τους παρέχεται άσυλο όταν κινδυνεύουν, σύμφωνα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο και ειδικότερα να διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής της μη-επαναπρόωθησης.

7. Να καθιερώνουν μηχανισμούς για την παρακολούθηση των επιπτώσεων που έχουν για τα δικαιώματα του ανθρώπου η νομοθεσία, οι πολιτικές, τα προγράμματα και οι παρεμβάσεις για την καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων. Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί, για την ανάθεση αυτού του ρόλου σε ανεξάρτητους εθνικούς φορείς προάσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όταν υπάρχουν. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, που ασχολούνται με τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στην παρακολούθηση και στην αξιολόγηση των επιπτώσεων που έχουν τα μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στα δικαιώματα του ανθρώπου.

8. Να αναφέρουν λεπτομερείς πληροφορίες ως προς τα μέτρα που λαμβάνουν για την πρόληψη και την καταστολή της εμπορίας ανθρώπων στις περιοδικές εκθέσεις τους προς τα αρμόδια Ελεγκτικά Όργανα, που προβλέπονται από τις Συνθήκες για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.⁷²

9. Να διασφαλίζουν ότι οι διμερείς, περιφερειακές και διεθνείς συμφωνίες συνεργασίας καθώς και οι άλλοι νόμοι και οι πολιτικές που αφορούν την εμπορία ανθρώπων δεν επηρεάζουν τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των Κρατών σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, ιδία, δε, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Διεθνές Ανθρωπιστικό και το Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο.

⁷² Στα Ελεγκτικά Όργανα που προβλέπονται από τις Διεθνείς Συνθήκες για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου περιλαμβάνονται: η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

10. Να παρέχουν τεχνική και οικονομική βοήθεια σε Κράτη και αρμόδιους φορείς της κοινωνίας των πολιτών για τους σκοπούς της προώθησης και της υλοποίησης πολιτικών στρατηγικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Κατευθυντήρια Οδηγία 2: Εντοπισμός των θυμάτων εμπορίας και των εμπόρων ανθρώπων

Η εμπορία ανθρώπων υπερβαίνει κατά πολύ σε σοβαρότητα την οργανωμένη παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό το κέρδος. Το κρίσιμο επιπλέον στοιχείο, που διαφοροποιεί την εμπορία ανθρώπων από την παράνομη διακίνηση μεταναστών, είναι η χρήση βίας, εξαναγκασμού ή/και παραπλάνησης που ασκείται με σκοπό την εκμετάλλευση καθ' όλη τη διάρκεια ή σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας. Παρότι τα πρόσθετα στοιχεία που διαφοροποιούν την εμπορία ανθρώπων από την παράνομη διακίνηση μεταναστών είναι σε κάποιες περιπτώσεις εμφανή, σε πολλές άλλες, ωστόσο, είναι δύσκολο να αποδειχθούν χωρίς ενδελεχή και σε βάθος, έρευνα. Η αποτυχία έγκαιρου εντοπισμού ενός θύματος εμπορίας ανθρώπων, συνεπάγεται περαιτέρω παραβίαση των δικαιωμάτων του προσώπου αυτού. Για το λόγο αυτό τα Κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι ο εντοπισμός των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και προβλέπεται και εφαρμόζεται.

Τα Κράτη υποχρεούνται, επίσης, να επιδεικνύουν την απαιτούμενη επιμέλεια στον εντοπισμό των εμπόρων ανθρώπων⁷³ περιλαμβανομένων και εκείνων που ενέχονται στον έλεγχο και στην εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας.

Τα Κράτη και, όπου emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους, οι Διεθνείς Οργανισμοί και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τα ακόλουθα και:

1. Να διαμορφώνουν κατευθυντήριες οδηγίες και διαδικασίες για τις αρμόδιες κρατικές αρχές και τους δημόσιους λειτουργούς, όπως οι αστυνομικοί, οι συνοριοφύλακες, οι υπάλληλοι μετανάστευσης και άλλοι εμπλεκόμενοι στην έρευνα, κράτηση, υποδοχή και παραπομπή των παράνομων μεταναστών, προκειμένου να επιτευχθεί σύντομος και ορθός εντοπισμός των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

2. Να παρέχουν την κατάλληλη εκπαίδευση στις αρμόδιες κρατικές αρχές και στους δημόσιους λειτουργούς για τον εντοπισμό των εμπόρων ανθρώπων και για την ορθή εφαρμογή των σχετικών αρχών και διαδικασιών.

3. Να διασφαλίζουν τη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών, των δημοσίων λειτουργών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων, προκειμένου να διευκολύνεται ο εντοπισμός και η παροχή βοήθειας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η οργάνωση και η εφαρμογή τέτοιων συνεργασιών, θα πρέπει να λαμβάνει επίσημο χαρακτήρα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η μέγιστη αποτελεσματικότητα.

4. Να εντοπίζουν τα κατάλληλα σημεία παρέμβασης, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι μετανάστες ή οι υποψήφιοι μετανάστες έχουν λάβει προειδοποιήσεις για τους πιθανούς κινδύνους και τα επακόλουθα της εμπορίας ανθρώπων και έχουν λάβει την κατάλληλη ενημέρωση έτσι ώστε να μπορέσουν να ζητήσουν βοήθεια αν χρειαστεί.

5. Να διασφαλίζουν ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν θα διώκονται ποινικά για παραβάσεις της νομοθεσίας περί αλλοδαπών ή για ενέργειες στις οποίες η εμπλοκή τους ήταν άμεση συνέπεια της ιδιότητάς τους ως θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Κατευθυντήρια Οδηγία 6: Προστασία και στήριξη των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Ο κύκλος της εμπορίας ανθρώπων δεν μπορεί να διαρρηχθεί, αν δεν δοθεί η απαιτούμενη προσοχή στα δικαιώματα και τις ανάγκες των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Η προσήκουσα προστασία και στήριξη θα πρέπει να παρέχεται σε όλα τα θύματα εμπορίας ανθρώπων χωρίς καμία διάκριση.

Τα Κράτη και, όπου emπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους, οι Διεθνείς Οργανισμοί και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τα ακόλουθα και:

1. Να διασφαλίζουν, σε συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, ότι παρέχονται στη διάθεση των θυμάτων ασφαλή και κατάλληλα καταφύγια, τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Η παροχή καταφυγί-

⁷³ Ο όρος «έμποροι ανθρώπων», όπου εμφανίζεται στο παρόν κείμενο Αρχών και Οδηγίων, αναφέρεται σε: στρατολόγους, μεταφορείς, εκείνους που ασκούν εξουσία στα θύματα εμπορίας· εκείνους που μεταφέρουν και/ή κρατούν θύματα εμπορίας σε κατάσταση εκμετάλλευσης· εκείνους που ενέχονται σε συναφή αδικήματα· και εκείνους που επωφελούνται άμεσα ή έμμεσα από την εμπορία ανθρώπων, τις συστατικές πράξεις της καθώς και από συναφή αδικήματα.

ου δεν θα πρέπει να συναρτάται από τη βούληση των θυμάτων να καταθέσουν ως μάρτυρες στην ποινική διαδικασία. Τα θύματα εμπορίας δεν θα πρέπει να κρατούνται στα κρατητήρια αλλοδαπών, σε άλλα κρατητήρια ή σε κέντρα υποδοχής αστέγων.

2. Να διασφαλίζουν, σε εταιρική συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, ότι τα θύματα εμπορίας έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και συμβουλευτικής. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν θα πρέπει να υποχρεώνονται να δεχθούν τέτοιου είδους στήριξη και συνδρομή και δεν θα πρέπει να υφίστανται υποχρεωτικό έλεγχο για ασθένειες, για τις οποίες μόνο προαιρετικός μπορεί να είναι ο έλεγχος, όπως το HIV/AIDS.

3. Να διασφαλίζουν ότι τα θύματα εμπορίας έχουν ενημερωθεί για το δικαίωμα πρόσβασης και επικοινωνίας τους με τις διπλωματικές και προξενικές αρχές της χώρας τους. Θα πρέπει να παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση στο προσωπικό που εργάζεται στις πρεσβείες και στα προξενεία, έτσι ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στα αιτήματα ενημέρωσης και στήριξης των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Οι προβλέψεις αυτές δεν θα εφαρμόζονται στην περίπτωση των θυμάτων εμπορίας που έχουν ζητήσει άσυλο.

4. Να διασφαλίζουν ότι οι νομικές ενέργειες στις οποίες εμπλέκονται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων δεν θα πλήττουν τα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια ή την σωματική ή ψυχική τους υγεία.

5. Να παρέχουν στα θύματα εμπορίας ανθρώπων νομική και κάθε άλλη συνδρομή σε σχέση με τις ποινικές, αστικές ή όποιες άλλες ενέργειες λαμβάνουν χώρα κατά των εμπόρων ανθρώπων ή των προσώπων που εκμεταλλεύονται τρίτα πρόσωπα. Τα θύματα θα πρέπει να λαμβάνουν ενημέρωση σε γλώσσα που κατανοούν.

6. Να διασφαλίζουν ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων προστατεύονται αποτελεσματικά έναντι οποιασδήποτε βλάβης, απειλής ή εκφοβισμού μπορεί να προέλθει από τους εμπόρους ανθρώπων ή τους συνεργάτες τους. Για το λόγο αυτό, δεν θα πρέπει να υπάρχει καμία δημοσιοποίηση ή αποκάλυψη της ταυτότητας των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και η ανωνυμία και ο σεβασμός της ιδιωτικής τους σφαιρας θα πρέπει να προστατευθεί και να διατηρηθεί με κάθε δυνατό μέσο, λαμβανομένου υπ' όψιν και του δικαιώματος κάθε κατηγορούμενου σε μια δίκαιη δίκη. Τα θύματα εμπορίας πρέπει να λαμβάνουν, εκ των προτέρων, πλήρη ενημέρωση και προειδοποίηση, ως προς τις αντικειμενικές δυσκολίες της προστασίας της ανωνυμίας τους και δεν θα πρέπει να εγείρονται λανθασμένες ή μη ρεαλιστικές προσδοκίες ως προς τις πραγματικές δυνατότητες των αρχών επιβολής του νόμου σ' αυτή την κατεύθυνση.

7. Να διασφαλίζουν τον ασφαλή και, στο μέτρο του δυνατού, οικειοθελή επαναπατρισμό των θυμάτων εμπορίας, καθώς και να διερευνούν σε συγκεκριμένες περιστάσεις τις πιθανότητες της παραμονής τους στη χώρα προορισμού ή της μετεγκατάστασής τους σε τρίτη χώρα (π.χ. προκειμένου να προλάβουν αντίποινα ή στις περιπτώσεις που είναι πιθανή η εμπορία τους εκ νέου).

8. Να διασφαλίζουν, σε εταιρική συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, ότι στα θύματα εμπορίας ανθρώπων που επιστρέφουν στη χώρα προέλευσής τους, παρέχεται συνδρομή και στήριξη για την ευημερία τους, διευκολύνεται η κοινωνική τους ένταξη και προλαμβάνεται η εκ νέου εμπορία τους. Θα πρέπει, δε, να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να εξασφαλίζονται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων οι αναγκαίες παροχές για τη σωματική ή ψυχολογική ιατρική φροντίδα τους, κατάλληλη στέγαση, καθώς και υπηρεσίες εκπαίδευσης και εργασιακής απασχόλησης.

Κατευθυντήρια Οδηγία 7: Πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων

Οι πολιτικές στρατηγικής, που στοχεύουν στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν ότι η ζήτηση είναι γενεσιουργός αιτία της. Τα Κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί θα πρέπει επίσης να συνυπολογίζουν τους παράγοντες που εντείνουν την ευάλωτη θέση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, όπως είναι οι ανισότητες, η φτώχεια και όλες οι μορφές διακρίσεων και προκαταλήψεων. Οι αποτελεσματικές στρατηγικές πρόληψης θα πρέπει να βασίζονται στην υπάρχουσα εμπειρία και στην έγκυρη πληροφόρηση.

Τα Κράτη, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς και μη κυβερνητικές οργανώσεις και, όπου κρίνεται απαραίτητο, κατά την εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας θα πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν και:

1. Να αναλύουν τους παράγοντες που προκαλούν τη ζήτηση για την εμπορική εκμετάλλευση σεξουαλικών υπηρεσιών, καθώς και για την εργασιακή εκμετάλλευση. Να λαμβάνουν, δε, αυστηρά μέτρα στη νομοθεσία, στη χάραξη πολιτικής ή όποια άλλα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών.

2. Να αναπτύσσουν προγράμματα που προωθούν λύσεις για την εξασφάλιση των μέσων διαβίωσης, όπως είναι τα προγράμματα βασικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διδασκαλίας γραφής και ανάγνωσης, που απευθύνονται κυρίως σε γυναίκες και άλλες παραδοσιακά μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες.

3. Να βελτιώνουν την πρόσβαση των παιδιών σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες και να αυξάνουν τα επίπεδα της σχολικής παρακολούθησης, κυρίως όσον αφορά τα κορίτσια.

4. Να διασφαλίζουν ότι οι υποψήφιοι μετανάστες, κυρίως οι γυναίκες, είναι σωστά πληροφορημένες ως προς τους κινδύνους που διατρέχουν μεταναστεύοντας (π.χ. εκμετάλλευση, δουλεία λόγω χρεών, ζητήματα υγείας και ασφάλειας, και ειδικότερα έκθεση στον ιό HIV/AIDS) και ως προς τις δυνατότητες νόμιμης, ασφαλούς και ελεύθερης εκμετάλλευσης μετανάστευσης.

5. Να οργανώνουν εκστρατείες ενημέρωσης για το ευρύ κοινό, με στόχο την προαγωγή της ευαισθητοποίησης και συνειδητοποίησης των κινδύνων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Οι εκστρατείες αυτές, θα πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν την πολυπλοκότητα του ζητήματος της εμπορίας ανθρώπων και τους λόγους για τους οποίους τα άτομα μπορεί να αποφασίζουν να μεταναστεύσουν με τρόπους που ενέχουν κινδύνους.

6. Να επανεξετάζουν και να τροποποιούν πολιτικές, οι οποίες υποχρεώνουν κάποια άτομα να καταφύγουν σε παράνομη και επισφαλή μετανάστευση και εργασία. Η διεργασία αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει την μελέτη των επιπτώσεων που συνεπάγονται για το γυναικείο πληθυσμό οι αυταρχικοί νόμοι και/ή οι νόμοι που εισάγουν διακρίσεις και αφορούν την ιθαγένεια, την περιουσία, την αποστολή και υποδοχή μεταναστών καθώς και την εργασία μεταναστών.

7. Να εξετάζουν τρόπους αύξησης των ευκαιριών για νόμιμη, επικερδή και ελεύθερη εκμετάλλευσης μετανάστευση, με σκοπό την εργασία. Η προώθηση της μετανάστευσης με σκοπό την εργασία από το Κράτος θα πρέπει να στηρίζεται στην ύπαρξη ρυθμιστικών και εποπτικών μηχανισμών για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών.

8. Να ενισχύουν, ως μέτρο πρόληψης, τις δυνατότητες των υπηρεσιών επιβολής του νόμου ως προς τη σύλληψη και τη δίωξη των ενεχομένων σε εμπορία ανθρώπων. Τούτο προϋποθέτει την εξασφάλιση ότι οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου, ενεργούν σύμφωνα με τις εκ του νόμου υποχρεώσεις τους.

9. Να υιοθετούν μέτρα για τη μείωση της επισφάλειας, εξασφαλίζοντας σε όλους τη δυνατότητα εφοδιασμού τους με τα κατάλληλα έγγραφα και πιστοποιητικά γέννησης, ιθαγένειας και γάμου.

Πρωτόκολλο

για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος*

[όπως κυρώθηκε με το **N. 3875/2010** «Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ 158, τ. Α΄)]

Υιοθετήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 2000

Έναρξη ισχύος : 25 Δεκεμβρίου 2003

Αντικείμενο και σκοπός του Πρωτοκόλλου είναι η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η προστασία και η παροχή βοήθειας στα θύματα καθώς και η προαγωγή της διεθνούς συνεργασίας. Η προστασία και η παροχή βοήθειας στα θύματα αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του Πρωτοκόλλου, που επικεντρώνεται κυρίως στην εμπορία ανθρώπων που πλήττει τις γυναίκες και τα παιδιά λαμβάνοντας υπόψη ότι καλύπτει κάθε μορφής εμπορία ανθρώπων. Το Πρωτόκολλο περιλαμβάνει ορισμό της έννοιας της «εμπορίας ανθρώπων» και επιβάλλει υποχρεώσεις στα συμβαλλόμενα μέρη που αφορούν στην προστασία και στην παροχή βοήθειας στα θύματα. Σύμφωνα με τη ρήτρα επιφύλαξης του άρθρου 14 το Πρωτόκολλο δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις καθώς και τις ευθύνες που τα κράτη και άτομα έχουν αναλάβει δυνάμει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του διεθνούς προσφυγικού δικαίου.

Προοίμιο

Τα Κράτη Μέρη του Πρωτοκόλλου τούτου,

Δηλώνοντας ότι η αποτελεσματική δράση για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, απαιτεί συνολική διεθνή προσέγγιση στις χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού, η οποία περιλαμβάνει μέτρα πρόληψης της εν λόγω διακίνησης, τιμωρίας των διακινητών και προστασίας των θυμάτων της διακίνησης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους,

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, παρά την ύπαρξη διαφόρων διεθνών νομικών πράξεων που περιέχουν κανόνες και πρακτικά μέτρα για την καταπολέμηση της εκμετάλλευσης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, δεν υπάρχει καμία παγκόσμια νομική πράξη που να ασχολείται με όλες τις πτυχές της διακίνησης προσώπων,

Ανησυχώντας επειδή, εφόσον δεν υπάρχει τέτοια νομική πράξη, πρόσωπα που είναι ευάλωτα στη διακίνηση δεν προστατεύονται επαρκώς,

Υπενθυμίζοντας την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης 53/111 από 9 Δεκεμβρίου 1998, με την οποία η Συνέλευση αποφάσισε να δημιουργήσει μια ανοικτή διακυβερνητική ad hoc επιτροπή για να επεξεργαστεί μια πλήρη διεθνή σύμβαση κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και να συζητήσει την επεξεργασία, μεταξύ άλλων, μιας διεθνούς νομικής πράξης που θα ασχολείται με τη διακίνηση γυναικών και παιδιών,

Πεπεισμένα ότι η συμπλήρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος με μια διεθνή νομική πράξη για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, θα είναι χρήσιμη για την πρόληψη και την καταπολέμηση αυτού του εγκλήματος.

Συμφώνησαν τα εξής:

I. Γενικές διατάξεις

Σχέση με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος

Άρθρο 1. - 1. Το Πρωτόκολλο αυτό συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και ερμηνεύεται μαζί με τη Σύμβαση.

2. Οι διατάξεις της Σύμβασης εφαρμόζονται mutatis mutandis στο Πρωτόκολλο, αν δεν προβλέπεται διαφορετικά σ' αυτό.

---

*Σημείωση της επιμελήτριας: για τη Σύμβαση βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f55b0.html>

3. Τα αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 5 του Πρωτοκόλλου, θεωρούνται ως αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση.

Δήλωση σκοπού

Άρθρο 2.- Σκοποί του Πρωτοκόλλου τούτου είναι:

(α) Η πρόληψη και καταπολέμηση της διακίνησης προσώπων με ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και τα παιδιά.

(β) Η προστασία και αρωγή προς τα θύματα της διακίνησης αυτής, με πλήρη σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα τους, και

(γ) Η προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των Κρατών Μερών για την εκπλήρωση των σκοπών αυτών.

Έννοια όρων

Άρθρο 3.- Για τους σκοπούς του Πρωτοκόλλου τούτου:

(α) «Διακίνηση προσώπων» νοείται η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με παροχή ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει τον έλεγχο άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων.

(β) Η συγκατάθεση του θύματος της διακίνησης προσώπων για την σκοπούμενη εκμετάλλευση, όπως αυτή ορίζεται στην υποπαράγραφο (α), δεν λαμβάνεται υπόψη όταν έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα μέσα που αναφέρονται στην υποπαράγραφο αυτή.

(γ) Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή υποδοχή παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται ως «διακίνηση προσώπων» ακόμα κι αν δεν έχει χρησιμοποιηθεί κανένα από τα μέσα που αναφέρονται στην υποπαράγραφο (α).

(δ) «Παιδί» νοείται οποιοδήποτε πρόσωπο κάτω των δεκαοκτώ ετών.

Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 4.- Το Πρωτόκολλο εφαρμόζεται, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε αυτό, για την πρόληψη, διερεύνηση και δίωξη των αδικημάτων που έχουν θεσπισθεί σύμφωνα με το άρθρο 5 του Πρωτοκόλλου, εφόσον τα αδικήματα αυτά είναι διεθνικά ως προς τη φύση τους και εμπλέκεται σ' αυτά οργανωμένη εγκληματική ομάδα, καθώς επίσης και για την προστασία των θυμάτων τέτοιων αδικημάτων.

Ποινικοποίηση

Άρθρο 5.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί νομοθετικά και άλλα μέτρα, που είναι αναγκαία για να θεσπισθούν ως ποινικά αδικήματα οι πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου αυτού, όταν τελούνται με πρόθεση.

2. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί επίσης νομοθετικά και άλλα μέτρα, που είναι αναγκαία για να θεσπισθούν ως ποινικά αδικήματα:

α) Με την επιφύλαξη των βασικών εννοιών του νομικού του συστήματος, η απόπειρα τέλεσης αδικήματος, που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

β) Η συμμετοχή σε αδίκημα που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

γ) Η οργάνωση ή καθοδήγηση άλλων προσώπων για τη διάπραξη αδικήματος, που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

II. Προστασία θυμάτων διακίνησης προσώπων

Αρωγή και προστασία των θυμάτων διακίνησης προσώπων

Άρθρο 6.- 1. Στις περιπτώσεις που ενδεικνύται και στο βαθμό που είναι δυνατό κατά το εσωτερικό του δίκαιο, κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει μέτρα για να προστατεύσει την ιδιωτική ζωή και την ταυτότητα των θυμάτων διακίνησης προσώπων, στα οποία περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η εμπιστευτική διεξαγωγή των νομικών διαδικασιών που σχετίζονται με τη διακίνηση αυτή.

2. Κάθε Κράτος Μέρος διασφαλίζει ότι το εσωτερικό νομικό ή διοικητικό του σύστημα περιλαμβάνει μέτρα, ώστε να παρέχονται στα θύματα διακίνησης προσώπων, όταν συντρέχει περίπτωση:

(α) Πληροφορίες για τις σχετικές δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες,
(β) Αρωγή, ώστε οι απόψεις και ανησυχίες τους να καταστεί δυνατό να παρουσιασθούν και να εξετασθούν στα κατάλληλα στάδια της δικαστικής διαδικασίας εναντίον των δραστών, κατά τρόπο που δεν παραβιάζει τα δικαιώματα της υπεράσπισης.

3. Κάθε Κράτος Μέρος εξετάζει τη δυνατότητα εφαρμογής μέτρων που διασφαλίζουν τη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική αποκατάσταση των θυμάτων της διακίνησης προσώπων, σε συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλες σχετικές οργανώσεις και κοινωνικούς φορείς, στα οποία περιλαμβάνεται, εφόσον συντρέχει περίπτωση, η παροχή ιδίως:

(α) Κατάλληλης στέγασης.

(β) Συμβουλών και πληροφοριών, ειδικότερα σε σχέση με τα νομικά τους δικαιώματα, σε γλώσσα που τα θύματα της διακίνησης προσώπων κατανοούν.

(γ) Ιατρικής, ψυχολογικής και υλικής βοήθειας, και

(δ) Ευκαιριών απασχόλησης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης.

4. Κάθε Κράτος Μέρος, κατά την εφαρμογή του άρθρου αυτού, λαμβάνει υπόψη, την ηλικία, το φύλο και τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα τις ειδικές ανάγκες των παιδιών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η κατάλληλη στέγαση, εκπαίδευση και φροντίδα.

5. Κάθε Κράτος Μέρος προσπαθεί να παράσχει σωματική ασφάλεια στα θύματα της διακίνησης προσώπων, όσο βρίσκονται στην επικράτειά του.

6. Κάθε Κράτος Μέρος, διασφαλίζει ότι το εσωτερικό νομικό του σύστημα περιλαμβάνει μέτρα που προσφέρουν στα θύματα της διακίνησης προσώπων τη δυνατότητα αποκατάστασης των ζημιών που υπέστησαν.

Καθεστώς των θυμάτων διακίνησης προσώπων στα κράτη υποδοχής

Άρθρο 7.- 1. Πέραν από τα μέτρα που λαμβάνονται κατά το άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού, κάθε Κράτος Μέρος εξετάζει τη δυνατότητα να υιοθετήσει νομοθετικά και άλλα πρόσφορα μέτρα, που επιτρέπουν στα θύματα της διακίνησης προσώπων να παραμείνουν στην επικράτειά του, προσωρινά ή μόνιμα, κατά περίπτωση.

2. Κατά την εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου τούτου, κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει υπόψη, στο μέτρο που αρμόζει, παράγοντες ανθρωπισμού και ευσπλαχνίας.

Επαναπατριsmός των θυμάτων διακίνησης προσώπων

Άρθρο 8.- 1. Το Κράτος Μέρος, υπήκοος του οποίου είναι το θύμα διακίνησης προσώπων ή στο οποίο το πρόσωπο είχε δικαίωμα μόνιμης κατοικίας κατά το χρόνο εισόδου στην επικράτεια του Κράτους Μέρους υποδοχής, διευκολύνει και δέχεται, με την οφειλόμενη επιμέλεια για την ασφάλεια του προσώπου αυτού, την επιστροφή του χωρίς αδικαιολόγητη ή υπέρμετρη καθυστέρηση.

2. Όταν ένα Κράτος Μέρος επιστρέφει θύμα διακίνησης προσώπων σε Κράτος Μέρος του οποίου το πρόσωπο αυτό είναι υπήκοος ή στο οποίο είχε, κατά το χρόνο εισόδου στην επικράτεια του Κράτους Μέρους υποδοχής, δικαίωμα μόνιμης κατοικίας, η εν λόγω επιστροφή θα είναι κατά προτίμηση οικειοθελής και θα γίνεται με την οφειλόμενη επιμέλεια για την ασφάλεια του προσώπου και την τήρηση των νομικών διαδικασιών, που έχουν σχέση με το γεγονός ότι το πρόσωπο είναι θύμα διακίνησης προσώπων.

3. Μετά από αίτημα Κράτους Μέρους υποδοχής, το Κράτος Μέρος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα επαληθεύει χωρίς υπέρμετρη ή αδικαιολόγητη καθυστέρηση, αν το πρόσωπο που είναι θύμα διακίνησης προσώπων είναι υπήκοος του ή είχε το δικαίωμα μόνιμης κατοικίας στην επικράτεια του κατά το χρόνο εισόδου στην επικράτεια του Κράτους Μέρους υποδοχής.

4. Για να διευκολυνθεί η επιστροφή θύματος διακίνησης προσώπων που δεν διαθέτει τα κατάλληλα έγγραφα, το Κράτος Μέρος του οποίου το πρόσωπο αυτό είναι υπήκοος ή στο οποίο είχε το δικαίωμα μόνιμης κατοικίας κατά το χρόνο εισόδου στην επικράτεια του Κράτους Μέρους υποδοχής δέχεται να εκδώσει, μετά από αίτημα του Κράτους Μέρους υποδοχής, τα ταξιδιωτικά έγγραφα ή κάθε άλλη άδεια που είναι απαραίτητη για να μπορέσει το πρόσωπο να ταξιδέψει και να εισέλθει ξανά στην επικράτεια του.

5. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν θίγουν τα δικαιώματα που παρέχονται σε θύματα διακίνησης προσώπων από το εσωτερικό δίκαιο του Κράτους Μέρους υποδοχής.

6. Το άρθρο αυτό ισχύει με την επιφύλαξη κάθε διμερούς ή πολυμερούς συμφωνίας ή διακανονισμού που διέπει, εν όλω ή εν μέρει, την επιστροφή θυμάτων διακίνησης προσώπων.

III. Πρόληψη, συνεργασία και άλλα μέτρα

Πρόληψη διακίνησης προσώπων

Άρθρο 9.- 1. Τα Κράτη Μέρη θεσπίζουν ολοκληρωμένες πολιτικές, προγράμματα και άλλα μέτρα:

(α) Για την πρόληψη και καταπολέμηση της διακίνησης προσώπων, και

(β) Για την προστασία των θυμάτων διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, από το να καταστούν και πάλι θύματα.

2. Τα Κράτη Μέρη προσπαθούν να λάβουν μέτρα, όπως έρευνα, πληροφόρηση και εκστρατείες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικές και οικονομικές πρωτοβουλίες για την πρόληψη και καταπολέμηση της διακίνησης προσώπων.

3. Οι πολιτικές, τα προγράμματα και άλλα μέτρα που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο αυτό περιλαμβάνουν τη συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλους σχετικούς οργανισμούς και κοινωνικούς φορείς.

4. Τα Κράτη Μέρη λαμβάνουν ή ενισχύουν μέτρα, ιδίως με διμερείς ή πολυμερείς συνεργασίες, για να απαλείψουν τους παράγοντες που καθιστούν τα πρόσωπα, ιδιαίτερα τις γυναίκες και τα παιδιά, ευάλωτα στη διακίνηση, όπως η φτώχεια, η υπανάπτυξη και η έλλειψη ίσων ευκαιριών.

5. Τα Κράτη Μέρη υιοθετούν ή ενισχύουν νομοθετικά ή άλλα μέτρα, όπως εκπαιδευτικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά, ιδίως με διμερείς και πολυμερείς συνεργασίες, για να αποθαρρύνουν τη ζήτηση που υποθάλπει όλες τις μορφές εκμετάλλευσης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, οι οποίες οδηγούν στη διακίνηση.

Ανταλλαγή πληροφοριών και επιμόρφωση

Άρθρο 10.- 1. Οι Αρχές επιβολής του νόμου, της μετανάστευσης και άλλες ανάλογες των Κρατών Μερών, συνεργάζονται μεταξύ τους, κατά τις περιστάσεις, ανταλλάσσοντας πληροφορίες, σύμφωνα με το εσωτερικό τους δίκαιο, για να μπορούν να προσδιορίζουν:

α. Εάν άτομα που διασχίζουν ή επιχειρούν να διασχίσουν διεθνή σύνορα με ταξιδιωτικά έγγραφα που ανήκουν σε άλλα πρόσωπα ή χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα είναι δράστες ή θύματα διακίνησης προσώπων.

β. Τους τύπους των ταξιδιωτικών εγγράφων, τα οποία χρησιμοποίησαν ή επιχειρήσαν να χρησιμοποιήσουν άτομα για να διασχίσουν διεθνή σύνορα, προς το σκοπό της διακίνησης προσώπων.

γ. Τα μέσα και τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες για τη διακίνηση προσώπων, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η στρατολόγηση και η μεταφορά των θυμάτων, τις διαδρομές και τους δεσμούς μεταξύ των ατόμων και των ομάδων που εμπλέκονται σε τέτοιου είδους διακινήσεις, και τα μέτρα που είναι πρόσφορα για τον εντοπισμό τους.

2. Τα Κράτη Μέρη εξασφαλίζουν ή βελτιώνουν την επιμόρφωση των οργάνων που είναι επιφορτισμένα με την επιβολή του νόμου, την μετανάστευση και άλλα συναφή, στην πρόληψη της διακίνησης προσώπων. Η επιμόρφωση πρέπει να εστιάζεται στις μεθόδους πρόληψης τέτοιων διακινήσεων, στη δίωξη των διακινητών και στην προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, στην οποία περιλαμβάνεται και η προστασία των θυμάτων από τους διακινητές. Η επιμόρφωση πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη προς εξέταση θεμάτων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα ή ευαίσθητων θεμάτων που έχουν σχέση με την παιδική ηλικία και το φύλο και πρέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία με μη κυβερνητικούς οργανισμούς, άλλους συναφείς οργανισμούς και άλλους κοινωνικούς φορείς.

3. Το Κράτος Μέρος που λαμβάνει τις πληροφορίες οφείλει να συμμορφώνεται σε κάθε αίτηση του Κράτους Μέρους που διαβίβασε τις πληροφορίες, η οποία θέτει περιορισμούς στη χρήση τους.

Συνοριακά μέτρα

Άρθρο 11.- 1. Με την επιφύλαξη των διεθνών δεσμεύσεων αναφορικά με την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, τα Κράτη Μέρη ενισχύουν, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τους συνοριακούς ελέγχους που είναι αναγκαίοι για την πρόληψη και τον εντοπισμό της διακίνησης προσώπων.

2. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί νομοθετικά ή άλλα πρόσφορα μέτρα για να εμποδίσει, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τη χρήση μεταφορικών μέσων, τα οποία χρησιμοποιούνται από εμπορικούς μεταφορείς, για τη διάπραξη των αδικημάτων που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 5 του Πρωτοκόλλου αυτού.

3. Όπου αρμόζει, και με την επιφύλαξη της εφαρμογής διεθνών συμβάσεων, τέτοια μέτρα περιλαμβάνουν τη θέσπιση της υποχρέωσης των εμπορικών μεταφορέων, στους οποίους περιλαμβάνεται κάθε μεταφορική εταιρία ή ο ιδιοκτήτης ή το πρόσωπο που εκμεταλλεύεται οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο, να εξακρι-

βώνουν ότι όλοι οι επιβάτες κατέχουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα που απαιτούνται για την είσοδο στο Κράτος υποδοχής.

4. Κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, για να προβλέψει κυρώσεις, σε περιπτώσεις παράβασης της υποχρέωσης που αναφέρεται στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού.

5. Κάθε Κράτος Μέρος εξετάζει τη λήψη μέτρων που επιτρέπουν, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, την άρνηση εισόδου ή την ανάκληση των θεωρήσεων των διαβατηρίων σε πρόσωπα που εμπλέκονται στη διάπραξη αδικημάτων, που θεσπίζονται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αυτό.

6. Με την επιφύλαξη του άρθρου 27 της Σύμβασης⁷⁴, τα Κράτη Μέρη εξετάζουν την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών συνοριακού ελέγχου, εκτός των άλλων, με τη δημιουργία και διατήρηση απ' ευθείας διαύλων επικοινωνίας.

Ασφάλεια και έλεγχος εγγράφων

Άρθρο 12.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα, στα πλαίσια των δυνατοτήτων του:

(α) Για να διασφαλίσει ότι τα ταξιδιωτικά έγγραφα και τα δελτία ταυτότητας που εκδίδει είναι τέτοιας ποιότητας ώστε να μην μπορεί εύκολα να γίνει παράνομη χρήση τους και να μην μπορούν εύκολα να πλαστογραφηθούν, νοθευτούν, αναπαραχθούν ή εκδοθούν παράνομα, και

(β) Για να διασφαλίσει την ακεραιότητα και ασφάλεια των ταξιδιωτικών εγγράφων και δελτίων ταυτότητας, που εκδίδονται από το Κράτος Μέρος ή για λογαριασμό του και για να εμποδίσει την παράνομη δημιουργία, έκδοση και χρήση τους.

---

⁷⁴ Το άρθρο 27 της Σύμβασης με τον τίτλο «Συνεργασία των υπηρεσιών έρευνας και καταστολής» ορίζει: **1.** Τα Κράτη Μέρη συνεργάζονται στενά, σύμφωνα με τα αντίστοιχα νομικά και διοικητικά τους συστήματα, για να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα της έρευνας και της καταστολής των καλυπτόμενων από τη Σύμβαση αυτή αδικημάτων. Ειδικότερα, κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί μέτρα αποτελεσματικά προκειμένου: α) Να ενισχύσει ή, εάν είναι αναγκαίο, να εγκαθιδρύσει διαύλους επικοινωνίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών, οργανισμών και υπηρεσιών του για τη διευκόλυνση της ασφαλούς και ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών που αναφέρονται σε όλες τις πτυχές των αδικημάτων τα οποία καλύπτονται από τη Σύμβαση αυτή συμπεριλαμβανομένων, εάν τα ενδιαφερόμενα Κράτη Μέρη το κρίνουν ενδεδειγμένο, των σχέσεων με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες. β) Να συνεργάζεται με άλλα Κράτη Μέρη, αναφορικά με τα αδικήματα που καλύπτονται από τη Σύμβαση αυτή, για τη διεξαγωγή ερευνών που αφορούν τα εξής σημεία: ι. ταυτότητα και δραστηριότητες των προσώπων για τα οποία υπάρχουν υποψίες εμπλοκής τους στα προμνημονευθέντα αδικήματα, τον τόπο όπου αυτά βρίσκονται ή τον τόπο όπου βρίσκονται άλλα εμπλεκόμενα πρόσωπα, ιι. διακίνηση προϊόντων εγκλήματος ή περιουσίας που προέρχονται από τη διάπραξη τέτοιων αδικημάτων. ιιι. διακίνηση περιουσίας, υλικών ή άλλων μέσων που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν για τη διάπραξη τέτοιων αδικημάτων. γ) Να παρέχει, εάν συντρέχει λόγους, τα αναγκαία είδη ή τις ποσότητες ουσιών για τους σκοπούς ανάλυσης και έρευνας. δ) Να διευκολύνει τον αποτελεσματικό συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών, οργανισμών και υπηρεσιών και να προάγει την ανταλλαγή προσωπικού και εμπειρογνομώνων, στην οποία περιλαμβάνεται, υπό τον όρο της ύπαρξης διμερών συμφωνιών και διακανονισμών μεταξύ των ενδιαφερομένων Κρατών Μερών, η απόσπαση αξιωματικών-συνδέσμων. ε) Να ανταλλάσσει με άλλα Κράτη Μέρη πληροφορίες για συγκεκριμένα μέσα και μεθόδους που χρησιμοποιούνται από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων, όπου είναι εφικτό, των δρομολογίων και μέσων μεταφοράς και της χρήσης πλαστών ταυτοτήτων, αλλοιωμένων ή νοθευμένων εγγράφων ή άλλων μέσων απόκρυψης των δραστηριοτήτων τους. στ) Να ανταλλάσσει πληροφορίες και να συντονίζει τα διοικητικά και άλλα μέτρα, που λαμβάνονται ως πρόσφορα για την έγκαιρη διακρίβωση των αδικημάτων που καλύπτονται από τη Σύμβαση. **2.** Για να καταστεί αποτελεσματική η Σύμβαση αυτή, τα Κράτη Μέρη εξετάζουν το ενδεχόμενο της σύναψης διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή διακανονισμών για την απευθείας συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών έρευνας και καταστολής και, εφόσον υπάρχουν τέτοιες συμφωνίες ή διακανονισμοί, της τροποποίησής τους. Εάν δεν υπάρχουν τέτοιες συμφωνίες ή διακανονισμοί μεταξύ των ενδιαφερομένων Κρατών Μερών, αυτά μπορούν να βασιστούν στην προκειμένη Σύμβαση για να εγκαθιδρύσουν αμοιβαία συνεργασία ως προς την έρευνα και την καταστολή των αδικημάτων που καλύπτονται από αυτή. Οσάκις παρίσταται ενδεδειγμένο, τα Κράτη Μέρη κάνουν πλήρη χρήση των συμφωνιών ή διακανονισμών, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών ή περιφερειακών οργανισμών, για να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών τους έρευνας και καταστολής. **3.** Τα Κράτη Μέρη προσπαθούν να συνεργάζονται, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να αντιμετωπίσουν το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα που τελείται με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας.

Νομιμότητα και εγκυρότητα των εγγράφων

Άρθρο 13.- Μετά από αίτημα άλλου Κράτους Μέρους, κάθε Κράτος Μέρος, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, επαληθεύει, μέσα σε εύλογο χρόνο, τη νομιμότητα και εγκυρότητα των ταξιδιωτικών εγγράφων και δελτίων ταυτότητας που εκδόθηκαν ή φέρονται ότι εκδόθηκαν στο όνομα του και πιθανολογείται ότι χρησιμοποιούνται για τη διακίνηση προσώπων.

IV. Τελικές διατάξεις

Ρήτρα επιφύλαξης

Άρθρο 14.- 1. Καμία διάταξη του Πρωτοκόλλου τούτου δεν θίγει τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και ευθύνες των Κρατών και των ατόμων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα, όπου εφαρμόζονται, η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και την αρχή της μη επιστροφής⁷⁵, όπως περιέχεται σ' αυτά.

2. Τα μέτρα που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο τούτο ερμηνεύονται και εφαρμόζονται κατά τρόπον, ώστε να μη γίνονται διακρίσεις σε πρόσωπα, για το λόγο ότι αποτελούν θύματα διακίνησης προσώπων. Η ερμηνεία και εφαρμογή των μέτρων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές της μη διάκρισης.

Επίλυση διαφορών

Άρθρο 15.- 1. Τα Κράτη Μέρη προσπαθούν να επιλύουν τις διαφορές που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου αυτού με διαπραγματεύσεις.

2. Κάθε διαφορά μεταξύ δύο ή περισσότερων Κρατών Μερών που αφορά την ερμηνεία ή την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου, η οποία δεν μπορεί να επιλυθεί με διαπραγματεύσεις μέσα σε εύλογο χρόνο, υποβάλλεται σε διαιτησία ύστερα από αίτηση ενός από τα Κράτη Μέρη αυτά. Εάν, έξι μήνες μετά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για διαιτησία, τα εν λόγω Κράτη Μέρη αδυνατούν να συμφωνήσουν για την οργάνωση της διαιτησίας, οποιοδήποτε από αυτά μπορεί να παραπέμψει τη διαφορά στο Διεθνές Δικαστήριο, υποβάλλοντας αίτηση σύμφωνα με το Καταστατικό του Δικαστηρίου.

3. Κάθε Κράτος Μέρος μπορεί, κατά το χρόνο της υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης στο Πρωτόκολλο, να δηλώσει ότι δεν δεσμεύεται από την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού. Τα άλλα Κράτη Μέρη δεν δεσμεύονται από την παράγραφο 2 του άρθρου τούτου, έναντι του Κράτους Μέρους που έχει διατυπώσει τέτοια επιφύλαξη.

4. Κάθε Κράτος Μέρος που έχει διατυπώσει επιφύλαξη, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού, μπορεί οποτεδήποτε να την αποσύρει με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση και προσχώρηση

Άρθρο 16.- 1. Το Πρωτόκολλο αυτό είναι ανοικτό σε όλα τα Κράτη για υπογραφή από 12 έως 15 Δεκεμβρίου 2000 στο Παλέρμο της Ιταλίας και, μετέπειτα, στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη έως 12 Δεκεμβρίου 2002.

2. Το Πρωτόκολλο αυτό είναι επίσης ανοικτό για υπογραφή από περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ενοποίησης, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον ένα Κράτος μέλος του εν λόγω οργανισμού το έχει υπογράψει σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου τούτου.

3. Το Πρωτόκολλο υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ενοποίησης μπορεί να καταθέσει το έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, εφόσον τουλάχιστον ένα από τα Κράτη μέλη του έχει ενεργήσει ομοίως. Στο έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, ο εν λόγω οργανισμός οφείλει να δηλώσει το βαθμό αρμοδιότητάς του σε σχέση με τα ζητήματα που διέπονται από το Πρωτόκολλο αυτό. Ο ίδιος οργανισμός οφείλει επίσης να πληροφορεί τον θεματοφύλακα για κάθε σχετική μεταβολή του βαθμού αρμοδιότητάς του.

4. Το Πρωτόκολλο αυτό είναι ανοικτό για προσχώρηση από κάθε Κράτος και κάθε περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ενοποίησης, του οποίου τουλάχιστον ένα Κράτος μέλος είναι Μέρος του Πρωτοκόλλου αυτού. Τα έγγραφα προσχώρησης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Κατά το χρόνο της προ-

⁷⁵ Σημείωση της επιμελήτριας: Πρόκειται για την αρχή της μη επαναπροώθησης, που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 33 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Βλέπε στη σελίδα 51.

σχώρησής του ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ενοποίησης οφείλει να δηλώσει το βαθμό αρμοδιότητάς του σε σχέση με τα ζητήματα που διέπονται από το Πρωτόκολλο αυτό. Ο ίδιος οργανισμός οφείλει επίσης να πληροφορεί τον θεματοφύλακα για κάθε σχετική μεταβολή του βαθμού αρμοδιότητάς του.

Θέση σε ισχύ

Άρθρο 17.- 1. Το Πρωτόκολλο τίθεται σε ισχύ την εννενηκοστή ημέρα μετά την ημερομηνία κατάθεσης του τεσσαρακοστού εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, αλλά δεν μπορεί να τεθεί σε ισχύ πριν από τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης. Για το σκοπό της παραγράφου αυτής, έγγραφο που κατατίθεται από περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ενοποίησης δεν συνυπολογίζεται σε εκείνα που κατατέθηκαν από Κράτη μέλη του εν λόγω οργανισμού.

2. Για κάθε Κράτος ή περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ενοποίησης που επικυρώνει, αποδέχεται, εγκρίνει ή προσχωρεί στο Πρωτόκολλο μετά την κατάθεση του τεσσαρακοστού εγγράφου μιας τέτοιας πράξης, το Πρωτόκολλο αυτό τίθεται σε ισχύ την τριακοστή ημέρα μετά την ημερομηνία κατάθεσης από το εν λόγω Κράτος ή οργανισμό του σχετικού εγγράφου ή κατά την ημερομηνία που το Πρωτόκολλο τίθεται σε ισχύ σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, οποιαδήποτε από αυτές είναι μεταγενέστερη.

Τροποποίηση

Άρθρο 18.- 1. Μετά πάροδο πέντε ετών αφότου τεθεί σε ισχύ το Πρωτόκολλο αυτό, κάθε Κράτος Μέρος του Πρωτοκόλλου μπορεί να προτείνει τροποποίηση και να την καταθέσει στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος μετά ταύτα διαβιβάζει την τροποποίηση που προτείνεται στα Κράτη Μέρη και στη Διάσκεψη των Μερών της Σύμβασης για να εξετάσουν και αποφασίσουν επί της προτάσεως. Τα Κράτη Μέρη του Πρωτοκόλλου, συνεργόμενα στη Διάσκεψη των Μερών, καταβάλουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να επιτύχουν συναίνεση για κάθε τροποποίηση. Εάν όλες οι προσπάθειες για συναίνεση εξαντληθούν και δεν επιτευχθεί συμφωνία, ως έσχατο μέσο, για την υιοθέτηση της τροποποίησης απαιτείται πλειοψηφία των δύο τρίτων των Κρατών Μερών του Πρωτοκόλλου αυτού που παρίστανται και ψηφίζουν στη σύνοδο της Διάσκεψης των Μερών.

2. Περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ενοποίησης, για ζητήματα που εμπíπτουν στην αρμοδιότητα τους, ασκούν το δικαίωμα ψήφου βάσει του άρθρου τούτου, με αριθμό ψήφων ίσο προς τον αριθμό των Κρατών μελών τους, που είναι Μέρη του Πρωτοκόλλου αυτού. Οι εν λόγω οργανισμοί δεν ασκούν το δικαίωμα ψήφου εάν τα Κράτη μέλη τους ασκήσουν το δικό τους και αντιστρόφως.

3. Τροποποίηση που υιοθετείται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση από τα Κράτη Μέρη.

4. Τροποποίηση που υιοθετείται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού τίθεται σε ισχύ, ως προς ένα Κράτος Μέρος, ενενήντα ημέρες μετά την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης της εν λόγω τροποποίησης.

5. Όταν μία τροποποίηση τεθεί σε ισχύ, είναι δεσμευτική για τα Κράτη Μέρη που εξέφρασαν τη συγκατάθεση τους να δεσμεύονται από αυτή. Τα άλλα Κράτη Μέρη εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου τούτου και από όσες άλλες προηγούμενες τροποποιήσεις έχουν επικυρώσει, αποδεχθεί ή εγκρίνει.

Καταγγελία

Άρθρο 19.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος μπορεί να καταγγείλει το Πρωτόκολλο με γραπτή γνωστοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η Καταγγελία αυτή έχει αποτελέσματα ένα έτος μετά τη λήψη της γνωστοποίησης από τον Γενικό Γραμματέα.

2. Ένας περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ενοποίησης παύει να είναι Μέρος του Πρωτοκόλλου αυτού, όταν όλα τα Κράτη μέλη του το καταγγείλουν.

Θεματοφύλακας και γλώσσες

Άρθρο 20.- 1. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας του Πρωτοκόλλου αυτού.

2. Το πρωτότυπο του Πρωτοκόλλου, του οποίου τα κείμενα στην Αραβική, Κινέζικη, Αγγλική, Γαλλική, Ρωσική και Ισπανική γλώσσα είναι εξ ίσου αυθεντικά, θα κατατεθεί στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι κάτωθι υπογράφωντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι προς τούτο από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν το Πρωτόκολλο αυτό.

.....

Επιφυλάξεις

Άρθρο δωδέκατο.- Η Σύμβαση κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και το Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα, κυρώνονται με επιφυλάξεις. Ειδικότερα:

.....

Η Ελληνική Πολιτεία κυρώνει το άρθρο 13 του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών και το άρθρο 13 του Πρωτοκόλλου κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα, με την επιφύλαξη των άρθρων 9Α Σ., 19 παρ. 3 Σ., 8 παρ. 1 ΕΣΔΑ, 436-457 Κ.Π.Δ. και 352B Π.Κ., όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο δεύτερο παρ. 12 του Ν. 3625/2007 (ΦΕΚ 290 Α`), του Ν. 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 8 του Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ 84 Α`), 10 του Ν. 3090/2002 (ΦΕΚ 329 Α) και όγδοο του Ν. 3625/2007, του Ν. 3471/2006 (ΦΕΚ 133 Α`) και του ΠΔ 47/2005 (ΦΕΚ 64 Α`).

Άρθρο δέκατο τρίτο.- 1. Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η ισχύς της Σύμβασης και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής που τη συμπληρώνουν αρχίζει με την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 38 της Σύμβασης και των άρθρων 17, 22 και 18 αντίστοιχα των Πρωτοκόλλων, πρώτου, δεύτερου και τρίτου αυτής.

**Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα,
που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος**

[όπως κυρώθηκε με το **N. 3875/2010** «Κύρωση και Εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ 158, τ. Α΄)]

Το Πρωτόκολλο περιλαμβάνει ορισμό της «λαθραίας διακίνησης» και απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να ποινικοποιήσουν ορίζοντας ότι αποτελεί αδίκημα η λαθραία διακίνηση των μεταναστών με αντάλλαγμα οικονομικά ή άλλα υλικά οφέλη. Το Πρωτόκολλο διαπνέεται από τη λογική της καταπολέμησης της λαθραίας διακίνησης ως πράξης άδικης και παράνομης και όχι της μετανάστευσης. Το Πρωτόκολλο περιλαμβάνει εγγυήσεις για τα δικαιώματα, το νομικό καθεστώς και την ασφάλεια των μεταναστών και των παράνομων κατοίκων των χωρών υποδοχής που είναι θύματα της λαθραίας διακίνησης, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο. Μια από τις βασικές εγγυήσεις είναι η αναφορά στο διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς προσφυγικού δικαίου, που αποτυπώνεται στη ρήτρα επιφύλαξης του άρθρου 19. Το Πρωτόκολλο περιλαμβάνει επίσης διατάξεις για την πρόληψη της λαθραίας διακίνησης των μεταναστών και για τις γενικές και ειδικές μορφές συνεργασίας και συνδρομής όσον αφορά στην πρόληψη, στην έρευνα και στην άσκηση ποινικών διώξεων που διέπονται από το πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος.

Προοίμιο

Τα Κράτη Μέρη του Πρωτοκόλλου τούτου,

Δηλώνοντας ότι η αποτελεσματική δράση για την καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από γη, θάλασσα και αέρα απαιτεί συνολική διεθνή προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει συνεργασία, ανταλλαγή πληροφοριών και άλλα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικοοικονομικών μέτρων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο,

Υπενθυμίζοντας την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης 54/212 από 22 Δεκεμβρίου 1999, με την οποία η Συνέλευση κάλεσε τα Κράτη Μέλη και το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών να ενδυναμώσουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της διεθνούς μετανάστευσης και ανάπτυξης για να αντιμετωπιστούν οι ριζικές αιτίες της μετανάστευσης, ιδιαίτερα αυτές που συνδέονται με τη φτώχεια, και να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της διεθνούς μετανάστευσης στους ενδιαφερόμενους, και ενθάρρυνε, όπου αρμοζε, τους διαπεριφερειακούς, περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς μηχανισμούς να συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν το ζήτημα της μετανάστευσης και ανάπτυξης.

Πεπεισμένα για την ανάγκη παροχής ανθρώπινης μεταχείρισης και πλήρους προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών,

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, παρά το έργο που έχουν πραγματοποιήσει άλλα διεθνή φόρα, δεν υπάρχει καμιά παγκόσμια νομική πράξη που ασχολείται με όλες τις πτυχές της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και άλλα σχετικά ζητήματα,

Ανησυχώντας για τη σημαντική αύξηση των δραστηριοτήτων οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, για τη λαθραία διακίνηση μεταναστών και άλλες σχετικές εγκληματικές δραστηριότητες που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο τούτο, που βλάπτουν σοβαρά τα ενδιαφερόμενα Κράτη,

Ανησυχώντας επίσης ότι η λαθραία διακίνηση μεταναστών μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή ή την ασφάλεια των μεταναστών,

Υπενθυμίζοντας την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης 53/111 από 9 Δεκεμβρίου 1998, με την οποία η Συνέλευση αποφάσισε να δημιουργήσει ανοικτή διακυβερνητική ειδική επιτροπή για να επεξεργαστεί μια πλήρη διεθνή σύμβαση κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και για να συζητήσει την επεξεργασία, μεταξύ άλλων, μιας διεθνούς νομικής πράξης που θα ασχολείται με την παράνομη διακίνηση και μεταφορά μεταναστών, και δια θαλάσσης,

Πεπεισμένα ότι η συμπλήρωση της Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος με μια παγκόσμια νομική πράξη κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα θα είναι χρήσιμη για την καταπολέμηση του εγκλήματος αυτού,

Συμφώνησαν τα εξής:

I. Γενικές διατάξεις

Σχέση με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος

Άρθρο 1.- 1. Το Πρωτόκολλο αυτό συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και ερμηνεύεται μαζί με τη Σύμβαση.

2. Οι διατάξεις της Σύμβασης εφαρμόζονται *mutatis mutandis* στο Πρωτόκολλο, αν δεν προβλέπεται διαφορετικά σ' αυτό.

3. Τα αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου, θεωρούνται ως αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με τη Σύμβαση.

Δήλωση σκοπού

Άρθρο 2.- Σκοπός του Πρωτοκόλλου τούτου είναι η πρόληψη και καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και η προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των Κρατών Μερών για την εκπλήρωση αυτών των σκοπών, ενώ θα προστατεύονται και τα δικαιώματα των λαθραία μεταφερόμενων μεταναστών.

Χρήση όρων

Άρθρο 3.- 1. Για τους σκοπούς του Πρωτοκόλλου τούτου:

(α) «Λαθραία διακίνηση μεταναστών» σημαίνει την επίτευξη της παράνομης εισόδου ενός προσώπου σε ένα Κράτος Μέρος, του οποίου το πρόσωπο αυτό δεν είναι υπήκοος ή μόνιμος κάτοικος, με το σκοπό απόκτησης, αμέσως ή εμμέσως, ενός οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους.

(β) «Παράνομη είσοδος» σημαίνει τη διέλευση των συνόρων χωρίς συμμόρφωση προς τις απαραίτητες προϋποθέσεις νόμιμης εισόδου στο Κράτος υποδοχής.

(γ) «Ψευδές ταξιδιωτικό έγγραφο ή δελτίο ταυτότητας» σημαίνει κάθε ταξιδιωτικό έγγραφο ή δελτίο ταυτότητας:

(i) που έχει καταρτισθεί πλαστό ή έχει νοθευτεί κατά υλικό τρόπο από οποιονδήποτε άλλον, εκτός από το πρόσωπο ή την υπηρεσία που έχει αρμοδιότητα να καταρτίζει ή να εκδίδει το ταξιδιωτικό έγγραφο ή το δελτίο ταυτότητας στο όνομα του Κράτους.

(ii) που έχει εκδοθεί αντικανονικά ή αποκτήθηκε με ψευδή δήλωση, δωροδοκία ή εξαναγκασμό ή άλλο παράνομο τρόπο.

(iii) που έχει χρησιμοποιηθεί από άλλο πρόσωπο εκτός από το νόμιμο κάτοχο.

(δ) «Πλοίο» σημαίνει κάθε τύπο θαλάσσιου σκάφους, στα οποία περιλαμβάνονται και αυτά που δεν έχουν εκτόπισμα, καθώς και τα υδροπλάνα, που χρησιμοποιούνται ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσα μεταφοράς στο νερό, εκτός από τα πολεμικά πλοία, τα βοηθητικά πλοία του πολεμικού ναυτικού ή άλλα πλοία που ανήκουν ή χρησιμοποιούνται από Κυβέρνηση, έστω και προσωρινά, μόνο για μη εμπορική υπηρεσία.

Πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 4.- Το Πρωτόκολλο εφαρμόζεται, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε αυτό, για την Πρόληψη, διερεύνηση και δίωξη των αδικημάτων που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 6 αυτού, εφόσον τα εν λόγω αδικήματα είναι διεθνικά ως προς τη φύση και εμπλέκεται οργανωμένη εγκληματική ομάδα, καθώς επίσης για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων που αποτέλεσαν αντικείμενο τέτοιων αδικημάτων.

Ποινική ευθύνη των μεταναστών

Άρθρο 5.- Οι μετανάστες δεν υπόκεινται σε ποινική δίωξη δυνάμει του Πρωτοκόλλου τούτου, για το γεγονός ότι αποτέλεσαν αντικείμενο των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 6.

Ποινικοποίηση

Άρθρο 6.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για να θεσπισθούν ως ποινικά αδικήματα, όταν τελούνται με πρόθεση και για να αποκτηθεί άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος:

(α) Η λαθραία διακίνηση μεταναστών.

(β) Όταν διαπράττονται με σκοπό τη διευκόλυνση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών:

(i) Η κατάρτιση ψευδούς ταξιδιωτικού εγγράφου ή δελτίου ταυτότητας,

(ii) Η προμήθεια, παροχή ή κατοχή τέτοιου εγγράφου.

(γ) Η διευκόλυνση προσώπου που δεν είναι υπήκοος ή μόνιμος κάτοικος να παραμείνει στο ενδιαφερόμενο Κράτος χωρίς να συντρέχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για νόμιμη παραμονή στο Κράτος με τα μέσα που αναφέρονται στην περίπτωση (β) της παραγράφου αυτής ή άλλα παράνομα μέσα.

2. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί επίσης τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία ώστε να θεσπισθούν ως ποινικά αδικήματα:

(α) Με την επιφύλαξη των βασικών εννοιών του νομικού του συστήματος, η απόπειρα διάπραξης εγκλήματος που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

(β) Η συμμετοχή σε αδίκημα που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 (α), (β) (i) ή (γ) του άρθρου αυτού, και με την επιφύλαξη των βασικών εννοιών του νομικού του συστήματος, η συμμετοχή σε αδίκημα που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 (β) (ii) του άρθρου αυτού.

(γ) Η οργάνωση ή καθοδήγηση άλλων προσώπων για τη διάπραξη εγκλήματος που θεσπίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

3. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί νομοθετικά ή άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για να θεσπίσει ως επιβαρυντικές περιστάσεις των αδικημάτων που θεσπίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 (α) (β) (i) και (γ) του άρθρου αυτού και, με την επιφύλαξη των βασικών εννοιών του νομικού του συστήματος, των αδικημάτων που θεσπίζονται σύμφωνα με την παράγραφο 2 (β) και (γ) του άρθρου αυτού, εκείνες:

(α) που θέτουν σε κίνδυνο, ή μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο, τη ζωή ή την ασφάλεια των μεταναστών, ή

(β) που συνεπάγονται απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση των μεταναστών, στην οποία περιλαμβάνεται και αυτή που έχει σκοπό την εκμετάλλευσή τους.

4. Καμία διάταξη του Πρωτοκόλλου αυτού δεν εμποδίζει τα Κράτη Μέρη να λάβουν μέτρα κατά προσώπου, η συμπεριφορά του οποίου αποτελεί αδίκημα σύμφωνα με το εσωτερικό τους δίκαιο.

II. Λαθραία διακίνηση μεταναστών από τη θάλασσα

Συνεργασία

Άρθρο 7.- Τα Κράτη Μέρη συνεργάζονται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό για την πρόληψη και καταστολή της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη θάλασσα, τηρώντας το διεθνές δίκαιο της θάλασσας.

Μέτρα κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη θάλασσα

Άρθρο 8.- 1. Κράτος Μέρος που έχει σοβαρούς λόγους να υποπτεύεται ότι ένα πλοίο που υψώνει τη δική του σημαία ή που ισχυρίζεται ότι είναι καταχωρισμένο στα νηολόγια του, που είναι χωρίς εθνικότητα ή που, αν και υψώνει ξένη σημαία ή αρνείται να επιδείξει σημαία, έχει πράγματι την εθνικότητα του ενδιαφερόμενου Κράτους Μέρους, εμπλέκεται σε λαθραία διακίνηση μεταναστών από τη θάλασσα, μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή άλλων Κρατών Μερών προκειμένου να εμποδίσει τη χρήση του πλοίου για το σκοπό αυτό. Τα Κράτη Μέρη, εφόσον τους ζητηθεί, χορηγούν τη συνδρομή αυτή στο μεγαλύτερο βαθμό, στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους.

2. Κράτος Μέρος που έχει σοβαρούς λόγους να υποπτεύεται ότι ένα πλοίο που ασκεί ελεύθερη ναυσιπλοΐα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και υψώνει σημαία ή επιδεικνύει τα σημεία νηολογίου άλλου Κράτους Μέρους εμπλέκεται σε λαθραία διακίνηση μεταναστών από τη θάλασσα μπορεί, αφού ενημερώσει το Κράτος της σημαίας, να ζητήσει επιβεβαίωση νηολογίου και, αν επιβεβαιωθεί, να ζητήσει την άδεια από το Κράτος της σημαίας για να λάβει τα προσήκοντα μέτρα σε σχέση με το πλοίο αυτό. Το Κράτος της σημαίας μπορεί να επιτρέψει στο Κράτος που υπέβαλε την αίτηση, μεταξύ άλλων:

α. Την επιβίβαση στο πλοίο,

β. Την έρευνα του πλοίου, και

γ. Αν βρεθούν αποδείξεις ότι το πλοίο εμπλέκεται σε λαθραία διακίνηση μεταναστών από τη θάλασσα, να λάβει τα μέτρα που αρμόζουν σε σχέση με το πλοίο και τα πρόσωπα και το φορτίο επί του πλοίου, όπως έχει επιτρέψει το Κράτος της σημαίας.

3. Κράτος Μέρος που έλαβε οποιαδήποτε μέτρα σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, ενημερώνει αμέσως το ενδιαφερόμενο Κράτος της σημαίας για τα αποτελέσματα των μέτρων τούτων.

4. Κάθε Κράτος Μέρος ανταποκρίνεται αμέσως στο αίτημα που υποβάλλεται από άλλο Κράτος Μέρος για να προσδιορίσει αν ένα πλοίο που ισχυρίζεται ότι είναι καταχωρισμένο στα νηολόγια του ή υψώνει τη σημαία του δικαιούται να το κάνει, καθώς και σε αίτημα για παροχή άδειας που γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.

5. Το Κράτος της σημαίας μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Πρωτοκόλλου τούτου, να εξαρτήσει τη χορήγηση της άδειας από όρους που θα συμφωνηθούν μεταξύ αυτού και του αιτούντος Κράτους, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι όροι που αφορούν στην ευθύνη και την έκταση των αποτελεσματικών μέτρων που πρόκειται να ληφθούν. Ένα Κράτος Μέρος δεν επιτρέπεται να λάβει πρόσθετα μέτρα χωρίς τη ρητή άδεια του Κράτους της σημαίας, πέραν εκείνων που είναι αναγκαία προς αποτροπή επικειμένου κινδύνου για τη ζωή προσώπων ή εκείνων που απορρέουν από σχετικές διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες.

6. Κάθε Κράτος Μέρος ορίζει μία αρχή ή, όπου είναι απαραίτητο, αρχές για να δέχονται και ανταποκρίνονται σε αιτήσεις συνδρομής, επιβεβαίωσης νηολογίου ή του δικαιώματος ενός πλοίου να υψώνει τη σημαία του, καθώς και για την παροχή άδειας προς λήψη των κατάλληλων μέτρων. Εντός μηνός, ο ορισμός αυτός γνωστοποιείται, μέσω του Γενικού Γραμματέως, σε όλα τα άλλα Κράτη Μέρη.

7. Κράτος Μέρος που έχει σοβαρούς λόγους να υποπτεύεται ότι ένα πλοίο εμπλέκεται σε λαθραία διακίνηση μεταναστών από τη θάλασσα και είναι χωρίς εθνικότητα ή ενδέχεται να ομοιάζει με ένα πλοίο χωρίς εθνικότητα, μπορεί να διενεργήσει επιβίβαση και έρευνα αυτού. Εάν βρεθούν αποδείξεις που επιβεβαιώνουν την υποψία, το εν λόγω Κράτος Μέρος λαμβάνει τα μέτρα που αρμόζουν, σύμφωνα με το οικείο εσωτερικό και το διεθνές δίκαιο.

Ρήτρες Προστασίας

Άρθρο 9.- 1. Όταν ένα Κράτος Μέρος λαμβάνει μέτρα κατά πλοίου σύμφωνα με το άρθρο 8 του Πρωτοκόλλου αυτού:

(α) Μεριμνά για την ασφάλεια και την ανθρώπινη μεταχείριση των προσώπων που βρίσκονται στο πλοίο.

(β) Λαμβάνει σοβαρώς υπόψη την ανάγκη να μη διακινδυνεύσει η ασφάλεια του πλοίου ή του φορτίου του

(γ) Λαμβάνει σοβαρώς υπόψη την ανάγκη να μη θιγούν τα εμπορικά ή νόμιμα συμφέροντα του Κράτους σημαίας ή άλλου ενδιαφερόμενου Κράτους.

(δ) Μεριμνά, στο πλαίσιο των μέσων που διαθέτει, ότι κάθε μέτρο που λαμβάνει σε σχέση με το πλοίο είναι ασφαλές για το περιβάλλον.

2. Όταν αποδεικνύονται αβάσιμοι οι λόγοι για τα μέτρα που ελήφθησαν σύμφωνα με το άρθρο 8 του Πρωτοκόλλου αυτού, το πλοίο αποζημιώνεται για κάθε απώλεια ή ζημία που μπορεί να υπέστη, με την υπόθεση ότι το πλοίο δεν τέλεσε πράξη που να δικαιολογεί τη λήψη των εν λόγω μέτρων.

3. Κάθε μέτρο που ελήφθη, υιοθετήθηκε ή εφαρμόστηκε σύμφωνα με το κεφάλαιο αυτό, λαμβάνει σοβαρώς υπόψη την ανάγκη μη παρέμβασης ή προσβολής:

(α) Των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και της άσκησης δικαιοδοσίας παράκτιων Κρατών σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας, ή

(β) Της εξουσίας του Κράτους της σημαίας να ασκεί δικαιοδοσία και έλεγχο σε διοικητικά, τεχνικά και κοινωνικά ζητήματα που αφορούν το πλοίο.

4. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται στη θάλασσα, σύμφωνα με το κεφάλαιο αυτό, εκτελείται μόνο από πολεμικά πλοία ή στρατιωτικά αεροσκάφη, ή από άλλα πλοία ή αεροσκάφη με σαφείς ενδείξεις ότι βρίσκονται σε κυβερνητική υπηρεσία και είναι εξουσιοδοτημένα προς τούτο.

III. Πρόληψη, συνεργασία και άλλα μέτρα

Πληροφόρηση

Άρθρο 10.- 1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 27⁷⁶ και 28⁷⁷ της Σύμβασης, τα Κράτη Μέρη και ιδιαίτερα εκείνα που έχουν κοινά σύνορα ή βρίσκονται σε διαδρομές, κατά μήκος των οποίων διακινούνται λαθραία με-

⁷⁶ Σημείωση της επιμελήτριας: βλέπε ανωτέρω υποσημείωση 74.

⁷⁷ Το άρθρο 28 της Σύμβασης με τον τίτλο « Συλλογή, ανταλλαγή και ανάλυση πληροφοριών για τη φύση του οργανωμένου εγκλήματος » ορίζει: 1. Κάθε Κράτος Μέρος μεριμνά για την ανάλυση, με τη συνδρομή των επιστημονικών και ακαδημαϊκών κοινοτήτων, των τάσεων του οργανωμένου εγκλήματος στην επικράτειά του, των συνθηκών κάτω από τις οποίες λειτουργεί το οργανωμένο έγκλημα, καθώς και των επαγγελματικών ομάδων και τεχνολογιών που εμπλέκονται. 2. Τα Κράτη Μέρη μεριμνούν για την ανάπτυξη και την ανταλλαγή μεταξύ τους και μέσω διεθνών και περιφερειακών οργανισμών της εμπειρίας στην ανάλυση των οργανωμένων εγκληματικών δραστηριοτήτων. Για το σκοπό αυτό ενδείκνυται η ανάπτυξη και η προσήκουσα εφαρμογή κοινών ορισμών, προτύπων και μεθοδολογιών. 3. Κάθε Κράτος Μέρος μεριμνά για την παρακολούθηση της πολιτικής και των πρακτικών μέτρων καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και προβαίνει σε αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας και της επάρκειάς τους.

τανάστες, για την επίτευξη των σκοπών του Πρωτοκόλλου τούτου, ανταλλάσσουν μεταξύ τους, σύμφωνα με τα αντίστοιχα εσωτερικά νομικά και διοικητικά τους συστήματα, πληροφορίες σχετικές με ζητήματα, όπως:

(α) Τα σημεία επιβίβασης, ή προορισμού, τις διαδρομές, τους μεταφορείς και τα μεταφορικά μέσα, όταν είναι γνωστό ή υπάρχουν υποψίες ότι χρησιμοποιούνται από οργανωμένη εγκληματική ομάδα που εμπλέκεται σε συμπεριφορά που περιγράφεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου.

(β) Η ταυτότητα και η μέθοδος των οργανώσεων ή των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων που είναι γνωστό ή υπάρχουν υποψίες ότι εμπλέκονται σε συμπεριφορά που περιγράφεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου.

(γ) Η γνησιότητα και ο κατάλληλος τύπος των ταξιδιωτικών εγγράφων που εκδίδονται από ένα Κράτος Μέρος και η κλοπή ή η σχετική παράνομη χρήση ασυμπλήρωτων ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτότητας.

(δ) Τα μέσα και οι μέθοδοι απόκρυψης και μεταφοράς προσώπων, παράνομης μεταβολής, αναπαραγωγής ή κτήσης ή άλλης κατάχρησης ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτότητας που χρησιμοποιούνται σε συμπεριφορά που περιγράφεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου και τρόπους εντοπισμού αυτών.

(ε) Οι νομοθετικές εμπειρίες και πρακτικές και τα μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης συμπεριφοράς που περιγράφεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου, και

(στ) Οι επιστημονικές και τεχνικές πληροφορίες που είναι χρήσιμες για την επιβολή του νόμου, ώστε να βελτιώνεται αμοιβαίως η ικανότητα τους στην Πρόληψη, εντοπισμό και διερεύνηση της συμπεριφοράς που περιγράφεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου και τη δίωξη αυτών που εμπλέκονται.

2. Το Κράτος Μέρος που λαμβάνει τις πληροφορίες οφείλει να συμμορφώνεται σε κάθε αίτηση του Κράτους Μέρους που διαβίβασε τις πληροφορίες, η οποία θέτει περιορισμούς στη χρήση τους.

Συνοριακά μέτρα

Άρθρο 11.- 1. Με την επιφύλαξη των διεθνών δεσμεύσεων αναφορικά με την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, τα Κράτη Μέρη ενισχύουν, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τους συνοριακούς ελέγχους που είναι αναγκαίοι για την πρόληψη και τον εντοπισμό της λαθραίας διακίνησης μεταναστών.

2. Κάθε Κράτος Μέρος υιοθετεί νομοθετικά ή άλλα πρόσφορα μέτρα για να εμποδίσει, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τη χρήση μεταφορικών μέσων, τα οποία χρησιμοποιούνται από εμπορικούς μεταφορείς, για την διάπραξη του αδικήματος που θεσπίζεται σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 (α) του Πρωτοκόλλου αυτού.

3. Όπου αρμόζει, και με την επιφύλαξη της εφαρμογής διεθνών συμβάσεων, τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη θέσπιση της υποχρέωσης των εμπορικών μεταφορέων, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται κάθε μεταφορική εταιρεία ή ιδιοκτήτης ή το πρόσωπο που εκμεταλλεύεται οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο, να εξακριβώνουν ότι όλοι οι επιβάτες κατέχουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα που απαιτούνται για την είσοδο στο Κράτος υποδοχής.

4. Κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, για να προβλέψει κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβίασης της υποχρέωσης που αναφέρεται στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού.

5. Κάθε Κράτος Μέρος εξετάζει τη λήψη μέτρων που επιτρέπουν, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, την άρνηση εισόδου ή την ανάκληση των θεωρήσεων των διαβατηρίων σε πρόσωπα που εμπλέκονται στην διάπραξη αδικημάτων, που θεσπίζονται σύμφωνα με το Πρωτόκολλο αυτό.

6. Με την επιφύλαξη του άρθρου 27 της Σύμβασης, τα Κράτη Μέρη εξετάζουν την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ υπηρεσιών συνοριακού ελέγχου, εκτός των άλλων, με τη δημιουργία και διατήρηση απ' ευθείας διαύλων επικοινωνίας.

Ασφάλεια και έλεγχος εγγράφων

Άρθρο 12.- Κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα στα πλαίσια των δυνατοτήτων του:

(α) Για να διασφαλίσει ότι τα ταξιδιωτικά έγγραφα και τα δελτία ταυτότητας που εκδίδει είναι τέτοιας ποιότητας ώστε να μην μπορεί εύκολα να γίνει παράνομη χρήση τους και να μην μπορούν ευχερώς να πλαστογραφηθούν, νοθευτούν, αναπαραχθούν ή εκδοθούν παρανόμως και

(β) Για να διασφαλίσει την ακεραιότητα και ασφάλεια των ταξιδιωτικών εγγράφων και δελτίων ταυτότητας που εκδίδονται από το Κράτος Μέρος ή για λογαριασμό του και να εμποδίσει την παράνομη δημιουργία, έκδοση και χρήση τους.

Νομιμότητα και εγκυρότητα εγγράφων

Άρθρο 13.- Με αίτημα άλλου Κράτους Μέρους, κάθε Κράτος Μέρος, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο, επαληθεύει μέσα σε εύλογο χρόνο τη νομιμότητα και εγκυρότητα των ταξιδιωτικών εγγράφων και δελτίων ταυτότητας που εκδόθηκαν ή φέρονται ότι εκδόθηκαν στο όνομα του και πιθανολογείται ότι χρησιμοποιούνται για την τέλεση των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού.

Εκπαίδευση και τεχνική συνεργασία

Άρθρο 14.- 1. Τα Κράτη Μέρη παρέχουν ή ενισχύουν εξειδικευμένη εκπαίδευση για υπαλλήλους υπηρεσιών μετανάστευσης ή άλλων σχετικών, στην πρόληψη της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου και στην ανθρώπινη μεταχείριση των μεταναστών που υπήρξαν αντικείμενο τέτοιας συμπεριφοράς, πέραν του σεβασμού των δικαιωμάτων τους που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο αυτό.

2. Τα Κράτη Μέρη συνεργάζονται μεταξύ τους και με αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλους ανάλογους οργανισμούς και κοινωνικούς φορείς, όπως αρμόζει, προκειμένου να εξασφαλισθεί επαρκής εκπαίδευση προσωπικού στην επικράτειά τους για την πρόληψη, καταπολέμηση και εκρίζωση της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου και για την προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών, που υπήρξαν αντικείμενο τέτοιας συμπεριφοράς. Η εν λόγω εκπαίδευση περιλαμβάνει:

α) Τη βελτίωση της ασφάλειας και της ποιότητας των ταξιδιωτικών εγγράφων.

β) Την αναγνώριση και την επισήμανση πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτότητας.

γ) Τη συλλογή εγκληματολογικών πληροφοριών που αφορούν συγκεκριμένα τον προσδιορισμό οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, για τις οποίες είναι γνωστό ή πιθανολογείται ότι εμπλέκονται σε συμπεριφορά που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού, τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά λαθρομεταναστών, την παράνομη χρήση ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτότητας για την τέλεση των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 6 και τα μέσα απόκρυψης που χρησιμοποιούνται για τη λαθραία διακίνηση μεταναστών.

δ) Τη βελτίωση των διαδικασιών επισήμανσης λαθρομεταναστών στα προκαθορισμένα και μη προκαθορισμένα σημεία εισόδου και εξόδου, και

ε) την ανθρώπινη μεταχείριση των μεταναστών και την προστασία των δικαιωμάτων τους, όπως αναφέρεται στο Πρωτόκολλο αυτό.

3. Τα Κράτη Μέρη με σχετική εμπειρία εξετάζουν τη δυνατότητα παροχής τεχνικής βοήθειας σε Κράτη που είναι συχνά χώρες προέλευσης ή διαμετακόμισης για πρόσωπα, τα οποία υπήρξαν αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού. Τα Κράτη Μέρη καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για να χορηγήσουν τους αναγκαίους πόρους, όπως οχήματα, συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και αναγνώστες εγγράφων, για την καταπολέμηση της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6.

Άλλα μέτρα πρόληψης

Άρθρο 15.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει μέτρα για να διασφαλίσει ότι παρέχει ή ενισχύει προγράμματα πληροφόρησης προκειμένου να διευρύνει την ενημέρωση του κοινού σχετικά με το γεγονός ότι η συμπεριφορά που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού αποτελεί εγκληματική δραστηριότητα η οποία διαπράττεται συχνά από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες για πορισμό κέρδους και ότι δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους για τους εμπλεκόμενους μετανάστες.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 31 της Σύμβασης, τα Κράτη Μέρη συνεργάζονται στον τομέα ενημέρωσης του κοινού, προκειμένου να αποτρέψουν πιθανούς μετανάστες από του να πέσουν θύματα οργανωμένων εγκληματικών ομάδων.

3. Κάθε Κράτος Μέρος προάγει ή ενισχύει, κατά τις περιστάσεις, προγράμματα ανάπτυξης και συνεργασίας σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες της μετανάστευσης και δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις οικονομικά και κοινωνικά καταπιεσμένες περιοχές, προκειμένου να καταπολεμηθούν τα ριζικά κοινωνικό-οικονομικά αίτια της λαθραίας διακίνησης μεταναστών, όπως η φτώχεια και η υπανάπτυξη.

Μέτρα προστασίας και συνδρομής

Άρθρο 16.- 1. Κατά την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου τούτου, κάθε Κράτος Μέρος, ανταποκρινόμενο στις υποχρεώσεις του που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο, λαμβάνει όλα τα πρόσφορα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των νομοθετικών εάν παραστεί ανάγκη, για να διατηρήσει και προστατεύσει τα δικαιώματα

προσώπων, τα οποία υπήρξαν αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού, όπως επιβάλλει το εφαρμοστέο διεθνές δίκαιο, ιδιαίτερα το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα να μην υποβάλλονται σε βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.

2. Κάθε Κράτος Μέρος λαμβάνει πρόσφορα μέτρα προκειμένου να παράσχει στους μετανάστες την προσήκουσα προστασία εναντίον της βίας που μπορεί να τους ασκηθεί, από άτομα ή ομάδες, εξ αιτίας του ότι αποτελούν αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου.

3. Κάθε Κράτος Μέρος παρέχει την προσήκουσα συνδρομή στους μετανάστες των οποίων η ζωή ή η ασφάλεια βρίσκεται σε κίνδυνο εξ αιτίας του ότι αποτελούν Αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου.

4. Κατά την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού, τα Κράτη Μέρη θα λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανάγκες των γυναικών και παιδιών.

5. Σε περίπτωση κράτησης προσώπου το οποίο υπήρξε αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου τούτου, κάθε Κράτος Μέρος συμμορφώνεται προς τις υποχρεώσεις του από τη Σύμβαση της Βιέννης για τις Προξενικές Σχέσεις⁷⁸, όπου αυτή έχει εφαρμογή, στις οποίες περιλαμβάνεται και εκείνη της χωρίς καθυστέρηση ενημέρωσης του ενδιαφερομένου προσώπου σχετικά με τις διατάξεις που αφορούν τη γνωστοποίηση προς και την επικοινωνία με προξενικούς υπαλλήλους.

Συμφωνίες και διακανονισμοί

Άρθρο 17.- Τα Κράτη Μέρη εξετάζουν τη δυνατότητα για τη σύναψη διμερών ή περιφερειακών συμφωνιών ή λειτουργικών διακανονισμών ή συνεννοήσεων, με σκοπό:

- α. Τη θέσπιση των πλέον πρόσφορων και αποτελεσματικών μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού, ή
- β. τη βελτίωση των διατάξεων του Πρωτοκόλλου τούτου στις μεταξύ τους σχέσεις.

Επιστροφή λαθρομεταναστών

Άρθρο 18.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος συμφωνεί να διευκολύνει και να δέχεται, χωρίς αδικαιολόγητη ή υπέρμετρη καθυστέρηση, την επιστροφή προσώπου που αποτέλεσε Αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού και το οποίο είναι υπήκοος ή έχει δικαίωμα να κατοικεί μόνιμως στην επικράτειά του κατά το χρόνο της επιστροφής.

2. Κάθε Κράτος Μέρος εξετάζει τη δυνατότητα να διευκολύνει και να δέχεται την επιστροφή προσώπου που απετέλεσε αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού και το οποίο είχε το δικαίωμα να κατοικεί μόνιμως στην επικράτειά του κατά το χρόνο εισόδου στο Κράτος υποδοχής, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο αυτού.

3. Μετά από αίτημα του Κράτους Μέρους υποδοχής, το Κράτος Μέρος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα, επαληθεύει χωρίς αδικαιολόγητη ή υπέρμετρη καθυστέρηση, αν πρόσωπο το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού είναι υπήκοος του ή έχει δικαίωμα μόνιμης κατοικίας στην επικράτειά του.

4. Για να διευκολυνθεί η επιστροφή προσώπου το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού και δεν διαθέτει τα κατάλληλα έγγραφα, το Κράτος Μέρος του οποίου το πρόσωπο αυτό είναι υπήκοος ή στο οποίο έχει δικαίωμα μόνιμης κατοικίας οφείλει να συγκατατεθεί, ύστερα από αίτημα του Κράτους Μέρους υποδοχής, στην έκδοση των ταξιδιωτικών εγγράφων ή κάθε άλλης άδειας που είναι απαραίτητη για να μπορέσει το πρόσωπο να ταξιδέψει και να εισέλθει πάλι στην επικράτειά του.

5. Κάθε Κράτος Μέρος που εμπλέκεται στην επιστροφή προσώπου το οποίο υπήρξε Αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού, λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα για να πραγματοποιήσει την επιστροφή με μεθοδικό τρόπο και με τη δέουσα προσοχή για την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια του προσώπου.

6. Τα Κράτη Μέρη μπορούν να συνεργάζονται με αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

7. Το άρθρο αυτό δεν παραβιάζει τα δικαιώματα που παρέχονται από το εσωτερικό δίκαιο του Κράτους Μέρους υποδοχής, σε πρόσωπα τα οποία υπήρξαν Αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου.

⁷⁸ Βλέπε Ν. 90/1975 (ΦΕΚ 150, τ. Α')

8. Το άρθρο αυτό δεν επηρεάζει τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από άλλες ισχύουσες συμβάσεις, διμερείς ή πολυμερείς, ή άλλη ισχύουσα λειτουργική συμφωνία ή διακανονισμό που διέπει, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, την επιστροφή προσώπων τα οποία υπήρξαν αντικείμενο της συμπεριφοράς που εκτίθεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου.

IV. Τελικές διατάξεις

Ρήτρα Επιφύλαξης

Άρθρο 19.- 1. Καμία διάταξη του Πρωτοκόλλου αυτού δεν θίγει άλλα δικαιώματα, υποχρεώσεις και ευθύνες των Κρατών και των ατόμων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, ειδικότερα, όπου εφαρμόζονται, η Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και την αρχή της μη επιστροφής, όπως περιέχεται σ' αυτά.

2. Τα μέτρα που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο αυτό ερμηνεύονται και εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να μην γίνονται διακρίσεις σε πρόσωπα, για το λόγο ότι αποτελούν το αντικείμενο της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 6 του Πρωτοκόλλου αυτού. Η ερμηνεία και εφαρμογή των μέτρων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές της μη διάκρισης.

Επίλυση διαφορών

Άρθρο 20.- 1. Τα Κράτη Μέρη προσπαθούν να επιλύουν τις διαφορές που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου αυτού με διαπραγματεύσεις.

2. Κάθε διαφορά μεταξύ δύο ή περισσότερων Κρατών Μερών που αφορά την ερμηνεία ή την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου, η οποία δεν μπορεί να επιλυθεί με διαπραγματεύσεις μέσα σε εύλογο χρόνο, υποβάλλεται σε διαιτησία ύστερα από αίτηση ενός από τα Κράτη Μέρη αυτά. Εάν, έξι μήνες μετά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για διαιτησία, τα εν λόγω Κράτη Μέρη αδυνατούν να συμφωνήσουν για την οργάνωση της διαιτησίας, οποιοδήποτε από αυτά μπορεί να παραπέμψει τη διαφορά στο Διεθνές Δικαστήριο, υποβάλλοντας αίτηση σύμφωνα με το Καταστατικό του Δικαστηρίου.

3. Κάθε Κράτος Μέρος μπορεί, κατά το χρόνο της υπογραφής, επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης στο Πρωτόκολλο, να δηλώσει ότι δεν δεσμεύεται από την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού. Τα άλλα Κράτη Μέρη δεν δεσμεύονται από την παράγραφο 2 του άρθρου τούτου, έναντι του Κράτους Μέρους που έχει διατυπώσει τέτοια επιφύλαξη.

4. Κάθε Κράτος Μέρος που έχει διατυπώσει επιφύλαξη, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού, μπορεί οποτεδήποτε να την αποσύρει με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Υπογραφή, επικύρωση, αποδοχή, έγκριση και προσχώρηση

Άρθρο 21.- 1. Το Πρωτόκολλο αυτό είναι ανοικτό σε όλα τα Κράτη για υπογραφή από 12 έως 15 Δεκεμβρίου 2000 στο Παλέρμο Ιταλίας και μετέπειτα στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη μέχρι 12 Δεκεμβρίου 2002.

2. Το Πρωτόκολλο είναι επίσης ανοικτό για υπογραφή από περιφερειακούς οργανισμούς οικονομικής ενοποίησης, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον ένα Κράτος μέλος τέτοιου οργανισμού το έχει υπογράψει σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου τούτου.

3. Το Πρωτόκολλο υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση. Τα έγγραφα της επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ενοποίησης μπορεί να καταθέσει το έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, εφόσον ένα τουλάχιστον από τα Κράτη μέλη του έχει ενεργήσει ομοίως. Στο έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης, ο εν λόγω οργανισμός οφείλει να δηλώσει το βαθμό αρμοδιότητάς του, σε σχέση με τα ζητήματα που διέπονται από το Πρωτόκολλο αυτό. Ο ίδιος οργανισμός οφείλει επίσης να πληροφορεί τον θεματοφύλακα για κάθε σχετική μεταβολή του βαθμού αρμοδιότητάς του.

4. Το Πρωτόκολλο είναι ανοικτό σε προσχώρηση από κάθε Κράτος και κάθε περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ενοποίησης, του οποίου ένα τουλάχιστον Κράτος μέλος είναι Μέρος του Πρωτοκόλλου αυτού. Τα έγγραφα προσχώρησης κατατίθενται στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Κατά το χρόνο της προσχώρησής του, ο περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ενοποίησης οφείλει να δηλώσει το βαθμό αρμοδιότητάς του, σε σχέση με τα ζητήματα που διέπονται από το Πρωτόκολλο αυτό. Ο ίδιος οργανισμός οφείλει επίσης να πληροφορεί τον θεματοφύλακα για κάθε σχετική μεταβολή του βαθμού αρμοδιότητάς του.

Θέση σε ισχύ

Άρθρο 22.- 1. Το Πρωτόκολλο τίθεται σε ισχύ την ενενηκοστή ημέρα μετά την ημερομηνία κατάθεσης του τεσσαρακοστού εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, αλλά δεν μπορεί να τεθεί σε ισχύ πριν από τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης. Για το σκοπό της παραγράφου αυτής, έγγραφο που κατατίθεται από περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ενοποίησης δεν συνυπολογίζεται σε εκείνα που κατατέθηκαν από Κράτη μέλη του εν λόγω οργανισμού.

2. Για κάθε Κράτος ή περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ενοποίησης που επικυρώνει, αποδέχεται, εγκρίνει ή προσχωρεί στο Πρωτόκολλο μετά την κατάθεση του τεσσαρακοστού εγγράφου μιας τέτοιας πράξης, το Πρωτόκολλο αυτό τίθεται σε ισχύ την τριακοστή ημέρα μετά την ημερομηνία κατάθεσης από το εν λόγω Κράτος ή οργανισμό του σχετικού εγγράφου ή κατά την ημερομηνία που το Πρωτόκολλο τίθεται σε ισχύ σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, οποιαδήποτε από αυτές είναι μεταγενέστερη.

Τροποποίηση

Άρθρο 23.- 1. Μετά πάροδο πέντε ετών αφότου τεθεί σε ισχύ το Πρωτόκολλο αυτό, κάθε Κράτος Μέρος του Πρωτοκόλλου μπορεί να προτείνει τροποποίηση και να την καταθέσει στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος μετά ταύτα διαβιβάζει την τροποποίηση που προτείνεται στα Κράτη Μέρη και στη Διάσκεψη των Μερών της Σύμβασης για να εξετάσουν και αποφασίσουν επί της προτάσεως. Τα Κράτη Μέρη του Πρωτοκόλλου, συνερχόμενα στη Διάσκεψη των Μερών, καταβάλουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να επιτύχουν συναίνεση για κάθε τροποποίηση. Εάν όλες οι προσπάθειες για συναίνεση εξαντληθούν και δεν επιτευχθεί συμφωνία, ως έσχατο μέσο, για την υιοθέτηση της τροποποίησης απαιτείται πλειοψηφία των δύο τρίτων των Κρατών Μερών του Πρωτοκόλλου αυτού που παρίστανται και ψηφίζουν στη σύνοδο της Διάσκεψης των Μερών.

2. Περιφερειακοί οργανισμοί οικονομικής ενοποίησης, για ζητήματα που εμπíπτουν στην αρμοδιότητά τους, ασκούν το δικαίωμα ψήφου βάσει του άρθρου τούτου, με αριθμό ψήφων ίσο προς τον αριθμό των Κρατών μελών τους, που είναι Μέρη του Πρωτοκόλλου αυτού. Οι εν λόγω οργανισμοί δεν ασκούν το δικαίωμα ψήφου εάν τα Κράτη μέλη τους ασκήσουν το δικό τους και αντιστρόφως.

3. Τροποποίηση που υιοθετείται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση από τα Κράτη Μέρη.

4. Τροποποίηση που υιοθετείται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού τίθεται σε ισχύ, ως προς ένα Κράτος Μέρος, ενενήντα ημέρες μετά την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης της εν λόγω τροποποίησης.

5. Όταν μία Τροποποίηση τεθεί σε ισχύ, είναι δεσμευτική για τα Κράτη Μέρη που εξέφρασαν τη συγκατάθεση τους να δεσμεύονται από αυτή. Τα άλλα Κράτη Μέρη εξακολουθούν να δεσμεύονται από τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου τούτου και από όσες άλλες προηγούμενες τροποποιήσεις έχουν επικυρώσει, αποδεχθεί ή εγκρίνει.

Καταγγελία

Άρθρο 24.- 1. Κάθε Κράτος Μέρος μπορεί να καταγγείλει το Πρωτόκολλο αυτό με γραπτή γνωστοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η Καταγγελία αυτή έχει αποτελέσματα ένα έτος μετά τη λήψη της γνωστοποίησης από τον Γενικό Γραμματέα.

2. Ένας περιφερειακός οργανισμός οικονομικής ενοποίησης παύει να είναι Μέρος του Πρωτοκόλλου αυτού, όταν όλα τα Κράτη μέλη του το καταγγείλουν.

Θεματοφύλακας και γλώσσες

Άρθρο 25.- 1. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας του Πρωτοκόλλου αυτού.

2. Το πρωτότυπο του Πρωτοκόλλου, του οποίου τα κείμενα στην Αραβική, Κινέζικη, Αγγλική, Γαλλική, Ρωσική και Ισπανική γλώσσα είναι εξ ίσου αυθεντικά, θα κατατεθεί στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι κάτωθι υπογράφωντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι προς τούτο από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν το Πρωτόκολλο αυτό.

Άρθρο δωδέκατο.- Η Σύμβαση κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και το Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα, κυρώνονται με επιφυλάξεις.

Ειδικότερα:

Η Ελληνική Πολιτεία κυρώνει το άρθρο 13 του Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών και το άρθρο 13 του Πρωτοκόλλου κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα, με την επιφύλαξη των άρθρων 9Α Σ., 19 παρ. 3 Σ., 8 παρ. 1 ΕΣΔΑ, 436-457 Κ.Π.Δ. και 352B Π.Κ., όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο δεύτερο παρ. 12 του Ν. 3625/2007 (ΦΕΚ 290 Α`), του Ν. 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 8 του Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ 84 Α`), 10 του Ν. 3090/2002 (ΦΕΚ 329 Α) και όγδοο του Ν. 3625/2007, του Ν. 3471/2006 (ΦΕΚ 133 Α`) και του ΠΔ 47/2005 (ΦΕΚ 64 Α`).

Η Ελληνική Πολιτεία κάνει χρήση της παραγράφου 3 του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα και δηλώνει ότι δεν δεσμεύεται από την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.

Άρθρο δέκατο τρίτο.- 1. Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η ισχύς της Σύμβασης και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής που τη συμπληρώνουν αρχίζει με την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 38 της Σύμβασης και των άρθρων 17, 22 και 18 αντίστοιχα των Πρωτοκόλλων, πρώτου, δεύτερου και τρίτου αυτής.

**Συνέδριο Αντιπροσώπων των Κρατών
για τη Διάσωση στη Θάλασσα και την Αποτροπή στη Μεσόγειο
Μαδρίτη, 23-24 Μαΐου 2006**

Κείμενο Εργασίας⁷⁹

Εξισορρόπηση μεταξύ ζητημάτων προστασίας και στόχων της μετανάστευσης

I. Εισαγωγή

Τα μεταναστευτικά και προσφυγικά ρεύματα αποτελούν, εδώ και μεγάλο διάστημα, σοβαρό ζήτημα για τα Κράτη που βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Το παρακινδυνευμένο θαλάσσιο ταξίδι, το οποίο καθίσταται ακόμα πιο επικίνδυνο λόγω της αυξανόμενης εμπλοκής των εγκληματικών δικτύων παράνομης διακίνησης μεταναστών και εμπορίας ανθρώπων, πραγματοποιείται από πολλούς ανθρώπους που επιθυμούν να φτάσουν στην Ευρώπη, περιλαμβανομένων μεταξύ αυτών και Αφρικανών από υποσαχάριες περιοχές. Όλα τα μεσογειακά κράτη επηρεάζονται, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, από αυτές τις μετακινήσεις δια θαλάσσης. Οι κύριες διαδρομές είναι: από τη Βόρεια Αφρική, τα περάσματα μέσα από τα Ισπανικά στενά Mellilla και Ceuta ή η απευθείας προσέγγιση της νοτιότερης Ισπανικής ακτής· από τη Λιβύη και την Τυνησία, η προσέγγιση της Σικελίας ή της ηπειρωτικής Ιταλίας μέσω Μάλτας ή μέσω της μικρής νήσου Lampedusa· και, ξεκινώντας από την Τουρκία, η άφιξη στην Ελλάδα, από τη θαλάσσια περιοχή της Δωδεκανήσου ή η κατεύθυνση προς τη Σικελία. Λόγω των αυξημένων περιπολιών στη Μεσόγειο, μια καινούργια διαδρομή χρησιμοποιείται το τελευταίο διάστημα, μέσω Μαυριτανίας και προς τα Κανάρια νησιά.

Η ανθρώπινη τραγωδία, που συνδέεται με την άνοδο του αριθμού των θυμάτων στη θάλασσα, προσέδωσε τη διάσταση «ανθρωπιστικής κρίσης» στις θαλάσσιες αυτές μετακινήσεις. Η επισταμένη κάλυψη των θυμάτων αυτών από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ανέδειξε τη δυστυχία των εμπλεκομένων προσώπων και έδωσε σοβαρή ώθηση για την ένταξη του θέματος στην πολιτική ατζέντα πολλών χωρών.

Η ανάλυση της κλίμακας του φαινομένου της μετακίνησης με αριθμητικούς όρους είναι ιδιαίτερα προβληματική, δεδομένου ότι, εξ ορισμού, οι παράνομοι μετανάστες δεν καταγράφονται και επιδιώκουν να αποφύγουν τον εντοπισμό. Οι εκτιμήσεις για τον αριθμό αυτών που φτάνουν με ασφάλεια, καθώς και αυτών που χάνονται στη διαδρομή, βασίζονται, στην καλύτερη περίπτωση, στα μάλλον περιορισμένα στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες, τα οποία αφορούν σε περιστατικά διάσωσης και αποτροπής που καταγράφονται επίσημα. Παρά την έλλειψη αντικειμενικών στατιστικών δεδομένων, δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι ένας σημαντικός αριθμός προσώπων επιχειρεί να εισέλθει στην Ευρώπη δια θαλάσσης και ο ιδιαίτερα εμφανής χαρακτήρας του φαινομένου τοποθετεί αυτόν τον τρόπο ταξιδιού στο επίκεντρο του πολιτικού διαλόγου για την παράνομη μετανάστευση.

Η ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της μετακίνησης θέτει ανάλογα ζητήματα. Ο όρος «άνθρωποι των πλοιαρίων» έχει εισέλθει στην καθημερινή γλώσσα και τείνει να χρησιμοποιείται αδιακρίτως για μετανάστες, αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Η ευρεία και χωρίς διαφοροποιήσεις χρήση ενός τόσο γενικού όρου, είναι ενδεικτική της εντεινόμενης σύγχυσης που επικρατεί ως προς τη διάκριση μεταξύ διαφόρων κατηγοριών μετακινούμενων προσώπων: αυτών που ταξιδεύουν με σκοπό την αναζήτηση εργασίας, καλύτερων συνθηκών διαβίωσης, ευκαιριών για μόρφωση και για ένα καλύτερο μέλλον και άλλων προσώπων, των αιτούντων άσυλο και προσφύγων, οι οποίοι μπορεί να συμμερίζονται παρόμοιους στόχους, όμως η αρχική φυγή τους οφείλεται σε φόβο δίωξής τους και για το λόγο αυτό χρήζουν διεθνούς προστασίας. Μεταξύ αυτών που ακολουθούν τις διαδρομές της Μεσογείου, μπορεί να βρίσκονται άτομα που αναζητούν άσυλο, αλλά και άτομα που επιδιώκουν να μετέλθουν των διαδικασιών του ασύλου, ως του μόνου εφικτού μέσου για την πρόσβασή τους στην Ευρώπη. Αυτά τα «μεικτά ρεύματα» συνεπάγονται σύνθετες προκλήσεις για τα Κράτη και για τους Διεθνείς Οργανισμούς. Προκαλούν σενάρια που δεν μπορούν να επιλυθούν στα στενά όρια του Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου και του Δικαίου της Θάλασσας, αλλά απαιτούν σφαιρικές λύσεις, σχεδιασμένες με γνώμονα μια σειρά αντικρουόμενων και αλληλένδετων ζητημάτων πολιτικής.

Τα πιο σημαντικά ζητήματα είναι:

- τα θεμιτά συμφέροντα των Κρατών, που αφορούν στην ασφάλεια, περιλαμβανομένης και της αναγκαιότητας διατήρησης αποτελεσματικών συνοριακών και μεταναστευτικών ελέγχων και της

---

⁷⁹ Το κείμενο αυτό βασίζεται σε κείμενο εργασίας που συντάχθηκε για το Συνέδριο Στρογγυλής Τράπεζας Εμπειρογνομώνων για ζητήματα που αφορούν στη Διάσωση στη Θάλασσα και στη Θαλάσσια Αποτροπή στη Μεσόγειο, που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα 12-13 Σεπτεμβρίου 2005.

πρόληψης και καταπολέμησης του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, όπως της παράνομης διακίνησης προσώπων και της εμπορίας ανθρώπων.

- η ανάγκη διατήρησης της ασφάλειας και της σταθερότητας στη διεθνή ναυσιπλοΐα, και πάνω απ' όλα, η διαφύλαξη της ακεραιότητας και της αποτελεσματικότητας του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα, περιλαμβανομένου του ζωτικού ρόλου της εμπορικής ναυτιλίας στην άμεση και καθοριστική ανταπόκριση στις εκκλήσεις βοήθειας και σε περιστατικά που αφορούν μικρά σκάφη.
- η υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας όλων των προσώπων που διασώζονται στη θάλασσα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους· ειδικά στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο και προσφύγων, η υποχρέωση ανταπόκρισης στις ιδιαίτερες ανάγκες προστασίας τους, σύμφωνα με το Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο, κυρίως ως προς τη διασφάλιση της αναγκαίας πρόσβασης σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος τους, με πλήρη εφαρμογή της αρχής της *μη επαναπροώθησης*.
- η ανάγκη οργάνωσης με ασφαλή και ανθρωπινό τρόπο της άμεσης επιστροφής των παράνομων μεταναστών που δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας ή δεν προβάλλουν επιτακτικούς λόγους για την παραμονή τους στη χώρα προέλευσής τους ή σε άλλη χώρα που θα γίνουν δεκτοί για επανεισδοχή.

Το Μάρτιο του 2002, η Ύπατη Αρμοστεία διοργάνωσε μια Στρογγυλή Τράπεζα με τη συμμετοχή Εμπειρογνομώνων και θέμα τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα: Προστασία Αιτούντων Άσυλο και Προσφύγων. Η επιτομή των συζητήσεων που αναπτύχθηκαν σ' αυτή τη συνάντηση, αναδεικνύει τα κύρια ζητήματα σχετικά με την προσήκουσα ανταπόκριση στα ναυτικά σενάρια, που αφορούν αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Έκτοτε, η Ύπατη Αρμοστεία συνεργάζεται στενά με σημαντικούς εταίρους, ιδιαίτερα με το Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας (IMO), προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι προτάσεις που αναδείχθηκαν στη Στρογγυλή Τράπεζα της Λισσαβόνας, τέθηκαν σοβαρά υπ' όψιν των Κρατών, στις σχετικές συζητήσεις τους, περί των υποχρεώσεων ανταπόκρισής τους σε περιπτώσεις ανάλογων ναυτικών σεναρίων. Αυτές οι κοινές προσπάθειες συνεισέφεραν στην υιοθέτηση, από τα Κράτη Μέλη του IMO, σημαντικών τροποποιήσεων της νομοθεσίας τους και συνοδευτικών κατευθυντήριων οδηγιών για την ενίσχυση ορισμένων πρακτικών και επιχειρησιακών θεμάτων του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης.

Παρά την πρόοδο αυτή, η μετανάστευση δια θαλάσσης συνεχίζει να θέτει σύνθετα προβλήματα, όπως καταγράφεται στη σύγχρονη πραγματικότητα της Μεσογείου, τα οποία δοκιμάζουν σοβαρά τη δυνατότητα προσήκουσας αντιμετώπισης από τα Κράτη και τους Διεθνείς Οργανισμούς.

Η Ύπατη Αρμοστεία, στηριζόμενη στη Στρογγυλή Τράπεζα της Λισσαβόνας και στα επιτεύγματά της, εξασφάλισε χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να διερευνήσει, περαιτέρω, τα ζητήματα της μετανάστευσης δια θαλάσσης εντός ενός συγκεκριμένου γεωγραφικού πλαισίου. Ο στόχος αυτός εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο ενός προγράμματος που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο αποσκοπεί στην ενδυνάμωση του χώρου του ασύλου στη Βόρεια Αφρική. Τούτο επιχειρείται με την υλοποίηση μίας σειράς δράσεων ενίσχυσης δυνατοτήτων, με τη δραστηριοποίηση των κυβερνήσεων της περιοχής και με τη διαμόρφωση μιας συνολικής στρατηγικής διαχείρισης της μετανάστευσης, η οποία θα ανταποκρίνεται κατά έναν εξισορροπητικό τρόπο στα ζητήματα ασύλου και μετανάστευσης. Για το σκοπό αυτό, διοργανώθηκαν δύο συνέδρια με θέμα τη διάσωση και την αποτροπή στη θάλασσα, το ένα με τη συμμετοχή εμπειρογνομώνων, το άλλο με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Κρατών.

Το συνέδριο εμπειρογνομώνων πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το Σεπτέμβριο του 2005. Οι συζητήσεις και οι προτάσεις που προέκυψαν από αυτό το συνέδριο παρείχαν το πλαίσιο για το συνέδριο των εκπροσώπων Κρατών, που ακολούθησε στη Μαδρίτη⁸⁰. Πραγματεύτηκαν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως οι πρόσφατες εξέλιξης στο Ναυτικό Δίκαιο, η ενδυνάμωση του υπάρχοντος καθεστώτος Έρευνας και Διάσωσης, η σημασία της διαφύλαξης της ακεραιότητας αυτού του καθεστώτος, πρακτικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι καπετάνιοι των πλοίων και διαδικασίες αποβιβάσεως. Περιείχαν, επίσης, μια σειρά προτάσεων για τη βελτίωση της συγκέντρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών, την ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας και τη διαμόρφωση συνολικών απαντήσεων για τα βαθύτερα προβλήματα, που υποκινούν τις παράνομες μετακινήσεις δια θαλάσσης, και τη δυστυχία αυτών που μετέρχονται τέτοιων μέσων.

Το κείμενο αυτό αποσκοπεί στην επανεξέταση και στην επανεκτίμηση των σημαντικότερων θεμάτων των συζητήσεων, που έλαβαν χώρα στη Λισσαβόνα και στην Αθήνα. Εξετάζει, εν συντομία, τις διατάξεις διαφόρων

⁸⁰ Συνέδριο Εμπειρογνομώνων για την Αποτροπή και τη Διάσωση στη Μεσόγειο: Συνεργατικές Απαντήσεις, 12-13 Σεπτεμβρίου 2005, Αθήνα, Ελλάδα, Επιτομή Συζητήσεων και Προτάσεων.

κλάδων του Διεθνούς Δικαίου που σχετίζονται με το ζήτημα της διάσωσης στη θάλασσα και αποτροπής, ειδικότερα σε ό,τι αφορά στους αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Πραγματεύεται, επίσης, τις συλλογικές προσπάθειες, είτε αυτές συνιστούν πρόταση είτε εφαρμόζονται ήδη, για την επίλυση του φαινομένου της μετανάστευσης δια θαλάσσης στη Μεσόγειο. Προτείνει, δε, συγκεκριμένα μέσα, τα οποία θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της σημερινής κατάστασης εντός ενός περιφερειακού πλαισίου συνεργασίας. Με τον τρόπο αυτό, επιχειρεί να λειτουργήσει καταλυτικά στις συζητήσεις μεταξύ των Κρατών και να προωθήσει την οικοδόμηση μιας ευρύτερης συναίνεσης για μια συνεργατική προσέγγιση με βάση τον επιμερισμό των βαρών, στο πλαίσιο της οποίας θα αντιμετωπίζονται οι ανάγκες προστασίας των προσώπων που εμπíπτουν στην εντολή προστασίας της Ύπατης Αρμοστείας και μπλέκονται στα μεταναστευτικά ρεύματα στη Μεσόγειο.

II. Το νομικό πλαίσιο

Η γενικότερη πολιτική και το νομοθετικό πλαίσιο, που διέπει την αποτροπή και τη διάσωση στη θάλασσα των αιτούντων άσυλο και προσφύγων, βασίζεται στις εφαρμοστέες διατάξεις του Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου και του Δικαίου της Θάλασσας και στις γενικές αρχές του Διεθνούς Δικαίου, σε συνδυασμό με το Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο. Συγκεκριμένες πτυχές του Διεθνούς Δικαίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου - και, κυρίως, στο γεωγραφικό πλαίσιο της Μεσογείου, η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - είναι επίσης βαρύνουσας σημασίας. Το διεθνές νομοθετικό πλαίσιο, καθώς και οι συναφείς πολιτικές και πρακτικές των Κρατών για την καταπολέμηση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, συνιστούν επιπλέον πηγές, που θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν στη διαμόρφωση μιας πολιτικής στο ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης.

Παράνομοι μετανάστες, αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες στη θάλασσα, μπορεί να έρχονται σε επαφή με μια σειρά διαφορετικών πλαισίων: στο πλαίσιο της αποτροπής, με τις περιπολίες της ακτοφυλακής των Κρατών· στο πλαίσιο επιχειρήσεων διάσωσης και ανακούφισης, με τα πλοία του εμπορικού ναυτικού· ή ως λαθρεπιβάτες, με τα εμπορικά πλοία. Κάθε σενάριο εγείρει ειδικά ζητήματα και η νομοθεσία (κατ' αρχήν το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας και το Διεθνές Ναυτικό Δίκαιο, σε συνδυασμό με άλλα νομικά κείμενα, όπως ειδικώς αναφέρθηκε ανωτέρω) έχει διαμορφώσει διαφορετικά, ωστόσο, επικουρικά καθεστώτα, προκειμένου να παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο για την αντιμετώπιση κάθε σεναρίου:

- το καθεστώς έρευνας και διάσωσης, με το οποίο νοούνται οι επιχειρήσεις διάσωσης και ανακούφισης που αναλαμβάνουν σκάφη, τα οποία προστρέχουν να βοηθήσουν πρόσωπα που διατρέχουν κίνδυνο στη θάλασσα.
- το καθεστώς του λαθρεπιβάτη.
- πρακτικές αποτροπής για τους σκοπούς των μεταναστευτικών ελέγχων.

A. Το καθεστώς έρευνας και διάσωσης

Η αρωγή των προσώπων που κινδυνεύουν στη θάλασσα είναι μια πολυετής ναυτική παράδοση, η οποία τηρήθηκε ευλαβικά στο σύγχρονο Ναυτικό Δίκαιο και Δίκαιο της Θάλασσας, όπως διαπιστώνουμε από την κωδικοποίησή της σε διάφορες Συμβάσεις:

- τη Σύμβαση του 1982 των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS)⁸¹,
- τη Σύμβαση του 1958 για την Ανοιχτή Θάλασσα⁸²,
- τη Διεθνή Σύμβαση του 1974 για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS)⁸³,
- τη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα (SAR)⁸⁴.

Οι Συμβάσεις SOLAS και SAR είναι κείμενα κομβικής σημασίας για τη διαφύλαξη του ακέραιου χαρακτήρα του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης. Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας (IMO), είναι υπεύθυνος να διασφαλίζει ότι οι Συμβάσεις τηρούνται επικαιροποιημένες και τυγχάνουν απόλυτου σεβασμού από τα Κράτη και άλλους παράγοντες της Ναυσιπλοΐας. Η Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας (M.S.C.) του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας και η Υπο-επιτροπή για τις Ραδιοτηλεπικοινωνίες και την Έρευνα και Διάσωση (COMSAR) συ-

⁸¹ 1982, UNCLOS, Άρθρο 98, βλέπε στη σελίδα 6.

⁸² Σύμβαση του 1958 για την Ανοιχτή Θάλασσα, Άρθρο 12, βλέπε στη σελίδα 12.

⁸³ Παράρτημα στη Διεθνή Σύμβαση του 1974 για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS), Κεφάλαιο V, Κανονισμός 7 και Κανονισμός 33, βλέπε στη σελίδα 15.

⁸⁴ Παράρτημα στη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα (SAR), Κεφάλαιο 1.3.2 και Κεφάλαιο 2.1.10, βλέπε στη σελίδα 18.

νιστούν σημαντικά fora, στο πλαίσιο των οποίων, τα διεθνή αυτά κείμενα δέχονται κριτική και παρακολουθούνται από τη ναυτική κοινότητα.

Ο όρος «διάσωση στη θάλασσα» προσδιορίζεται στη Σύμβαση για την Έρευνα και Διάσωση (SAR) ως: «επιχείρηση για διάσωση ατόμων που κινδυνεύουν, η οποία παρέχει αρχικά στους κινδυνεύοντες ιατρικές ή άλλες φροντίδες και μεταφέρει αυτούς σε ασφαλές μέρος»⁸⁵.

Για το σκοπό αυτό, το σύστημα του διεθνούς ναυτικού δικαίου και του δικαίου της θάλασσας προβλέπει διαφορετικές ευθύνες: **την ευθύνη του καπετάνιου** να παρέχει βοήθεια· και **την ευθύνη των κρατών** να προωθούν την καθιέρωση, λειτουργία και διατήρηση μιας επαρκούς και αποτελεσματικής υπηρεσίας έρευνας και διάσωσης. Τα τελευταία χρόνια έντονες συζητήσεις λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας, που έχουν σκοπό την αποσαφήνιση των πρακτικών συσχετισμών ως προς τους ρόλους και τις ευθύνες που προκύπτουν σε ένα σενάριο διάσωσης, καθώς και την αντιμετώπιση πρακτικών ζητημάτων, που έχουν ανακύψει κατά την εφαρμογή του καθεστώτος έρευνας και διάσωσης. Οι συζητήσεις αυτές, αποτελούν απάντηση στην πρόσκληση της Συνέλευσης του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας, για μια αναθεώρηση των σχετικών διατάξεων του Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου και Δικαίου της Θάλασσας, που έλαβε χώρα την επαύριο του περιστατικού του πλοίου «Tamra». Το επίκεντρο της συζήτησης, στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού, εστιάζει στο επίμαχο ζήτημα της αποβίβασης.

Ένα από αποτέλεσμα της νομοθετικής αναθεώρησης, η οποία προκλήθηκε από τον Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας, ήταν η υιοθέτηση από την Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας (MSC), νέων τροποποιήσεων των Διεθνών Συμβάσεων SOLAS και SAR. Επιπλέον, συντάχθηκαν συνοδευτικές κατευθυντήριες οδηγίες, οι οποίες ορίζουν λεπτομερώς τους συμπληρωματικούς ρόλους, τις υποχρεώσεις και τις αρχές που διέπουν την ανταπόκριση των εμπορικών πλοίων σε περιπτώσεις διάσωσης. Οι ως άνω τροποποιήσεις⁸⁶ υποχρεώνουν τα Κράτη να συντονίζουν τις ενέργειές τους, να συνεργάζονται και να διασφαλίζουν *inter alia* ότι:

- Οι πλοίαρχοι των πλοίων που παρέχουν βοήθεια επιβιβάζοντας άτομα ευρισκόμενα σε κίνδυνο στη θάλασσα, αποδεσμεύονται από τις υποχρεώσεις τους με την ελάχιστη περαιτέρω παρέκκλιση από τον προγραμματισμένο πλου του πλοίου.

- Οι επιζώντες, στους οποίους παρέχεται βοήθεια, αποβιβάζονται από το πλοίο που παρέχει τη βοήθεια και μεταφέρονται σε ασφαλές σημείο το συντομότερο, πρακτικά, δυνατό.

Η αποτελεσματική εφαρμογή του καθεστώτος που περιγράφηκε από τον Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας, προϋποθέτει την πλήρη συνεργασία των Κρατών. Τούτο δεν γίνεται κατανοητό σε κάποιες περιπτώσεις, εν μέρει γιατί τα πρακτικά ζητήματα της αποβίβασης εγγίζουν έναν ευαίσθητο χώρο, όπου οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ του διεθνούς ναυτικού δικαίου και των προβληματισμών για τον έλεγχο της μετανάστευσης και της προσφυγικής προστασίας, δημιουργούν εντάσεις. Αναγνωρίζοντας ότι τέτοιου είδους ζητήματα δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν σωστά, αποκλειστικά και μόνο με την εφαρμογή του Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου και Δικαίου της Θάλασσας, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης συγκάλυψε μια δι-οργανική ομάδα εργασίας, με τη συμμετοχή «αδερφών» οργανισμών με συγκεκριμένες αρμοδιότητες σε συναφείς τομείς του δικαίου και της πρακτικής. Ειδικότερα, συμμετέχουν: το Γραφείο Νομικών Υποθέσεων (OLA)/Διεύθυνση Υποθέσεων Ωκεανών και Δικαίου της Θάλασσας, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σε σχέση με τα ζητήματα του διεθνούς προσφυγικού δικαίου· το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου· το Γραφείο για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη Εγκλημάτων (ODC) σε σχέση με ζητήματα διασυνοριακού εγκλήματος και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης σε σχέση με ζητήματα παράνομης μετανάστευσης εν γένει. Η δι-οργανική ομάδα εργασίας εξασφαλίζει αποτελεσματικά μια ευρεία και ολιστική εξέταση των ζητημάτων, ωστόσο, αποδεικνύεται ότι έχει περιορισμένα μέσα επιρροής για την εξασφάλιση πρακτικών λύσεων, όταν αυτές εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Κρατών.

B. Το καθεστώς των λαθρεπιβατών

Οι λαθρεπιβάτες γίνονται λιγότερο αντιληπτοί, σε σχέση με εκείνους που διασώζονται υπό δραματικές συνθήκες. Όμως, η μεταχείριση των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών, παραμένει ένα σημαντικό στοιχείο στο πλαίσιο μιας συνολικής αντιμετώπισης της μετανάστευσης δια θαλάσσης.

Τα Κράτη, αποστέλλουν συστηματικά στο Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας στατιστικά στοιχεία για τις περιπτώσεις λαθρεπιβατών⁸⁷. Παρ' όλα αυτά, διαπιστώνονται κενά, σε διεθνές επίπεδο, ως προς τα ετήσια στατιστικά δεδομένα που αφορούν σε λαθρεπιβάτες και ειδικότερα σ' αυτούς που στη συνέχεια ζητούν άσυλο. Η

⁸⁵ Παράρτημα στη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα (SAR), Κεφάλαιο 1.3.2.

⁸⁶ Ημερομηνία θέσης σε ισχύ 1 Ιουλίου 2006.

Ύπατη Αρμοστεία συγκεντρώνει, σε περιορισμένο βαθμό, κάποια στατιστικά στοιχεία, με βάση ένα μικρό αριθμό λαθρεπιβατών για την περίπτωση των οποίων λαμβάνει γνώση.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας έχει ασχοληθεί με τους λαθρεπιβάτες σε πολλές περιπτώσεις και έχει υιοθετήσει μια σειρά από κατευθυντήριες οδηγίες, μη δεσμευτικού χαρακτήρα, σχετικά με τις ανάγκες προστασίας των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο και προσφύγων. Το Πόρισμα υπ' αριθμ. 53 του 1988 της Επιτροπής [Ex.Com. N.53 (XXXIX)], για τους λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο, προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι οι λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο θα πρέπει να προστατεύονται από την αναγκαστική επιστροφή τους στη χώρα προέλευσής τους και θα πρέπει, όταν τούτο καθίσταται δυνατό, να τους επιτρέπεται η αποβίβαση στο πρώτο λιμάνι προορισμού, προκειμένου να εξετασθεί το αίτημα ασύλου τους από τις αρχές του τόπου.

Το κείμενο μιας Διεθνούς Σύμβασης για τους Λαθρεπιβάτες, υιοθετήθηκε από τη Διπλωματική Διάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας κατά τη 10^η Σύνοδό της το 1957. Η Σύμβαση, ωστόσο, απέτυχε να προσελκύσει τον απαραίτητο αριθμό επικυρώσεων από τα Κράτη, για τη θέση της σε ισχύ. Ελλείψει ενός διεθνούς δεσμευτικού κειμένου για τα ζητήματα των λαθρεπιβατών, ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας, αναζήτησε άλλες λύσεις για το πρόβλημα των λαθρεπιβατών, αντιμετωπίζοντας το ζήτημα στο πλαίσιο των Επιτροπών του. Ειδικότερα, το ζήτημα των λαθρεπιβατών αντιμετωπίστηκε μέσω της Επιτροπής Διευκόλυνσης, η οποία είναι αρμόδια για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που ενισχύουν την αποτελεσματική λειτουργία της ναυσιπλοΐας. Στη Σύνοδο του Ιανουαρίου του 2002, η Επιτροπή Διευκόλυνσης επεξεργάστηκε συγκεκριμένες προβλέψεις για τους λαθρεπιβάτες, οι οποίες, στη συνέχεια, ενσωματώθηκαν στη Σύμβαση του 1965 για τη Διεθνή Ναυτιλιακή Κίνηση (FAL).

Σύμφωνα με τον ορισμό που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα της Σύμβασης FAL, λαθρεπιβάτης είναι: «Ένα άτομο που κρύβεται, χωρίς τη συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του πλοίαρχου ή άλλου υπεύθυνου ατόμου σε πλοίο ή σε φορτίο που φορτώνεται μεταγενέστερα στο πλοίο, ανακαλύπτεται πάνω στο πλοίο μετά από την αναχώρησή του από το λιμάνι ή μέσα στο φορτίο ενώ γίνεται η εκφόρτωσή του στο λιμάνι προορισμού και αναφέρεται ως λαθρεπιβάτης από τον πλοίαρχο στις αρμόδιες αρχές»⁸⁸.

Ο βασικός στόχος του καθεστώτος της FAL συνίσταται στο να διασφαλίζεται ότι οι υποθέσεις λαθρεπιβατών θα επιλύονται «γρήγορα και θα εξασφαλίζεται η διενέργεια μιας σύντομης επιστροφής ή επαναπατρισμού του λαθρεπιβάτη»⁸⁹.

Ωστόσο, αντανακλώντας τις ανησυχίες σχετικά με την προσφυγική προστασία, οι Γενικές Αρχές που υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή Διευκόλυνσης, περιέχουν ειδική αναφορά στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και ορίζουν ότι «Οι διατάξεις αυτού του Κεφαλαίου θα εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διεθνείς αρχές προστασίας, όπως τίθενται σε επίσημα διεθνή κείμενα, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων της 28^{ης} Ιουλίου 1851 και το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967, καθώς και στη σχετική εθνική νομοθεσία»⁹⁰.

Για το ζήτημα των λαθρεπιβατών, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνεχάρη τον Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας για το έργο του, αναφορικά με τις διατάξεις της Σύμβασης FAL για τους λαθρεπιβάτες. Εξέφρασε, ωστόσο, την άποψη ότι η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να προχωρήσει περαιτέρω στην αναζήτηση αποτελεσματικών λύσεων για τις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών, που θα περιλαμβάνουν «τη μελέτη της βιωσιμότητας και της δυνατότητας εφαρμογής ενός και μοναδικού νομοθετικού κειμένου για τη μεταχείριση των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο, στο οποίο θα περιέχονται κανόνες για τον καθορισμό του Κράτους υπεύθυνου να εξετάσει την αίτηση ασύλου των λαθρεπιβατών, τη μεταχείρισή τους επί του πλοίου και τα ανώτατα όρια διάρκειας του περιορισμού τους επί του πλοίου»⁹¹.

Σύμφωνα με την εμπειρία της Ύπατης Αρμοστείας, η αποβίβαση των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο μπορεί να καταστεί ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα. Συνακόλουθα, οι λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο παραμένουν επί του πλοίου για μακρά χρονικά διαστήματα, ενώ διεξάγονται διαπραγματεύσεις για την ανεύρεση ενός κράτους το οποίο θα είναι πρόθυμο να επιτρέψει την αποβίβαση. Το επιτυχές αποτέλεσμα εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την εθνικότητα του λαθρεπιβάτη, την ύπαρξη εγγράφων τεκμηρίωσης ταυτότητας, το προ-

⁸⁷ Οι κατάλογοι του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για τα περιστατικά λαθρεπιβατών δημοσιεύονται κάθε τρεις μήνες (επίσης διατίθενται στον ιστότοπο του IMO - www.imo.gr).

⁸⁸ Σύμβαση του 1965 για τη Διεθνή Ναυτιλιακή Κίνηση (FAL), όπως ισχύει τροποποιημένη IMO, Απόφαση FAL 7 (29) Κεφ. 1.1, Τροπ. 10 Ιανουαρίου 2002, βλέπε στη σελίδα 20.

⁸⁹ Ibid, Κεφ. 4.2, βλέπε στη σελίδα 20.

⁹⁰ Ibid, Κεφ. 4.1

⁹¹ Έκθεση της Επιτροπής Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού Doc. 100115, Δεκέμβριος 2003· βλέπε και Συμβούλιο της Ευρώπης, Κοινοβουλευτική Συνέλευση, Σύσταση 1645 (2004) για την Πρόσβαση σε συνδρομή και προστασία των αιτούντων άσυλο στα Ευρωπαϊκά λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές.

γραμματισμένο δρομολόγιο του πλοίου και κυρίως, τη συνεργασία των μεταναστευτικών αρχών και των λιμενικών αξιωματούχων των λιμανιών μελλοντικού κατάπλου του πλοίου.

Γ. Καθεστώς Αποτροπής

Διεθνώς, δεν υπάρχει αποδεκτός ορισμός του όρου «αποτροπή». Ωστόσο, στο πλαίσιο της διεθνούς προσφυγικής προστασίας, η Εκτελεστική Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες παρείχε την ακόλουθη αξιόπιστη καθοδήγηση:

«Θεωρώντας για τους σκοπούς αυτού του Πορίσματος, και υπό την επιφύλαξη του Διεθνούς Δικαίου και ειδικότερα του Διεθνούς Δικαίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Προσφυγικού Δικαίου, στην κατεύθυνση της παροχής εγγυήσεων προστασίας σε πρόσωπα των οποίων απετράπη η είσοδος, ότι η αποτροπή συνιστά ένα μέτρο που εφαρμόζεται από τα Κράτη με σκοπό:

(i) να αποτρέψουν την επιβίβαση προσώπων κατά τη διάρκεια ενός διεθνούς ταξιδιού,

(ii) να αποτρέψουν περαιτέρω συνέχιση του διεθνούς ταξιδιού προσώπων που έχουν ήδη ξεκινήσει το ταξίδι τους,

(iii) να επιβάλλουν ελέγχους σε πλοίο, όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι που οδηγούν στην πεποίθηση ότι το πλοίο μεταφέρει ανθρώπους, κατά παράβαση του διεθνούς ή εθνικού ναυτικού δικαίου»⁹².

Ένα ευρύ φάσμα ανησυχιών και σκοπιμοτήτων ωθεί τα Κράτη να ασχοληθούν με την αποτροπή. Τα Κράτη, στο πλαίσιο των ανησυχιών τους για την αύξηση της παράνομης μετανάστευσης παγκοσμίως, προσπαθούν να εξαρθώσουν τα μεγάλα δίκτυα παράνομης διακίνησης μεταναστών και εμπορίας ανθρώπων, με την αποτροπή εισόδου προσώπων κατά τη διάρκεια της διαδρομής τους. Στο πλαίσιο των μετακινήσεων δια θαλάσσης, η ανθρωπιστική υποχρέωση που επιβάλλει την προσφορά βοήθειας σε εκείνους που ταξιδεύουν με μη αξιόπλοα πλοία, συνιστά ένα επιπλέον στοιχείο των πρακτικών αποτροπής. Η αποτροπή στη θάλασσα μπορεί να λάβει χώρα στα χωρικά ύδατα, στη συνορεύουσα ζώνη ή στην ανοιχτή θάλασσα.

Σύμφωνα με γενική αρχή του Διεθνούς Δικαίου, ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων, οι περιορισμοί στο δικαίωμα πρόσβασης των αλλοδαπών στο έδαφος ενός κράτους, καθώς και οι νόμοι που ρυθμίζουν την είσοδο αλλοδαπών, αποτελούν νόμιμη έκφραση της εθνικής κυριαρχίας. Ωστόσο, τέτοιου είδους δράσεις θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις θεμελιώδεις αρχές του Διεθνούς Δικαίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, οι οποίες εμπεριέχουν σαφείς κανόνες ως προς το σεβασμό των δικαιωμάτων κάθε ατόμου, ανεξάρτητα του νομικού καθεστώτος του. Οι ενέργειες του κράτους οριοθετούνται, επίσης, από το πλαίσιο του Διεθνούς Προσφυγικού Δικαίου, περιλαμβανομένης και της υποχρέωσης σεβασμού του δικαιώματος στην αναζήτηση και τη χορήγηση ασύλου, έτσι ώστε τα πρόσωπα που διατρέχουν κίνδυνο δίωξης να μπορούν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και να ζητήσουν προστασία σε μια άλλη. Η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και το Πρωτόκολλο του 1967, τα οποία συνιστούν τα βασικά κείμενα του Διεθνούς Προσφυγικού Δικαίου, ορίζουν τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα να επωφεληθούν από την προβλεπόμενη προστασία και καθιερώνουν σημαντικές αρχές προστασίας, όπως η εξαίρεση από την τιμωρία για παράνομη είσοδο και η αρχή της *μη επαναπροώθησης*⁹³.

Εγγυήσεις προστασίας κατά την εφαρμογή των μέτρων αποτροπής

Η απαγόρευση της *επαναπροώθησης* προσφύγων, που διατυπώνεται στο άρθρο 33 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, υποχρεώνει τα Κράτη να εξετάζουν τον κίνδυνο που διατρέχει ένας αιτών άσυλο ή ένας πρόσφυγας, πριν τη λήψη μέτρων για την απομάκρυνσή του. Η αρχή αυτή στηρίζει την άσκηση του δικαιώματος ενός ατόμου να ζητά και να του χορηγείται άσυλο σε μια άλλη χώρα, για να προστατευθεί από δίωξη, όπως διακηρύχθηκε στο άρθρο 14 (1) της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Αναγνωρίζεται ευρύτατα ότι η αρχή της *μη-επαναπροώθησης* αποτελεί μέρος του διεθνούς εθιμικού δικαίου⁹⁴ και δεσμεύει όλα τα Κράτη, ακόμα και αν δεν είναι μέλη της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία, η αρχή της *μη-επαναπροώθησης* δεν περιέχει κανενός είδους

⁹² Ex.Com. Πόρισμα Νο 97 (LIV) για τις Εγγυήσεις Προστασίας κατά την εφαρμογή μέτρων αποτροπής [No 97 (LIV-2003)], βλέπε στη σελίδα 53.

⁹³ Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, άρθρα 1, 31 και 33, βλέπε στη σελίδα 51.

⁹⁴ Η σημασία και η διαχρονική εφαρμογή της αρχής της *μη-επαναπροώθησης*, καθώς και η υιοθέτησή της ως κανόνα του διεθνούς εθιμικού δικαίου, επιβεβαιώνεται στο Προοίμιο της Διακήρυξης των Κρατών Μελών, που υιοθετήθηκε ομόφωνα στη Διάσκεψη Υπουργών των Κρατών Μελών, η οποία οργανώθηκε, από κοινού, από την Ελβετία και την Ύπατη Αρμοστεία στις 12-13 Δεκεμβρίου 2001, για την 50ή επέτειο της Σύμβασης, βλ. Ύπατη Αρμοστεία «Ατζέντα Προστασίας» - Διακήρυξη των Κρατών μελών, Ηνωμένα Έθνη, Γενική Συνέλευση Doc. A/57/12Add.1.

γεωγραφικό περιορισμό και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την αρχή δεσμεύουν όλους τους κυβερνητικούς υπαλλήλους, που ενεργούν κατά την επίσημη άσκηση των καθηκόντων τους, εντός ή εκτός εθνικού εδάφους. Ομοίως, οι αρχές του δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που αναγνωρίζονται ως υποχρεωτικού χαρακτήρα, όπως η απαγόρευση επιστροφής ενός προσώπου σε χώρα όπου μπορεί να κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, θα πρέπει να εφαρμόζονται από όλα τα Κράτη.

Οι αρχές του Κράτους, έχουν την υποχρέωση να εντοπίζουν τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, ανάμεσα στα πρόσωπα των οποίων αποτρέπεται η είσοδος. Ωστόσο, το ερώτημα παραμένει, ως προς το ποιος είναι ο καταλληλότερος τόπος για να λάβει χώρα η διαδικασία καθορισμού της προσφυγικής ιδιότητας. Οι διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα επί του πλοίου είναι μία πιθανότητα. Ωστόσο, τα περιορισμένα μέσα επί του πλοίου, σε συνδυασμό με το ενδεχόμενο να υπάρχουν μεταξύ των αποτραπέντων, άτομα που έχουν βιώσει τραυματική εμπειρία, δεν φαίνεται να παρέχουν τις καλύτερες συνθήκες, ούτε καλύπτουν τις απαιτούμενες προδιαγραφές (όπως είναι η εμπιστευτικότητα, η πρόσβαση σε ενημέρωση και σε αρμόδια αρχή, η παρουσία διερμηνέα). Είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι, γενικά, το Κράτος αποβίβασης θα είναι το Κράτος στο οποίο θα ενεργοποιείται η ευθύνη για παροχή προσφυγικής προστασίας. Ωστόσο, η μεταφορά της ευθύνης για τον καθορισμό της προσφυγικής ιδιότητας από ένα κράτος σ' ένα άλλο επιτρέπεται, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας.

III. Περιφερειακές πολιτικές - Στοιχεία για ένα πλαίσιο συνεργασίας

A. Επισκόπηση πρόσφατων πολιτικών και πρακτικών

Σε μια κατεύθυνση συντονισμένων πολιτικών

Τα ζητήματα που θέτει η παράνομη μετανάστευση σ' όλο το φάσμα των θαλάσσιων συνόρων των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την τοποθετούν σε εξέχουσα θέση στην πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναγνωρίζοντας ότι «οι ανεπάρκειες στην οργάνωση της μετανάστευσης μπορεί να οδηγήσουν σε ανθρωπιστική καταστροφή»⁹⁵, η Ε.Ε. δεσμεύθηκε να εντείνει τη συνεργασία προκειμένου να αποτραπεί η απώλεια και άλλων ανθρώπινων ζώων στη θάλασσα. Το Πρόγραμμα της Χάγης, υιοθετήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Νοεμβρίου του 2004. Το Πρόγραμμα αναγνώριζε την ανάγκη διασφάλισης μιας πιο μεθοδικής και ελεγχόμενης εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, ως μια από τις πολιτικές προτεραιότητες, που θα πρέπει να υλοποιηθούν μέχρι το 2010. Ο στόχος αυτός συμπληρώνει προηγούμενες προσπάθειες, που υιοθετήθηκαν το 2003, για τη διαμόρφωση μιας συντονισμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης των θαλάσσιων συνόρων⁹⁶.

Το Δεκέμβριο του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε ένα Συμπέρασμα για μια συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην Αφρική και τη Μεσόγειο. Το Συμπέρασμα αναγνώριζε την αυξανόμενη σημασία που έχει η μετανάστευση για τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτες χώρες και ιδιαίτερα με γείτονες χώρες. Η Ε.Ε. επιθυμεί την περαιτέρω ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας μ' αυτές τις χώρες σε ζητήματα μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης και της μεθόδευσης της επιστροφής, καθώς και της αντιμετώπισης των γενεσιουργών αιτιών της μετανάστευσης. Το συμπέρασμα συνοδευόταν από ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης, το οποίο καθορίζει τις προτεραιότητες στις πρωτοβουλίες, που έχουν σχέση με το διάλογο μεταξύ Ε.Ε. και Αφρικής⁹⁷.

Παράλληλα μ' αυτές τις προσπάθειες, που προσανατολίζονται στο συντονισμό των πολιτικών σε επίπεδο Ε.Ε., μια σειρά άλλων πρωτοβουλιών επεδίωξε τη διευκόλυνση των διαβουλεύσεων και της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Μεσογείου. Περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, πρωτοβουλίες όπως ο «5+5» Περιφερειακός Διάλογος για τη Μετανάστευση, ο Διάλογος για τη Διερχόμενη Μετανάστευση στη Μεσόγειο (OSCE ομάδα επαφής), όπως επίσης και κάποιες πτυχές της «Διαδικασίας της Βαρκελώνης».

Συνεργασία σε επιχειρησιακό επίπεδο

Το Πρόγραμμα λήψης μέτρων για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης κατά μήκος των θαλασσιών συνόρων των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁹⁸, υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Νοέμβριο του 2003. Το Πρόγραμμα είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας

⁹⁵Πρόγραμμα της Χάγης, Συμπεράσματα Προεδρίας, υιοθετήθηκαν στις 5 Νοεμβρίου 2004, Council Doc. 1492/04, Παράρτημα 1, 01C53/1, 3 Μαρτίου 2005.

⁹⁶Μελέτη πρακτικής εφαρμογής για τον έλεγχο των θαλασσιών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τελική Έκθεση, Council Doc. 1490/1/03, Rev. 1 Παράρτημα, 19 Σεπτεμβρίου 2003.

⁹⁷Συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης, Δράσεις Προτεραιότητας εστιαζόμενες στην Αφρική και στη Μεσόγειο, Συμπέρασμα Προεδρίας, υιοθετήθηκε 17 Δεκεμβρίου 2005, Council Doc. 15914/05.

ας μεταξύ των μελών της Ε.Ε., μέσω κοινών επιχειρήσεων και πιλοτικών προγραμμάτων. Κατ' εφαρμογή ενός κανονισμού που υιοθετήθηκε τον Οκτώβριο του 2004 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁹⁹, ένας Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRONTEX) ιδρύθηκε στη Βαρσοβία, με σκοπό να συνδράμει τα Κράτη Μέλη στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας, αναφορικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των συνόρων της Ε.Ε., περιλαμβανομένων και των θαλασσίων συνόρων, και να συντονίσει περαιτέρω την επιχειρησιακή συνεργασία τους.

Εγκαινιάστηκαν ειδικές δράσεις επιτήρησης και ελέγχου. Πρόσφατα, το «Πρόγραμμα Ιππόκαμπος», που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχεδιάζει τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης *inter alia* μέσω κοινών περιπολιών τόσο στη Μεσόγειο όσο και στον Ατλαντικό. Υπό την επιχειρησιακή ηγεσία της Ισπανίας, περιπολίες με τη συμμετοχή του Μαρόκου, της Μαυριτανίας, της Σενεγάλης, του Πράσινου Ακρωτηρίου, της Ιταλίας, της Γερμανίας, της Πορτογαλίας, της Γαλλίας και του Βελγίου θα συνεργαστούν για την προώθηση μιας αποτελεσματικής πολιτικής, για την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης, περιλαμβανομένων και των προσπαθειών για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων. Το Πρόγραμμα αυτό προβλέπει τη δημιουργία τριών Περιφερειών Θαλάσσιας Επιτήρησης στις ακτές της Ισπανίας, στον Ατλαντικό και στη Μεσόγειο. Το πρόγραμμα προβλέπεται να λειτουργήσει από το 2006 έως το 2008.

Συνεργατικές πρωτοβουλίες για την αποτροπή στη θάλασσα έχουν τεθεί σε εφαρμογή από τα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. Λαμβάνουν χώρα, κυρίως, στα χωρικά ύδατα διαφόρων Κρατών που τους απασχολεί - Κράτη Μέλη της Ε.Ε. και Κράτη που δεν είναι μέλη της Ε.Ε. - η αποβίβαση σε Κράτη Μέλη της Ε.Ε. Μια αντίστοιχη συμφωνία συνομολογήθηκε μεταξύ Ιταλίας και Αλβανίας στο πλαίσιο μιας συντονισμένης απάντησης στις παράνομες μετακινήσεις στην Αδριατική.

Συνεργασίες με χώρες της Βορείου Αφρικής (Λιβύη)

Τα πρόσφατα, μεγάλης κλίμακας και αλλεπάλληλα ρεύματα παράνομων μεταναστών, τα οποία ξεκινώντας από τη Λιβύη φτάνουν στη Μάλτα και στο ιταλικό νησάκι Lampedusa, ή φτάνουν στην Ισπανία προερχόμενα από το Μαρόκο και τη Μαυριτανία, οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση στην ανάδειξη της αναγκαιότητας της συνεργασίας με τις χώρες της Βόρειας Αφρικής για ζητήματα παράνομης μετανάστευσης. Η πιο προωθημένη συνεργασία έχει επιτευχθεί με τη Λιβύη.

Στις αρχές του Ιουνίου του 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε τα Συμπεράσματα για την έναρξη του διαλόγου και της συνεργασίας με τη Λιβύη για θέματα μετανάστευσης. Επίσης, εγκαινίασε μια *ad hoc* διαδικασία συνεργασίας με τις Αρχές της Λιβύης για θέματα μετανάστευσης, προκειμένου να καθοριστούν πρακτικά μέτρα για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η ενδυνάμωση των θεσμικών δομών, το άσυλο και η ευαισθητοποίηση και συνειδητοποίηση της κοινής γνώμης για τους κινδύνους της παράνομης μετανάστευσης¹⁰⁰. Διαμορφώθηκε ένα σχέδιο, το οποίο εξετάζει κοινή δράση με τη Λιβύη για την πρόληψη των θυμάτων στη θάλασσα και προωθεί επιχειρησιακά σχέδια με τη συμμετοχή της Αιγύπτου, της Λιβύης και του Νίγηρα¹⁰¹. Επίσης, προβλέπει συγκεκριμένη και άμεση δράση για την ενίσχυση των μέτρων συνοριακού ελέγχου.

Επιπλέον, ένα σεμινάριο διοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Μάλτα και έλαβε χώρα στις 20 Ιουλίου 2005, συγκεντρώνοντας συμμετοχές από 15 Ευρωπαϊκά Κράτη, τη Λιβύη, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον FRONTEX. Οι συζητήσεις με θέμα ένα «Σχέδιο Δράσης για τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα και στην Έρημο», απέδωσαν την υιοθέτηση μιας σειράς συμπερασμάτων για επτά σημεία που προσανατολίζονταν στη βελτίωση της συνεργασίας στις περιοχές της Μεσογείου, και ιδιαίτερα της συνεργασίας με τη Λιβύη.

Η ευρύτερη προσέγγιση

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την παράνομη μετανάστευση στην περιοχή της Μεσογείου δεν περιορίζεται αποκλειστικά σε μέτρα συνοριακού ελέγχου. Τόσο η Ανακοίνωση της Επιτροπής της 30 Νοεμβρίου

⁹⁸Πρόγραμμα λήψης μέτρων για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης κατά μήκος των θαλασσίων συνόρων των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Council Doc. 15445/03, 28 Νοεμβρίου 2003.

⁹⁹Κανονισμός του Συμβουλίου (Ε.Κ.) Νο 2007/2004 της 26 Οκτωβρίου 2004, με τον οποίο ιδρύεται ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRONTEX), 01L349/1 της 25 Νοεμβρίου 2004.

¹⁰⁰Συμπέρασμα Συμβουλίου: Συνεργασία με τη Λιβύη σε θέματα μετανάστευσης, 2664η Σύνοδος του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, 2-3 Ιουνίου 2005, Council Doc. 8849/05, Press 14, σελ. 15-20.

¹⁰¹Υπογράφηκε από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Δικαιοσύνης της Ε.Ε. και στη συνέχεια επικυρώθηκε από το Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2005.

2005¹⁰² όσο και τα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Δεκεμβρίου 2005¹⁰³, ακολουθούν μια ευρύτερη προσέγγιση, που βασίζεται στο διάλογο και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης και η οποία περιλαμβάνει τη συνδρομή για την ανάπτυξη δυνατοτήτων προσφυγικής προστασίας. Η χρηματοδότηση της Ε.Ε. έχει ήδη ξεκινήσει να ενισχύει τις δυνατότητες διαχείρισης της μετανάστευσης, οι οποίες περιλαμβάνουν τις εγκαταστάσεις και τα μέσα για τον εντοπισμό και την καταγραφή των προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, στις χώρες της Βόρειας Αφρικής.

Στηρίζοντας αυτές τις προσπάθειες, η Ύπατη Αρμοστεία υπέβαλε για χρηματοδότηση στην Ε.Ε. μια πρόταση συνέχισης του προγράμματος, του οποίου ο βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη και υλοποίηση μιας συνολικής στρατηγικής, που θα σκοπεύει στη δημιουργία ενός χώρου αποτελεσματικής προστασίας και ασύλου στην περιοχή:

(i) με την ενίσχυση της παρουσίας της Ύπατης Αρμοστείας και του ρόλου της στη Βόρειο Αφρική, περιλαμβανομένης και της πρόβλεψης μονάδων ταχείας αντίδρασης για την αντιμετώπιση έκτακτων και επείγουσών καταστάσεων ανάγκης, για την εξασφάλιση μιας δίκαιης και αποτελεσματικής διαδικασίας ασύλου.

(ii) με την υιοθέτηση εθνικού νομοθετικού πλαισίου, αναφορικά με το άσυλο και τα προσφυγικά ζητήματα από κάθε χώρα της περιοχής.

(iii) με την ενίσχυση των δυνατοτήτων των αρμόδιων κρατικών και μη κυβερνητικών φορέων, με την παροχή εκπαίδευσης και τεχνικής υποστήριξης.

(iv) με την προώθηση της αποδοχής και της παραμονής των προσφύγων, καθιερώνοντας συμφωνίες επί τη βάση του επιμερισμού των βαρών, γεγονός το οποίο θα περιλαμβάνει την παραμονή/αυτάρκεια των προσφύγων που είναι σε θέση να την επωφεληθούν, τη μετεγκατάσταση ενός συγκεκριμένου ποσοστού σε τρίτες χώρες, και τον εθελούσιο επαναπατρισμό γι' αυτούς που επιθυμούν να κάνουν χρήση αυτής της πιθανότητας.

(v) με τη διασφάλιση της ασφαλούς και αξιοπρεπούς επιστροφής των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο στις χώρες προέλευσής τους.

Η χρηματοδότηση της Ε.Ε. υποστηρίζει επίσης προγράμματα ενίσχυσης των δυνατοτήτων προστασίας και των Κρατών Μελών της Ε.Ε. σε περιπτώσεις μαζικών μη εύτακτων αφίξεων. Ένα παράδειγμα ήταν η ενίσχυση των υποδομών υποδοχής στην Lampedusa. Ομοίως, η Ανακοίνωση για την Ενισχυμένη Πρακτική Συνεργασία, η οποία δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή το Φεβρουάριο του 2006, προτείνει τη δημιουργία μονάδων ταχείας αντίδρασης για θέματα μετανάστευσης, για την καλύτερη διαχείριση και αντιμετώπιση της πίεσης που ασκείται στα συστήματα των Κρατών Μελών που αντιμετωπίζουν ξαφνική εισροή παράνομων μεταναστών¹⁰⁴.

B. Επισκόπηση των σύγχρονων προκλήσεων

Πέραν της προϋπάρχουσας ανθρωπιστικής υποχρέωσης για την πρόληψη των θανάτων και τη μείωση της ανθρώπινης δυστυχίας που συνδέεται με την παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης, μια σειρά σημαντικών ζητημάτων προκύπτουν, επίσης, από τη σκοπιά της διεθνούς προσφυγικής προστασίας.

Επαρκείς δυνατότητες υποδοχής και διαδικαστικές διευθετήσεις: Τα τελευταία χρόνια, οι χώρες, οι οποίες δέχονται μεγάλο αριθμό αφίξεων από θαλάσσια οδό, έχουν ενισχύσει τις δυνατότητες υποδοχής, χτίζοντας κλειστά κέντρα υποδοχής στα σημεία αφίξεων κατά μήκος των ακτών. Γενικά, αυτά τα κέντρα υποδοχής συστήθηκαν με σκοπό να παρέχουν προσωρινό κατάλυμα στους νεοαφιχθέντες, ενώ εκκρεμεί το αποτέλεσμα της αρχικής αξιολόγησης του αιτήματος ασύλου. Ωστόσο, δεδομένης της αύξησης του αριθμού των αφίξεων από τη θάλασσα, η παροχή επαρκών και κατάλληλων δομών υποδοχής, καθίσταται πραγματική πρόκληση για τις χώρες υποδοχής, ιδίως όταν τα σημεία αφίξεων είναι σε μικρά νησιά όπως η Μάλτα και η Lampedusa.

Η Έκθεση της Επιτροπής Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού του Συμβουλίου της Ευρώπης¹⁰⁵ συνιστά στην Επιτροπή Υπουργών να προσκαλέσουν τα Κράτη Μέλη προκειμένου *inter alia*: να οικοδομήσουν μόνιμες και κατάλληλες δομές υποδοχής στις παράκτιες περιοχές και στις περιοχές κοντά σε λιμάνια, να παρέχουν κατάλυμα στους νεοαφιχθέντες, είτε αυτοί ζητήσουν κατάλυμα είτε όχι· να διασφαλίζουν ότι, εκείνοι

¹⁰² Ανακοίνωση της Επιτροπής: Δράσεις προτεραιότητας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της μετανάστευσης: Πρώτες ενέργειες μετά τη σύνοδο του Hampton Court, COM(2005) 621 τελικό, 30 Νοεμβρίου 2005.

¹⁰³ Παγκόσμια προσέγγιση της μετανάστευσης: Δράσεις προτεραιότητας εστιαζόμενες στην Αφρική και τη Μεσόγειο, Συμπέρασμα Συμβουλίου που υιοθετήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2005, Council Doc. 15914/05.

¹⁰⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής: Ενισχυμένη πρακτική συνεργασία, COM(2006) 67 τελικό, 17 Φεβρουαρίου 2006.

¹⁰⁵ Βλ. Συμβούλιο της Ευρώπης, Ολομέλεια Κοινοβουλίου, Σύσταση 1645 (2004) για την Πρόσβαση σε βοήθεια και προστασία αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές. Έκθεση της Επιτροπής Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού, Doc. 100115, Δεκέμβριος 2003. Βλέπε στη σελίδα 68.

που επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο στα λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου με τις εγγυήσεις υπηρεσιών διερμηνείας και ανεξάρτητης νομικής συνδρομής· και να αποδέχονται την ευθύνη για την εξέταση αιτήσεων ασύλου από λαθρεπιβάτες όταν είναι το πρώτο λιμάνι κατάπλου του προγραμματισμένου δρομολογίου του πλοίου.

Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας: Η προϋπόθεση κλειδί για τον εντοπισμό προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας είναι η διασφάλιση της πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Συνδέεται με την αρχή της *μη-επαναπροώθησης*, στην οποία έγινε αναφορά ανωτέρω. Η έλλειψη στις υποδομές και ο φόβος προσέγκυσης ακόμα μεγαλύτερων αριθμών αιτούντων, είναι οι λόγοι που προβάλλονται, συνήθως, ως δικαιολογία για τον περιορισμό ή την άρνηση πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Η Ύπατη Αρμοστεία έχει, ωστόσο, κάνει προτάσεις στα Κράτη, υποδεικνύοντας τις προϋποθέσεις για τη διασφάλιση αποτελεσματικών διαδικασιών με τρόπο που να είναι σύμφωνος με τους διεθνείς κανόνες.

Υλοποίηση μέτρων επιστροφής: Η επιστροφή προσώπων που δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας είναι σημαντική, για τη διαφύλαξη του σεβασμού στο θεσμό του ασύλου και τη διατήρηση του λειτουργικού χώρου του ασύλου. Η αποτελεσματική και ταχεία επιστροφή των προσώπων, για τα οποία διαπιστώθηκε ότι δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας και ούτε προέβαλλαν άλλους επιτακτικούς λόγους για την παραμονή τους, συνιστά σημαντικό παράγοντα για την αναχαίτιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, και όπως διατυπώθηκε στο Πόρισμα υπ' αριθμ. 96 της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας, τα άτομα θα πρέπει να επιστρέφουν με *«ανθρώπινο τρόπο και με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων τους και της αξιοπρέπειάς τους στις χώρες προέλευσής τους»*¹⁰⁶.

IV. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Η αντιμετώπιση των πολύπλοκων ζητημάτων της παράνομης μετανάστευσης από θαλάσσια οδό, στην περιοχή της Μεσογείου, απαιτεί την πλήρη δέσμευση και συνεργασία των Κρατών, καθώς και των Διεθνών και Περιφερειακών Οργανισμών, καθώς και τη συμβολή όλων, ανάλογα με την εμπειρία, εξειδίκευση και τεχνογνωσία τους στη διαμόρφωση αποτελεσματικών λύσεων. Το φαινόμενο έχει βαθιές αιτίες, οι οποίες δεν είναι δυνατό να επιλυθούν με νομικές διατάξεις. Ο βαθμός στον οποίο οι ενισχυμένες διατάξεις του Διεθνούς Ναυτικού Δικαίου και Δικαίου της Θάλασσας, θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανεύρεση λύσεων, θα εξαρτηθεί από τη βούληση των Κρατών να τις εφαρμόσουν με καλή πίστη και σε συνδυασμό με άλλα μέτρα, τα οποία αντιμετωπίζουν τις γενεσιουργούς αιτίες που αναγκάζουν τα άτομα να πάρουν το δρόμο της θάλασσας. Το πρόβλημα είναι συλλογικό και οι ολοκληρωμένες λύσεις θα παραμένουν κενές περιεχομένου, εάν όλοι οι παράγοντες δεν εκφράσουν πραγματική επιθυμία να δεσμευτούν για την εφαρμογή δίκαιων και αποτελεσματικών λύσεων, οι οποίες θα εμποδίζουν την επίλυση ενός θέματος σε βάρος ενός άλλου.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα πρόσφατα μέτρα πολιτικής επιδεικνύουν την ξεκάθαρη επιθυμία για τη διαμόρφωση συλλογικών προσεγγίσεων και δράσεων στη διαχείριση των συνόρων, περιλαμβανομένων και των θαλάσσιων συνόρων.

Το τι πραγματικά μπορεί να επιτευχθεί στην περιοχή της Μεσογείου, θα εξαρτηθεί από τη δυνατότητα των Κρατών να προχωρήσουν με πνεύμα διεθνούς αλληλεγγύης και επιμερισμού των ευθυνών. Η πρόκληση έγκειται στην εξισορρόπηση των ανθρωπιστικών παραδόσεων και υποχρεώσεων με τον επιβεβλημένο έλεγχο της μετανάστευσης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνοχή και την αλληλουχία των απαντήσεων στα ναυτιλιακά και μεταναστευτικά ζητήματα.

Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
8 Μαΐου 2006

---

¹⁰⁶Πόρισμα για την επιστροφή προσώπων για τα οποία διαπιστώθηκε ότι δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας (Πόρισμα υπ' αριθμ.96 (LIV) -2003).

**Συνέδριο Αντιπροσώπων των Κρατών
για τη Διάσωση στη Θάλασσα και την Αποτροπή στη Μεσόγειο¹⁰⁷**

Κεντρικά Γραφεία UNWTO¹⁰⁸, Caripán Hayan 42, Μαδρίτη, 23-24 Μαΐου 2006

Επιτομή Πρακτικών Συνεδρίου

1. Το Συνέδριο συγκέντρωσε συμμετοχές εκπροσώπων των ακόλουθων Κρατών: Αλβανία, Αλγερία, Αυστρία (Προεδρία Ε.Ε.), Κύπρος, Αίγυπτος, Γαλλία, Ελλάδα, Αγία Έδρα, Ιταλία, Λίβανος, Λιβύη, Μάλτα, Μαυριτανία, Μαρόκο, Ολλανδία, Νορβηγία, Ισπανία, Συρία, Τυνησία, Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο.

2. Το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, συγκάλεσε και προήδρευσε του συνεδρίου. Συμμετείχαν επίσης οι κάτωθι διακυβερνητικοί οργανισμοί: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Frontex, Σύνδεσμος των Αραβικών Κρατών, το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Διεθνής Συνομοσπονδία του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου¹⁰⁹.

3. Κατάλογος συμμετεχόντων διατίθεται σε παράρτημα αυτής της Επιτομής.

4. Ένα προγενέστερο συνέδριο εμπειρογνομόνων, το οποίο συγκάλεσε η Ύπατη Αρμοστεία το Σεπτέμβριο του 2005, είχε καταλήξει σε μια σειρά συστάσεων. Οι συστάσεις αυτές διανεμήθηκαν στους συμμετέχοντες πριν το παρόν συνέδριο, μαζί με ένα κείμενο πλαισίου εργασίας. Το κείμενο αυτό παρείχε πληροφορίες για το νομικό πλαίσιο που διέπει το καθεστώς έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα και το καθεστώς των λαθρεπιβατών, καθώς επίσης περιείχε μια επισκόπηση πρόσφατων πολιτικών και πρακτικών στην περιοχή της Μεσογείου και των σύγχρονων συναφών προκλήσεων.

5. Αυτά τα έγγραφα, καθώς και μια σειρά άλλων συναφών εγγράφων και υλικού εργασίας, διανεμήθηκαν σε όλους τους συμμετέχοντες στο συνέδριο.

Χαιρετισμοί

6. Εκ μέρους της Ισπανικής Κυβέρνησης η Α.Ε. Πρεσβευτής Rombo κήρυξε την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου, ο οποίος παρουσίασε από την προσωπική του εμπειρία, μια σειρά από συγκεκριμένα θέματα σχετικά με τις μεταναστευτικές μετακινήσεις από θαλάσσια οδό και έστρεψε την προσοχή στο γενικότερο πλαίσιο εντός του οποίου εκδηλώνονται.

Προς μια συνεργατική απάντηση στις παράνομες μετακινήσεις μεταναστών στη Μεσόγειο

7. Μια εισήγηση εξέχουσας σημασίας παρουσιάστηκε από την κα Feller, τη Βοηθό του Υπατου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες. Μια σύντομη σύνοψη των σημαντικότερων σημείων αυτής της παρουσίασης περιέχεται στη σύνοψη της Προεδρίας του Συνεδρίου και προσαρτάται στο Παράρτημα 1.

Η σύνοψη αυτή περιέχει επίσης τα κυριότερα σημεία συζητήσεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Αντιμετωπίζοντας την παράνομη μετανάστευση από θαλάσσια οδό: οι σημαντικές προκλήσεις για τα Κράτη της Μεσογείου

8. Κάτω απ' αυτήν την επικεφαλίδα και στο πλαίσιο αυτής της ενότητας, τα Κράτη που βρίσκονται γύρω από τη Μεσόγειο αντάλλαξαν απόψεις και προοπτικές, υπό την ιδιότητά τους ως Κράτη αναχώρησης, διέλευσης ή προορισμού, περιγράφοντας τις κύριες τάσεις που έχουν καταγράψει και τα σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν. Μεταξύ των ζητημάτων, στα οποία έγιναν οι συχνότερες αναφορές, περιλαμβάνονταν τα ακόλουθα:

Η ανερχόμενη πίεση της μετανάστευσης, ως συνολικού φαινομένου, επιταχύνθηκε από τις αυξανόμενες οικονομικές ανισότητες και από την απόγνωση αυτών που αναζητούν τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους γι' αυτούς και για τις οικογένειές τους. Τα μέτρα ελέγχου ώθησαν τα ρεύματα μετακινήσεων να ανοίξουν νέες οδούς, τόσο στο νότο όσο και στα ανατολικά, αλλά αποδείχθηκαν αδύναμα να τα αναχαιτίσουν. Σύμφωνα με την άποψη κάποιων ομιλητών, η πραγματική πρόκληση αφορά στην αντιμετώπιση των γενε-

¹⁰⁷Το Συνέδριο οργανώθηκε με χρηματοδότηση της Ε.Ε.

¹⁰⁸ Σημείωση της επιμελήτριας: United Nations World Tourism Organization (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού).

¹⁰⁹Απολογήθηκαν για την απουσία τους: το Γραφείο για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη Εγκλημάτων (ODC), το Γραφείο του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και το Διεθνές Κέντρο για την Ανάπτυξη Πολιτικής Μετανάστευσης.

σιουργών αιτιών, μέσω μιας σφαιρικής προσέγγισης βασισμένης στη διεθνή αλληλεγγύη και στον επιμερισμό των βαρών.

Η μετανάστευση στη Μεσόγειο θέτει τεράστια ανθρωπιστικά ζητήματα με υπολογισμούς του ύψους των πιθανών θανάτων σε χιλιάδες.

Η επικρατούσα αντίληψη, σύμφωνα με την άποψη των χωρών υποδοχής, ήταν ότι οι κυβερνήσεις δεν ελέγχουν τα σύνορά τους. Η αντίληψη αυτή βρίσκει ένα σοβαρό και αρνητικό αντίλαλο στον τύπο και την κοινή γνώμη.

Τα προβλήματα δεν μπορούν να επιλυθούν από κανένα Κράτος, αλλά είναι απαραίτητο να αντιμετωπισθούν σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Η συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων Κρατών είναι καθοριστική: οι ελάχιστοι πόροι θα πρέπει να συγκεντρωθούν σε κοινό ταμείο.

Υπήρξε μία γενικότερη έλλειψη σαφήνειας ως προς το πότε και το πώς μπορεί να δικαιολογηθεί η αποτροπή. Το γεγονός ότι οι μετανάστες, των οποίων αποτρέπεται η είσοδος, δεν διαθέτουν συνήθως έγγραφα, επιβάρυνε το πρόβλημα. Επιπλέον, δεν υπάρχει διεθνής νομοθεσία που να ρυθμίζει με σαφήνεια την ευθύνη για την αποβίβαση.

Η πληροφόρηση και η κατάρτιση θεωρήθηκαν ανεπαρκείς. Πάρα πολλά πρέπει να γίνουν ακόμα και ως προς την βελτίωση των τεχνικών δυνατοτήτων των χωρών υποδοχής, οι οποίες συνεχίζουν να λειτουργούν στον τομέα αυτό υπό εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες.

Κρίνεται αναγκαίο να ληφθούν πιο αυστηρά και αποτελεσματικά μέτρα κατά των διακινητών και των εμπόρων ανθρώπων, με στόχο την παραπομπή τους ενώπιον της δικαιοσύνης.

Σύγχρονες πρακτικές για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης

9. Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει μια σειρά εισηγήσεων, που πραγματεύονται τις απαντήσεις που διαμορφώνουν τα Κράτη ενεργώντας σε κάποιες περιπτώσεις από κοινού, σε συνεργασία με άλλα Κράτη ή με διεθνείς ή περιφερειακούς οργανισμούς. Πολλά Κράτη περιέγραψαν τη λειτουργία των ισχυουσών συμφωνιών για τη διάσωση στη θάλασσα και την αποτροπή, συμπεριλαμβανομένων και καινούργιων προγραμμάτων, όπως το Πρόγραμμα Ιππόκαμπος, το οποίο παρουσιάστηκε από την Ισπανία, σε συνεργασία με χώρες αναχώρησης. Κάποιες άλλες χώρες, όπως η Αλβανία και η Ιταλία, εστίασαν στις διευθετήσεις για την υποδοχή των αφίξεων, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων εξέτασης και διαχείρισης αιτημάτων ασύλου.

Μετά τις εισηγήσεις ακολούθησαν συζητήσεις, κατά τη διάρκεια των οποίων οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν περαιτέρω πληροφόρηση αναφορικά με διάφορα θέματα ειδικού γι' αυτούς ενδιαφέροντος, καθώς και να αποκτήσουν γνώσεις από πρακτικές που είχαν ήδη εφαρμοστεί σε καταστάσεις παρόμοιες με τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουν στη χώρα τους¹¹⁰.

Ο ρόλος των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών

10. Υπό την προεδρία του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας (ΙΜΟ), οι εισηγήσεις¹¹¹ στην ενότητα αυτή παρείχαν πληροφορίες για το έργο που αναλαμβάνουν οι οργανισμοί για τη συνδρομή των Κρατών στην αντιμετώπιση ζητημάτων παράνομης μετανάστευσης από θαλάσσια οδό. Οι εισηγήσεις παρουσιάστηκαν ως εξής:

- Το Γραφείο Νομικών Υποθέσεων / Διεύθυνση Υποθέσεων Ωκεανού και Δικαίου της Θάλασσας (DOALS) παρουσίασε το εν ισχύ Δίκαιο της Θάλασσας και τις πρόσφατες εξελίξεις.
- Ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας παρουσίασε τις τροποποιήσεις που εκσυγχρόνισαν τη Διεθνή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα και τη Σύμβαση για την Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα, καθώς και τις Κατευθυντήριες Οδηγίες του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ), που συνοδεύουν τις ως άνω τροποποιήσεις.
- Από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΙΟΜ) έγινε αναφορά στη συνεργασία του με πολλές μεσογειακές χώρες (συμπληρωματικές πληροφορίες είχαν ήδη δοθεί σε προγενέστερο στάδιο των συζητήσεων, αναφορικά με τις συνεργατικές διευθετήσεις που εφαρμόστηκαν στο νησί Lampedusa, στην Ιταλία).
- Από το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΟΗ-CHR) έγινε αναφορά σε σχετικές διεθνείς συμβάσεις για τα δικαιώματα του ανθρώπου, και για τα κενά που διαπιστώνονται σε σχέση με επικυρώσεις, εφαρμογή και υπάρχοντες μηχανισμούς.

¹¹⁰ Τα κείμενα των εισηγήσεων της Αλβανίας και της Ισπανίας είναι διαθέσιμα κατόπιν αιτήματος.

¹¹¹ Idem για τις εισηγήσεις του UNDOALS, ΙΟΜ, ΟΗCHR και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

- Από το Συμβούλιο της Ευρώπης παρουσιάστηκαν συναφείς δράσεις, περιλαμβανομένων και των συστάσεων που υιοθετήθηκαν από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή για τη Μετανάστευση τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό.
- Από το Σύνδεσμο των Αραβικών Κρατών, έγινε αναφορά στη συλλογή δεδομένων και δεικτών, καθώς επίσης στα σοβαρά προβλήματα που προκαλεί η εμπορία ανθρώπων.

Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ζήτημα των παράνομων μετακινήσεων από τη θαλάσσια οδό

11. Στην ενότητα αυτή προήδρευσε η Αυστρία, η οποία κατείχε εκείνο το διάστημα την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναφέρθηκε σε μια συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης, στην κατεύθυνση της οποίας είχε δεσμευθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημαντική προτεραιότητα αποτελεί για τα Κράτη Μέλη η καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης. Η Ε.Ε. έχει λάβει μια σειρά μέτρων για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, λαμβανομένων υπ' όψιν των δικαιωμάτων των μεταναστών, εστιάζοντας ιδιαίτερα την προσοχή της στα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Η συνεργασία με τρίτες χώρες κρίνεται απαραίτητη για την Ε.Ε.

12. Ο εκπρόσωπος της Ε.Ε. παρείχε λεπτομέρειες για διάφορες πρωτοβουλίες, οι οποίες λαμβάνονται επίπεδο πολιτικής και σε πρακτικό επίπεδο, για την αντιμετώπιση των ζητημάτων της παράνομης μετανάστευσης, περιλαμβανομένων και των μετακινήσεων δια θαλάσσης. Ακολούθησε εισήγηση από τον εκπρόσωπο της Frontex, ο οποίος αναφέρθηκε ειδικά στους στόχους και τις δράσεις της εν λόγω υπηρεσίας για την προάσπιση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., περιλαμβανομένων και των θαλάσσιων συνόρων. Τέτοιες δράσεις περιλαμβάνουν μέτρα για την εξάλειψη της απώλειας της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα¹¹².

Σύνοψη συζητήσεων

13. Η Υπατη Αρμοστεία παρουσίασε μία σύντομη σύνοψη των κύριων χαρακτηριστικών σημείων, που αναδείχθηκαν από τις συζητήσεις κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου (βλ. Παράρτημα 1). Κατέληξε σε τρεις ευχές εκ μέρους της Υπατης Αρμοστείας ως προς τη μελλοντική παρακολούθηση του έργου που επιτεύχθηκε στη Μαδρίτη.

Λήξη του Συνεδρίου

Η Α.Ε. Πρεσβευτής Rombo (Ισπανία) σημείωσε ότι το Συνέδριο παρείχε την ευκαιρία για μια χρήσιμη και ενημερωτική ανταλλαγή. Υπενθύμισε τη δυσκολία να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ του απαραίτητου ελέγχου των συνόρων και της ανταπόκρισης στις ανθρωπιστικές ανάγκες. Υπογράμμισε ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα συνιστούν μείζον φαινόμενο, το οποίο θα πρέπει να μελετηθεί, να κατανοηθεί και να τύχει υπεύθυνου χειρισμού στο πλαίσιο μιας συνεργατικής και υπεύθυνης προσέγγισης. Το Συνέδριο στη Μαδρίτη αποτέλεσε ένα βήμα σ' αυτή την κατεύθυνση.

¹¹² Idem για την εισήγηση της Frontex.

**Συνέδριο Εμπειρογνομόνων για την Αποτροπή και τη Διάσωση στη Μεσόγειο
12-13 Σεπτεμβρίου 2005, Αθήνα, Ελλάδα**

Συνεργατικές Απαντήσεις

Επιτομή συζητήσεων και προτάσεων

Το Συνέδριο συγκέντρωσε 35 συμμετέχοντες, προερχόμενους από διεθνείς οργανισμούς, την ακαδημαϊκή κοινότητα, μη κυβερνητικούς οργανισμούς, τη ναυτιλιακή βιομηχανία και από κάποιες εθνικές αρχές στον τομέα της ναυτιλίας και της μετανάστευσης, με σκοπό τη συζήτηση διαφόρων ζητημάτων που αφορούν στην παράνομη μετανάστευση στην περιοχή της Μεσογείου. Απώτερος σκοπός του Συνεδρίου ήταν η σύνθεση πρακτικών προτάσεων, οι οποίες στη συνέχεια θα λαμβάνονταν υπ' όψιν σε μεταγενέστερο Συνέδριο των Αντιπροσώπων των Κρατών, το οποίο θα πραγματοποιούνταν στη Μαδρίτη, από 15 έως 18 Οκτωβρίου 2005¹¹³. Με αφετηρία την επιτομή των πρακτικών ενός προγενέστερου Συνεδρίου για τη *Διάσωση στη Θάλασσα: Ειδικά ζητήματα σχετικά με την προστασία αιτούντων άσυλο και προσφύγων*, οι συζητήσεις στην Αθήνα κάλυψαν:

- Τις σύγχρονες εξελίξεις στο διεθνές νομοθετικό πλαίσιο, σχετικά με την αντιμετώπιση καταστάσεων διάσωσης στη θάλασσα και λαθρεπιβατών.
- Την επισκόπηση των πρόσφατων πρωτοβουλιών των Κρατών, των διακυβερνητικών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων, σε σχέση με ζητήματα λαθρεπιβατών, διάσωσης στη θάλασσα και αποτροπής.
- Την εξισορρόπηση των υποχρεώσεων προστασίας με τους στόχους των μεταναστευτικών ελέγχων - πρακτικές προτάσεις για τα Κράτη.
- Την υιοθέτηση μιας σειράς αρχών και προτάσεων, για την παρουσίασή τους στο επικείμενο Συνέδριο των Αντιπροσώπων των Κρατών.

Εκτός από τις Συνόδους, οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε ομάδες εργασίας για να εξετάσουν: (1) ζητήματα που αφορούν την εξισορρόπηση των υποχρεώσεων για έρευνα και διάσωση με τους μεταναστευτικούς στόχους και συναφή ζητήματα προστασίας και· (2) την αναγνώριση των κενών και την ενίσχυση δυνατοτήτων στη Μεσόγειο, σε σχέση με τους μηχανισμούς συντονισμού και συνεργασίας.

Οι ακόλουθες προτάσεις συνδέονται, κυρίως, με τα ειδικά ζητήματα, τα οποία εξετάστηκαν από τις ομάδες εργασίας. Δεν αντιπροσωπεύουν την προσωπική άποψη των συμμετεχόντων, αλλά αντανακλούν, σε γενικές γραμμές, την κεντρική ιδέα της συζήτησης.

1. Το θεσμικό πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας

Οι συμμετέχοντες καλωσόρισαν τις τροποποιήσεις¹¹⁴ στη Διεθνή Σύμβαση του 1974 για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS) και στη Διεθνή Σύμβαση του 1979 για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα (SAR), καθώς και των υιοθέτηση των συναφών κατευθυντήριων οδηγιών του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας για τη Μεταχείριση των Προσώπων που Κινδυνεύουν στη Θάλασσα, αναγνωρίζοντας τη συμβολή τους στην αποσαφήνιση των νομικών ευθυνών που αφορούν την αποβίβαση σε περιπτώσεις διάσωσης.

- Τα Κράτη θα πρέπει να ενθαρρύνονται να στηρίζουν με την πρακτική τους τις ως άνω τροποποιήσεις, οι οποίες ειδικότερα αποσαφηνίζουν την ευθύνη των Κυβερνήσεων/Κρατών Μελών να παρέχουν ένα χώρο ασφάλειας ή να εγγυώνται ότι ένα μέρος ασφάλειας παρέχεται, στο πλαίσιο του συντονισμού και της συνδρομής, που λαμβάνει χώρα στην περιοχή Ναυτικής Έρευνας και Διάσωσης (περιοχή SAR), στην οποία ανασύρθηκαν οι διασωθέντες.
- Τα Κράτη θα πρέπει να αποφεύγουν να χαρακτηρίζουν κάποιες επιχειρήσεις αποτροπής στη Μεσόγειο, ως επιχειρήσεις SAR· κάτι τέτοιο μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση όσον αφορά στις ευθύνες αποβίβασης.

---

¹¹³ Το Συνέδριο των Αντιπροσώπων των Κρατών ανεβλήθη, για τεχνικούς λόγους και κατά το χρόνο σύνταξης του παρόντος κειμένου δεν είχε οριστεί νέα ημερομηνία.

¹¹⁴ Οι τροποποιήσεις συζητήθηκαν εκτενώς στο πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας, πριν την υιοθέτησή τους από την Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) το Μάιο του 2004 και αναμένεται να τεθούν σε ισχύ την 1η Ιουλίου του 2006.

2. Η διαφύλαξη της ακεραιότητας του καθεστώτος SAR

Προκειμένου να διαφυλάξουν τις βασικές αρχές του καθεστώτος SAR και την ακεραιότητα του νομοθετικού πλαισίου, καθώς και την ανθρωπιστική παράδοση, βάσει της οποίας διαμορφώθηκε αυτό το καθεστώς, θα πρέπει να τηρούνται τα κάτωθι:

- Οι πλοίαρχοι δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μέρος του προβλήματος. Αντίθετα, οι πράξεις τους για τη διάσωση της ανθρώπινης ζωής θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να υποστηρίζονται από τα Κράτη.
- Οι ναυτιλιακές εταιρείες δεν θα πρέπει να τιμωρούνται με κανένα τρόπο και σε καμία περίπτωση για αποβίβαση ή απόπειρα αποβίβασης προσώπων που διασώθηκαν στη θάλασσα.
- Τα Κράτη δεν θα πρέπει να προβάλλουν και να επιβάλλουν, ως προϋπόθεση για την αποβίβαση, την αξίωση ότι οι πλοιοκτήτριες εταιρείες ή οι ασφαλιστές τους θα καλύψουν τα έξοδα επαναπατρισμού των λαθρεπιβατών ή των προσώπων που διασώθηκαν στη θάλασσα.
- Τα Κράτη δεν θα πρέπει να επιβάλλουν ποινές στις πλοιοκτήτριες εταιρείες για την αποβίβαση λαθρεπιβατών, όταν τα πρόσωπα αυτά ισχυρίζονται ότι χρήζουν διεθνούς προστασίας (ανεξάρτητα από το τελικό αποτέλεσμα του αιτήματος ασύλου τους).
- Οι διαδικασίες αποβίβασης και οι Πρότυπες Επιχειρησιακές Διαδικασίες θα προστατεύουν τα συμφέροντα της ναυτιλιακής βιομηχανίας και τις βασικές ανάγκες των προσώπων που διασώθηκαν στη θάλασσα.
- Οι διαδικασίες αποβίβασης θα πρέπει να εναρμονιστούν περισσότερο και να καταστούν ταχείες και προνοητικές στις ακτές της Μεσογείου, προκειμένου να αποφεύγονται τα επαναλαμβανόμενα, εξαιρετικά και χρονοβόρα προβλήματα διαπραγμάτευσης, τα οποία μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τη ζωή των διασωθέντων.
- Ως προς τα μέτρα πρόληψης, όλα τα Κράτη θα πρέπει να εφαρμόζουν με αυστηρότητα τους κανόνες ασφαλείας, πριν να επιτρέψουν σε οποιοδήποτε πλοίο να αναχωρήσει από τα λιμάνια ή τις ακτές τους.

3. Ενδεχόμενες συνέπειες της μη επίλυσης πρακτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πλοίαρχοι

Τα τελευταία χρόνια, η εμπειρία κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου υποδεικνύει ότι τα Κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν περισσότερο υπ' όψιν τις πιθανές αρνητικές συνέπειες της επιβολής ποινών και δυσανάλογων κυρώσεων σε ιδιώτες, όπως οι εκπρόσωποι της ναυτιλιακής βιομηχανίας, λαμβανομένου ιδίως υπ' όψιν των συνεπειών που μπορεί να έχουν και για τα ζητήματα προστασίας:

- Οι πλοίαρχοι μπορεί να γίνουν διστακτικοί ή ακόμα και να αρνούνται να ανταποκριθούν στις εκκλήσεις συνδρομής των αρχών της SAR.
- Οι πλοίαρχοι μπορεί να αγνοήσουν καταστάσεις κινδύνου στη θάλασσα.
- Οι πλοίαρχοι μπορεί να θεωρήσουν ότι ενθαρρύνονται να αποβιβάσουν κρυφά ή παράνομα, λαθρεπιβάτες ή άτομα που διέσωσαν στη θάλασσα, προκειμένου να αποφύγουν τον κίνδυνο να κατηγορηθούν για εμπλοκή σε πράξεις παράνομης διακίνησης.
- Οι πλοίαρχοι μπορεί να παρασυρθούν στην αναζήτηση παράνομων ή αντικανονικών λύσεων, περιλαμβανομένου και του χειρότερου σεναρίου προσώπων που ρίχνονται στη θάλασσα.
- Οι πλοίαρχοι μπορεί να μπουν στον πειρασμό να ενθαρρύνουν τα πρόσωπα που διέσωσαν στη θάλασσα να πηδήξουν από τα πλοία τους και να φτάσουν σε κοντινή ακτή κολυμπώντας.
- Οι ναυτιλιακές εταιρείες και οι ασφαλιστές τους μπορεί να προβληματίζονται και, ως εκ τούτου, να δεσμεύονται συστηματικά για την κάλυψη των εξόδων επαναπατρισμού λαθρεπιβατών και προσώπων που διασώθηκαν στη θάλασσα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την αποβίβασή τους, ανεξάρτητα από τις ανάγκες προστασίας των ατόμων ή ανεξάρτητα από την ασφάλεια που παρέχει ο τόπος αποβίβασης.

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι εμπειρογνώμονες εντόπισαν αυτές τις πιθανές συνέπειες χωρίς την πρόθεση να υπονοήσουν ότι αφορούν σε πρακτικές που εφαρμόζονται από τα εμπορικά πλοία. Τέτοιου είδους κίνδυνοι και αρνητικές συνέπειες, μπορεί να προκύπτουν από τις πιέσεις που δέχονται οι πλοίαρχοι και οι πλοιοκτήτριες εταιρείες, περιλαμβανομένου του υψηλού οικονομικού κόστους που συνεπάγονται. Ωστόσο, οι συνέπειες αυτές ενδέχεται να υπονομεύσουν την αποτελεσματική λειτουργία του καθεστώτος SAR και να συμβάλλουν στον αυξανόμενο ρυθμό των απωλειών μεταξύ των προσώπων που προσπαθούν να διασχίσουν τη Μεσόγειο θάλασσα.

4. Διαδικασίες αποβίβασης

- Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι τα προβλήματα, σε σχέση με τη διάσωση στη θάλασσα και την αποβίβαση, δεν μπορούν να απομονωθούν, αλλά αποτελούν ένα αναπόσπαστο τμήμα μιας αλληλουχίας διευθετήσεων και διαδικασιών. Οι διασυνδέσεις μεταξύ ασύλου και μεταναστευτικών στόχων μπορεί να συνεπάγονται δυσκολίες ως προς τη διασφάλιση άμεσης αποβίβασης. Ωστόσο, υπήρξε συναίνεση ως προς το ότι το καθεστώς του ναυτικού δικαίου θα διέπει τις διαδικασίες αποβίβασης.
- Στο πλαίσιο του στόχου διαφύλαξης της ακεραιότητας του καθεστώτος SAR και της διασφάλισης αποτελεσματικών λύσεων για τις περιπτώσεις λαθρεπιβατών, οι επιπτώσεις του Κανονισμού Δουβλίνου II θα πρέπει να τύχουν προσεκτικής παρακολούθησης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την αποβίβαση στα λιμάνια της Μεσογείου, προκειμένου να αποφευχθεί η δυσανάλογη επιβάρυνση κάποιων Κρατών. Οι επιπτώσεις αυτές θα πρέπει να μελετηθούν στην επικείμενη (2006) έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνου II, με την προοπτική της αναγκαίας τροποποίησης του Κανονισμού.
- Στο πλαίσιο των εναρμονισμένων πρακτικών στη Μεσόγειο, θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη προνοητικότητα, όσον αφορά στην αποβίβαση, σύμφωνα με τις προβλέψεις των Κατευθυντήριων Οδηγιών του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας.
- Οι διαδικασίες θα πρέπει επιπλέον να διαφωτίζουν ως προς τις βασικές προδιαγραφές υποδοχής που θα εφαρμόζονται στα λιμάνια αποβίβασης και θα περιλαμβάνουν τη συνδρομή, την πρόσβαση σε ανεξάρτητους διερμηνείς και διαδικαστικές εγγυήσεις, όπως πληροφορίες για τη διαδικασία ασύλου και πρόσβαση σε νομική συμβουλευτική, προκειμένου να εντοπισθούν και να διαχωριστούν τα πρόσωπα, τα οποία ισχυρίζονται ότι χρήζουν διεθνούς προστασίας.
- Αυτές οι διαδικασίες θα πρέπει να καθορίζουν τις νομικές προϋποθέσεις, σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να εφαρμόζεται το μέτρο της κράτησης ή άλλοι περιορισμοί του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας· να καθορίζουν το δικαστικό έλεγχο των μέτρων αυτών· και να λαμβάνουν υπ' όψιν τα συγκεκριμένα δικαιώματα και ανάγκες των παιδιών και άλλων ευάλωτων κατηγοριών ανθρώπων.
- Θα πρέπει να επιτρέπεται η πρόσβαση στην εθνική διαδικασία ασύλου, χωρίς καθυστέρηση, στα πρόσωπα που ισχυρίζονται ότι χρήζουν διεθνούς προστασίας· στις χώρες όπου δεν υπάρχουν εθνικές διαδικασίες ασύλου, θα πρέπει να παραπέμπονται στην Ύπατη Αρμοστεία. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος τους, οι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες της Ύπατης Αρμοστείας, όπως και σε συναφείς υπηρεσίες μη κυβερνητικών οργάνωσεων,
- Αυτοί, οι οποίοι δεν έχουν ζητήσει άσυλο ή για τους οποίους διαπιστώθηκε ότι δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας ή οι οποίοι δεν έχουν άλλον επιτακτικό λόγο παραμονής, ανθρωπιστικού χαρακτήρα, θα πρέπει να επιστρέφονται στη χώρα προέλευσής τους υπό ανθρώπινες και ασφαλείς συνθήκες. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και άλλοι οργανισμοί μπορεί να προσφέρουν στήριξη στα Κράτη που εφαρμόζουν προγράμματα εθελούσιου επαναπατρισμού.

5. Βελτίωση της διαχείρισης της πληροφόρησης και προώθηση καλύτερων συνεργασιών

Λαμβανομένης υπ' όψιν της έλλειψης αντικειμενικών στατιστικών δεδομένων και πληροφόρησης για περιστατικά λαθρεπιβατών και διάσωσης στη θάλασσα, καθώς επίσης και περιστατικών αποβίβασης και αποτροπής, τα οποία θα έδιναν τη δυνατότητα στα εμπλεκόμενα Κράτη και οργανισμούς, να αποτιμήσουν το πρόβλημα και να σχεδιάσουν αντίστοιχα μία σφαιρική στρατηγική, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι:

- Οι βελτιωμένες διαδικασίες επικοινωνίας και η καλύτερη κατανόηση και ανάλυση των ζητημάτων που αφορούν την αποβίβαση μπορεί να διευκολύνουν τον προσδιορισμό και την υλοποίηση ταχέων και δίκαιων λύσεων.
- Στην ειδική περίπτωση της διάσωσης στη θάλασσα, οι πλοιοκτήτριες και οι ασφαλιστικές εταιρείες θα πρέπει να ενημερώνουν εγκαίρως το Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας, την Ύπατη Αρμοστεία και άλλους σχετικούς φορείς για κάθε περίπτωση ισχυρισμού περί ανάγκης προστασίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιχείρηση αποβίβασης των διασωθέντων προσώπων και η αποτελεσματική τήρηση των Κατευθυντήριων Οδηγιών του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας (6.17, όπου προβλέπεται η προστασία από αποβίβαση σε εδάφη όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία αυτών που ισχυρίζονται ότι χρήζουν προστασίας).

- Όπου η αποβίβαση αποδεικνύεται προβληματική, οι πλοιοκτήτριες και οι ασφαλιστικές εταιρείες θα πρέπει άμεσα να ενημερώσουν το Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας, την Ύπατη Αρμοστεία και άλλους σχετικούς φορείς, προκειμένου να επιταχυνθεί η απαραίτητη συνεργασία για την ανεύρεση μιας λύσης αποβίβασης, έτσι ώστε να μειωθούν αφενός τα προβλήματα που προκαλούνται στις πλοιοκτήτριες εταιρείες, αφετέρου τα παρατεταμένα προβλήματα προστασίας για τα εμπλεκόμενα άτομα.
- Οι πλοιοκτήτριες και οι ασφαλιστικές εταιρείες θα πρέπει να παρέχουν συστηματικά στατιστικά στοιχεία στο Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας για τα περιστατικά λαθρεπιβατών και προσώπων διασωθέντων στη θάλασσα.
- Τα Κράτη θα πρέπει να προσπαθούν να συγκεντρώνουν και να παρέχουν εναρμονισμένες στατιστικές πληροφορίες ως προς τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά στοιχεία των προσώπων που αποτρέπονται και αποβιβάζονται ως λαθρεπιβάτες ή κατόπιν διάσωσης. Αυτή η διεργασία θα περιλαμβάνει στοιχεία που αφορούν την ηλικία, την εθνικότητα, το φύλο, τον τόπο της αποτροπής και το αποτέλεσμα της, με όρους διαδικαστικού χειρισμού, μέσω των μηχανισμών ελέγχου της μετανάστευσης ή των διαδικασιών ασύλου¹¹⁵.
- Οι περιπτώσεις για τις οποίες υπήρξε άρνηση αποβίβασης, θα πρέπει να καταγράφονται από τις πλοιοκτήτριες εταιρείες και να αναφέρονται στο Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας. Αυτή η πληροφορία θα μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί από τους αρμόδιους διακυβερνητικούς οργανισμούς, για την καλύτερη αποτίμηση, με αριθμητικούς όρους, του προβλήματος και για τον σχεδιασμό των λύσεων με τα ενδιαφερόμενα Κράτη.
- Με τη στήριξη του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας και της Ύπατης Αρμοστείας, οι πλοιοκτήτριες εταιρείες θα πρέπει να διασφαλίζουν, μέσω πολύγλωσσου ενημερωτικού υλικού, ότι οι πλοίαρχοι είναι ενήμεροι ως προς τις πρακτικές συνέπειες, οι οποίες απορρέουν από τις Κατευθυντήριες Οδηγίες του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας, σχετικά με τη μεταχείριση των προσώπων που διασώζονται στη θάλασσα.

6. Σφαιρικές απαντήσεις πέραν των επιχειρήσεων αποτροπής

- Τα Κράτη της Βορείου Αφρικής θα πρέπει να ενθαρρύνονται να προσχωρούν και να εναρμονίζονται με τη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και το Πρωτόκολλο του 1967. Πρέπει επίσης να ενθαρρύνονται και να υποστηρίζονται στη διαμόρφωση δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών ασύλου.
- Ενώ τα Κράτη κατέχουν την κυρίαρχη αρμοδιότητα να προασπίζουν τα σύνορά τους, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι οι διαδικασίες αποτροπής, από μόνες τους, μπορεί να προσφέρουν σφαιρικές λύσεις· στην πραγματικότητα κάποιες πρακτικές αποτροπής μπορεί να είναι ασυμβίβαστες με το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, περιλαμβανομένου: του δικαιώματος κάθε προσώπου να αναχωρεί από μία χώρα, του δικαιώματος κάθε προσώπου να επιστρέφει στη χώρα του, του δικαιώματος κάθε προσώπου να αναζητά και να του παρέχεται άσυλο, όπως εγγυώνται τα άρθρα 13 και 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- Τα μέτρα αποτροπής, τα οποία αποτυγχάνουν να λάβουν υπ' όψιν τους τις ανάγκες προστασίας, μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την επαναπροώθηση.
- Υπάρχει η ανάγκη διερεύνησης από τα Κράτη, τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, της πρακτικής δυνατότητας σχεδιασμού μαζικών εκστρατειών πληροφόρησης, προκειμένου να ενημερωθούν οι εν δυνάμει παρανόμως μετακινούμενοι για τους κινδύνους που συνδέονται με την παράνομη μετανάστευση από θαλάσσια οδό. Αυτές οι εκστρατείες ενημέρωσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν και τους διάφορους κινδύνους, οι οποίοι συνδέονται με τα χερσαία ταξίδια και τις διαδρομές προς το λιμάνι επιβίβασης.
- Οι ενημερωτικές εκστρατείες θα πρέπει να στοχεύουν τους μελλοντικούς επιβάτες, που βρίσκονται συγκεντρωμένοι σε συγκεκριμένες περιοχές στις χώρες διέλευσης και στις χώρες της Βορείου Αφρικής, καθώς επίσης και τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς των υποσαχάρων χωρών.
- Η πληροφόρηση θα πρέπει να περιλαμβάνει σχετικές πληροφορίες επικοινωνίας με αρμόδιες αρχές, διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες στον τομέα του ασύλου και της δια-

¹¹⁵ Για τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προσέγγιση αυτή είναι σύμφωνη με τον Κανονισμό της Ε.Ε. σχετικά με τα «Στατιστικά Στοιχεία για τη Μετανάστευση και τη Διεθνή Προστασία», ο οποίος υιοθετήθηκε το Σεπτέμβριο του 2005.

χείρισης των μεταναστευτικών ροών και πληροφορίες για τις κατά τόπον διαδικασίες ασύλου και μετανάστευσης.

7. Επιμερισμός βαρών και ευθύνης

- Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν ότι οι μονομερείς και διμερείς προσεγγίσεις δεν αποφέρουν απαραίτητα σφαιρικές λύσεις για τη Μεσόγειο και μάλιστα μπορεί να καταλήγουν στη μετατόπιση των προβλημάτων σε γειτονικές χώρες.
- Υπάρχει η ανάγκη διαμόρφωσης από τα Κράτη μιας κοινής αντίληψης για τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους, στην αντιμετώπιση των αναγκών προστασίας των προσώπων που αναζητούν άσυλο και των οποίων αποτρέπεται η είσοδος, κυρίως σε σχέση με τις επιχειρήσεις αποτροπής στην ανοικτή θάλασσα.
- Οι προσπάθειες για τον επιμερισμό των βαρών και της ευθύνης, μπορεί να συμβάλλουν σε μια ικανοποιητική επίλυση των καταστάσεων διάσωσης στη θάλασσα. Για παράδειγμα, η Ύπατη Αρμοστεία μπορεί να ενθαρρυνθεί να επικοινωνήσει με τους εταίρους της και να θέσει κατάλληλες συμφωνίες επιμερισμού των βαρών ή επικουρικών προγραμμάτων μετεγκατάστασης.
- Τα Κράτη της Βορείου Αφρικής θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να συνεργαστούν για την παροχή διαρκών και βιώσιμων λύσεων σε πρόσωπα που αναγνωρίζονται ως πρόσφυγες, σύμφωνα με τις οικείες διαδικασίες.
- Τα Κράτη, όταν αποβιβάζονται λαθρεπιβάτες και διασωθέντες, θα πρέπει να διασφαλίζουν προσήκουσα πρόσβαση σε διαδικασίες καθορισμού προσφυγικού καθεστώτος. Πιο μακροπρόθεσμες απαντήσεις, όπως είναι η μετεγκατάσταση, θα πρέπει να θεωρηθούν ως μέτρα επιμερισμού των βαρών και της ευθύνης, ειδικότερα για τη στήριξη Κρατών με περιορισμένες δυνατότητες ένταξης, καθώς και Κρατών που επηρεάζονται δυσανάλογα εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης τους.

8. Περιοχές που αναβιώνει η διεθνής συνεργασία

- Αναγνωρίζοντας και ενθαρρύνοντας το έργο που ανελήφθη σε συγκεκριμένα διεθνή fora, όπως η διαδικασία της Βαρκελώνης, *IOM 5 + 5 Περιφερειακός Διάλογος για τη Μετανάστευση και ο Διάλογος για τη Διερχόμενη Μετανάστευση στη Μεσόγειο*, οι συμμετέχοντες επέμειναν στην αναγκαιότητα για την περαιτέρω αντιμετώπιση των ζητημάτων, σε περιφερειακό πλαίσιο, που θα συγκεντρώνει όλους τους αρμόδιους φορείς.
- Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν την πολυπλοκότητα διάφορων παραγόντων πίεσης και αντισταθμιστικών παραγόντων, που επηρεάζουν την παράνομη μετανάστευση στη Μεσόγειο, η οποία χαρακτηρίζεται από σοβαρούς κινδύνους και διάφορες μορφές εκμετάλλευσης, που πλήττουν τους «ανθρώπους των πλοιαρίων», περιλαμβανομένου και του χερσαίου ταξιδιού τους πριν την άφιξη στο λιμάνι αναχώρησης.
- Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν την εγκυρότητα των προσπαθειών των Κρατών για τη λήψη πιο αποφασιστικής δράσης κατά των οργανωμένων δικτύων του εγκλήματος και στις δύο πλευρές των Μεσογειακών ακτών, αναχαιτίζοντας την εκμετάλλευση απεγνωσμένων μεταναστών που πληρώνουν αδρά, μόνο και μόνο για να εκτεθούν σε καταστάσεις επικίνδυνες για τη ζωή τους.
- Οι συμμετέχοντες απηύθυναν πρόσκληση για την ανανέωση της συνεργασίας, η οποία θα περιλαμβάνει και την προστασία μαρτύρων και θυμάτων που βοηθούν στην αναγνώριση και στην παραιομπή στη δικαιοσύνη των λαθροδιακινητών και των εμπόρων ανθρώπων.
- Οι συμμετέχοντες ενθάρρυναν τα Κράτη να ενεργήσουν με διαφάνεια και να δημοσιοποιήσουν τις λεπτομέρειες των συμφωνιών επανεισδοχής με χώρες διέλευσης και χώρες προέλευσης, σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών Κατά του Οργανωμένου Διασυνοριακού Εγκλήματος και τα συμπληρωματικά σ' αυτήν Πρωτόκολλα Κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων. Τέτοιου είδους συμφωνίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν προσήκουσες εγγυήσεις για εκείνους από τους «ανθρώπους των πλοιαρίων» που χρήζουν διεθνούς προστασίας.
- Οι συμμετέχοντες ενθάρρυναν την περαιτέρω ενίσχυση και τον καλύτερο συντονισμό των επιλογών πλαισιωμένης εθελούσιας επιστροφής.
- Η πολυμερής συνεργασία για την αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτιών αυτών των μετακινήσεων, δεν θα πρέπει να περιορίζεται στην ενίσχυση των δυνατοτήτων προστασίας και ασύλου στη Βόρειο Αφρική ούτε, βέβαια, στην καθέρωση πολιτικών μετανάστευσης, που στοχεύουν στην

κράτηση και την επιστροφή στις χώρες προέλευσής τους των «ανθρώπων των πλοιαρίων», οι οποίοι δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας. Αλλά, θα πρέπει, επίσης, να περιλαμβάνει την επανεξέταση των επιλογών για τη δημιουργία δυνατοτήτων μεθοδευμένης μετανάστευσης και δικτύων προστασίας, οι οποίες θα παρέχουν εναλλακτικές ευκαιρίες στους μετανάστες. Τα μέτρα για την μείωση των ρευμάτων από τη Βόρεια Αφρική, θα πρέπει να διαμορφωθούν στο πλαίσιο μιας ευρύτερης μακροπρόθεσμης πολυμερούς δέσμευσης, με σκοπό την αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτίων των προσφυγικών ρευμάτων στην υποσαχάρια Αφρική.

Στρογγυλή τράπεζα εμπειρογνομόνων για τη Διάσωση στη Θάλασσα
Πτυχές της προστασίας των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων
Λισαβόνα Πορτογαλίας, 25/26.3.2002

Επιτομή Συζητήσεων

Η εν λόγω Στρογγυλή Τράπεζα Εμπειρογνομόνων, πραγματοποιήθηκε το ζήτημα της διάσωσης στη θάλασσα και ειδικά ζητήματα σχετικά με την προστασία αιτούντων άσυλο και προσφύγων, στηρίζοντας τη συζήτηση στο *Ενημερωτικό Σημείωμα της Υπατης Αρμοστείας για την Προστασία των Αιτούντων Άσυλο και Προσφύγων που κινδυνεύουν στη θάλασσα* (Μάρτιος 2002). Η Στρογγυλή Τράπεζα συγκέντρωσε 33 συμμετέχοντες: αντιπροσώπους κυβερνήσεων, εκπροσώπους της ναυτιλιακής βιομηχανίας, διεθνείς οργανισμούς, μη κυβερνητικές οργανώσεις και μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας. Την πρώτη μέρα οργανώθηκαν δύο πάνελ εμπειρογνομόνων, ενώ τη δεύτερη μέρα οι εργασίες διεξήχθησαν στο πλαίσιο δύο ομάδων, που μελέτησαν αντίστοιχα, (1) τις κατευθυντήριες οδηγίες για τη διάσωση στη θάλασσα και την αποβίβαση και (2) ένα διεθνές πλαίσιο συνεργασίας.

Οι ακόλουθες προτάσεις συνδέονται, κυρίως, με συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν τη διάσωση στη θάλασσα από μη κρατικά πλοία. Δεν αντιπροσωπεύουν την προσωπική άποψη των συμμετεχόντων, αλλά αντανακλούν, σε γενικές γραμμές, την κεντρική ιδέα της συζήτησης.

1. Αναγνωρίστηκε πλήρως η ακεραιότητα του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης, το οποίο ισχύει και διέπεται από τη Διεθνή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα και τη Διεθνή Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα: κρίθηκε, δε, αναγκαία η υπεύθυνη προστασία του.

2. Η διάσωση στη θάλασσα αποτελεί, κατά κύριο και πρωτεύοντα λόγο, ένα ανθρωπιστικό ζήτημα, με χαρακτηριστικό γνώρισμα το στοιχείο του κινδύνου και κυρίαρχη και απόλυτη επιταγή τη διάσωση και την ανακούφιση των προσώπων που κινδυνεύουν, ανεξάρτητα από το ποιά είναι τα πρόσωπα αυτά και πώς περιήλθαν στη κατάσταση που βρίσκονται.

3. Η πραγματοποίηση της διάσωσης, αποτελεί υποχρέωση των πλοιάρχων, η οποία προβλέπεται από το ναυτικό δίκαιο και απορρέει από μια παλαιά ανθρωπιστική παράδοση. Η υποχρέωση του πλοιάρχου ξεκινά με την διάσωση, αυτή καθαυτή, και λήγει όταν η διάσωση ολοκληρωθεί, γεγονός που συνεπάγεται τη μεταφορά των διασωθέντων σε ασφαλές μέρος.

4. Η υποχρέωση του πλοιάρχου δεν συνεπάγεται άλλες ευθύνες, όπως τον χαρακτηρισμό της ιδιότητας ή τον καθορισμό του καθεστώτος των διασωθέντων ατόμων.

5. Για να διασφαλιστεί η πλήρης και αποτελεσματική αποδέσμευση από τις υποχρεώσεις που αφορούν στη διάσωση, θα πρέπει να γίνει σεβαστή η επαγγελματική κρίση του πλοιάρχου, σχετικά με τον καθορισμό του χρόνου και του τόπου αποβίβασης των διασωθέντων ατόμων. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την κρίση αυτή, είναι η ασφάλεια και η εύρυθμη λειτουργία του πλοίου και του πληρώματος του, και η καταλληλότητα του τόπου αποβίβασης, που καθορίζεται από έναν ή περισσότερους παράγοντες, όπως η ασφάλεια του, η εγγύτητά του και η θέση που κατέχει σε σχέση με το δρομολόγιο του πλοίου.

6. Ο πλοίαρχος έχει το δικαίωμα να αναμένει την συνδρομή των παράκτιων κρατών, για τη διεξαγωγή και την ολοκλήρωση της διάσωσης, η οποία συντελείται μόνο όταν τα άτομα αποβιβάζονται ή αλλιώς όταν οδηγούνται σε ένα ασφαλές μέρος.

7. Ένα μη κρατικό πλοίο, υπό τη διεύθυνση ενός ικανού πλοιάρχου και πληρώματος, δεν είναι το κατάλληλο μέρος όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν διαδικασίες διερεύνησης και καθορισμού του καθεστώτος ή/και κατηγοριοποιήσεων των διασωθέντων προσώπων ή η αναζήτηση λύσεων για αυτά, ανεξάρτητα από το είδος των λύσεων. Ούτε είναι σωστό να χρησιμοποιείται, στην πράξη, ένα πλοίο ως «ένα πλωτό κέντρο κράτησης».

8. Με την ολοκλήρωση της διάσωσης, μετά τη μεταφορά σε ασφαλές μέρος, άλλα επιπλέον ζητήματα έρχονται στην επιφάνεια. Πρόκειται για ζητήματα που αφορούν στον εντοπισμό των προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, στις συνθήκες διαμονής τους και στην περαιτέρω μεταχείριση που θα πρέπει να τους επιφυλάσσεται, καθώς και στην αναζήτηση λύσεων. Η λύση του προβλήματος θα εξαρτηθεί, σε μεγάλο βαθμό, από μία σειρά παραγόντων και απόψεων που σχετίζονται με την προγενέστερη κατάσταση των διασωθέντων, τον τρόπο μεταφοράς τους, καθώς επίσης και με την αναζήτηση μιας εξισορρόπησης των ευθυνών όλων των εμπλεκομένων, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

9. Το διεθνές δίκαιο δεν προβλέπει την επίλυση τέτοιου είδους ζητημάτων, παρότι κάποιες προβλέψεις διεθνούς ναυτικού δικαίου, οι οποίες θεωρούνται διεθνές έθιμο, είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την επίλυση

τους. Τα νομικά κενά αφορούν, αφενός μεν στον τόπο που θα λάβει χώρα η αποβίβαση, αφετέρου δε στη ρύθμιση των ευθυνών των εμπλεκόμενων μερών ως προς τη συνέχιση της δράσης και της επίτευξης λύσεων. Το διεθνές δίκαιο παρέχει, ωστόσο, γενικές κατευθύνσεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να επιλύονται τα ζητήματα αυτά. Στην ουσία, παρέχει το πλαίσιο για την επίλυση τέτοιων καταστάσεων, παρόλο που υπάρχουν πολλά κενά, που θα πρέπει να καλυφθούν μέσω της εξέλιξης της πρακτικής και του δικαίου.

10. Με νομοθετικούς όρους, οι αρχές του δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου συνιστούν ένα πρωταρχικό σημείο αναφοράς για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Η νομοθεσία επιβάλλει το σεβασμό ορισμένων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς των εμπλεκόμενων προσώπων. Επίσης, επιβάλλονται, εκ του νόμου, ορισμένοι περιορισμοί, που αφορούν στη μεταχείριση των προσώπων αυτών. Με άλλα λόγια, το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου προβλέπει ότι ορισμένοι κανόνες θα πρέπει να τηρούνται, οπουδήποτε και από οποιονδήποτε, όπως επίσης και να καλύπτονται ορισμένες βασικές ανάγκες. Το προσφυγικό δίκαιο προβλέπει ανάλογες αρχές, που αφορούν και εφαρμόζονται στους πρόσφυγες που βρίσκονται μεταξύ των διασωθέντων.

11. Οι πολιτικές των κρατών και η ακολουθητέα πρακτική βοηθάνε στην κάλυψη των νομικών κενών, με τη νομοθεσία να ακολουθεί μάλλον, αντί να προηγείται, της πρακτικής. Ο διεθνής οργανισμός ναυτιλίας ενθαρρύνθηκε να αναλάβει, στο πλαίσιο της πολυεστιακής δομής του, μια ανάλυση των νομικών κενών, προσβλέποντας στην πρόωθηση θετικών νομοθετικών εξελίξεων.

12. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν ότι:

- Το ζήτημα των «ανθρώπων των πλοιαρίων» προσεγγίζεται καλύτερα ως πρόκληση και όχι ως κρίση.
- Τα σήματα είναι εξαιρετικά σημαντική υπόθεση, γι' αυτό και δεν θα πρέπει να στέλνονται λανθασμένα σήματα ούτε στα Κράτη, ούτε στους πλοιάρχους: μια τέτοια πρακτική πλήττει την ακεραιότητα του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης.
- Τα μέτρα για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης προσώπων δεν θα πρέπει να υπονομεύουν τις διεθνείς ευθύνες προσφυγικής προστασίας.
- Το ζήτημα είναι πολύπλευρο και ως τέτοιο θα πρέπει να τύχει ανάλογης προσέγγισης.

13. Οι γενικές ευθύνες που αφορούν τη διάσωση στη θάλασσα θα πρέπει να γίνουν αποδεκτές ως εξής:

- Τα παράκτια Κράτη έχουν την υποχρέωση να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις διάσωσης, διασφαλίζοντας ότι όλες οι αναγκαίες διευθετήσεις, εφαρμόζονται.
- Τα Κράτη της σημαίας του πλοίου είναι υπεύθυνα να διασφαλίζουν ότι οι πλοίαρχοι προστρέχουν σε διάσωση προσώπων που διατρέχουν κίνδυνο στη θάλασσα.
- Η διεθνής κοινότητα, ως σύνολο, θα πρέπει να λειτουργεί μέσα σ' ένα πλαίσιο συνεργασίας, έτσι ώστε να διαφυλάττει τον ακέραιο χαρακτήρα του καθεστώτος έρευνας και διάσωσης.

14. Οι διαδικασίες καθορισμού της ιδιότητας ή του καθεστώτος των προσώπων που διασώζονται από μη κρατικά πλοία, θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα στην ξηρά. Σε περίπτωση που εντοπίζονται πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο μεταξύ των διασωθέντων, το Κράτος αποβίβασης θα είναι, σε γενικές γραμμές, το πρώτο Κράτος του οποίου ενεργοποιούνται οι ευθύνες για παροχή προσφυγικής προστασίας. Αυτό περιλαμβάνει ιδίως τη διασφάλιση της πρόσβασης σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου και την παροχή κατάλληλων συνθηκών υποδοχής. Η μεταφορά της ευθύνης για τον καθορισμό του προσφυγικού καθεστώτος, από ένα Κράτος σε ένα άλλο, επιτρέπεται από το διεθνές δίκαιο υπό κάποιες συνθήκες και υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζονται οι προσήκουσες εγγυήσεις προστασίας. Επιπλέον, η αποβίβαση, ειδικότερα όσον αφορά μεγάλους αριθμούς διασωθέντων, δεν σημαίνει απαραίτητα την παροχή διαρκούς και βιώσιμης λύσης στη χώρα αποβίβασης.

15. Διεθνείς συνεργατικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων καταστάσεων, που αφορούν τη διάσωση στη θάλασσα, θα πρέπει να διαμορφωθούν με βάση συμφωνίες επιμερισμού των βαρών. Τέτοιες συμφωνίες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου ή/και τη θέση σε εφαρμογή διαρκών και βιώσιμων λύσεων, όπως η μετεγκατάσταση. Επιπλέον, θα αντιμετώπιζαν προσηκόντως ζητήματα επανεισοχής σε χώρες πρώτου ασύλου ή/και ασφαλείς τρίτες χώρες, καθώς επίσης και διευθετήσεις επιστροφής, για όσους διαπιστώνεται ότι δεν χρήζουν διεθνούς προστασίας. Η προληπτική δράση κατά της παράνομης διακίνησης προσώπων συνιστά ένα άλλο σημαντικό ζήτημα για τα διεθνή συνεργατικά πλαίσια.

16. Σε συνέχεια αυτής της Στρογγυλής Τράπεζας Εμπειρογνομητών, υποστηρίχθηκε μια πιο συστηματική συλλογή των εμπειρικών δεδομένων για την εκτίμηση, τόσο του μεγέθους όσο και του πεδίου εκδήλωσης του προβλήματος. Η διεργασία αυτή συνδέθηκε με μια ανάλυση δεδομένων, που θα έπρεπε να διενεργηθεί από πολλούς και διάφορους εμπλεκόμενους φορείς και να αποτυπώνει τις διαφορετικές οπτικές. Η Ύπατη Αρμοστεία, από την πλευρά της, θα εδραιώσει την καθοδήγηση ως προς τα ζητήματα της διάσωσης στη θάλασσα, που αφορούν αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Η δι-οργανική πρωτοβουλία του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας

ας θα ενημερωθεί για τα αποτελέσματα της Στρογγυλής Τράπεζας Εμπειρογνομώνων. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης ενθαρρύνθηκε να χρησιμοποιήσει τους υπάρχοντες μηχανισμούς του, για να ασχοληθεί με τις ανεπάρκειες της νομοθεσίας. Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ύπατης Αρμοστείας και ο συμβουλευτικός μηχανισμός Ομάδα Δράσης για το Άσυλο και τη Μετανάστευση (AGAMI) της Ύπατης Αρμοστείας και του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, θεωρήθηκαν επίσης ως κατάλληλα fora για την προαγωγή της συζήτησης.

Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
11 Απριλίου 2002

**Πτυχές της προστασίας των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων
Λισαβόνα Πορτογαλίας, 25/26.3.2002**

**Σημείωμα Εργασίας για την Προστασία των Αιτούντων Άσυλο και των
Προσφύγων που Κινδυνεύουν στη Θάλασσα**

I. Εισαγωγή

1. Το φαινόμενο των ανθρώπων που ταξιδεύουν δια θαλάσσης αναζητώντας ασφάλεια, καταφύγιο ή απλά καλλίτερες οικονομικές συνθήκες δεν είναι νέο. Τη μαζική έξοδο των Βιετναμέζων «ανθρώπων των πλοιαρίων» στη δεκαετία του 1980 ακολούθησαν την επόμενη δεκαετία οι δια θαλάσσης μεγάλης κλίμακας πληθυσμιακές μετακινήσεις από άλλες χώρες, όπως από την Αλβανία, την Κούβα και την Αϊτή. Ο όρος «άνθρωποι των πλοιαρίων» χρησιμοποιείται πλέον στο καθημερινό λεξιλόγιο, καθώς οι αιτούντες άσυλο και οι μετανάστες αναζητούν το συντομότερο δια της θαλάσσης προορισμό στη Μεσόγειο, στην Καραϊβική και στον Ειρηνικό. Επειδή οι επιβάτες στοιβάζονται σε μη αξιόπλοα πλεούμενα το ζήτημα της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα, της αποβίβασης και της μεταχείρισης όσων διασώζονται αποδεικνύεται ιδιαίτερα σημαντικό αλλά δύσκολο προς επίλυση από τις κρατικές αρχές, τους διεθνείς οργανισμούς, τη ναυτιλιακή κοινότητα και βέβαια τους ίδιους τους ευάλωτους ταξιδιώτες. Προσπαθώντας να ανακόψουν το κύμα των ανθρώπων των πλοιαρίων τα Κράτη προορισμού εφαρμόζουν όλο και συχνότερα μέτρα αποτροπής εισόδου στο έδαφός τους, τα οποία προβλέπονται από το ευρύτερο πλαίσιο δράσης για τον έλεγχο της μετανάστευσης αν και σε κάποιες περιπτώσεις δεν καθίσταται σαφές εάν παρασχέθηκαν στους ενδιαφερόμενους αλλοδαπούς οι απαραίτητες εγγυήσεις προστασίας από τη δίωξη που διαφεύγουν στις χώρες καταγωγής τους.

2. Στο παρόν σημείωμα εξετάζονται οι διατάξεις διαφόρων κειμένων διεθνούς δικαίου που αφορούν στη διάσωση της ζωής στη θάλασσα των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Επικεντρώνεται στους σχετικούς κανόνες δικαίου και δια φωτίζει πεδία δικαίου που απαιτούν διευκρινίσεις. Επίσης αναφέρεται σε συλλογικές θεσμικές προσπάθειες αντιμετώπισης του προβλήματος κατά το παρελθόν και προτείνει την έρευνα περαιτέρω στοιχείων ώστε να αντιμετωπιστεί η σύγχρονη κατάσταση αποτελεσματικότερα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

II. Γενικό Νομικό Πλαίσιο

3. Το νομικό πλαίσιο που αφορά στη διάσωση της ζωής στη θάλασσα και στη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων στηρίζεται στο συνδυασμό των διατάξεων του διεθνούς ναυτικού δικαίου και του διεθνούς προσφυγικού δικαίου. Παράλληλα, η προστασία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων διασφαλίζεται από την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του νέου καθεστώτος καταπολέμησης του διασυννοριακού εγκλήματος. Στη συνέχεια αναφέρονται οι σημαντικότερες διατάξεις δικαίου και η ερμηνεία τους η οποία μπορεί να αποτελέσει βάση ανάλυσης και περαιτέρω συζητήσεων.

A. Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας

4. Η παροχή βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα είναι μια από τις αρχαιότερες υποχρεώσεις του ναυτικού κόσμου. Η ιδιαίτερη σημασία της αποδεικνύεται από την κατ' επανάληψη αναφορά της στο σύγχρονο κωδικοποιημένο σύστημα του διεθνούς δικαίου και ειδικότερα:

- Στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) του 1982¹¹⁶,
- Στη Διεθνή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα (SOLAS) του 1974, όπως ισχύει σήμερα¹¹⁷,

¹¹⁶ Η Σύμβαση αυτή κυρώθηκε από την Ελλάδα με το **N. 2321/1995** «Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του Μέρους XI της Σύμβασης» (ΦΕΚ 136, τ. Α').

¹¹⁷ Η Σύμβαση αυτή είναι γνωστή και ως SOLAS (Safety Of Life at Sea). Η Ελλάδα έχει κυρώσει τη Σύμβαση αυτή με το **N. 1045/1980** «Περί Κυρώσεως της υπογραφείσης εις Λονδίνον Διεθνούς Συμβάσεως περί Ασφαλείας της Ανθρωπίνης Ζωής εν Θαλάσση 1974 και περί άλλων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ 95, τ. Α') και τις τροποποιήσεις της με **N. 1159/1981** «Περί κυρώσεως του υπογραφέντος εν Λονδίνω Πρωτοκόλλου 1978 του αφορώντος εις την Διεθνή Σύμβαση Περί Ασφαλείας της Ανθρωπίνης Ζωής εν Θαλάσση, 1974, και περί άλλων συναφών διατάξεων» (ΦΕΚ 143, τ. Α'), **Π.Δ. 541/1984** «Αποδοχή τροποποιήσεων 1981 της Διεθνούς Συμβάσεως περί Ασφαλείας της Ανθρωπίνης Ζωής

- Στη Διεθνή Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα (SAR) του 1979, όπως ισχύει σήμερα¹¹⁸,
- Στη Σύμβαση του 1958 για την Ανοιχτή Θάλασσα (στο μέτρο που δεν καλύπτεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας).

Ευθύνη και υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων φορέων

5. Τα προαναφερόμενα διεθνή κείμενα αναφέρουν ρητά την υποχρέωση παροχής βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα¹¹⁹. Η υποχρέωση αυτή δεν εξαρτάται από το καθεστώς των εμπλεκόμενων φορέων, τον τρόπο με τον οποίο ταξιδεύουν ή τον αριθμό τους. Το νομικό πλαίσιο προβλέπει ένα πλέγμα υποχρεώσεων το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη τόσο ανεξάρτητα όσο και συνδυαστικά.

6. Η *ευθύνη του πλοίαρχου*¹²⁰: πρόκειται για την υποχρέωση βοήθειας και / ή διάσωσης. Όμως, το διεθνές ναυτικό δίκαιο δεν επιβάλλει στον πλοίαρχο περαιτέρω υποχρεώσεις μετά την ολοκλήρωση της επιχειρη-

εν Θαλάσσης, 1974, και του Πρωτοκόλλου 1978, που αφορά στη Διεθνή Σύμβαση Περί Ασφαλείας της Ανθρώπινης Ζωής εν Θαλάσση, 1974» (ΦΕΚ 198, τ. Α'), **Π.Δ. 126/1987** «Αποδοχή τροποποιήσεων έτους 1983 της Διεθνούς Συμβάσεως Περί Ασφαλείας της Ανθρώπινης Ζωής εν Θαλάσση 1974 και του Πρωτοκόλλου αυτής έτους 1978, όπως τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 541/1984» (ΦΕΚ 70, τ. Α'), **Π.Δ. 441/1989** «Αποδοχή τροποποιήσεων της Διεθνούς Συμβάσεως περί Ασφαλείας της Ανθρώπινης Ζωής εν Θαλάσση 1974, που αφορούν τα επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία» (ΦΕΚ 191, τ. Α'), **Π.Δ. 131/1990** «Αποδοχή τροποποιήσεων της Διεθνούς Συμβάσεως περί Ασφαλείας της Ανθρώπινης Ζωής εν Θαλάσση 1974, που αναφέρονται στην εναπομένουσα ευστάθεια των επιβατηγών πλοίων μετά από βλάβη» (ΦΕΚ 52, τ. Α'), **Ν. 2013/1992** «Αποδοχή τροποποιήσεων του Κεφαλαίου I του Παραρτήματος της Διεθνούς Συμβάσεως περί Ασφαλείας της Ανθρώπινης Ζωής εν Θαλάσση 1974 και άλλες σχετικές διατάξεις» (ΦΕΚ 28, τ. Α'), **Π.Δ. 41/1994** «Αποδοχή τροποποιήσεων έτους 1989 της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, που αναφέρονται στο Διεθνές Κώδικα για την Κατασκευή και τον Εξοπλισμό των Πλοίων που μεταφέρουν επικίνδυνα χημικά χύμα» (ΦΕΚ 31, τ. Α'), **Π.Δ. 323/1994** «Αποδοχή τροποποιήσεων έτους 1991 της Διεθνούς Συμφωνίας για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα 1974 που αναφέρονται στα Κεφάλαια II-2, III, V, VI & VII αυτής» (ΦΕΚ 173, τ. Α'), **το Συμπληρωματικό αυτής Πρωτόκολλο του 1988 με το Ν. 2208/1994** «Κύρωση του Πρωτοκόλλου του 1988, που αναφέρεται στη Διεθνή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974» (ΦΕΚ 71, τ. Α'), **Π.Δ. 136/1995** «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1992 της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα όπως αυτές υιοθετήθηκαν από τις αποφάσεις MSC 24 (60), MSC 26 (60) και MSC 27 (61) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού» (ΦΕΚ 84, τ. Α'), **Π.Δ. 192/1996** «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1994 της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, όπως αυτές υιοθετήθηκαν από τις αποφάσεις MSC 31 (63) και MSC 42 (64) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού (ΙΜΟ)», (ΦΕΚ 157, τ. Α'), **Π.Δ. 160/1997** «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1995 της Διεθνούς σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με την απόφαση MSC 46(65) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού και με την απόφαση 1/95 της Διάσκεψης των Συμβαλλομένων, στη Διεθνή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, Κρατών (ΦΕΚ 141, τ. Α'), **Π.Δ. 225/1999** «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1996 της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, όπως υιοθετήθηκαν με τις αποφάσεις 47 (66), 49 (66) και 57 (67) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού (ΦΕΚ 189, τ. Α'), **Π.Δ. 25/2000** «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1997 της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, όπως αυτές υιοθετήθηκαν με τις αποφάσεις 1/97 και 2/97 της Διάσκεψης των Συμβαλλομένων Κρατών της Διεθνούς Σύμβασης για την Ασφάλεια της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, την 27^η Νοεμβρίου 1997» (ΦΕΚ 19, τ. Α'), **Π.Δ. 349/2001** «Κύρωση των τροποποιήσεων της Διεθνούς Σύμβασης περί Ασφάλειας της Ανθρώπινης Ζωής στη Θάλασσα, 1974, όπως αυτές υιοθετήθηκαν την 4^η Ιουνίου 1997 με την απόφαση MSC 65 (68) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού (ΙΜΟ) (ΦΕΚ 235, τ. Α').

¹¹⁸ Η Σύμβαση αυτή έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με το **Ν. 1844/1989** «Κύρωση Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 100, τ. Α') και με **το Π.Δ. 201/2000** «Κύρωση τροποποιήσεων έτους 1998, της Διεθνούς Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση, 1979, όπως αυτές υιοθετήθηκαν με την απόφαση 70 (69) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού (ΦΕΚ 181, τ. Α'). Βλέπε επίσης **Ν. 2975/2001** «Κύρωση του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ιταλικής Δημοκρατίας για τη συνεργασία σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στο Ιόνιο Πέλαγος» (ΦΕΚ 294, τ. Α'), που άρχισε να ισχύει στις 11.2.2002 (Ανακοίνωση 0544/10/ΑΣ 254/Μ. 5134 της 15.3/3.4.2002 ΥΠΕΞ, ΦΕΚ 65, τ. Α').

¹¹⁹ Βλέπε για παράδειγμα τη **διάταξη της παραγράφου 2.1.10 του 2^{ου} Κεφαλαίου του Παραρτήματος της Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα (Ν.1844/1989, ΦΕΚ 100, τ. Α')** που ορίζει :

σης διάσωσης. Η σοβαρότητα της ευθύνης του πλοίαρχου για παροχή βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα αντανακλάται στις ποινικές κυρώσεις που προβλέπουν οι νομοθεσίες των κρατών της σημαίας στις περιπτώσεις όπου παραλείπει να εκπληρώσει την υποχρέωσή του για διάσωση¹²¹. Ο πλοίαρχος ευθύνεται όχι μόνον για τη διάσωση αλλά επίσης για την εν γένει ασφάλεια του πλοίου. Ανάλογα με τις περιστάσεις η διάσωση μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τόσο το πλοίο όσο και τους διασωθέντες, όπως για παράδειγμα όταν ο αριθμός των τελευταίων υπερβαίνει τον επιτρεπόμενο αριθμό των επιβατών του πλοίου και των διαθέσιμων σωστικών μέσων καθώς και άλλου σχετικού σωστικού εξοπλισμού.

7. Η ευθύνη των παράκτιων κρατών: πρόκειται για την υποχρέωση ανάπτυξης των κατάλληλων υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης. Τα σχετικά διεθνή κείμενα δεν καθιερώνουν ευθύνη των παράκτιων κρατών για αποβίβαση και περαιτέρω μεταχείριση των διασωθέντων ούτε ενέργειες παρακολούθησης της τύχης τους¹²². Καθίσταται προφανές ότι πλήττονται ιδιαίτερα τα παράκτια κράτη με θαλάσσια σύνορα πολλών χιλιομέτρων,

---

«Τα μέρη θα εξασφαλίσουν την παροχή βοήθειας σε κάθε άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο στη θάλασσα. Αυτό θα το πράττουν άσχετα από την εθνικότητά ή την κατάσταση του ατόμου αυτού ή των περιστάσεων στις οποίες το άτομο αυτό θρέθηκε». Ο Κανονισμός 15 του Κεφαλαίου V του Παραρτήματος της Σύμβασης SOLAS υποχρεώνει κάθε συμβαλλόμενο κράτος «να εξασφαλίσει την λήψη των αναγκαίων μέτρων δια την επιτήρησιν των ακτών και την διάσωσιν κινδυνουόντων προσώπων εις την πέριξ των ακτών του θάλασσαν». Η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 98 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (Ν.2321/1995, ΦΕΚ 136, τ. Α΄) ορίζει ότι κάθε συμβαλλόμενο κράτος πρέπει να απαιτεί από τον πλοίαρχο οποιδήποτε πλοίου που φέρει τη σημαία του, εφόσον μπορεί να το πράξει χωρίς να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο, το πλήρωμα ή τους επιβάτες, να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο που είναι στη θάλασσα και κινδυνεύει να πνιγεί. **Κάποιες από τις προαναφερόμενες διατάξεις είναι αναγνωρισμένες από τη διεθνή κοινότητα σε τέτοιο επίπεδο ώστε θεωρείται ότι αποτελούν διεθνές εθιμικό δίκαιο.**

¹²⁰ Η υποχρέωση του πλοίαρχου να παρέχει βοήθεια επαναλαμβάνεται συνεχώς στο διεθνές ναυτικό δίκαιο. Κωδικοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1910 (άρθρο 11 της Σύμβασης Περί Θαλάσσιας Αρωγής και Ναυαγιαγίας που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 3886/1911, ΦΕΚ 224, τ. Α΄, και επαναλαμβάνεται στο άρθρο 10 της Σύμβασης για την Επιθαλάσσια Αρωγή που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 2391/1996, ΦΕΚ 55, τ. Α΄) και ενσωματώνεται στο άρθρο 98 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Ν. 2321/1995, ΦΕΚ 136, τ. Α΄) και στο άρθρο 10 της Σύμβασης του 1989 για την Επιθαλάσσια Αρωγή (Ν. 2391/1996, ΦΕΚ 55, τ. Α΄). Αναφέρεται ρητά στη Σύμβαση για την Ασφάλεια της Ζωής στη Θάλασσα (V/7 SOLAS). Και οι τρεις Συμβάσεις θεσμοθετούν την υποχρέωση του πλοίαρχου, στο μέτρο που δεν θέτει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο και τους επιβαίνοντες σ' αυτό, να παρέχει βοήθεια σε κάθε πρόσωπο που κινδυνεύει να πνιγεί στη θάλασσα και να πλέει με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ταχύτητα για τη διάσωση ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο. Επαναλαμβάνεται ειδικότερα στη SOLAS (V/33), αλλά όχι στη Διεθνή Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα (Ν.1844/1989, ΦΕΚ 100, τ. Α΄), η οποία ρυθμίζει κυρίως τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των συμβαλλομένων κρατών. Σε αυτό το πνεύμα η διάταξη του άρθρου 120 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (Ν.Δ. 187/1973, ΦΕΚ 261, τ. Α΄) ορίζει ότι «ο πλοίαρχος παρέχει πάσαν δυνατήν βοήθειαν εις πλοία ή αεροσκάφη ή πρόσωπα κινδυνεύοντα εν θαλάσση, εφόσον δεν δημιουργείται σοβαρός κίνδυνος δια το πλοίον ή τους επιβαίνοντας».

¹²¹ Όπως για παράδειγμα προβλέπεται στο εσωτερικό δίκαιο της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Σύμφωνα με το άρθρο 227 του Ελληνικού Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (Ν.Δ. 187/1973, ΦΕΚ 261, τ. Α΄) «πλοίαρχος μη παρέχων βοήθειαν εις πρόσωπον κινδυνεύον εν θαλάσση, καίπερ δυνάμενος να πράξη τούτο άνευ κινδύνου του πλοίου, του πληρώματος ή των επιβατών, τιμωρείται δια φυλακίσεως τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματικήν ποινήν». (Επίσης διάταξη του άρθρου 3 του Ν. 3886/1911, ΦΕΚ 224, τ. Α΄ ορίζει «Τιμωρείται δια φυλακίσεως πάς πλοίαρχος ή κυβερνήτης πλοίου ή άλλος του πληρώματος κυβερνών εμπορικών πλοίων είτε ημεδαπών είτε αλλοδαπών: α) όστις δεν παρέσχε βοήθειαν προς πρόσωπον κινδυνεύον να απολεσθή εν θαλάσση, εν γνώσει ών του κινδύνου τούτου... Το αδίκημα δεν υφίσταται, εάν η παράλειψις εγένετο εξ ευλόγου φόβου ότι η παροχή αρωγής ή η γνωστοποίησις ήθελεν επαγάγει σοβαρόν κίνδυνον του ιδίου αυτού πλοίου, του πληρώματος ή των επιβατών αυτού»).

¹²² Η υποχρέωση των κρατών να παρέχουν βοήθεια σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα είναι παραδεχόμενη αρχή του ναυτικού δικαίου. Το άρθρο 98 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Ν. 2321/1995, ΦΕΚ 136, τ. Α΄) υποχρεώνει τα παράκτια κράτη να μεριμνούν για την ίδρυση, λειτουργία και συντήρηση επαρκούς και αποτελεσματικής υπηρεσίας έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα και, όποτε το απαιτούν οι περιστάσεις, να συνεργάζονται με τα γειτονικά κράτη για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο περιφερειακών διευθετήσεων. **Λεπτομέρειες για τις υποχρεώσεις έρευνας και διάσωσης ρυθμίζει η Διεθνή Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα (Π.Δ.201/2000, ΦΕΚ 181, τ. Α΄),** η οποία ορίζει στο άρθρο 1.3.2 του 1^{ου} Κεφαλαίου του Παραρτήματος ότι διάσωση είναι «μια επιχείρηση για διάσωση ατόμων που κινδυνεύουν η οποία παρέχει αρχικά στους κινδυνεύοντες ιατρικές ή άλλες φροντίδες και μεταφέρει αυτούς σε ασφαλές μέρος». Η Σύμβαση αυτή

ειδικότερα όσα υποχρεώνονται να καλύπτουν μεγάλες περιοχές όταν διεξάγονται επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης καθώς και όσα βρίσκονται σε σημαντικούς ναυτικούς δρόμους.

8. *Η ευθύνη του κράτους της σημαίας* : Τα κράτη της σημαίας του πλοίου δεσμεύονται από τις διατάξεις του διεθνούς ναυτικού δικαίου, αλλά στην πράξη είναι δύσκολο να καθορισθούν οι υποχρεώσεις τους λόγω της διάκρισης ανάμεσα στα πλοία που έχουν άμεση σχέση με το κράτος της σημαίας με την οποία ταξιδεύουν και σ' αυτά που ταξιδεύουν με τις αποκαλούμενες *σημαίες ευκαιρίας*¹²³. Η ευθύνη του κράτους της σημαίας στηρίζεται στη θεωρητική κατασκευή σύμφωνα με την οποία το πλοίο αποτελεί «πλωτή επέκταση» του εδάφους του ενδιαφερόμενου κράτους, άποψη που είναι ιδιαίτερα προβληματική όσον αφορά στις σημαίες ευκαιρίας. Αν και η θέση αυτή δεν έχει στέρεη νομική βάση φαίνεται μετά βεβαιότητας ότι έχει συμβάλει στην πρακτική απόδοσης κάποιων ευθυνών στα κράτη της σημαίας και / ή στα εμπορικά πλοία που ταξιδεύουν υπό τη δικαιοδοσία τους. Για παράδειγμα, η εξέλιξη της πρακτικής όσον αφορά τη μεταχείριση των λαθρεπιβατών καθιέρωσε την ευθύνη των πλοιοκτητών για όσους ανακαλύπτονται στα πλοία τους¹²⁴.

ρυθμίζει επίσης τις τεχνικές φύσης υποχρεώσεις των κρατών στις επιχειρήσεις διάσωσης χωρίς όμως να αναφέρεται στο ζήτημα της αποβίβασης και της περαιτέρω μεταχείρισης των διασωθέντων.

¹²³ Για το κράτος της σημαίας, το άρθρο 6 της Σύμβασης για την Ανοιχτή Θάλασσα του 1958 ορίζει : «Τα πλοία πλέουν με τη σημαία ενός μόνον κράτους και εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, που προβλέπονται ρητά σε διεθνείς συνθήκες ή σε αυτή τη Σύμβαση, υπόκεινται στην αποκλειστική του δικαιοδοσία στην ανοιχτή θάλασσα. Το πλοίο δεν μπορεί να αλλάξει τη σημαία του κατά τη διάρκεια ταξιδιού ή όταν έχει προσεγγίσει λιμάνι, εκτός από την περίπτωση της πραγματικής μεταβίβασης της ιδιοκτησίας ή αλλαγής νηολογίου». Επίσης, και ειδικότερα για τα μη εμπορικά πλοία το άρθρο 9 της ίδιας Σύμβασης ορίζει ότι «πλοία των οποίων η κυριότητα ή η εκμετάλλευση ανήκει σε κράτος και τα οποία χρησιμοποιούνται μόνο για κρατική μη εμπορική υπηρεσία απολαύουν στην ανοιχτή θάλασσα πλήρους ετεροδικίας έναντι οιαδήποτε άλλου κράτους, πλην του κράτους της σημαίας που φέρουν». (Οι προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 6 και 9 της Σύμβασης για την Ανοιχτή Θάλασσα του 1958 επαναλαμβάνονται στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 92 και στο άρθρο 96 αντίστοιχα του Ν. 2321/1995 «Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που Αφορά την Εφαρμογή του Μέρους XI της Σύμβασης, ΦΕΚ 136, τ. Α'»).

¹²⁴ Παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας (ΙΜΟ) με την έκδοση (υπό την αιγίδα της Επιτροπής που ιδρύθηκε με την **Σύμβαση για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης**, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το **Ν.Δ. 1028/1971**, ΦΕΚ 250, τ. Α' και τροποποιήθηκε με Π.Δ. 1019/1977 «Περί αποδοχής της τροποποίησης του άρθρου VII της Συμβάσεως Περί Διευκολύνσεως της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κινήσεως, 1965», ΦΕΚ 342, τ. Α', με Υ.Α. 1141.15.23/12 «Αποδοχή τροποποιήσεων 1990 του Παραρτήματος της Διεθνούς Συμβάσεως Περί Διευκολύνσεως της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κινήσεως (ΦΕΚ 564/26.9.1992, τ.Β') και με Υ.Α. 1141.16.21/97 «Αποδοχή τροποποιήσεων 1996 του Παραρτήματος της Διεθνούς Συμβάσεως Περί Διευκολύνσεως της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κινήσεως» ΦΕΚ 938, τ. Β') *Κατευθυντήριων Οδηγιών για τον Καθορισμό των Ευθυνών για την Επιτυχή Επίλυση των Περιπτώσεων των Λαθρεπιβατών* στην πράξη την ευθύνη μεταχείρισης των λαθρεπιβατών φέρουν οι ναυτιλιακές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσής τους να αναλαμβάνουν την τελική ευθύνη για τους λαθρεπιβάτες των οποίων το αίτημα για παροχή διεθνούς προστασίας απορρίπτεται στα πλαίσια εφαρμογής των εθνικών συστημάτων καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα που προβλέπονται από τις νομοθεσίες των κρατών των λιμένων προσωρινής αποβίβασης. **Σύμφωνα με το Τμήμα 3 του Παραρτήματος των Τροποποιήσεων στο Παράρτημα της Σύμβασης Διευκόλυνσης Διεθνούς Θαλάσσιας Κυκλοφορίας 1965** (που κυρώθηκε από την Ελλάδα με την **ΥΑ1141.16.21/1997**, ΦΕΚ 938, τ. Β') και υπό τον τίτλο **ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ «Οι Συμβαλλόμενες κυβερνήσεις θα δέχονται για εξέταση πρόσωπο που αποστέλλεται από τον λιμένα της αποβίβασής του, επειδή κρίθηκε μη αποδεκτό, αν αυτό το πρόσωπο είχε επιβιβαστεί στην επικράτειά τους. Οι συμβαλλόμενες κυβερνήσεις δεν θα αποστέλλουν το πρόσωπο αυτό στην χώρα, στην οποία κρίθηκε προηγουμένως μη αποδεκτό. Σημείωση 1. Αυτή η διάταξη δεν έχει στόχο να αποτρέψει τις δημόσιες αρχές από την περαιτέρω εξέταση ενός μη αποδεκτού προσώπου, που της έχει αποσταλεί, για να προσδιορίσει την οριστική αποδοχή του στο κράτος ή να προβεί σε ενέργειες για τη μεταφορά, απομάκρυνση ή απέλασή του σε κράτος του οποίου είναι υπήκοος ή στο οποίο για κάποιο άλλο λόγο είναι αποδεκτός. Σε περίπτωση που το πρόσωπο έχει κριθεί μη αποδεκτό, έχει απολέσει ή καταστρέψει το ταξιδιωτικό του έγγραφο, η συμβαλλόμενη κυβέρνηση θα δέχεται αντί αυτού, έγγραφο που θα της βεβαιώνει τις συνθήκες επιβίβασης και άφιξης και το οποίο θα εκδίδεται από τις δημόσιες αρχές της συμβαλλόμενης κυβέρνησης, όπου το πρόσωπο κρίθηκε μη αποδεκτό. Σημείωση 2. Τίποτα σ' αυτόν τον κανόνα ή στη Σημείωση 1 δεν θα ερμηνεύεται ως αντίθετο προς τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών Σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων της 28^{ης} Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών Σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967, που προβλέπουν την απαγόρευση της δίωξης ή επιστροφής πρόσφυγα». Υπογραμμίζεται ότι οι προαναφερόμενες κατευθυντήριες οδηγίες είχαν ως στόχο να καλύψουν τα κενά που διαπιστώθηκαν στην πράξη επειδή δεν έχει αρχίσει ακόμη να ισχύει το Διεθνές Σύμφωνο της Χάγης του 1957 για τους**

9. Η φύση της ευθύνης του κράτους της σημαίας εξαρτάται επίσης από τη διάκριση ανάμεσα στα εμπορικά πλοία και σ' αυτά που ανήκουν στην κυριότητα ή υπάγονται στην εκμετάλλευση του κράτους και χρησιμοποιούνται μόνο για κρατική μη εμπορική υπηρεσία. Αυτή η κατηγορία κρατικών πλοίων περιλαμβάνει μεταξύ άλλων πολεμικά πλοία, πλοία της ακτοφυλακής και εθνικές ναυαγοσωστικές λέμβους ειδικά επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή επιχειρήσεων ερευνών και διάσωσης στη θάλασσα. Όταν αυτά τα πλοία συμμετέχουν σε επιχειρήσεις διάσωσης στα όρια των χωρικών υδάτων, η ευθύνη για τους διασωθέντες μεταβιβάζεται αδιαστάτως στο κράτος στο οποίο ανήκουν. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση της διάσωσης στην ανοικτή θάλασσα, ειδικά όταν λαμβάνει χώρα στα πλαίσια εφαρμογής μέτρων για την αποτροπή εισόδου αλλοδαπών στην επικράτεια του κράτους εισδοχής.

10. *Οι ρόλοι και οι ευθύνες των διεθνών οργανισμών και της διεθνούς κοινότητας εν γένει* : οι διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας (ΙΜΟ), η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ – ΙΟΜ) έχουν ειδικές και διαφορετικές υποχρεώσεις έναντι των διασωθέντων στη θάλασσα. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας έχει τις ευρύτερες και πλέον άμεσες υποχρεώσεις. Επιβλέπει την ανάπτυξη του διεθνούς ναυτικού δικαίου, με ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα ασφάλειας, παρέχοντας τεχνική βοήθεια και υποστήριξη στα κράτη ώστε να διασφαλίζεται ότι σέβονται τις υποχρεώσεις τους. Η Ύπατη Αρμοστεία έχει συγκεκριμένη ευθύνη να καθοδηγεί και να συνδράμει τα κράτη και άλλους παράγοντες στον τομέα της μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που ανακαλύπτονται και διασώζονται στη θάλασσα και να επιβλέπει σ' αυτές τις συνθήκες τη συμμόρφωση των κρατών με τις υποχρεώσεις τους σε θέματα προστασίας των προσφύγων. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης παίζει ειδικό ρόλο όσον αφορά στις ανάγκες των μεταναστών στη θάλασσα, στα πλαίσια της γενικότερης εντολής του να αντιμετωπίζει μεταναστευτικά θέματα. Στα πλαίσια της ανάπτυξης των κατάλληλων μηχανισμών καταμερισμού των ευθυνών των κρατών και άλλων παραγόντων, η διεθνής κοινότητα ευθύνεται στο σύνολό της και υποχρεούται να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότερη και κατάλληλη αντιμετώπιση και διαχείριση των καταστάσεων όπου εμπλέκονται μετανάστες, αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και άλλοι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη θάλασσα. Οι ευθύνες που αναλαμβάνει η διεθνής κοινότητα επεκτείνονται όχι μόνο σε μέτρα ανταπόκρισης αλλά και σε προληπτική δράση¹²⁵.

Μεταφορά σε ασφαλές μέρος

11. Η υποχρέωση παροχής βοήθειας σε όσους κινδυνεύουν στη θάλασσα είναι αναμφισβήτητη. Όμως, δεν είναι σαφές και πιθανόν υπάρχει κενό, στο διεθνές ναυτικό δίκαιο, όταν πρόκειται για τις ενέργειες που αφορούν στη μεταχείριση των διασωθέντων μετά το πέρας της επιχείρησης διάσωσης.

12. Ο ορισμός της διάσωσης¹²⁶ στη Διεθνή Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα περιλαμβάνει την αποβίβαση αφού η προϋπόθεση παράδοσης σε τόπο ασφαλή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούται με την επ' αόριστο παραμονή του διασωθέντα στο πλοίο. Όμως, ούτε η προαναφερόμενη σύμβαση ούτε άλλα διεθνή κείμενα αναφέρονται στα κριτήρια της αποβίβασης. Πρόσφατες συζητήσεις σε όργανα του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας έχουν αναδείξει την έλλειψη σαφήνειας σε αυτό το ζήτημα. Αντιμέτωπη με αυτό το κενό δικαίου η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες κατ' επανάληψη έχει υποστηρίξει την άποψη της αποβίβασης του διασωθέντα στο επόμενο λιμάνι προορισμού¹²⁷.

Πρόσφυγες Ναυτικούς. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 127 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (Ν.Δ. 187/1973, ΦΕΚ 261, τ. Α') «ο πλοίαρχος παραδίδει εις την Λιμενικήν Αρχήν του λιμένος της πρώτης προσεγγίσεως πάντα λαθρεπιβάτην, εις δε την αλλοδαπή ειδοποιεί περί της ανευρέσεως λαθρεπιβάτου την Προξενικήν Αρχήν».

¹²⁵ Στο Προοίμιο του Πρωτοκόλλου του 2000 για την Καταπολέμηση της Διακίνησης από Ξηράς, Αέρος και Θαλάσσης που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα αναγνωρίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της διεθνούς συνεργασίας για την αντιμετώπιση των ριζικών αιτιών της μετανάστευσης.

¹²⁶ Άρθρο 1.3.2 του 1^{ου} Κεφαλαίου του Παραρτήματος της Σύμβασης για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση όπως αυτό τροποποιήθηκε με την απόφαση 70 (69) της Επιτροπής Ναυτικής Ασφάλειας (MSC) του Διεθνούς Ναυτικού Οργανισμού (Π.Δ. 201/2000, ΦΕΚ 181, τ. Α'): «**Οι όροι που ακολουθούν χρησιμοποιούνται στο Παράρτημα με τις ακόλουθες έννοιες : ... 2. Διάσωση. Μια επιχείρηση για διάσωση ατόμων που κινδυνεύουν η οποία παρέχει αρχικά στους κινδυνεύοντες ιατρικές ή άλλες φροντίδες και μεταφέρει αυτούς σε ασφαλές μέρος**».

¹²⁷ Στα πλαίσια της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα ο όρος «επόμενο λιμάνι προορισμού» είναι άγνωστος στο διεθνές ναυτικό δίκαιο. Χρησιμοποιείται κυρίως σε μια σειρά Πορισμάτων της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, που αναφέρονται στο πρόβλημα των διασωθέντων στη θάλασσα αιτούντων άσυλο και προσφύγων.

13. Η αποτελεσματικότητα του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης στηρίζεται στην άμεση και προκαθορισμένη δράση όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων. Ανακύπτει όμως σε αυτό το πλαίσιο μια καίρια πρόκληση όταν διαφαίνεται ότι ανάμεσα στους διασωθέντες υπάρχουν αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα κράτη αναρωτιούνται για το εύρος των υποχρεώσεών τους και καθυστερούν ή και απαγορεύουν ακόμα την αποβίβαση των διασωθέντων με το επιχείρημα ότι παρόμοια πρακτική θα επιβαρύνει τα συστήματα ασύλου, θα ενθαρρύνει την παράνομη μετακίνηση των πληθυσμών και θα συμβάλει στις επιχειρήσεις παράνομης διακίνησης αλλοδαπών. Αυτές οι ανησυχίες είναι κατανοητές και πρέπει να αντανακλώνται στο σχήμα ενός διεθνούς πλαισίου συνεργασίας που θα αντιμετωπίσει την κατάσταση των αιτούντων άσυλο που διασώζονται στη θάλασσα.

14. Για τον καπετάνιο, η ασφάλεια του πλοίου και η υγεία και η ασφάλεια του πληρώματος και των επιβατών είναι υψίστης σημασίας. Οι ισχύουσες οδηγίες και διαδικασίες σπάνια λαμβάνουν επαρκώς υπόψη το ενδεχόμενο του κινδύνου που ενέχει η απαγόρευση προσέγγισης και ελλιμενισμού στο πρώτο κατάλληλο λιμάνι προορισμού.

Τα θέματα υγείας και ασφάλειας περιλαμβάνουν ειδικότερα:

- Την ανεπάρκεια νερού και προμηθειών για τον αριθμό των επιβατών του πλοίου,
- Την ανεπάρκεια της ιατρικής βοήθειας για τον αριθμό των επιβατών του πλοίου,
- Την αδυναμία αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών υγείας στη θάλασσα,
- Την υπέρβαση του ορίου του επιτρεπόμενου αριθμού των επιβατών του πλοίου,
- Τον ανεπαρκή σωστικό εξοπλισμό για τους επιβαίνοντες στο πλοίο,
- Την ανεπάρκεια των χώρων παραμονής για τους επιβάτες του πλοίου,
- Τον κίνδυνο ασφάλειας για το πλήρωμα και τους επιβάτες όταν οι διασωθέντες απειλούν ότι θα συμπεριφερθούν επιθετικά ή βίαια ή πραγματοποιούν την απειλή τους.

15. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες η πιεστική ανθρωπιστική πρόκληση σε κάθε επιχείρηση διάσωσης είναι η εξασφάλιση της άμεσης λύσης για την προστασία της ανθρώπινης ζωής όσων είναι σοβαρά τραυματισμένοι χωρίς να υπερτονίζονται τα νομικά και πρακτικά εμπόδια. Η αποτελεσματική διευκόλυνση των πλοιάρχων στις προσπάθειές τους να σώζουν ζωές και η παροχή εγγυήσεων για την ασφαλή και έγκαιρη αποβίβαση των διασωθέντων είναι καίριας σημασίας.

16. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η αποβίβαση και η περαιτέρω μεταχείριση των διασωθέντων στη θάλασσα και ειδικότερα των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες που περιλαμβάνουν: α) υποχρεώσεις νομικής φύσης, β) ζητήματα πρακτικής και ανθρωπιστικής φύσης καθώς και θέματα ασφαλείας και γ) εμπορικά συμφέροντα. Ανάλογα με την περίπτωση, αυτές οι διαφορετικές συνισταμένες μπορεί να αντιμετωπίζονται ως ανταγωνιστικά ή συγκρουόμενα συμφέροντα. Είναι λοιπόν αναγκαία η ενδελεχής ανάλυση της σχέσης τους. Η Ύπατη Αρμοστεία πιστεύει ότι η καθοδήγηση για τη διαμόρφωση της καταλληλότερης αντιμετώπισης μπορεί να αναζητηθεί στην ανάλυση του συσχετισμού του διεθνούς ναυτικού δικαίου και άλλων σχετικών κειμένων του διεθνούς δικαίου και της πρακτικής και ειδικότερα των διατάξεων του διεθνούς προσφυγικού δικαίου.

B. Διεθνές Προσφυγικό Δίκαιο¹²⁸

17. Σύμφωνα με το διεθνές ναυτικό δίκαιο η υποχρέωση διάσωσης δεν εξαρτάται από την εθνικότητα και την προσωπική κατάσταση του ατόμου¹²⁹. Αντίθετα, το διεθνές προσφυγικό δίκαιο στηρίζεται στην αρχή ότι

¹²⁸ Τα βασικότερα κείμενα του διεθνούς προσφυγικού δικαίου που είναι η **Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (που έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με το Ν.Δ. 3989/1959, ΦΕΚ 201, τ. Α')**, το **συνάφές αυτής Πρωτόκολλο του 1967 (που έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον Α.Ν. 389/1968, ΦΕΚ 125, τ. Α')** και τα Πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, συμπληρώνονται από το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το διεθνές προσφυγικό δίκαιο ασχολείται κυρίως με τον καθορισμό όσων πληρούν τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και εκ του λόγου αυτού υπάγονται στο σχήμα της διεθνούς προστασίας. Υπογραμμίζεται ότι το άρθρο 11 της Σύμβασης του 1951 αναφέρεται ρητά στους πρόσφυγες εργάτες της θάλασσας. Το Σύμφωνο της Χάγης για τους Πρόσφυγες Ναυτικούς, που υιοθετήθηκε το 1957, αναλύει τις ιδιαίτερες υποχρεώσεις που ανέλαβαν τα συμμετέχοντα κράτη έναντι αυτής της κατηγορίας των προσφύγων. Η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση αυτή.

¹²⁹ Όπως ρητά ορίζεται στην **παράγραφο 2.1.10 του 2^{ου} Κεφαλαίου της Σύμβασης Για τη Ναυτική Έρευνα και τη Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα (Ν.1844/1989, ΦΕΚ 100, τ. Α')** «2.1.10. Τα μέρη θα εξασφαλίσουν την παροχή βοήθειας σε κάθε άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο στη θάλασσα. Αυτό θα το πράττουν άσχετα από την εθνικότη-

το άτομο που ζητά την υπαγωγή του στο καθεστώς διεθνούς προστασίας εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης για συγκεκριμένους λόγους. Στα πλαίσια του προσφυγικού δικαίου είναι ζωτικής σημασίας ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα γιατί προσδιορίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του αιτούντη τη χορήγηση προστασίας. Καθίσταται σαφές ότι ο πλοίαρχος δεν είναι η αρμόδια αρχή για τον καθορισμό του καθεστώτος όσων υπάγονται προσωρινά στην προστασία του, μετά την ολοκλήρωση της επιχείρησης διάσωσης. Η διασφάλιση της πρόσβασης σε δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία ασύλου αποτελεί στοιχείο κλειδί για την προσήκουσα προστασία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που διασώζονται στη θάλασσα.

18. Σύμφωνα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο και ειδικότερα σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 η ευθύνη του κράτους υπεισέρχεται όταν καθίσταται σαφές ότι μεταξύ των διασωθέντων υπάρχουν αιτούντες άσυλο. Σύμφωνα με το αντικείμενο και το σκοπό της Σύμβασης του 1951 και του νομικού πλαισίου που καθιερώνει, η ευθύνη των κρατών να δέχονται τους αιτούντες άσυλο - τουλάχιστον σε προσωρινή βάση - και να εξασφαλίζουν την πρόσβασή τους στη διαδικασία ασύλου, έχει αναπτυχθεί σε διάφορα πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

Αν και η παράθεσή τους δεν είναι εξαντλητική πρόκειται κυρίως για :

- Το Πόρισμα Νο. 22 (1981), το οποίο στο Μέρος II Α αναφέρει : «Σε όλες τις περιπτώσεις πρέπει να εφαρμόζεται αυστηρά η θεμελιώδης αρχή της μη επαναπροώθησης, συμπεριλαμβανομένης και της μη απαγόρευσης εισόδου στα σύνορα».
- Το Πόρισμα Νο. 82 (1997), όπου στην παράγραφο δ (ιι) επαναβεβαιώνεται : «η ανάγκη εισόδου των προσφύγων στα εδάφη των κρατών ασύλου, που περιλαμβάνει την μη απαγόρευση εισόδου στα σύνορά τους χωρίς την εφαρμογή δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και των αναγκών προστασίας».
- Το Πόρισμα Νο. 85 (1998), το οποίο στην παράγραφο π) «... επαναβεβαιώνει την ανάγκη εισδοχής των προσφύγων στην επικράτεια των κρατών που έγκειται στη μη απόρριψη εισόδου τους στα σύνορα των χωρών ασύλου, στην πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος τους και στην ικανοποίηση των αναγκών προστασίας».

19. Η Σύμβαση του 1951 ορίζει ποιοι υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της και υιοθετεί αρχές κλειδιά όπως είναι η μη τιμωρία της παράνομης εισόδου και η *απαγόρευση της επαναπροώθησης*¹³⁰. Όμως, δεν προβλέπει ρητά διαδικασίες για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα. Παρόλα αυτά τα κράτη κατανοούν και αποδέχονται ότι οι δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο για την πλήρη και περιεκτική εφαρμογή της Σύμβασης του 1951¹³¹. Τα κράτη τις εφαρμόζουν προκειμένου να εντοπίσουν όσους δικαιούνται να υπαχθούν στη διεθνή προστασία της Σύμβασης του 1951 και να απορρίψουν τα αιτήματα όσων δεν έχουν πράγματι ανάγκη την προστασία από τη δίωξη.

τα ή την κατάσταση του ατόμου αυτού ή των περιστάσεων στις οποίες το άτομο αυτό βρέθηκε».

¹³⁰ Η αρχή της μη επαναπροώθησης αποτυπώνεται στα άρθρα 1, 31 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (ΝΔ 3989/1959, ΦΕΚ 201, τ. Α').

¹³¹ Βλέπε παράγραφο στ) του Πορίσματος 81 που υιοθετήθηκε το 1997 με το οποίο η Εκτελεστική Επιτροπή «καλεί τα κράτη να εξετάσουν, και μέσω των αρμόδιων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών καθώς και άλλων σχετικών οργανώσεων, τα μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν για να συνδράμουν την Ύπατη Αρμοστεία στην προαγωγή της εφαρμογής των αρχών της διεθνούς προστασίας σε προσφυγικές καταστάσεις, και σε κρίσιμες και περίπλοκες συνθήκες, όπου απειλείται η προστασία των προσφύγων», παράγραφο δ) ιι) του Πορίσματος 82 που υιοθετήθηκε το 1997 με το οποίο η Εκτελεστική Επιτροπή «επαναβεβαιώνει ... την ανάγκη απόλυτου σεβασμού του θεσμού του ασύλου και ... εφιστά την προσοχή στα εξής ιδιαίτερα ζητήματα ... ιι) στην ανάγκη εισόδου των προσφύγων στα εδάφη των κρατών ασύλου, που περιλαμβάνει τη μη απαγόρευση εισόδου στα σύνορά τους χωρίς την εφαρμογή δίκαιων και αποτελεσματικών διαδικασιών καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και των αναγκών προστασίας» και παράγραφο π) του Πορίσματος 85 που υιοθετήθηκε το 1998, όπου η Εκτελεστική Επιτροπή «εκφράζει έντονα τη λύπη της για την επανειλημμένη εμφάνιση και τις συχνά τραγικές ανθρωπιστικές συνέπειες της επαναπροώθησης, σε όλες τις μορφές της, συμπεριλαμβανομένων των συνοπτικών απελάσεων συχνά μαζικών, και επαναβεβαιώνει στο πλαίσιο αυτό, την ανάγκη εισδοχής των προσφύγων στην επικράτεια των κρατών, που έγκειται στη μη απόρριψη εισόδου τους στα σύνορα των χωρών ασύλου, στην πρόσβαση με δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και στην ικανοποίηση των αναγκών προστασίας τους». Υπογραμμίζεται ότι στις περιπτώσεις μαζικής εισόδου προσφύγων η εξατομικευμένη πρόσβαση στη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα μπορεί να αποδειχθεί αναποτελεσματικό μέτρο αντιμετώπισης της κρίσης και να παραστεί ανάγκη διαχείρισής της με τρόπο προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητές της.

20. Η αρχή της πρόσβασης σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες εφαρμόζεται επίσης στις περιπτώσεις των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων που διασώζονται στη θάλασσα. Τα κίνητρα και οι συνθήκες της διαφυγής τους συχνά αποτελούν τραυματικές εμπειρίες. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η ιδιαιτερότητα της κατάστασης που βιώνουν ενισχύει την ανάγκη της άμεσης αποβίβασής τους την οποία ακολουθεί η πρόσβαση στις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός είναι αναγκαία η αποσαφήνιση διαφόρων καίριων θεμάτων, που περιλαμβάνουν : ι) τον εντοπισμό των αιτούντων άσυλο μεταξύ των διασωθέντων στη θάλασσα καθώς και ιι) τον καθορισμό του κράτους που είναι αρμόδιο σύμφωνα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο για την υποδοχή τους και την εξέταση των περί ασύλου αιτημάτων τους.

Ο εντοπισμός των αιτούντων άσυλο

21. Όταν οι αιτούντες άσυλο διασχίζουν τα χερσαία σύνορα εντοπίζονται με την υποβολή της αίτησης ασύλου στις αρμόδιες αρχές του κράτους εισδοχής. Το σχετικό αίτημα μπορεί να υποβληθεί εγγράφως ή προφορικά, στις συνοριακές αρχές των σημείων εισόδου στο κράτος υποδοχής. Στην περίπτωση της διάσωσης στη θάλασσα είναι ασαφής ο μηχανισμός υποβολής του αιτήματος ασύλου.

22. Μπορεί το νομικό καθεστώς του πλοίου να διέπεται από το δίκαιο του κράτους της σημαίας, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι εφαρμόζονται στις περιπτώσεις διάσωσης στη θάλασσα αιτούντων άσυλο και προσφύγων **όλες** οι προβλεπόμενες από την εθνική νομοθεσία διοικητικές διαδικασίες. Ο πλοίαρχος δεν γνωρίζει την ιθαγένεια ή το καθεστώς των ανθρώπων που διασώζει πριν ολοκληρωθεί η σχετική επιχείρηση και ευλόγως δεν μπορεί να αναλάβει οιαδήποτε ευθύνη μετά την επιβίβαση των διασωθέντων επί του πλοίου. Ο εντοπισμός των αιτούντων άσυλο και ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι περισσότερο ευθύνη των κατάλληλα καταρτισμένων κρατικών αξιωματούχων.

23. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας ο εντοπισμός και η επακόλουθη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο είναι μια δραστηριότητα που μπορεί να ολοκληρωθεί αποτελεσματικότερα στην ξηρά. Η σχετική διαδικασία επί του πλοίου, τόσο με τη μορφή της κατ' αρχήν αλλά και της ολοκληρωμένης εξέτασης του αιτήματος ασύλου έχει εφαρμοσθεί σε προσφυγικές κρίσεις που ξέσπασαν στο παρελθόν. Αποδείχθηκε όμως προβληματική από διάφορες απόψεις, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων της διασφάλισης της κατάλληλης διερμηνείας, του εμπιστευτικού χαρακτήρα των συνεντεύξεων καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα που διεξάγονται σε αντίξοες συνθήκες επί του πλοίου, της πρόσβασης στην κατάλληλη νομική βοήθεια και στους κατάλληλους μηχανισμούς άσκησης προσφυγής.

24. Η εξέταση των αιτημάτων ασύλου επί του πλοίου μπορεί να είναι κατάλληλη και αποτελεσματική μόνον σε περιορισμένες περιπτώσεις ανάλογα με τον αριθμό και τις συνθήκες των εμπλεκόμενων προσφύγων, τους χώρους του πλοίου και τη γεωγραφική θέση του. Όμως, μπορεί να είναι εντελώς ακατάλληλη μέθοδος σε περιπτώσεις που αφορούν μεγάλους αριθμούς αιτούντων άσυλο ή όταν η φυσική και πνευματική τους κατάσταση δεν επιτρέπει την άμεση εξέταση των αιτημάτων παροχής προστασίας. Δεν συνιστάται η εξέταση αιτήματος ασύλου όταν οι διασωθέντες – αιτούντες άσυλο βρίσκονται επί εμπορικού φορτηγού πλοίου. Προτεραιότητα σε όλες τις περιπτώσεις πρέπει να είναι η άμεση και ασφαλής αποβίβαση και εν συνεχεία η πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου. Η πετυχημένη αντιμετώπιση της πρόκλησης του ορθού εντοπισμού των αιτούντων άσυλο πρέπει να αναγνωρίζει κατ' αρχήν ότι το καθεστώς των διασωθέντων καθορίζεται καλλίτερα από τις αρμόδιες κρατικές αρχές αφού αποβιβαστούν από το πλοίο.

Καθορισμός του κράτους που είναι αρμόδιο σύμφωνα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο

25. Πρόκειται για το κρίσιμο ζήτημα του **καθορισμού του κράτους που είναι αρμόδιο κατά το διεθνές προσφυγικό δίκαιο** να δεχθεί τους αιτούντες άσυλο και να τους επιτρέψει την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Από το συσχετισμό του διεθνούς προσφυγικού δικαίου και του διεθνούς ναυτικού δικαίου προκύπτει ότι την ευθύνη αναλαμβάνει το κράτος όπου αποβιβάζεται ο διασωθείς αιτών άσυλο. Υπό κανονικές συνθήκες θα πρόκειται για παράκτιο κράτος κοντά στον τόπο διάσωσης.

26. Υπό προϋποθέσεις μπορεί την πρωταρχική ευθύνη να φέρει το κράτος της σημαίας του πλοίου το οποίο υποχρεούται να ανταποκριθεί στο αίτημα ασύλου και να παρέχει στους διασωθέντες τη δυνατότητα πρόσβασης στις εθνικές διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, εφόσον καθίσταται σαφές ότι προτίθενται να υποβάλουν αίτημα προστασίας από τις διώξεις. Όταν ο αριθμός των διασωθέντων αιτούντων άσυλο είναι μικρός μπορεί ευλόγως να παραμείνουν στο πλοίο έως ότου αποβιβαστούν στο κράτος της σημαίας του πλοίου. Όμως, ανάλογα με τις περιστάσεις, ενδέχεται να παραστεί ανάγκη αποβίβασης των διασωθέντων σε ένα τρίτο κράτος, ως προσωρινό μέτρο, χωρίς βέβαια αυτό να αναλαμβάνει την ευθύνη υποδοχής

των αιτούντων άσυλο και εξέτασης των αιτημάτων τους. Βάσιμα μπορεί να υποστηριχθεί ότι ακόμα και στην ανοικτή θάλασσα η ευθύνη του κράτους της σημαίας του πλοίου είναι ισχυρότερη όταν η επιχείρηση της διάσωσης πραγματοποιείται στα πλαίσια εφαρμογής μέτρων παρεμπόδισης εισόδου των αλλοδαπών στην επικράτεια του κράτους υποδοχής. Το επιχείρημα αυτό στηρίζεται στο σωρευτικό αποτέλεσμα δύο παραγόντων : αφενός της βούλησης των αιτούντων άσυλο να ζητήσουν προστασία από τις διώξεις σε χώρα της επιλογής τους και αφετέρου της πρόθεσης της χώρας αυτής να εμποδίσει την είσοδό τους στην επικράτειά της¹³².

27. Η Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες έχει υιοθετήσει διάφορα πορίσματα που αφορούν στη διάσωση της ζωής στη θάλασσα με ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της αποβίβασης και της υποδοχής των αιτούντων άσυλο. Τα πορίσματα αντανακλούν την εμπειρία της δεκαετίας του 1980 οπότε εκφράστηκαν σοβαρές ανησυχίες για τις συνέπειες της άρνησης των κρατών να επιτρέψουν την αποβίβαση των αιτούντων άσυλο, ειδικά όταν εξητείτο σε προσωρινή βάση: ήταν ορατός ο κίνδυνος της αποθάρρυνσης της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα και της υπονόμησης άλλων διεθνών υποχρεώσεων. Αν και η σημερινή κατάσταση δεν είναι τόσο ανησυχητική συγκρινόμενη με αυτή που αντιμετωπίστηκε στη δεκαετία του 1980 δεν λείπουν οι μεταξύ τους ομοιότητες, άνθρωποι κινδυνεύουν. Η επιτακτική ανάγκη σεβασμού της υποχρέωσης διάσωσης της ζωής στη θάλασσα σε πλήρη συμμόρφωση με τις επακόλουθες υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές προσφυγικό δίκαιο παραμένει υψίστης σημασίας.

28. Τα σημαντικότερα Πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες που παρέχουν κατευθυντήριες οδηγίες είναι τα ακόλουθα:

- Πόρισμα Νο. 14 (1979), παράγραφος γ) όπου σημειώνεται ως έκφραση ανησυχίας : «... ότι απαγορεύθηκε η είσοδος στους πρόσφυγες ... κατά παρέκκλιση της αρχής της μη επαναπροώθησης και δεν χορηγήθηκε ούτε προσωρινό άσυλο σε πρόσφυγες που έφθασαν στη χώρα ασύλου μέσω θαλάσσης με αποτέλεσμα να κινδυνεύσει η ζωή τους...»
- Πόρισμα Νο. 15 (1979), παράγραφος γ) όπου τονίζεται ότι : «Όλα τα παράκτια κράτη έχουν την ανθρωπιστική υποχρέωση να επιτρέπουν στα δοκιμαζόμενα πλοία να ζητούν καταφύγιο στα ύδατά τους και να τους παρέχουν άσυλο, ή τουλάχιστον προσωρινό καταφύγιο στα πρόσωπα που βρίσκονται στο κατάστρωμα και επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο».
- Πόρισμα Νο. 23 (1981), παράγραφος 3, όπου υπογραμμίζεται ότι: «Σύμφωνα με την υιοθετημένη διεθνή πρακτική που υποστηρίζεται από σχετικά διεθνή κείμενα, τα πρόσωπα που διασώζονται στην θάλασσα πρέπει κανονικά να αποβιβάζονται από το πλοίο στο επόμενο λιμάνι προορισμού του πλοίου. Αυτή η πρακτική πρέπει να εφαρμόζεται και στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο που διασώζονται στην θάλασσα. Σε περίπτωση μαζικής μετακίνησης πρέπει να παρέχεται πάντα, στους αιτούντες άσυλο που διασώζονται στην θάλασσα, άσυλο τουλάχιστον σε προσωρινή βάση. Τα Κράτη πρέπει να παρέχουν κάθε δυνατή βοήθεια διευκολύνοντας την αποβίβασή τους από το πλοίο, ενεργώντας σύμφωνα με την αρχή της διεθνούς αλληλεγγύης και παρέχοντας ευκαιρίες μετεγκατάστασης στα πλαίσια εφαρμογής της αρχής της ισότιμης κατανομής των βαρών».

29. Συμπερασματικά, οι εξαγγελίες της Εκτελεστικής Επιτροπής, λαμβανόμενες υπόψη σε συνδυασμό με την υποχρέωση που απορρέει από το διεθνές ναυτικό δίκαιο για αποβίβαση των διασωθέντων σε τόπο ασφαλή, καλούν τα παράκτια κράτη να επιτρέπουν την αποβίβαση των αιτούντων άσυλο *στο επόμενο λιμάνι προορισμού του πλοίου*¹³³.

Επόμενο λιμάνι προορισμού

30. Αφού σε κανένα κείμενο δεν ορίζεται ποιο είναι το «*επόμενο λιμάνι προορισμού*» για την αποβίβαση των διασωθέντων μπορεί να διερευνηθούν διάφορες εκδοχές ώστε να αποσαφηνισθεί η έννοια του όρου. Σε

¹³² Το Πόρισμα της Εκτελεστικής Επιτροπής Νο. 15 (XXX) που υιοθετήθηκε το 1979 και αφορά στους **Πρόσφυγες Χωρίς Χώρα Ασύλου** αναφέρει μεταξύ άλλων ότι «*πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όσο αυτό είναι δυνατόν, οι προθέσεις του ενδιαφερόμενου αιτούντα άσυλο, όσον αφορά στη χώρα, όπου επιθυμεί να ζητήσει άσυλο*». Υπογραμμίζεται ωστόσο ότι οι αιτούντες άσυλο δεν δικαιούνται να επιλέγουν και να εκλέγουν αόριστα, ανάλογα με τη βούλησή τους, τη χώρα όπου προτίθενται να υποβάλουν αίτημα ασύλου. Η σύσταση της Εκτελεστικής Επιτροπής αφορά περισσότερο στις καταστάσεις των μεμονωμένων αιτούντων άσυλο των οποίων η σχετική βούληση είναι ένα από τα κριτήρια που πρέπει να εκτιμηθούν για την ανεύρεση λύσης στο αίτημα παροχής προστασίας. Ωστόσο, αποτελεί μια κατευθυντήρια οδηγία για τον τρόπο αντιμετώπισης του προβλήματος των προσφύγων χωρίς χώρα ασύλου.

¹³³ Όπως προαναφέρθηκε για την αποβίβαση ή την περαιτέρω μεταχείριση των διασωθέντων στη θάλασσα είναι άγνωστος στο ναυτικό δίκαιο ο όρος «*επόμενο λιμάνι προορισμού*», που υιοθετήθηκε κυρίως με τα Πορίσματα της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

πολλές περιπτώσεις, ειδικά όταν η διάσωση αφορά μεγάλους αριθμούς ανθρώπων θα είναι το κοντινότερο γεωγραφικά λιμάνι: η λύση αυτή υπαγορεύεται από τις πρωταρχικές ανησυχίες που αφορούν στην ασφάλεια του πλοίου. Σε άλλες περιστάσεις μπορεί να είναι το λιμάνι επιβίβασης ο καταλληλότερος τόπος αποβίβασης, λόγω της ευθύνης του κράτους επιβίβασης να απαγορεύει τον απόπλου μη αξιόπλων μέσων. Μια άλλη επιλογή μπορεί να είναι ο επόμενος προγραμματισμένος σταθμός της πορείας του πλοίου. Η λύση αυτή εφαρμόζεται για παράδειγμα στις περιπτώσεις όπου ο αριθμός των διασωθέντων είναι μικρός και η ασφάλεια του πλοίου και όσων επιβαίνουν σ' αυτό δεν κινδυνεύει ούτε διαφαίνεται ότι θα παραστεί ανάγκη παρέκκλισης από την προγραμματισμένη πορεία. Ενδέχεται το πλησιέστερο λιμάνι προορισμού να μη διαθέτει τα μέσα για την υποδοχή τραυματισμένων και δυστυχισμένων ανθρώπων και άρα για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου. Σε άλλες περιπτώσεις, όπου εμπλέκονται κρατικά πλοία που εφαρμόζουν μέτρα παρεμπόδισης εισόδου των παράνομων μεταναστών, το πλησιέστερο λιμάνι του κράτους στη δικαιοδοσία του οποίου αυτά ανήκουν μπορεί να είναι το καταλληλότερο για την αποβίβαση των διασωθέντων αιτούντων άσυλο. Όταν εξετάζεται το ζήτημα του καθορισμού του λιμανιού αποβίβασης, λαμβάνοντας υπόψη την επιτακτική ανάγκη ασφάλειας και ανθρωπιστικής μεταχείρισης των διασωθέντων, πρέπει να αποδίδεται πρωταρχική σημασία στο σεβασμό της σωματικής ακεραιότητας και της αξιοπρέπειας τόσο των διασωθέντων όσο και του πληρώματος και των επιβατών του πλοίου.

31. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω η ανάπτυξη των κριτηρίων που συμβάλουν στον **καθορισμό του πλέον κατάλληλου για την αποβίβαση των διασωθέντων λιμανιού** εξαρτάται από τους ακόλουθους παράγοντες:

- Τις νομικές υποχρεώσεις των κρατών σύμφωνα με το διεθνές ναυτικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο των προσφύγων,
- Τις πιεστικές ανησυχίες ασφάλειας και ανθρωπιστικής μεταχείρισης των διασωθέντων,
- Τις ανησυχίες για την ασφάλεια του πλοίου που διεξάγει την επιχείρηση διάσωσης,
- Τον αριθμό των διασωθέντων και την επακόλουθη ανάγκη διασφάλισης της άμεσης αποβίβασής τους,
- Την τεχνική καταλληλότητα του λιμανιού όπου επιτρέπεται η αποβίβαση,
- Την ανάγκη αποφυγής της αποβίβασης στη χώρα καταγωγής όσων επικαλούνται βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης,
- Τις οικονομικές συνέπειες και την ευθύνη των ναυτιλιακών εταιρειών που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις διάσωσης.

Γ. Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

32. Το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί σημαντικό γνώμονα για τα κριτήρια μεταχείρισης όσων κινδυνεύουν και διασώζονται στη θάλασσα. Η ασφαλής και αξιοπρεπής μεταχείριση όλων των διασωθέντων ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους ή τις συνθήκες διάσωσής τους είναι υψίστης σημασίας. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εφαρμόζονται οι θεμελιώδεις αρχές προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως είναι ο σεβασμός του δικαιώματος στη ζωή, η ελευθερία από σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία και ο σεβασμός της ενότητας της οικογένειας χωρίς να χωρίζονται οι οικογένειες των διασωθέντων.

Δ. Διεθνές Ποινικό Δίκαιο

33. Ενδέχεται να ανακύψουν ζητήματα διεθνούς ποινικού δικαίου όταν η επιχείρηση διάσωσης υπάγεται στο πλαίσιο της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης αλλοδαπών. Ένας από τους παράγοντες από τον οποίο εξαρτάται η περαιτέρω μεταχείριση των διασωθέντων στη θάλασσα είναι η μετακίνηση μεγάλου αριθμού ανθρώπων με μη αξιόπλοα και χωρίς τα κατάλληλα μέσα πλοία που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ασφάλειας. Η καταπολέμηση του εγκλήματος της παράνομης διακίνησης αλλοδαπών ανησυχεί τα κράτη και τα έχει κινητοποιήσει λόγω της κλίμακας και της έκτασης του φαινομένου και των υψηλών κερδών που αποφέρει αυτή η παράνομη δραστηριότητα.

34. Αν και δεν έχει ακόμα αρχίσει να ισχύει, το Πρωτόκολλο του 2000 για την Καταπολέμηση της Διακίνησης από Ξηράς, Θαλάσσης και Αέρος, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα αποτελεί σήμερα το πληρέστερο νομικό κείμενο, το οποίο καθιερώνει το νομικό πλαίσιο της παράνομης διακίνησης ανθρώπων¹³⁴. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο οι μετανάστες, συμπεριλαμβανο-

¹³⁴ Η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 16 υποχρεώνει τα κράτη να υιοθετούν «όλα τα αναγκαία μέτρα ... για να διαφυλάσσουν και να προστατεύουν τα δικαιώματα των θυμάτων» της παράνομης διακίνησης και «ειδικότερα το δικαίωμα στη ζωή και στην ελευθερία από τα βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία». Επίσης, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου τα κράτη «υποχρεού-

μένων των αιτούντων άσυλο ή των προσφύγων, είναι θύματα διακίνησης και δικαιούνται να έχουν πρόσβαση σε μέτρα προστασίας και βοήθειας. Στο πλαίσιο της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα επιβάλλεται να μην περιορίζονται αδικαιολόγητα τα δικαιώματα των διασωθέντων από τις ενέργειες και τη δράση που έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση του εγκλήματος της διακίνησης ανθρώπων. Η ποινική ευθύνη βαρύνει τους διακινητές και όχι τους αδαείς και ευάλωτους χρήστες των υπηρεσιών τους.

35. Στο άρθρο 19 του προαναφερόμενου Πρωτοκόλλου διατυπώνεται μια γενική ρήτρα επιφύλαξης με την οποία διασφαλίζεται ο σεβασμός των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει τα κράτη με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο για την προστασία του ειδικού καθεστώτος των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων¹³⁵. Καθίσταται σαφές από τη διατύπωση του άρθρου 19 ότι δεν υπάρχει εγγενής σύγκρουση ανάμεσα στα κριτήρια που θέτει το διεθνές δίκαιο για την καταπολέμηση των εγκλημάτων και σ' αυτά που περιλαμβάνονται στο διεθνές προσφυγικό δίκαιο. Η καταπολέμηση του εγκλήματος δεν σημαίνει την απαξίωση των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων.

III. Το Διεθνές Πλαίσιο Συνεργασίας

36. Λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα των καταστάσεων της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα, όχι μόνο λόγω της εμπλοκής διαφόρων παραγόντων και πλεγμάτων υποχρεώσεων, αναγνωρίζεται η ανάγκη της αποτελεσματικής διεθνούς συνεργασίας σ' αυτόν τον τομέα. Ο κυρίαρχος στόχος αυτού του πλαισίου συνεργασίας είναι η ανάπτυξη λύσεων που με σαφήνεια καθορίζουν τις υποχρεώσεις των ενδιαφερόμενων φορέων με τρόπο που μπορεί να ενεργοποιηθούν χωρίς αναίτια καθυστέρηση.

A. Παρελθούσα πρακτική και σύγχρονες προκλήσεις

37. Μια σύντομη εξέταση των πρακτικών του παρελθόντος παρέχει κάποια καθοδήγηση για τον τύπο των σχετικών ρυθμίσεων, που μπορεί να απαιτηθούν, για να αντιμετωπισθούν οι σύγχρονες προκλήσεις.

- Η προσφυγική κρίση των Βιετναμέζων «ανθρώπων των πλοιαρίων» αντιμετωπίστηκε άμεσα με ειδικούς μηχανισμούς που υποστήριξαν τις προσπάθειες διάσωσης στη θάλασσα και την επακόλουθη διερεύνηση για την εξεύρεση διαρκών λύσεων. Τα σημαντικότερα από τα σχετικά σχήματα ήταν : α) το Σχήμα Προσφοράς Μετεγκατάστασης των Αποβιβαζόμενων και β) το Σχήμα Προσφοράς Μετεγκατάστασης των Διασωθέντων στη Θάλασσα¹³⁶. Και τα δύο παρέχουν ενδείξεις για το επίπεδο της κρατικής συνεργασίας που απαιτήθηκε για να διασφαλισθούν αποτελεσματικοί μηχανισμοί επίλυσης του προβλήματος.
- Τα συστατικά στοιχεία και των δύο σχημάτων περιλάμβαναν : α) συμφωνία των παράκτιων κρατών να επιτρέψουν την αποβίβαση, β) συμφωνία των παράκτιων κρατών να παρέχουν προσωρινά άσυλο, γ) εγγυήσεις από τα συνεργαζόμενα κράτη ότι οι διασωθέντες θα μετεγκαθίσταντο σε τρίτες χώρες.

38. Όμως, τόσο το ένα όσο και το άλλο σχήμα έπαψαν να εφαρμόζονται καθώς μια από τις εγγυήσεις ήταν η μετεγκατάσταση των διασωθέντων εντός 90 ημερών και η προϋπόθεση αυτή δεν προβλεπόταν στις Οδηγίες του 1989 για το Σφαιρικό Σχέδιο Δράσης. Σύμφωνα με αυτό όλοι οι νέο-εισερχόμενοι αιτούντες άσυλο έπρεπε να υπαχθούν στη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και οι χώρες της περιοχής αρνούνταν την αποβίβαση των διασωθέντων ανθρώπων των πλοιαρίων φοβούμενες ότι δεν θα ήταν δυνατή η τήρηση των εγγυήσεων της μετεγκατάστασης.

νται να παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους μετανάστες των οποίων κινδυνεύουν η ζωή και η ασφάλειά τους» επειδή χρησιμοποίησαν τις υπηρεσίες των διακινητών. Σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 4 του ίδιου άρθρου τα κράτη υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών και των παιδιών.

¹³⁵ Το άρθρο 19 ορίζει ότι «καμιά διάταξη του παρόντος Πρωτοκόλλου δεν θίγει άλλα δικαιώματα, υποχρεώσεις και δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη και τα άτομα δυνάμει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και ειδικότερα, όταν εφαρμόζονται, δυνάμει της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, που καθιερώνουν την αρχή της μη επαναπρώτωσης».

¹³⁶ Πρόκειται για τα γνωστά προγράμματα DISERO (Disembarkation Resettlement Offers Scheme) και RASRO (Rescue-at-Sea Resettlement Offers Scheme) που αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του 1980 στα πλαίσια της ευρύτατης συνεργασίας της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και της διεθνούς κοινότητας. **Κατά τη Διάσκεψη της 21.7.1979 που πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη υπό την αιγίδα της Ύπατης Αρμοστείας με θέμα την επίλυση της προσφυγικής κρίσης που ξέσπασε στη Νοτιο-ανατολική Ασία η Ελλάδα με πνεύμα ανθρωπιστικό δήλωσε ότι θα δεχθεί για μόνιμη εγκατάσταση 150 βιετναμέζους πρόσφυγες.** Σήμερα στην Ελλάδα ζουν περίπου 500 πρόσφυγες της κατηγορίας αυτής.

39. Κάθε αξιολόγηση των μηχανισμών των δύο σχημάτων για την υπαγωγή τους στο σύγχρονο πλαίσιο χρειάζεται να συνεκτιμά το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους οι διασωθέντες στη θάλασσα χαρακτηρίστηκαν *πρόσφυγες εκ πρώτης όψεως*, που διέφευγαν τη δίωξη που υπέφεραν στη χώρα καταγωγής τους. Η σημερινή κατάσταση χαρακτηρίζεται από περίπλοκες πληθυσμιακές μετακινήσεις και μεικτά κύματα όπου το προσφυγικό καθεστώς όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία από τις διώξεις πρέπει να καθορίζεται με ιδιαίτερη προσοχή¹³⁷. Ο περίπλοκος χαρακτήρας των σύγχρονων πληθυσμιακών μετακινήσεων σε συνδυασμό με τις περιοριστικές πρακτικές που πλήττουν το θεσμό του ασύλου επιτείνουν τη δυσκολία συναίνεσης για τις πολιτικές και τα κριτήρια που πρέπει να υιοθετηθούν για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου των διασωθέντων στη θάλασσα.

B. Στοιχεία του Διεθνούς Πλαισίου

40. Με βάση τα παραπάνω προτείνεται η διερεύνηση των θέσεων των εμπλεκόμενων φορέων για την υιοθέτηση ενός διεθνούς πλαισίου, *οι στόχοι* του οποίου μπορεί να είναι οι ακόλουθοι:

- Η υποστήριξη του διεθνούς καθεστώτος έρευνας και διάσωσης,
- Η απαλλαγή των κρατών αποβίβασης από το βάρος της αποκλειστικής ευθύνης μεταχείρισης των διασωθέντων,
- Η ισότιμη προσέγγιση καταμερισμού των ευθυνών για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα και των αναγκών διεθνούς προστασίας των διασωθέντων¹³⁸,
- Η ισότιμη προσέγγιση καταμερισμού των ευθυνών για την πραγμάτωση διαρκών λύσεων οι οποίες ικανοποιούν τις ανάγκες διεθνούς προστασίας¹³⁹,
- Η σύναψη συμφωνιών για την επανεισοδοχή και την ενίσχυση της βοήθειας, οικονομικής και άλλης, προς τις πρώτες χώρες ασύλου,
- Η σύναψη συμφωνιών με τις χώρες καταγωγής να δέχονται την επιστροφή των πολιτών τους, για τους οποίους καθορίστηκε, στα πλαίσια δίκαιης και αποτελεσματικής διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, ότι δεν έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία.

41. Προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα του διεθνούς πλαισίου συνεργασίας πρέπει να αποσαφηνιστούν οι ρόλοι και οι υποχρεώσεις των διαφόρων παραγόντων. Οι κυριότεροι *παράγοντες* που εμπλέκονται μπορεί να είναι :

- Οι αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες,
- Οι χώρες καταγωγής,
- Οι πρώτες χώρες ασύλου,
- Οι χώρες διέλευσης,
- Οι χώρες επιβίβασης,
- Οι χώρες αποβίβασης,
- Τα κράτη της σημαίας των πλοίων,

¹³⁷ Τα περισσότερα από τα σύγχρονα μεταναστευτικά ρεύματα που αφορούν στη διάσωση της ζωής στη θάλασσα είναι μεικτά (δηλαδή οι μετακινούμενες πληθυσμιακές ομάδες περιλαμβάνουν μετανάστες και πρόσφυγες). Βέβαια, ο μεικτός χαρακτήρας τους δεν αποκλείει τη δυνατότητα της αναγνώρισης *προσφύγων εκ πρώτης όψεως* (*prima facie refugees*) όταν άνθρωποι διαφεύγουν τις διώξεις που υποφέρουν στη χώρα καταγωγής τους από τη θάλασσα, όπως συνέβη με τους Βιετναμέζους τη δεκαετία του 1980. Για τη διαχείριση μιας γενικευμένης εξόδου η σε εξατομικευμένη βάση εφαρμογή της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα δεν είναι αποτελεσματικό και πρακτικό μέτρο και οι μηχανισμοί για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ιδιαιτερότητές της.

¹³⁸ Για παράδειγμα η υιοθέτηση «*εφεδρικών ρυθμίσεων*» θα συνέδραμε τα κράτη στην εξέταση των αιτημάτων ασύλου, ιδιαίτερα όταν λόγω του αριθμού των διασωθέντων αιτούντων άσυλο είναι αναποτελεσματική η εφαρμογή, σε εξατομικευμένη βάση, της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα στο λιμένα αποβίβασης. Στην πετυχημένη υλοποίηση της πρότασης αυτής μπορεί να συμβάλουν η αποστολή από τρίτες χώρες αξιωματούχων καταρτισμένων σε θέματα ασύλου, οι συμφωνίες μετακίνησης των διασωθέντων σε χώρους κατάλληλους για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου και η υιοθέτηση μέτρων ενίσχυσης της προστασίας και της παροχής βοήθειας στους διασωθέντες αιτούντες άσυλο. Θετικό ρόλο στη διευκόλυνση εφαρμογής αυτών των ρυθμίσεων μπορεί να παίξουν οι μηχανισμοί ενδεχόμενου καταμερισμού των αιτούντων άσυλο στην άμεσα θιγόμενη ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, με βάση προσυμφωνημένες ποσοστώσεις και προϋποθέσεις.

¹³⁹ Θα μπορούσαν για παράδειγμα να δημιουργηθούν ειδικές «*δεξαμενές μετεγκατάστασης*» για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα. Η υλοποίηση της πρότασης αυτής απαιτεί την ενεργοποίηση μηχανισμών άμεσης δράσης για την αποτελεσματική διαχείριση ιδιαίτερα δύσκολων υποθέσεων.

- Τα παράκτια κράτη,
- Οι χώρες μετεγκατάστασης,
- Η κοινότητα των δωρητών,
- Οι διεθνείς οργανισμοί κυρίως η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης.

42. Οι κυριότερες ανησυχίες της Ύπατης Αρμοστείας για την εφαρμογή του προσφυγικού δικαίου αφορούν :

- Στο δικαίωμα κάθε ανθρώπου να ζητά και να του παρέχεται άσυλο,
- Στην αρχή της μη επαναπροώθησης,
- Στην πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου,
- Στις συνθήκες μεταχείρισης,
- Στην εξισορρόπηση των ευθυνών των κρατών και των διεθνών οργανισμών,
- Στην ασφαλή επιστροφή στις πρώτες χώρες ασύλου,
- Στις διαρκείς λύσεις για όσους αναγνωρίζονται πρόσφυγες,
- Στην οργανωμένη και σε συνθήκες ανθρώπινης αξιοπρέπειας επιστροφή όσων διαπιστώνεται ότι δεν χρειάζονται τη διεθνή προστασία.

43. Εκτός από τα παραπάνω ένας λειτουργικός μηχανισμός αντιμετώπισης των καταστάσεων θα πρέπει να συνεκτιμά το ευρύτερο πλαίσιο, που περιλαμβάνει τους εξής παράγοντες:

- Τις συνέπειες της διακίνησης αλλοδαπών και της παράνομης μετανάστευσης,
- Τις πρακτικές παρεμπόδισης εισόδου των αλλοδαπών που εφαρμόζουν τα κράτη για να αποτρέψουν την εισδοχή τους στην επικράτειά τους,
- Τις αρνητικές συνέπειες της «εξαγωγής» πρακτικών απαλλαγής των αυτουργών της παράνομης διακίνησης,
- Το κατάλληλο σύστημα καταμερισμού της ευθύνης των κρατών έναντι της μεμονωμένης κρατικής ευθύνης,
- Τις συνέπειες στην πολιτική μετεγκατάστασης,
- Την πρόκληση διαχείρισης των περιπτώσεων όσων κρίνεται ότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για παροχή προστασίας.

44. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η σημασία των *προληπτικών μέτρων*: πολλά είναι αυτά που πρέπει να υιοθετηθούν για να αποθαρρύνουν τους ανθρώπους να ταξιδεύουν στη θάλασσα με επικίνδυνα και ανασφαλή πλοία. Εκστρατείες ενημέρωσης της κοινής γνώμης, ενέργειες για την πρόληψη απόπλου των μη αξιόπλων πλοίων και εφαρμογή αυστηρών ποινικών κυρώσεων για την καταδίκη των διακινητών είναι από τα σημαντικότερα.

45. Τέλος, πρέπει να ικανοποιούνται κάποιες *ανάγκες ενημέρωσης* με την υιοθέτηση και την εφαρμογή μέτρων που: ι) καλύπτουν τα υπάρχοντα κενά πληροφόρησης για την έκταση και το μέγεθος του προβλήματος, ιι) συμβάλλουν στη συλλογή και στην ανάλυση του ισχύοντος νομικού πλαισίου με τρόπο λεπτομερέστερο, συμπεριλαμβανομένων προτάσεων για θεσμικές τροποποιήσεις νομοθετικού περιεχομένου που αποδεικνύονται αναγκαίες, ιιι) διασφαλίζουν την ειλικρινή και άμεση ανταλλαγή πληροφοριών για τις σύγχρονες κρατικές πρακτικές ώστε να εντοπισθούν οι υποδειγματικότερες και ιν) στοχεύουν στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής ενημέρωσης σχεδιασμένης με σκοπό την πληροφόρηση της κοινής γνώμης για τα προβλήματα της διάσωσης της ζωής στη θάλασσα, και ειδικότερα για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων φορέων.

IV. Συμπερασματικές Παρατηρήσεις

46. Ελπίζουμε ότι το παρόν ενημερωτικό σημείωμα θα συμβάλει αποτελεσματικά στη συζήτηση για τον τρόπο αντιμετώπισης των πολύπλοκων καταστάσεων διάσωσης της ζωής στη θάλασσα, όπου εμπλέκονται αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες.

Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
18 Μαρτίου 2002¹⁴⁰

¹⁴⁰ Πρόκειται για το τελικό κείμενο που συζητήθηκε στη συνάντηση εμπειρογνομόνων με θέμα «Διάσωση της Ζωής στη Θάλασσα: Προστασία των Αιτούντων Άσυλο και των Προσφύγων», η οποία πραγματοποιήθηκε στη Λισαβόνα της Πορτογαλίας στις 25/26 Μαρτίου 2002.

**Η μεταχείριση των προσώπων που διασώζονται στη θάλασσα:
Συμπεράσματα και συστάσεις των πρόσφατων συναντήσεων και των διασκέψεων
εμπειρογνομώνων που συγκάλεσε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες**

Εισαγωγή

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συγκάλεσε πρόσφατα τρεις συναντήσεις εμπειρογνομώνων για τη διάσωση στη θάλασσα και την προστασία των προσφύγων: τη Διάσκεψη για τη Διάσωση στη Θάλασσα (Μάρτιο 2002 στη Λισαβόνα) και τις συναντήσεις εμπειρογνομώνων για την Αποτροπή και τη Διάσωση στη Μεσόγειο (Σεπτέμβριο 2005 στην Αθήνα και Μάιο 2006 στη Μαδρίτη).

Στις προαναφερόμενες συναντήσεις συμμετείχαν αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων, της ναυτιλιακής βιομηχανίας, των διεθνών οργανισμών, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και ακαδημαϊκοί: οι συμμετέχοντες κατέληξαν σε σημαντικές διαπιστώσεις και υιοθέτησαν συστάσεις, που αποσκοπούν στη διαφύλαξη της ακεραιότητας του παγκόσμιου συστήματος έρευνας και διάσωσης – στο πλαίσιο του οποίου η παράνομη μετανάστευση αποτελεί ειδικότερη πρόκληση – καθώς και στην ανθρωπιστική μεταχείριση και στην ικανοποίηση των αναγκών διεθνούς προστασίας όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα. Ταυτόχρονα αναγνώρισαν ότι οι προσπάθειες βελτίωσης των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης των μεταναστών και των προσφύγων που κινδυνεύουν στη θάλασσα αποτελούν μόνο μια πτυχή της αντιμετώπισης των προβλημάτων που δημιουργεί το φαινόμενο της παράνομης μετακίνησης μεταναστών δια θαλάσσης. Είναι επομένως επιτακτική ανάγκη να αντιμετωπιστούν όλα τα στάδια αυτού του τύπου της παράνομης μετανάστευσης – από τα αίτια της έως τις διαφοροποιημένες λύσεις μετά την αποβίβαση – με τρόπο ολοκληρωμένο.

Τα παρακάτω σημεία είναι τα συμπεράσματα – κλειδιά των προαναφερόμενων συναντήσεων. Περιλαμβάνουν προτάσεις για την ενίσχυση του συστήματος της έρευνας και της διάσωσης στη θάλασσα καθώς και συστάσεις για την ευρύτερη προσέγγιση της αντιμετώπισης της παράνομης θαλάσσιας μετανάστευσης μετά το άμεσο στάδιο της διάσωσης.

Συμπεράσματα και συστάσεις

Παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης

- Παρότι η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης αποτελεί μια από τις πτυχές του γενικότερου φαινομένου της διεθνούς μετανάστευσης παρουσιάζει ειδικότερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν.
- Αν και δεν είναι πρόβλημα που αφορά μόνο στους πρόσφυγες τίθενται ζητήματα προστασίας τους που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο μιας γενικότερης διαχείρισης του φαινομένου και σε παρόμοιες περιπτώσεις επιβάλλεται η χορήγηση ασύλου σε όσους βάσιμα επικαλούνται φόβο δίωξης που συνεπάγεται την ανάγκη ικανοποίησης της διεθνούς προστασίας τους.
- Η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης απαιτεί συγχρονισμένη αντιμετώπιση από διάφορους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των διακυβερνητικών οργανισμών.
- Οι αρχές του δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του προσφυγικού δικαίου αποτελούν σημαντικό σημείο αναφοράς για τη διαχείριση των καταστάσεων διάσωσης στη θάλασσα.

Διαφύλαξη της ακεραιότητας του καθεστώτος έρευνας και διάσωσης

- Η διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα δεν είναι απλά υποχρέωση που επιβάλλει το διεθνές ναυτικό δίκαιο. Πρόκειται για ανθρωπιστική απαίτηση, που δεν εξαρτάται από την ταυτότητα των προσώπων που κινδυνεύουν και από τα κίνητρα της μετακίνησής τους.
- Είναι ανάγκη να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα του παγκόσμιου συστήματος έρευνας και διάσωσης, όπως ρυθμίζεται από τη Διεθνή Σύμβαση για την Έρευνα και Διάσωση στη Θάλασσα (SAR) και από τη Διεθνή Σύμβαση για την Ανθρώπινη Ζωή στη Θάλασσα (SOLAS). Πρόκειται για υποχρέωση της διεθνούς κοινότητας ως συνόλου.

- Όλα τα κράτη οφείλουν να σέβονται τους αυστηρούς κανόνες ασφάλειας πριν επιτρέψουν τον απόπλου πλοίου από τα λιμάνια τους ή τις ακτές τους.
- Τα κράτη ενθαρρύνονται να στηρίζουν τις πρόσφατα υιοθετηθείσες τροποποιήσεις των Συμβάσεων SAR και SOLAS που διευκρινίζουν και συγκεκριμενοποιούν την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να παρέχουν ασφαλές σημείο ή να διασφαλίζουν την ύπαρξη του υπό την αιγίδα του κράτους που είναι αρμόδιο για την περιοχή SAR, όπου διασώζονται οι επιζώντες.
- Τα κράτη υποχρεούνται να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις διάσωσης διασφαλίζοντας τη λειτουργία όλων αναγκαίων ρυθμίσεων στην κρίσιμη περιοχή SAR.
- Για τη θέσπιση επιχειρησιακών και βιώσιμων συστημάτων έρευνας και διάσωσης μπορεί να είναι αναγκαία η υποστήριξη και η συνδρομή άλλων κρατών. Αυτού του είδους η συνδρομή μπορεί να συμβάλει στην προοδευτική εναρμόνιση της προσέγγισης της έρευνας και της διάσωσης στη θάλασσα.
- Τα κράτη οφείλουν να αναλάβουν τις αναγκαίες πρωτοβουλίες για την ενημέρωση των πλοιάρχων και των κρατικών αξιωματούχων, που συμμετέχουν στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα, όσον αφορά στις σχετικές διατάξεις του ναυτικού δικαίου και στις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες, συμπεριλαμβανομένων των πρόσφατων τροποποιήσεων.
- Τα κράτη οφείλουν να μην χαρακτηρίζουν επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης τα μέτρα αποτροπής επειδή παρόμοια πρακτική μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση όσον αφορά στις ευθύνες αποβίβασης.

Υποχρεώσεις πλοιάρχων, ναυτιλιακών και ασφαλιστικών εταιρειών

- Το δίκαιο της θάλασσας προβλέπει την ευθύνη της διάσωσης που αποτελεί υποχρέωση των πλοίαρχων από την έναρξη της σχετικής επιχείρησης μέχρι την αποβίβαση των διασωθέντων σε ασφαλές σημείο.
- Οι αποφάσεις για το χρόνο και τον τόπο αποβίβασης των διασωθέντων εξαρτώνται από διάφορες παραμέτρους όπως είναι η ασφάλεια του πλοίου και του πληρώματος, οι συνθήκες διαβίωσης στο πλοίο και η καταλληλότητα του τόπου αποβίβασης (ασφάλεια, εγγύτητα και προγραμματισμένος πλους).
- Οι ναυτιλιακές και / ή οι ασφαλιστικές εταιρείες των πλοίων υποχρεούνται να ενημερώνουν άμεσα το Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΙΜΟ), την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς όταν αποδεικνύεται προβληματική η αποβίβαση των διασωθέντων ή όταν επικαλούνται την ανάγκη της διεθνούς προστασίας. Τούτο διευκολύνει τη συνεργασία κατά την αναζήτηση της κατάλληλης λύσης για την αποβίβασή τους.
- Οι ναυτιλιακές εταιρείες οφείλουν να τεκμηριώνουν τις περιπτώσεις άρνησης της αποβίβασης και να ενημερώνουν σχετικά το Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό. Οι σχετικές πληροφορίες συμβάλουν στην κατανόηση του μεγέθους του προβλήματος από τις ενδιαφερόμενες διακυβερνητικές οργανώσεις καθώς και στην αναζήτηση λύσεων με τα ενδιαφερόμενα κράτη.
- Οι ναυτιλιακές και οι ασφαλιστικές εταιρείες οφείλουν να ενημερώνουν σε τακτική βάση το Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό για τις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών και όσων διασώζονται στη θάλασσα.
- Με ενημερωτικό υλικό σε διάφορες γλώσσες οι ναυτιλιακές εταιρείες οφείλουν να διασφαλίζουν την πληροφόρηση των πλοίαρχων για τις πρακτικές συνέπειες των κατευθυντήριων οδηγιών του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού που αναφέρονται στη μεταχείριση των διασωθέντων στη θάλασσα.

Ελαχιστοποίηση των συνεπειών για τους ιδιωτικούς φορείς κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν δυνάμει του ναυτικού δικαίου

- Οι πλοίαρχοι που εμπλέκονται στις επιχειρήσεις διάσωσης δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μέρος του προβλήματος. Αντίθετα, τα κράτη οφείλουν να αναγνωρίζουν και να στηρίζουν τις ενέργειές τους για τη διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα.
- Πρέπει να είναι σεβαστή η επαγγελματική τους κρίση για το χρόνο και τον τόπο της αποβίβασης των διασωθέντων.

- Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να επιβάλλονται ποινικές κυρώσεις στις ναυτιλιακές εταιρείες που αποβιβάζουν ή αποπειρώνται να αποβιβάσουν τους διασωθέντες στη θάλασσα.
- Ο πλοίαρχος δικαιούται τη συνδρομή του παράκτιου κράτους για τη διευκόλυνση και την ολοκλήρωση της επιχείρησης διάσωσης.
- Η κάλυψη του κόστους επαναπατρισμού των λαθρεπιβατών ή των διασωθέντων στη θάλασσα από τις ναυτιλιακές ή ασφαλιστικές εταιρείες δεν πρέπει να επιβάλλεται από τα κράτη ως προϋπόθεση για την αποβίβασή τους από τα πλοία.
- Τα εμπορικά πλοία δεν αποτελούν τον προσηκόντα τόπο για την εξέταση και τον καθορισμό του καθεστώτος όσων διασώζονται στη θάλασσα ή για την αναζήτηση λύσεων στο πρόβλημά τους. Ούτε μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως πλωτά κέντρα κράτησης.

Αποβίβαση

- Τα κράτη και όχι οι ιδιωτικοί φορείς έχουν αποκλειστικά την ευθύνη ανεύρεσης λύσεως στο πρόβλημα της έγκαιρης αποβίβασης των διασωθέντων με τρόπο ανθρωπιστικό. Τα κράτη υποχρεούνται να συνεργάζονται για την υπόδειξη ασφαλούς σημείου κατά την έννοια του ναυτικού δικαίου.
- Γνώμονας για τις διαδικασίες αποβίβασης πρέπει να είναι η εξυπηρέτηση των αναγκών της ναυτιλίας και ο σεβασμός του δικαίου της θάλασσας και όχι η ικανοποίηση της ανάγκης ελέγχου της μετανάστευσης.
- Οι διαδικασίες αποβίβασης πρέπει να είναι συντονισμένες, γρήγορες και προβλέψιμες, ώστε να αποφεύγονται οι χρονοβόρες εξατομικευμένες διαπραγματεύσεις που μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τη ζωή των διασωθέντων στη θάλασσα. Επιπλέον, πρέπει να εξισορροπούν το συμφέρον της εμπορικής ναυτιλίας με τις στοιχειώδεις ανάγκες όσων διασώζονται στη θάλασσα.
- Η αποβίβαση, όταν πρόκειται για μεγάλο αριθμό διασωθέντων, δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην την παροχή διαρκών και βιώσιμων λύσεων στη χώρα αποβίβασης.

Συνθήκες υποδοχής, εντοπισμός των αναγκών των διασωθέντων και παραπομπή σε διαφοροποιημένες διαδικασίες μετά την αποβίβαση

- Επιβάλλεται η υιοθέτηση ολοκληρωμένων ρυθμίσεων υποδοχής για όσους διασώζονται στη θάλασσα ώστε να αντιμετωπίζονται οι ανάγκες τους ανάλογα με τα ειδικότερα προβλήματά τους.
- Για την αντιμετώπιση των μαζικών αφίξεων θα μπορούσαν να συνδράμουν τα κράτη ομάδες άμεσης επέμβασης.
- Στην αντιμετώπιση των μαζικών αφίξεων από τη θάλασσα μπορεί να συμβάλει σημαντικά η σύσταση ομάδων με τη συμμετοχή επαγγελματιών διαφόρων ειδικοτήτων (συμπεριλαμβανομένων κυβερνητικών εμπειρογνομόνων καθώς και κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, εθνικών και διεθνών). Αυτές οι ομάδες θα συνδράμουν στην ικανοποίηση των άμεσων αναγκών των διασωθέντων, θα τους ενημερώσουν και θα τους παραπέμπουν στους κατάλληλους μηχανισμούς αντιμετώπισης των προβλημάτων τους (εντοπισμός των αναγκών). Επωφελής μπορεί να αποβεί γι' αυτές τις ομάδες η εξειδικευμένη τεχνογνωσία των μη κυβερνητικών οργανώσεων.
- Στους διασωθέντες που επικαλούνται την ανάγκη διεθνούς προστασίας θα πρέπει να παρέχεται άμεσα η δυνατότητα πρόσβασης στην εθνική διαδικασία ασύλου. Στις χώρες όπου δεν υπάρχει παρόμοια διαδικασία οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να παραπέμπονται στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Γενικά, το κράτος που επιτρέπει την αποβίβαση φέρει την πρωταρχική ευθύνη προστασίας των προσφύγων.
- Οι δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου συμβάλλουν στη διάκριση όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία από όσους δεν τη χρειάζονται.
- Εξειδικευμένη βοήθεια χρειάζονται τα θύματα της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων και άλλες ευάλωτες ομάδες, όπως είναι τα παιδιά που είναι χωρισμένα από τις οικογένειές τους. Μπορεί επίσης να έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία.

Ολοκληρωμένες λύσεις

- Πρέπει να παρέχεται διεθνής προστασία σε όσους την έχουν ανάγκη και τελικώς να εξασφαλίζονται στους ενδιαφερόμενους διαρκείς και βιώσιμες λύσεις είτε με την ένταξή τους στη χώρα ασύλου είτε με τη μετεγκατάστασή τους σε τρίτη χώρα.
- Όσοι δεν αιτούνται άσυλο ή κρίνεται ότι δεν έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία ή δεν προβάλουν επιτακτικούς ανθρωπιστικούς λόγους που δικαιολογούν τη διαμονή τους στη χώρα αποβίβασης πρέπει να ενθαρρύνονται και να συνδράμονται για να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους σε συνθήκες ασφάλειας και ανθρωπίνης αξιοπρέπειας εκτός εάν υπάρχει άλλη νόμιμη μεταναστευτική επιλογή. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης και άλλες οργανώσεις μπορούν να συνδράμουν τα κράτη στην εφαρμογή προγραμμάτων εθελοντικού επαναπατρισμού.
- Ο επαναπατρισμός πρέπει να συμπληρώνεται με προσπάθειες που συμβάλλουν στην επανένταξη των μεταναστών στη χώρα καταγωγής τους ώστε να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα της επιστροφής και να αποφευχθεί η επανάληψη ενός φαύλου κύκλου.
- Καίριας σημασίας πρόκληση είναι η ανάπτυξη της κατάλληλης αντιμετώπισης των δευτερογενών μετακινήσεων των προσφύγων.

Καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων

- Είναι αναγκαία η δυναμική και αποτελεσματική δράση για τον εντοπισμό, τη σύλληψη και την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος των αυτουργών της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων.
- Τα κράτη οφείλουν να ανανεώσουν τη συνεργασία τους για την προστασία των μαρτύρων και των θυμάτων που συνδράμουν στον εντοπισμό και στη δίωξη των αυτουργών της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων.
- Τα μέτρα για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων δεν πρέπει να υπονομεύουν την υποχρέωση της διεθνούς προστασίας των προσφύγων.

Πρόληψη: στρατηγική ενημέρωσης και αντιμετώπιση των αιτίων

- Η πολυμερής συνεργασία πρέπει να περιλαμβάνει την προσήκουσα εξέταση των μηχανισμών θέσπισης εύτακτης μετανάστευσης και διαύλων προστασίας προκειμένου να παρέχονται εναλλακτικές ευκαιρίες στους μετανάστες.
- Τα κράτη, οι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα πληροφόρηση των υποψήφιων παράνομων μεταναστών με ενημερωτικές εκστρατείες προκειμένου να τους διαφωτίσουν για τους κινδύνους που εγκυμονεί η παράνομη μετανάστευση δια θαλάσσης. Με αυτές τις εκστρατείες θα πρέπει επίσης να επισημαίνονται οι διάφοροι κίνδυνοι που ενέχουν οι επίγειες μετακινήσεις προς το υποδειχθέν σημείο επιβίβασης. Στόχος της ενημέρωσης θα πρέπει να είναι οι κοινότητες των χωρών καταγωγών και διέλευσης καθώς και οι κοινότητες των μεταναστών στις χώρες προορισμού.
- Τα κράτη πρέπει να αναλάβουν σε πολυμερές επίπεδο διευρυμένες και μακροχρόνιες δεσμεύσεις για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της μετανάστευσης. Απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες, όπως είναι η ανα-κατανομή της βοήθειας για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και η ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων νόμιμης μετανάστευσης.

Βελτίωση της διαχείρισης της πληροφόρησης

- Θα πρέπει να τυποποιηθούν και να συλλέγονται συστηματικότερα από τις κυβερνήσεις και τους διεθνείς φορείς τα εμπειρικά στοιχεία για το μέγεθος και τη σημασία της παράνομης μετανάστευσης από θαλάσσης, των μέτρων αποτροπής, της διάσωσης στη θάλασσα, της αποβίβασης και της μεταχείρισης των αποβιβαζομένων. Τα στατιστικά δεδομένα θα πρέπει να περιλαμβάνουν τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά όσων παρεμποδίζονται στη θάλασσα και αποβιβάζονται είτε ως λαθρεπιβάτες είτε ως διασωθέντες.
- Η ανταλλαγή των στατιστικών στοιχείων θα επιτρέψει σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να αντιμετωπίσουν καλλίτερα τις αναδυόμενες τάσεις και να ενισχύσουν τη συνεργασία τους για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την ακοποίηση ή την εκμετάλλευση των μεταναστών.

- Η βελτίωση των διαδικασιών επικοινωνίας μεταξύ όλων των παραγόντων και η καλλίτερη κατανόηση και ανάλυση των προκλήσεων που εμπεριέχει η αποβίβαση μπορεί να διευκολύνουν στην ανταλλαγή απόψεων για τις βέλτιστες πρακτικές και στον εντοπισμό και εφαρμογή επίκαιρων και δίκαιων λύσεων.

Συνεργασία και καταμερισμός ευθυνών

- Σε επίπεδο διεθνούς συνεργασίας οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των περίπλοκων καταστάσεων διάσωσης στη θάλασσα πρέπει να στηριχθούν σε ρυθμίσεις για τον καταμερισμό των ευθυνών όσον αφορά στη διαχείριση των αιτήσεων ασύλου και / ή στην εφαρμογή βιώσιμων λύσεων όπως είναι η μετεγκατάσταση. Επιπλέον, ανάλογα με την περίπτωση, πρέπει να διευθετεί το ζήτημα της επανεισδοχής στην πρώτη χώρα ασύλου / και ή σε τρίτες ασφαλείς χώρες. Για όσους δεν έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία επιβάλλεται να θεσπιστούν ρυθμίσεις για την ισότιμη κατανομή των βαρών.
- Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες οφείλει να κινητοποιήσει τα κράτη για να υιοθετήσουν, ανάλογα με την περίπτωση, τις κατάλληλες ρυθμίσεις ισότιμης κατανομής των βαρών και / ή εναλλακτικά προγράμματα μετεγκατάστασης.

Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
28 Νοεμβρίου 2007